

Klajn Žerar

GOSPODARI RATA
Prevod: Nikitović Veljko

Klein Gerard SEIGNEURS DE LA GUERRE (LES), 1970.

KENTAUR
1980.

1.

Čudovište je plakalo kao malo dete. Ne zbog griže savesti što je ubilo trideset šestoro ljudi, nego zato što je bilo tako daleko od svoje rodne planete. Korson je mogao da razume taj užas: morao je da uloži silan napor da mu i sam ne podlegne.

Rukama je pipao tle u mraku, lagano, strahujući da se ne ozledi vlatima trave, oštrim poput žileta, kako je stajalo u Uputstvima. Tek kada je opipao izvestan slobodan prostor, beskrajno polako, krenuo je malo napred. S te strane, trava je bila meka kao kakvo krzno. Iznenaden, Korson povuče ruku. Vlati trave su morale biti tvrde i oštre. Urija je bila opasan svet, neprijateljski. Prema Uputstvima, meke vlati predstavljale su siguran znak klopke. Urija je bila u ratu sa Zemljom.

Sada je najpreče bilo saznati jesu li domoroci već otkrili dolazak Čudovišta i Žorža Korsona. Čudovište je bilo sposobno da im se odupre, ali ne i Korson. Pretresao je po dvadeseti put istu misao: domoroci su videli brod koji se sunovratio sav u plamenu i morali su smatrati da mu je posada mrtva. Oni neće krenuti u potragu tokom noći ako je džungla Urije i upola tako opasna kao što su tvrdila Uputstva.

Ovo razmišljanje uvek je dovodilo Korsona do istog zaključka. Morao je da se suoči s tri smrtno opasnosti: Čudovištem, domorocima i faunom Urije. Odmeravajući opasnosti, on reši da se uspravi. Dalje neće ići četvoronoške. Ako bi se našao u blizini Čudovišta, to bi ga stajalo života. Mogao je da proceni pravac u kom se nalazilo Čudovište, ali nije bio u stanju da dokuči koliko ih je rastojanje delilo. Noć je upijala zvukove. Ili ih je strah prigušivao. On se podiže lagano, sasvim lagano, izbegavajući da gnječi travu i hipotetično lišće. Poviše glave spokojno su sijale zvezde, neke nepoznate, ali nimalo neprijateljske zvezde, slične onima koje je već gledao, desetinama puta, sa površine svetova raštrkanih po raznim sektorima Galaksije. Pogled na zvezdani svod bio je okrepljujući, ali i lišen smisla. Nekada su, na Zemlji, ljudi skovali nazive za sazvežđa koja su smatrali nepromenljivim, a koja su bila samo proizvoljan i nepostojan poredak zvezda viđen s jednog privremeno povlašćenog mesta. Povlašćenost je prestala, a s njom je nestao i strogi poredak propisan zvezdama.

Stanje nije bilo beznadežno, mislio je Korson. Raspolagao je valjanim oružjem, ali gotovo ispražnjenim. Uoči samog udesa upravo je jeo i pio, što mu je pružalo više časovnu nesputanost elementarnim potrebama. Svežina vazduha sprečavala ga je da utone u san. Bio je jedini preživeli od trideset sedmočlane posade; dakle, pravi srećković. Ni ranjen ni sputan, mogao je znači slobodno da se kreće.

Piska Čudovišta postade dvostruko jača, što Korsona trže iz razmišljanja i privuče mu pozornost. Da se nije zatekao u neposrednoj blizini kaveza sa Čudovištem u trenutku kada je ono krenulo napred, sada bi verovatno lebdeo u vidu pare u gornjim slojevima Urijine atmosfere. Pokušavao je da opšti sa Čudovištem, saobrazno svom pozivu. S druge strane nevidljive pregrade, Čudovište ga je netremice motrilo sa šest od osamnaest očiju - koliko mu je opasavalo deo tela dogovorno nazvan strukom. Te oči bez kapaka menjale su boju nestalnim ritmom, što je bio jedan od načina opštenja Čudovišta. Ono je opštilo i tako što je po podu kaveza tipkalo sa po šest dugih prstiju, koliko je imala svaka od njegovih šest šapa, naoružanih po jednom kandžom. Istovremeno se iz gornjeg otvora Čudovišta, koje Korson nije mogao videti, izvijala sumorna i jednolična rika. Čudovište je bilo barem trostruko veće od njega i usta su mu bila obrasla šumom vlakana koja su izdaleka mogla izgledati kao dlake, ali koja su izbliza u priličnoj meri ličila na ono što su zapravo i bila - na tanke žice čvrste kao čelik, kadre da pruže ubojitu odbranu, ali i da posluže kao taktilne antene.

Korson uopšte nije sumnjao da je Čudovište bilo obdareno razumom. Uputstva su to, uostalom, i

tvrdila. Možda je ono bilo čak i inteligentnije od čoveka. Velika slabost vrste kojoj je pripadalo Čudovište bila je u tome što ona nije znala - možda iz pukog prezira - za društvo, taj veliki izum koji je podario moć čoveku i nekim drugim rasama. Uputstva su potvrđivala da taj slučaj nije bio i jedini. Na samoj Zemlji, pre kosmičke ere i sistematske eksploatacije okeana, postojala je u morima jedna inteligentna vrsta, neobično individualistička, koja se nikada nije potrudila da izgradi civilizaciju - vrsta delfina. Njeno istrebljenje bilo je posledica nehata. Ali izgradnja društva više nije bila dovoljno jemstvo za opstanak neke vrste. Nepomirljivi rat između Urije i Zemlje sve više je to dokazivao.

Oči, prsti i glas Čudovišta, s druge strane nevidljive pregrade, saopštavali su stalno istu stvar, jasnu i glasnu, iako Korson nije bio kadar da odgonetne jezik Čudovišta:

"Unišću te čim budem mogao." Iz nekog Korsonu nepoznatog razloga, ta prilika se iznenada ukazala. Korson nije mogao da veruje da su brodski generatori popustili. Verovatnije je bilo da su ih snage Urije otkrile i otvorile vatru. U onoj pikosekundi, koja je računarima bila potrebna da bi pokrenuli zaštitne ekrane i tokom koje je energetska potencijal kaveza bio oslabljen, Čudovište je krenulo u napad neverovatne sile. Pribegavši ograničenoj kontroli prostora i vremena, za koju je bilo sposobno, ono je jedan deo svoje okoline poslalo daleko kroz svemir, što je izazvalo katastrofu. Bio je to više nego ubedljiv dokaz da Čudovište odista predstavlja najstrašnije oružje koje je Zemlja angažovala u ratu protiv Urije.

Ni Korson ni Čudovište nisu bili ubijeni prilikom prve eksplozije zato što je jedan bio zaštićen svojim energetska kavezom, a drugi zaklonom iste vrste, ali manjim, koji je trebalo da ga zaštiti od eventualnog napada Čudovišta. Arhimed se obrušio prema vrtložnim ponorima urijanske atmosfere. Tog trenutka, po svemu sudeći, na brodu više nije bilo nikog živog osim Korsona i Čudovišta. Korson je uspeo blagovremeno da spoji svoj zaklon sa kavezom. Kada se olupina našla na nekoliko stotina metara od tla, Čudovište je prodorno kriknulo i, suočeno s pogibeljnom pretnjom, reagovalo. Premestilo se kroz vreme, za nekoliko delića sekundi, povlačeći za sobom i deo prostora koji ga je okruživao. Korson je bio deo toga prostora. Najednom se našao u društvu Čudovišta, izvan olupine, izbačen u atmosferu. Ostatak njegovog energetska zaklona ublažio je udar. Čudovište, zabrinuto za vlastitu bezbednost, učinilo je ostalo. Korson se spustio kraj njega, ali je koristeći se njegovom pometnjom, uspeo da se udalji, pipajući po mraku.

Ceo slučaj je bio zastrašujuća demonstracija sposobnosti Čudovišta. Korson je znao za neke od njih, dok je druge samo naslućivao, ali se nikada nije odvažio da u svojim izveštajima ukaže koliko bi to stvorenje bilo teško ubiti.

Zamislite neku životinju koju progoni hajka. Saterana u škripac, ona pruža poslednji otpor. Napadači oklevaju trenutak. Izgleda da ih nekakva nevidljiva barijera razdvaja od progonjene zveri. Potom ponovo kreću i - najednom se našu vraćeni sekundu u prošlost. Ili dve sekunde. Tačno tamo gde su se nalazili pre nego će preći nevidljivu granicu. Oni nikada ne stižu do svog plena zato što ih on, bez oklevanja, odbacuje u prošlost. A kad to izazove pometnju među njima, on uzvraća napad.

Sada zamislite da je ta životinja neko Čudovište, obdareno inteligencijom u najmanju ruku ravnom čovekovoju, s refleksima bržim od ražinih, neumoljive okrutnosti i s neutoljivom mržnjom prema svemu što mu nije nalik.

Tako ćete steći predstavu o Čudovištu.

Ono je moglo kontrolisati otprilike sedam sekundi lokalnog vremena oko sebe, u prošlosti kao i u budućnosti. Moglo je da otrgne od budućnosti delić svemira i da ga odbaci nekoliko sekundi u prošlost. Ili obrnuto. I da predvidi šta će se dogoditi nekoliko sekundi pre nego se to doista i desi, barem za nekog slepog posmatrača, ljudsko biće recimo.

Otud njegov iznenadni napad na svemirskom brodu. Čudovište je znalo pre ljudi i mašina kada će stupiti u dejstvo urijanska flota, zemaljske baterije ili nesrećni slučaj. Ono je dovoljno precizno odredilo pikosekundu tokom koje će rešetke njegovog kaveza od čiste energije biti oslabljene. Reagovalo je u pravom trenutku i pobedilo. Ili izgubilo. Stvar gledišta.

Čudovište je, u svakom slučaju, bilo namenjeno za Uriju. Posle trideset godina uzaludne borbe protiv carstva Urije, snage Sunčevog sistema najzad su smislile taktiku kojom je trebalo da pokore ohole prinčeve. Tačnije rečeno, one su, deset godina ranije, naišle na saveznika koji ih je stajao jednu flotu, izvestan broj odvojenih brodova i jednu svemirsku bazu, kao i jedan svet koji je valjalo evakuisati i jedan planetni sistem koji je trebalo izolovati i nadgledati; uz to je još išao i izvestan broj žrtava koje su prećutane kao državna tajna. Ukratko, temeljito su ispitana, mada to nipošto nije planski učinjeno, dejstva za sada poslednjeg oružja. Primena: raspiriti na jednoj planeti carstva, po mogućnosti glavnoj, najcrnje zlo koje je istorija zabeležila. Briga: ne povrediti zvanično odredbe primirja koje je okončalo vrelo razdoblje rata i koga su se prećutno pridržavale obe strane punih dvadeset godina. Način upotrebe: iskrcati Čudovište u određeno područje Urije, ostavši neotkriven, i pustiti ga da dela.

Šest meseci kasnije, Čudovište bi izrodilo blizu osamnaest hiljada sebi sličnih stvorenja. Najviše godinu dana potom, glavna planeta carstva Urije postala bi žrtva panike. Prinčevi Urije morali bi da bace ponos pod noge i da se obrate za pomoć snagama Sunčevog sistema da ih oslobode Čudovišta. A potom ih ponovo izgrade. Već pet ili šest hiljada godina to je bio neminovan ishod svih ratova: pobednik je ponovo gradio za pobeđenog. Na svoj način.

Greška koja se po svaku cenu morala izbeći: da se oda poreklo Arhimeda. Kada bi prinčevi Urije mogli ustanoviti da je Čudovište na njihovo tle bilo iskrcano sa broda snaga Sunčevog sistema, ove bi imale priličnih muka da Galaktički kongres uvaži njihovo gledište. Zapretilo bi im progonstvo.

Progonstvo: prekid svakog ovlašćenog međuzvezdanog saobraćaja, zaplena trgovačkih brodova izvan nacionalnih sistema, uništenje u prisustvu ratnih brodova, stavljanje podanika van zakona. Trajanje: neograničeno.

Zbog svih tih razloga, misija Arhimeda bila je samoubilačka. U tom pogledu ona je sada predstavljala potpun uspeh, osim u jednoj pojedinosti - Žorž Korson je preživeo. Od broda nije ostao ni delić koji bi dopuštao da mu se utvrdi poreklo. Prinčevi Urije mogli bi biti prisiljeni da prihvate objašnjenje da je Čudovište dospelo na glavnu planetu na vlastitom brodu. Jedino su Zemljani tačno znali koordinate planete sa koje je ono poticalo, kao i okolnost da su tehnološke mogućnosti njegove vrste prilično slabe.

Jedini trag koji bi omogućio prinčevima da odrede poreklo Čudovišta bio je sam Korson. Kada bi domoroci uspeali da ga zarobe, imali bi nepobitan dokaz Zemljine krivice. Logično rešenje za Korsona bilo je samouništenje. On je toga bio svestan. Ali nije raspolagao nikakvim sredstvom koje bi mu omogućilo da potpuno nestane. Municijom iz pištolja mogao je jedino da se ubije. Čudovište bi ga raznelo na komade, ali bi na zemljištu ostalo dovoljno tragova da se uveri Galaktički kongres. Na planeti nije bilo dovoljno duboke provalije u kojoj gonoci ne bi pronašli njegovo telo. Korson je imao izgleda da prođe neprimećen jedino ako ostane u životu.

U svakom slučaju, Čudovište je bilo dovedeno na odredište.

Noć je Korsona štitila od Čudovišta, čije oči nisu opažale infracrveno, pa čak ni crveno zračenje, ali koje su dosta dobro videle pri ultraljubičastom svjetlu. Ono je isto tako bilo sposobno da se kreće po mraku projektujući ispred sebe mrežu ultrazvukova. Ali sada je bilo previše obuzeto samosažaljenjem da bi krenulo u potragu za Korsonom.

Korson je očajnički pokušavao da shvati prirodu nevolje koja je tištila Čudovište. Praktično je bio siguran da Čudovište ne zna za strah. Na njegovoj rodnoj planeti nije postojao nijedan neprijatelj koji mu je mogao ozbiljno ugroziti život. Ono nije znalo za neuspehe i po svoj prilici nije bilo kadro da zamisli neprijatelja moćnijeg od sebe, sve dok nije srelo ljudska bića. Jedina granica demografskom širenju Čudovišta bila je glad. Ona su mogla da se množe samo ako su raspolagala dovoljnim viškom hrane. Bez toga, ostajali su бесплодни. Jedna od glavnih teškoća sa kojom su se zoolozi suočili pri planiranju projekta bila je kako obezbediti dovoljno hrane Čudovištu.

Korson takođe nije mogao poverovati da je Čudovište osećalo glad ili zimu. Njegov organizam predstavljao je moćnu mašinu, sposobnu da se zadovolji većinom organskih ili mineralnih supstanci. Bogate livade Urije mogle su da mu priušte najbolju hranu. Klima je prilično podsećala na onu iz najboljih oblasti njegove rodne planete. Sastav atmosfere se donekle razlikovao, ali ne u toj meri da bi naškodilo jednom biću koje bi, prema sadašnjem iskustvu, moglo da opstane bez vidljivih teškoća desetina časova u bezvazдушnom prostoru ili da se valja u sumpornoj kiselini. Samoća nije bila osećanje koje bi Čudovište bacalo u očajanje. Opiti koji su se sastojali u puštanju Čudovišta na puste planetoide, radi proučavanja njihovog vladanja, pokazali su da su ona retko kada držala do sebi sličnih. Iako su običavali da se okupljaju u horde da bi preduzimali poduhvate, koji su premašivali snagu pojedinca, da bi se igrali ili da bi razmenjivali spore, koje su sadržale ekvivalentne gene, ipak nije izgledalo da su na bilo koji način skloni životu u stadima.

Ne, ništa od svega toga ovde nije bilo posredi. Glas Čudovišta podsećao je na plač sasvim malog deteta, koje su nehotice ili da bi ga kaznili zatvorili u mračan plakar, gde se oseća izgubljeno kao u neizmernom svemiru, nedokučivom i zastrašujućem, nastanjenom prikazama i fantastičnim silama, u klopki iz koje nije kadro samo da se izvuče. Kada bi to bilo moguće, Korson bi rado stupio u kontakt sa Čudovištem i porazgovarao sa njim o prirodi te klopke. Ali to je bilo nemoguće. Tokom čitavog puta uporno je pokušavao da razgovara sa Čudovištem. Znao je da je ono sposobno za razne vrste rasuđivanja, ali nikada nije uspeo kao ni njegovi prethodnici, da zapodene s njim suvisli razgovor. Zbog jednog jedinog očiglednog razloga: neizlečivog neprijateljstva koje je Čudovište osećalo prema ljudskoj vrsti. Razlozi tome bili su nepoznati: u pitanju je mogao biti miris, boja, glasovi. Zoolozi su pokušali da obmanu Čudovište na različite načine. Uzalud. Tragedija Čudovišta bila je u tome što je ono bilo dovoljno inteligentno, tako da ga nisu mogli prevariti služeći se njegovim instiktima, a nedovoljno da bi otkrilo i ovladalo potmulim silama što su grmele u njemu, čineći ga veoma sklonim ubijanju.

Pošto je načinio nekoliko koraka i posrnuo, a zatim puzao na kolenima više stotina metara, Korson je, iznemogao, rešio da zadrema, ali i da jednim uhom bude stalno na oprezu. Trgnuo se nakon, činilo mu se, jedva nekoliko minuta. Sat na ruci, međutim, pokazao mu je da je spavao četiri časa. Bila je još noć. Čudovište se bilo utišalo.

Gust oblak mora da je prelazio nebom, jer su zvezde bile iščezle sa čitavog dela svoda levo od Korsona. Oblak se brzo kretao. Rub mu je bio oštar. Neko ogromno telo, bez sumnje kakva letelica za koju Korson nije nikada čuo, mada je proučio sve ratne naprave koje su upotrebljavali prinčevi Urije, nadletalo ga je nečujno. Prividna nevidljivost naprave otežavala je procenu njene visine i

brzine. Ali kada se našla iznad Korsona, crna mrlja koju je ocrtavala na nebu brzo se povećala i on je imao taman toliko vremena da uvidi da će ga predmet smrviti.

Ova utvara bila je ta koja je učutkala Čudovište i ta iznenadna tišina razbudila je Korsona. Sa nekoliko sekundi prednosti, Čudovište je znalo šta će se dogoditi i na to je upozorilo, nehodično, svog privremenog ljudskog saveznika. Korson oseti da mu se krv ledi, a trbušni mišići grče. Steže oružje, ali bez ikakve stvarne nade. Nije sumnjao da je brod došao da ga zarobi. Znao je da njegova odlučnost ne vredi ništa protiv te ogromne naprave. Jedina taktika kojoj je mogao da pribegne bila je da, pošto bude zarobljen, nagovori stvorenje iz broda da primame Čudovište unutra. Po tom bi sve trebalo prepustiti ovom poslednjem, bez obzira na to u kakav ga kavez ili zatvor stavili. S malo sreće, nepoznati brod bi bio isto tako potpuno uništen kao i Arhimed, a prinčevi Urije ne bi saznali o prolasku Žorža Korsona.

3.

Pojedinosti broda pomoliše se iz ništavila. Jedan svetlosni snop šiknu iz njegovog crnog i uglačanog trupa i obasja šikare u koje se Korson uvukao. Prinčevi Urije bili su, dakle, toliko samouvereni da nisu čak koristili ni projektor crne svetlosti. Instiktivno, Korson uperi oružje put fara. Donji deo broda bio je gladak i izbrušen kao površina kakvog dragulja. Njegov graditelj očigledno se ugledao na lepotu linija prirodnih kristala, prema kojima su bile uklopljene ploče. Ovaj brod uopšte nije ličio na ratnu napravu.

Korson je očekivao da ga pogodi plotun, da udahne miris kakvog plina ili pak da oseti da mu na pleća pada rešetka neke čelične mreže. Vrebao je cvrkutavi glas urijanskog vojnika. Ali snop svetlosti se samo zadrža na njemu i više ga ne napusti. Brod se spusti još malo, a onda se umiri. Korson je mogao da mu dodirne dno uopšte se ne pridižući. Na kružnom spoljnom obodu broda zasvetleše velika okna. Korson je mogao oružjem da razbije jedno od njih, ali to nije učinio. Drhtao je, premda je bio više zainteresovan nego uznemiren netipičnim vladanjem, sa čisto vojnog stanovišta, brodske posade.

Povijen u pasu, on krenu duž kružne površine. Pokušao je da zaviri u unutrašnjost broda, kroz okna, ali su ona bila zamučena. O unutrašnjosti je mogao steći samo izobličenu nejasnu predstavu. Učinilo mu se da je spazio čovekoliku priliku, što ga nije iznenadilo. Gledani s izvesne udaljenost, domoroci su mogli proći kao humanoidi.

On načas zatvori oči, zaslepljen svetlošću. Jedna bleštavo obasjana vrata stadoše da se otvaraju na brodskom trupu povrh reda stepenika koji su visili u vazduhu. Korson promisli, a onda uskoči unutra. Vrata se lagano zatvoriše za njim, ali to ga, prema očekivanju, nije uznemirilo.

"Slobodno uđite", reče mu neki mladi ženski glas. "Ne vidim zašto biste čekali u hodniku."

Glas je bio ljudski. Ne oponašan, već pravi. Urijci su bili nesposobni da tako savršeno podražavaju ljudski glas. Neka mašina bi u tome uspela, ali Korson je sumnjao da bi se neprijatelj toliko trudio da još usavrši zamku u koju je on već bio upao. Zaraćene strane retko kada dočekuju osvajača kao turistu.

Korson poslušao. Gurnu jedna odškrinuta vrata, koja se uvukoše u pregradni zid. Pred njim se ukaza prostrana dvorana na čijem se dnu nalazilo golemo okno. Mogao je razgovetno da vidi zagasitu masu šume koju su nadletali, a na obzorju jednu svetliju liniju, treperavu, za koju je pretpostavio da je okean nad kojim je svitalo. Okrete se oko sebe. Pred njim je stajala mlada žena, obavijena svojevrsnom koprenom magle; nije imala ništa drugo na sebi. Plava kosa okruživala joj je ljupko lice, a u sivim očima on nije otkrio nikakvo neprijateljstvo. Videlo se da savršeno vlada sobom. Proteklo je pet godina od kako Korson nije video ništa drugo što bi ličilo na ženu sem plastoida koji su služili kao zamena na ratnim brodovima. Moć reprodukcija vrste bila je suviše opasna da bi se u svemir vodila žena sposobna da rađa. Ova je bila neobično lepa. On povrati dah, proceni brzo situaciju i dopusti da u njemu ponovo na površinu izbiju borbeni refleksi. Za trenutak mu se učinilo kao da se neka druga ličnost nastanila u njemu. On upita:

"Otkud znate da se zovem Korson?"

Izraz lica mlade žene odao je iznenađenost pomešanu sa strahom. Korson shvati da je stavio prst na čvor situacije. Činjenica da je žena znala njegovo ime mogla je značiti da su prinčevi Urije raspolagali detaljnim obavještenjima o misiji Arhimeda i da su znali ime svakom članu posade. S druge strane, žena je bila ljudsko biće, kao što joj je i glas bio ljudski, ali je njeno prisustvo na Uriji predstavljalo nedokučivu tajnu. Nijedan hirurk nije mogao obdariti Urijca takvom pojavom. Nikakva operacija ne bi omogućila da se dugi rožnati kljun zameni tim nežnim usnama. Da je mlada žena bila

odevena, Korson bi još mogao da sumnja. Ali sve pojedinosti devojčine telesne građe odavale su njeno poreklo. Sasvim je jasno mogao da joj razabere pupak. Urijci su bili lišeni te pojedinosti, budući da su se legli iz jaja. A plastoidi nisu nikada dostizali takav stepen savršenstva.

"Ali vi ste mi ga upravo kazali", primeti ona.

"Vi ste me prvo nazvali mojim imenom", reče on, osećajući da se vrti u krug.

Mozak mu je brzo radio, ali uzalud. Osećao je jak nagon da ubije tu ženu i da se domogne broda, ali ona sigurno nije bila sama u njemu, a i morao je prethodno što više da sazna. Onda možda ne bi morao da je ubije.

Korson nikada nije čuo da su ljudi prešli na stranu prinčeva Urije. U ratu, čiji je prvi i možda jedini uzrok bila velika biološka razlika, združena sa sposobnošću življenja na istoj vrsti svetova, zanat izdajice nije prolazio. On se najednom seti da ga nije zapahnuo karakterističan zadah Urijaca kada je ušao u brod. Osetio bi miris hlora da se na brodu našao jedan jedini Urijac. Pa ipak.

"Vi ste zarobljenica?"

Nije očekivao da ona to prizna, već jedino da mu da kakav znak.

"Vaša pitanja su čudna."

Ona širom otvori oči. Usne stadoše da joj drhte.

"Vi ste stranac. Mislila sam... Zašto bih bila zarobljenica? Žene su na vašoj planeti zarobljenice?"

Izraz lica joj se najednom promeni. On u njenim očima pročita silan strah.

"Nisu."

Devojka najednom vrisnu i stade da uzmiče, pokušavajući da nade neki predmet koji joj je mogao poslužiti kao oružje. On u magnovenju shvati šta mora da uradi. Pređe odajom, izbeže slab udarac koji je htela da mu nanese, stavi joj jednu ruku na usta, a drugom je zgrabi. Njegov palac i kažiprst potražiše vitalna mesta na grlu. Ona se sruši. Da je pritisnuo malo jače, bila bi mrtva. Bilo mu je dovoljno što ju je ošamutio. Obična nesvestica. Hteo je sebi da da vremena da razmisli.

Obišao je brod i uverio se da su sami na njemu. To mu se učini neverovatnim. Prisustvo mlade žene na brodu za zabavu - na njemu nije bilo nijednog jedinog oružja - koji je krstarilo iznad šuma neprijateljske planete bilo je za njega nešto nepojmljivo. Otkrio je komandnu tablu, ali su mu uređaji za upravljanje ostali nerazumljivi. Jedna crvena tačka, koja je trebalo da predstavlja brod, kretala se po zidnoj mapi, ali on nije uspeo da prepozna kontinente i okeane Urije. Da se zapovednik Arhimeda nije prevario u planeti? Besmislica. Biljni svet, sunce, sastav vazduha bili su dovoljni da se prepozna Urija, a napad koji su pretrpeli odagnao je i poslednju sumnju.

On baci pogled kroz jedno brodsko okno. Leteli su na visini od oko tri hiljade metara, a koliko je to Korson mogao da proceni, brzina im je iznosila četiri stotine kilometara na sat. Kroz desetak minuta, najviše, nadleteće okean.

Vratio se u prvu odaju i seo u baroknu naslonjaču, gledajući u mladu ženu koju je položio na pod, potrudivši se da joj stavi jastuk pod glavu. Na ratnim brodovima retko se kad nađu jastuci. Vezeni jastuci. Pokušao je da se seti tačno šta se dogodilo otkad je kročio nogom na brod.

Ona ga je pozvala po imenu.

Pre nego što je otvorio usta.

Izgledala je užasnuta

Pre nego je i pomislio da se baci na nju.

U izvesnoj meri, strah što ga je pročitao u njenim očima naveo ga je na akciju.

Telepata?

Ali ako je tako saznala za njegovo ime, njegov zadatak, kao i za postojanje Čudovišta, zašto onda nije pobjegla, pogotovo ako je radila za prinčeve Urije.

Ali ona je uzmakla pre nego je i pomislio da je savlada.

Devojka poče da se meškolji i on stade da je vezuje. Iscepao je duge trake platna od nekih draperija. Na ratnom brodu se ne mogu naći draperije. Vezao joj je zglavke ruku i nogu. Usta joj nije zapušio. Pokušao je da dokuči prirodu odeće koja ju je obavijala. To nije bila tkanina, a ni plin. Ličilo je na treperavu maglu, tako laku da je prkosila pogledu. Samo su se krajičkom oka mogli jasno razabrati devojčini obrisi. Neka vrsta polja, ali svakako ne zaštitnog.

Jezik kojim se služila da bi s njim govorila bio je čist pangal. Ali to nije ništa značilo. Njim su se Urijci služili jednako dobro kao i Zemljani. On je čak pokušao da uputi u osnove pangala - jezika koji je sujetno težio da postane zajednički sadržitelj inteligencije - Čudovište, ali uzalud. Kao i sve ostalo.

Ali ovo poređenje sa Čudovištem ukazalo mu je na rešenje zagonetke.

Mlada žena imala je barem jednu zajedničku crtu sa Čudovištem. Bila je sposobna da predvidi budućnost, u određenim granicama. Znala je od trenutka kada je ušao u brod da će joj on postaviti pitanje: "Kako znate da se zovem Korson?" Činjenica da se Korson rešio da je napadne zbog njenog straha nije menjala ništa na stvari, ali je postavljala problem prvog pokretača. Kao u većini vremenskih paradoksa. A oni koji su dolazili u dodir sa Čudovištima naučili su ponešto, najčešće na svoju štetu, o vremenskim paradoksima.

Procenio je na oko dve minute sposobnost predviđanja budućnosti mlade žene. Bila je u tome bolja od Čudovišta. Ali to ni u čemu nije objašnjavalo tajnu njenog prisustva na Uriji.

Bilo se razdanilo pre više od jednog sata i oni su nadletali okean daleko od svih kontinenata. Korson je počinjao da se pita šta je čekala urijanska flota da bi se umešala, kada je mlada žena došla k svesti.

"Vi ste grubijan, Korson", kazala je. "Takav podlac dostojan prezira nije viđen još od varvarskih vremena snega Sunčevog sistema. Napasti ženu koja vas je prihvatila."

On je pažljivo osmotri. Mada se uvijala u vezama, na njenom licu nije pročitao nikakvu strepnju, samo bes. Dakle, znala je da joj on trenutno neće naneti nikakvo zlo. Tanane crte njenog lica se opustiše i bes ustupi mesto hladnoj odlučnosti.

Bila je suviše lepo odgojena da bi mu pljunula u lice, ali, moralno, ona mu je upravo to i radila.

"Nemam izbora", reče on. "Rat je."

Ona se upilji u njega, zaprepašćena.

"O kakvom ratu govorite? Vi ste ljudi, Korson."

"Žorž", reče on. "Žorž Korson."

Barem to nije predvidela, ta dva sloga od kojih mu se sastojalo ime, ili još nije marila da ih upotrebi. Polako je počeo da je odvezuje. Shvatio je da je to bio razlog što joj se lice snužnilo. Pustila ga je da radi, ne rekavši ni reči. Potom ustade jednim pokretom, protrlja zglavke ruku, stade ispred njega i, pre nego je dospeo i da se makne, ošamari ga dva puta. On ništa ne učini.

"Baš onako kako sam i mislila", reče ona prezrivo. "Vi čak niste u stanju ni da predviđate. Pitam se samo kako možete biti toliko primitivni. I čemu biste mogli valjati. Samo se meni takve stvari događaju."

Ona slegnu ramenima i okrete se, klizeći svojim sivim očima po moru koje je brod tiho nadletao.

Tačno kao kakva junakinja iz drevnih filmova, pomisli Korson. Predratnih filmova. One su skupljale tipove kraj puta i njima su se događale više ili manje neverovatne stvari. Mahom su se u njih zaljubljujvale. Bajke. Kao duvan ili kafa. Ili kao brod poput ovoga.

"To će me naučiti da ne primam ljude koje ne poznajem", nastavi ona kao da je glumila ulogu iz nekog od drevnih filmova. "Videćemo ko ste kada stignemo u Đoto. Do tada, budite mirni. Ja imam uticajne prijatelje."

"Prinčeve Urije?" upita Korson sarkastičnim tonom.

"Nikada nisam čula za prinčeve. U davna vremena, možda..."

Korson proguta pljuvačku.

"Ova planeta je u miru?"

"Već dvanaest vekova", koliko ja znam, "a nadam se da će i ostati dok je Vaseljene."

"Poznajete domoroce?"

"To su inteligentne i bezopasne ptice što provode vreme raspravljajući o filozofiji. Malo su dekadentne. Ngali R'nda mi je jedan od najboljih prijatelja. S kim ste mislili da imate posla?"

"Ne znam", priznade on.

Bila je to sušta istina.

Ona postade blaža.

"Gladna sam", reče. "Vi takođe, verujem. Videću jesam li još u stanju da nam nešto spremim za jelo, posle svega što ste mi priredili."

U njenom glasu više nije bilo ni traga zebnje. Pre bi se reklo saosećanja.

"Kako se zovete?" upita on. "Vi znate kako je moje ime, zar ne?"

"Floria", reče ona. "Floria Van Nel."

Prva žena koja mi kaže svoje ime posle pet godina.

Ne, kaza on sebi. Mora da sanjam, da je sve ovo klopka, opsena, delirijum u tri dimenzije i bojama umirućeg stvora. Jer ispada da je proteklo deset, dvadeset ili čak trideset vekova...

Umalo ne ispusti čašu koju mu je ona stavljala u ruku.

Kada se najeo, mozak poče ponovo normalno da mu funkcioniše. Promislio je o svemu. Nije shvatao šta je to moglo da se dogodi planeti Uriji osim što se činilo da vlada mir između nekoliko miliona ljudi koji su tu živeli i domorodaca, jedva nešto brojnijih. Znao je da ide prema Đotou, nekom važnom gradu, u društvu najlepše devojke koju je ikada video.

Ali i da Čudovište luta šumama Urije, spremno da se namnoži i izrodi osamnaest hiljada malih Čudovišta koja će brzo postati isto tako opasna kao i ono, i to u roku od šest meseci, a možda i manje, ako hrane bude u izobilju.

Počeo je polako da shvata šta se, u stvari, dogodilo. Kada se Čudovište udaljilo od broda uoči eksplozije, nije načinilo skok od samo nekoliko sekundi, već put koji je trajao čitave milenijume. A sa sobom je ponelo i Žorža Korsona. Prinčevi Urije više nisu postojali, ni snage Sunčevog sistema. Rat je bio dobijen ili izgubljen, ali u svakom slučaju zaboravljen. Mogao se smatrati demobilisanim i odložiti vojničku uniformu. Ili je možda i dalje bio neka vrsta dezertera protiv svoje volje, lansiranog u budućnost. U svakom slučaju, sada je predstavljao samo čoveka izgubljenog među milijardama stanovnika Galaktičke Federacije, koja je pokrivala čitavo zvezdano sočivo i preivala se u maglinu Andromede, ujedinjujući svetove na koje on bez sumnje neće nikada kročiti i između kojih se saobraćalo pomoću mreže transvemirskih prenosnika koji su omogućavali da se gotovo trenutno pređe s jednog sveta na drugi. Nije više imao identitet, ni prošlost, ni zadatke. Nije više ništa znao. Iz Đotoa će moći da ode na bilo koju od zvezda što ih je video da blistaju na noćnom nebu, da bi tamo obavljao jedini posao koji je znao, ratnički, ili možda da odabere neki drugi. Mogao je da ode, da zaboravi Zemlju, da zaboravi Uriju, da zaboravi Čudovište, da zaboravi Floriu Van Nel i da se zauvek izgubi stazama svemira.

I da pusti nove stanovnike Urije da se izvlače iz neprilike s Čudovištem i njegovih skorašnjih osamnaest hiljada mladunaca.

Ali sve je to bilo samo zavaravanje: znao je dobro da još nije odgovorio na jedno pitanje.

Kako to da je Floria Van Nel došla da ga prihvati u pravom trenutku? Zašto je stekao utisak da glumi, i to prilično providno, ulogu naučenu napamet? Zašto je prešla iz besa, koji nije bio lažan, u srdačnost, kada se osvestila?

5.

Iz daljine, Đoto je ličio na golemu piramidu čija je osnova lebdela u vazduhu više od jednog kilometra iznad tla, sličan kakvom raslojenom oblaku na kome su se zagasite plaže prošarane treperavim tačkama odizale stepenasto kao geološke naslage u podnožju neke široke planine. Korsonu zastade dah pred tim prizorom. A onda piramida kao da poče da se rastvara. Oblak postade lavirint. Zgrade ili mehanizmi od kojih se grad sastojao stajali su prilično razmaknuti. Dvostruka reka izbijala je iz tla, okomito, i proticala kroz grad kao kakav stub zatočen u nekoj nevidljivoj cevi. Mehanizmi su leteli tamo-amo duž trodimenzionalnih magistrala grada. U trenutku kada je brod u kome je bio Korson stigao do predgrađa, dva velika zdanja kockastog oblika podigoše se u vazduh i izmakoše u pravcu okeana.

Đoto je, pomisli Korson, lep primer urbanizma zasnovanog na antigravitaciji, u čijem je zaleđu stajalo pomalo anarhično shvatanje društva. Prema njegovom iskustvu, antigravitaciji je bilo mesto samo na ratnim brodovima. Što se anarhije tiče, ona je bila samo istorijska kategorija, pošto je rat nju sasvim isključivao. Svaki čovek i svaka stvar imali su neko mesto. Ali za deset vekova, a možda i više milenijuma, stvari su imale vremena da se promene. Antigravitacija je na prvi pogled bila postala isto tako obična kao i fusionska energija. Možda je čak služila i kao izvor energije? Korson je čuo da se prenose glasine o projektima te vrste. Na ratnim brodovima, antigravitacioni uređaji trošili su užasnu količinu energije, ali to nije ništa značilo. Sila kojom mase deluju jedna na drugu predstavlja takođe potencijalnu energiju vrednu pomena.

Ovakav jedan grad, nasuprot onima koje je on znao, nije predstavljao skup više ili manje utvrđenih zgrada. Bio je to agregat koji se mogao menjati. Po želji se moglo baciti ili podići sidro. Opstala je jedino prvobitna funkcija grada, da se okupe bića kako bi mogla razmenjivati dobra i misli.

Florijin brod lagano se peo duž jedne od strana piramide. Razmeštaj zgrada bio je takav, zapazi Korson, da su čak i donji slojevi grada primali zamašnu količinu sunčeve svetlosti. To je ukazivalo da postoji centralna uprava zadužena za regulaciju prometa i dodelu mesta novopridošlima.

"Stigli smo", reče Floria Van Nel iznenada. "Šta nameravate sada?"

"Imao sam utisak da ste hteli da me predate policiji."

Na licu joj se pojavi izraz čuđenja.

"To bi se dogodilo u vaše vreme? Žace će vas same naći ako im je do toga, mada sumnjam da još umeju da hapse. Poslednji put su to izveli pre desetak godina."

"Ja sam vas napao."

Ona prasnu u smeh.

"Recimo da sam vas izazvala. Bilo je to veoma zanimljivo iskustvo provesti neko vreme kraj čoveka koji ne može da predvidi ni minutu unapred šta će uraditi ili kazati."

Ona krenu pravo ka njemu i poljubi ga u usta, zatim se ukloni pre no što je on dospeo da je zagrlji. Korson ostade otvorenih usta, shvativši da je ozbiljno mislila. Susret sa Korsonom delovao je na nju izazovno. Ona nije poznavala taj tip muškarca, ali je zato on znao takvu vrstu žena. Video je dopadanje u njenim očima kada je protiv nje upotrebio silu. Osnovne crte ljudske naravi ne mogu se promeniti za dvanaest vekova, čak i ako neke površinske karakteristike evoluiraju.

Mogao je da iskoristi tu okolnost.

Ali nešto u njemu ustuknu. Najednom mu se javi želja da pobegne. Taj nagon je nalazio čvrst oslonac u onome što je pretpostavljao o budućnosti. Ljudski rod je tokom deset vekova (ili više) možda dovoljno napredovao da se bez po muke oslobodi osamnaest hiljada Čudovišta, ali on je u to

sumnjao. A veze koje bi se uspostavile između Florie Van Nel i njega ozbiljno bi mu sputavale slobodu.

"Hvala za sve", reče on. "Ako nekada budem mogao da vam učinim uslugu..."

"Veoma ste sigurni u sebe", uzvratila ona. "A kuda nameravate da idete?"

"Na neki drugi svet, nadam se. Ja... ovaj, ja mnogo putujem. Na ovoj planeti sam već predugo ostao."

Ona malo iskolači oči.

"Ne pitam vas zašto lažete, Korson. Ali se pitam zašto lažete tako loše."

"Iz zadovoljstva", reče on.

"Ne izgleda mi da se mnogo zabavljate."

"Pokušavam."

Goreo je od želje da joj postavi sijaset pitanja, ali se uzdrža. Moraće sam da otkriva ovaj novi svet. Osim toga, nipošto nije želeo da oda svoju tajnu. Morao je da se zadovolji s ono malo stvari koje je uspeo da izvuče iz njihovog jutrošnjeg razgovora.

"Očekivala sam nešto drugo", reče ona. "Ali, naravno, vi ste slobodni."

"Mogu ipak da vam učinim jednu uslugu. Napustiću ovaj svet. Učinite i vi tako. Kroz koji mesec život će na njemu verovatno postati nemoguć."

"Sa vama?" upita ona ironično. "Niste u stanju da predvidite ono što će se dogoditi minutu kasnije, a igrate se proroka. I ja ću vama dati jedan savet. Presvucite se, inače ćete biti smešni."

Zbunjen, on u prvi mah zavuče ruke u džepove uniforme. No, ubrzo ih je izvadio i prihvatio neku vrstu tunike koju mu je ona pružila. Na Marsu, diši kao Marsovac... Brod je plovio duž nekakvog keja. Korson se osećao prilično smešno u novoj odeći. Brod se zaustavi.

"Imate li ensinerator?"

Ona nabra veđe.

"Šta?"

Korson se ugrize za usne.

"Uređaj u kom se uništavaju otpaci."

"Brisač? Naravno!"

Pokazala mu je kako brisač radi. On smota uniformu i baci je u uređaj. Široka odeća koju je obukao dobro mu je skrivala pištolj pod levim pazuhom. Bio je gotovo siguran da je ona primetila oružje, ali izgleda da nije znala ništa o njegovoj primeni. Uniforma mu nestade pred očima.

On krenu pravo ka vratima koja se otvoriše. U trenutku kada je izlazio, požele da nešto kaže ali nije našao prave reči i zato samo nesigurno mahnu rukom. Um mu je tog časa bio zaokupljen jednom jedinom brigom.

Da nađe neko mirno mesto za razmišljanje.

I da napusti Uriju što brže može.

6.

Kej mu se ugibao pod čizmama; ne, sada su to bile nekakve sandale. Obuzela ga je blaga strepnja. Mogao je duže da ostane sa devojkom i da sakupi što je moguće više informacija. Koliko je uspeo da se razabere, na hitnju ga je nagnao stari vojnički refleks. Ne ostati ni časa duže nego je potrebno u privremenom zaklonu. Kretati se, bez predaha.

Trenutno ponašanje i dalje mu je bilo uslovljeno ratom starim više od hiljadu godina, koji je on napustio dan ranije. Ali postojalo je još nešto čega je bio svestan. Floria je bila mlada, lepa i zavodljiva. Korson je dolazio iz rata, iz epohe u kojoj je gotovo sva ljudska energija bila upravljena na borbu i na privredne napore koji su joj stajali u službi. A onda se najednom obreo na svetu na kome se činilo da je lična sreća osnovno pravilo. Suprotnost je bila prevelika. Korson je napustio brod zato što se bojao da neće biti sposoban da deluje dok god se bude nalazio blizu Florie.

Stigao je do kraja keja i pogledao s nepoverenjem uzani pešački mostić lišen ograda, veoma strmih ravni. Bojao se da će pasti u oči zato što okleva, ali ubrzo uvide da niko na njega ne obraća pažnju. U njegovom svetu, stranac bi neizbežno bio osumnjičen za špijunažu i pored toga što je bilo besmisleno i pomisliti da bi neki Urijac smeo da se izloži opasnosti u gradu koji se nalazio u rukama ljudi. Cilj špijunaže nije bila bezbednost, već nešto drugo. Da zaposli duhove. On je bio dovoljno ciničan da to zna.

Stanovnici Đota ispoljavali su veliku odvažnost. Skakali su s jedne ravni na drugu čak i ako ih je od mesta doskoka odvajalo više desetina metara. Korson poverova na trenutak da su raspolagali majušnim antigravitacionim uređajima skrivenim u odeći, ali se brzo uveri da stvar nije bila u tome. U svom prvom pokušaju, on skoči s visine od tri metra, dočeka se savijenih kolena i umalo ne pade. Očekivao je mnogo žešći udar. Osokoljen, pokuša skok od desetak metara, ali u letu vide kako juri pravo prema njemu jedna majušna letelica. Naprava u poslednji čas skrenu da bi ga izbegla, a njen pilot se okrete prema Korsonu, lica bledog od besa ili straha. Korson pomisli da je prekršio neki saobraćajni propis. Brzo se udalji, strahujući da mu za petama ne pošalju organe vlasti.

Izgledalo je da prolaznici nemaju, bar u većini slučajeva, jasnog cilja. Vrteli su se kao insekti, stropoštavali se za tri nivoa, puštali potom da ih usisa neka nevidljiva uzlazna struja koja ih je podizala šest spratova više, ćaskali nekoliko trenutaka s nekim kog su sreli, a onda ponovo kretali svojim pravcem lišenim smisla. S vremena na vreme, ulazili bi u neko od glomaznih zdanja što su obrazovali kostur grada.

Samoća mu je dojadila približno tri sata kasnije. Bio je gladan, a i umor ga je već skolio. Pređašnja razdraženost mu se vratila. Mislio je da će bez muke otkriti neki zajednički restoran ili konačiste, kakvi su postojali na svim planetama kojima su upravljale snage Sunčevog sistema, za vojnike i putnike, ali mu se očekivanje nije ostvarilo. Nije se usuđivao da pita nekog prolaznika. Na kraju, reši se da uđe u jedno od velikih zdanja. Iza vrata, pružala se prostrana dvorana. Razni predmeti bili su raspoređeni po beskrajnim pultovima. Hiljade ljudi prolazilo je i služilo se.

Da li je uzimanje predstavljalo krađu? Snage Sunčevog sistema nemilosrdno su kažnjavale krađu i Korson je bio veoma pristao u tom smislu. Društvo koje je u ratu ne može da toleriše takve izrazito antidruštvene težnje. Kada je, međutim, otkrio odsek sa hranom, muka je bila rešena. On odabra porcije koje su ličile na one koje mu je Floria pripremila, potrpa ih u džepove, očekujući nespokojno da začuje zvonjavu alarmnog uređaja, pa uzmače prema izlazu, idući okolišnim putem. Pazio je dobro da ponovo ne prođe istim putem kojim je došao.

U trenutku kada je hteo da prođe kroz vrata, jedan glas ga natera da poskoči. Bio je dubok, zvučan, čak prijatan.

"Da niste nešto zaboravili, gospodine?"

Korson pogleda oko sebe.

"Gospodine?" nije odustajao glas bez tela.

"Korson", reče on. "Žorž Korson."

Nepotrebno je kriti svoj identitet na svetu gde to nikom ništa ne govori.

"Možda sam zaboravio neku formalnost", priznade on. "Ja sam stranac. Ko ste vi?"

Najneobičnije je bilo to što je izgledalo da oni koji su prolazili kraj njega nisu čuli glas.

"Računovođa ove ustanove. Možda želite da govorite sa direktorom?"

Bio je odredio mesto odakle mu se činilo da glas dopire. Tačka u visini ramena, na dobar metar od njega.

"Napravio sam neki prekršaj?" upita Korson, "Pretpostavljam da ćete dati da me uhapse."

"Nikakav kredit nije otvoren na vaše ime, gospodine Korson. Ako se ne varam, ovo je prvi put da dolazite u ovu ustanovu. Zato sam sebi dozvolio slobodu da vam se obratim. Nadam se da mi to nećete zameriti."

"Bojim se da nemam kredit. Naravno, mogu vam vratiti..."

"Ali zašto, gospodine Korson? Biće dovoljno da nas izmirite u gotovom. Mi primamo novac svih prihvaćenih svetova."

"Hoćete li mi ponoviti to što ste kazali?"

"Primamo novac svih prihvaćenih svetova. Bilo koja deviza je dobrodošla."

"Ja... ja nemam novca.", reče Korson, skrušeno.

Reč mu je parala usta. Novac je za njega bio čisto istorijski pojam, pomalo gnusan. Znao je, kao i svi, da se on koristio dugo pre rata, na Zemlji, kao sredstvo razmene, ali ga nikada nije video. Armija je uvek bila snabdevena svim što joj je bilo potrebno. On praktično nikada nije oseto potrebu da dobije više ili nešto drugo sem onoga što mu je bilo dodeljeno. Bio je uslovljen da novac smatra, kao i svi njegovi savremenici, zastarelim običajem, varvarskim, nepojmljivim u razvijenom društvu. Pomisao da bi mu novac mogao biti potreban nije mu ni na trenutak pala na pamet kada je napustio Florijin brod.

"Ja...hmmm..."

Pročistio je grlo.

"Mogao bih možda da radim za uzvrat... hmmm, za ono što sam uzeo."

"Niko ne radi za novac, gospodine Korson. Barem ne na ovom svetu."

"Ali vi?" reče Korson, nepoverljivo.

"Ja sam mašina, gospodine Korson. Dopustite da vam predložim jedno rešenje. U očekivanju da dobijete kredit, možda biste mogli da nam ukažete na osobu koja bi mogla da jemči za vas."

"Ja ovde poznajem samo jednu osobu", uzvratila Korson. "Floriu Van Nel."

"To nam savršeno odgovara", gospodine Korson. "Oprostite mi što sam vam dosađivao. Nadamo se da ćemo vas ponovo videti."

Glas učuta. Neopozivo. Korson slegnu ramenima, besan što se oseća nelagodno. Šta će pomisliti Floria kada bude otkrila da se prikačio na njen kredit? Stvar ga je ozbiljno zabrinula. Glas ga je silno sablaznio. Je li bio sveprisutan, sposoban da govori istovremeno sa hiljadu kupaca, da ih obaveštava, savetuje, prekoreva?

Te nevidljive oči, skrivene u talasima vazduha, jesu li ga neprestano uhodile? On ponovo slegnu ramenima. Najzad, bio je slobodan.

On potraži neko relativno mirno mesto i otvori jednu kutiju. Bio je to ponovo vojnički refleks. Dok je jeo, pokušao je da razmišlja. Ali uprkos svim nastojanjima, nikako nije uspevaio da stekne predstavu o budućnosti.

Pitanje novca. Bez njega, biće mu teško da napusti Uriju. Međuzvezdana putovanja su sigurno skupa. Klopka u vremenu udvajala se u prostoru. Osim ako u roku od šest meseci ne pronađe neki način da dođe do novca. Ne radeći, pošto niko nije radio za novac. Što je više o tome mislio, to mu se problem činio težim. On nije bio pristao za ovaj svet. Nije znao ništa da radi što bi moglo zanimati ljude s Urije. Što je još gore, u njihovim očima će ispasti pravi nesposobnjaković. Muškarci i žene koji su lutali avenijama Đotoa bili su u stanju da predvide događaje koji će se zbiti u njihovim životima. On nije s njima delio tu moć. Imao je mnogo razloga da misli kako je nikada neće ni deliti. Spominjanje te moći pokrenu nekoliko pitanja o kojima on promisli na trenutak. Da li je posredi bila neka mutacija, do koje je naglo došlo i koja se brzo raširila ljudskim rodom? Ili je možda u pitanju neka zapletena sposobnost koju je naročit oblik obuke uspeo da razvije.

Ta moć je, u svakom slučaju, značila da on u svojim odnosima sa ljudima s Urije neće nikada moći da se koristi dejstvom iznenađenja. Sem u jednoj stvari.

Znao je daleku budućnost planete.

Znao je za roj Čudovišta koja će, kroz šest meseci, jurnuti požudno i krvoločno u napad na Đoto, progoneći svoje žrtve u lavirintu vremena i prostora. Sposobnost će možda omogućiti ljudima da postignu kratko odlaganje. Ali i ništa više.

Bio je to dobar adut za pregovore. Mogao je da upozori centralne vlasti planete, da objavi potrebu potpune evakuacije Urije, ili čak da pokuša da usavrši načine borbe protiv Čudovišta kojima su se služile snage Sunčevog sistema. Ali to je bio mač sa dve oštrice. Urijci bi naprosto mogli odlučiti da ga obese.

On baci preko ivice prazne omote i stade da ih posmatra kako padaju. Ništa nije usporavalo njihov pad. Antigravitaciono polje je, dakle, delovalo samo na ljudsko biće. Možda su ona davala, nesvesno, svojim nervnim sistemom, odgovarajuće naredbe. Korson nije bio u stanju da zamisli mehanizam koji bi omogućio takav ishod.

On ustade i ponovo poče da lunja. Namera: da otkrije međuzvezdanu stanicu, mesto s koga su polazili galaktički transporteri, gde su se završavali transvemirski prenosnici, kako bi se ukrcao, posluživši se i silom ako ustreba. Ako ga uhapse, još uvek je mogao da potraži izlaz u pregovorima.

Plan grada poče da mu se ukazuje, premda mu se učinio čudno neskladan. Vojne baze njegovog doba uvek su bile sagrađene prema istom modelu. Određeni putevi bili su rezervisani za vozila, drugi za pešake. Ovde ne. Činjenica da se mogu predvideti događaji nekoliko trenutaka unapred morala je uticati na saobraćajne propise. Na um mu pade nesreća koju je izbegao nekoliko časova ranije. Vozač nije bio predvideo Korsonov upad na put. Da bi predviđali, Urijci su, znači, morali da ulože napor, da uprave neku vrstu unutrašnje pažnje. Ili je možda ta moć bila nejednako raspodeljena.

On pokuša da se usredsredi i zamisli ono što će se dogoditi. Prolaznik. On može da nastavi pravo, skrene desno, da se popne ili siđe. Korson pretpostavi da će skrenuti. Čovek nastavi pravo svojim putem. Korson poče ponovo eksperiment. Ponovo nije uspeo.

Ponovo. Ponovo.

Možda suviše često nije uspevaio! Možda ga je neko blokiranje njegovog nervnog sistema sprečavalo da tačno predviđa i primoravalo ga da naopako predskazuje? Možda.

A onda mu polako izbiše na površinu svesti sećanja na ranija iskustva, na pouzdana predosećanja,

suviše pouzdana, surova, koja su se potvrdila. Poput munja koje su, u ključnom trenutku borbe, sevale poljem njegove svesti. Ili u tišini iznemoglosti. Ničeg obrađenog, promišljenog. Iznenadni događaji koji su se odmah zaboravljali, koji su se zvali podudarnost.

On je uvek uživao glas čoveka sretne ruke. Izgledalo je da je činjenica što je još bio u životu potvrđivala ono što su njegovi drugovi - mrtvi, svi mrtvi - govorili o njemu uz smeh. Da li je, na Uriji, sreća postala merljiv činilac?

Neka lagana letelica zaustavi se povrh njega i on se nagoniski izmače. Zgrčenih listova, povijenih kolena, prinese ruku pazuhu. Ali nije potegao oružje. U napravi se nalazila samo jedna putnica. Praznih ruku. Smeđa. Mlada. Lepa. Zaustavila se da bi mu se obratila. Nije je poznavao.

Korson se uspravi i obrisa znoj što mu je orosio čelo. Mlada žena mu dade znak da se popne.

"Žorž Korson, zar ne? Hajde, dođite."

Da bi mu omogućio da se popne, bok letelice svalio se kao kakva tkanina, kao plastika pod dejstvom termičkog zraka.

"Ko ste vi? Kako ste me pronašli?"

"Antonela", uzvratila ona. "Tako se zovem. Floria Van Nel mi je pričala o vama. Htela sam da vas upoznam."

On je oklevao.

"Znam da ćete se popeti, Žorže. Ne gubimo vreme."

Hteo je da joj okrene pete. Može li se moć uhvatiti u grešci? Ali ona je imala pravo. Želeo je da se popne. Dosta mu je bilo samoće, osećao je potrebu da se kod nekog raspita o svemu. Imaće vremena, kasnije, da pravi eksperimente. On se pope u letelicu.

"Dobrodošli na Uriju, gospodine Korson", reče Antonela ukočeno. "Ja sam zadužena da vas prihvatim."

"Službeni zadatak?"

"Ako tako hoćete. Ali ja u tome nalazim veliko lično zadovoljstvo."

Letelica je ubrzavala, ostavljajući utisak da njome niko ne pilotira. Mlada žena se osmehnu. Sjajni zubi.

"Kuda idemo?"

"Predlažem vam šetnju obalom mora."

"Vodite me nekuda?"

"Nigde gde vi ne budete hteli."

"Dobro", uzvratila Korson, zavalivši se na jastuke. U trenutku kada su izlazili iz Đotoa, on joj reče:

"Ne bojite se? Floria vam je sve kazala o meni?"

"Kazala nam je da ste je malo zlostavljali. Ona još ne zna treba li da se ljuti na vas ili ne. Mislim da vam pre svega prebacuje što ste je ostavili na cedilu. To je malo uvredljivo."

Ona se ponovo nasmeši i on se opusti. Mada ne bi umeo da kaže zašto, imao je poverenja u nju. Ako je ona zaista bila zadužena da prihvata strance, morala je biti pažljivo odabrana.

On okrete glavu i vide po drugi put golemu piramidalnu pečurku Đotoa koja kao da je počivala na dva treperava stuba okomitih reka. More je, velikim, laganim talasima koji su odavali široki okean, gutalo nepreglednu plažu. Nebo je bilo gotovo pusto. Neka razređena duga, kao oblak vodenih kapljica što se diže iznad vodopada, okruživala je vrh grada.

"Šta želite da znate o meni?" upita on naglo.

"O vašoj prošlosti, ništa, gospodine Korson. Nas zanima vaša budućnost."

"Zašto?"

"Zar nemate predstavu o njoj?"

On za tren zatvori oči.

"Ne", uzvratila. "Ne znam ništa o svojoj budućnosti."

"Cigaretu?"

On prihvati ovalnu kutiju koju mu je pružila i izvadi jednu cigaretu. Prinese je usnama i udahnu, očekujući da se sama od sebe zapali. Ali ništa se nije dogodilo. Antonela mu pruži upaljač i, u času kada plamen buknu, kratak blesak zaslepi Korsona.

"Šta nameravate da radite?" upita mlada žena blagim glasom.

On pređe rukom ispred očiju i napuni pluća dimom. To je bio pravi duvan, ni nalik na alge koje su svojevremeno pušili na ovom svetu.

"Da napustim ovaj svet", reče on nepromišljeno.

Ugrizao se istog časa za usnu, ali neka svetla tačka lebdela mu je ispred očiju, kao da mu je blistavi odsjaj, koji mu je metalna površina upaljača bacila na mrežnjače duboko utisnuo neki majušan i nerazumljiv motiv u njih. On najednom shvati šta je posredi i smrvi cigaretu o pult broda. Zatvori oči i pritisnu prstima kapke tako jako da vide kako prašte rakete u grozdovima, eksplodiraju sunca. Desna ruka polete mu ka oružju pod tunikom. Blesak iz upaljača nije bio običan odsjaj. Njegovo hipnotičko dejstvo kombinovano sa drogom što ju je sadržala cigareta bilo je sračunato da ga navede da govori. Ali obuka ga je učinila sposobnim da se odupre napadima te vrste.

"Veoma ste jaki, gospodine Korson", reče Antonela nepromenjenim glasom. "Ali sumnjam da biste bili dovoljno jaki da napustite ovaj svet."

"Zašto niste predvideli da vaš mali manevar neće uspeti?"

Glas mu je postao grub zbog besa.

"Ko vam kaže da nije uspeo, Žorže?"

Smeškala se jednako ljupko kao onda kada ga je zamolila da se popne u letelicu.

"Kazao sam vam samo da nameravam da napustim ovaj svet. To je sve što ste hteli da saznate?"

"Možda. Sada smo sigurni da je to zaista vaša namera."

"I nameravate da me sprečite?"

"Ne vidim kako bismo u tome uspeli. Naoružani ste i opasni. Želimo jedino da vas odgovorimo od toga."

"U mom interesu, naravno."

"Naravno", uzvratila ona.

Letelica je gubila na visini i brzini. Poviše jedne male uvale, zaustavila se, spustila i blago dodirnula pesak. Strane joj se oboriše kao vosak koji se topi. Antonela skoči na pesak i protegnu se, jedva primetno plešući.

"Romantično, zar ne?" upita ona.

Ona uze jednu višestruku školjku koju je prekrivao morski jež. Morski jež sa nekog drugog sveta, pomisli Korson. Ona joj rukom odmeri težinu, pa je baci u talase koji su joj kvasili gole noge.

"Ne volite ovaj svet?"

Korson sleže ramenima.

"Malo je dekadentan za moj ukus. Suviše tajanstven pod mirnom spoljašnjošću."

"Pretpostavljam da biste više voleli rat, surovu i žestoku akciju. Možda ćete ovde naći neki njegov zaostatak, Žorže."

"I ljubav", dodade on sarkastično.

"Što da ne?"

Trepavice su joj se lagano spustile i izgledalo je da nešto iščekuje, napola otvorenih usana. Korson stisnu pesnice. Nije se sećao da je ikada video tako zavodljivu ženu, čak ni tokom odlazaka u

centre za odmor. On napusti svako pozivanje na prošlost, priđe joj i uze je u naručje.

8.

"Nisam mislila da ste u stanju da budete tako nežni, Žorže", reče ona prigušenim glasom.

"Zar je običaj na vašem svetu da se ovako dočekuju tuđinci?"

U glasu mu se osećala potmula ljutnja.

"Nije", uzvratila ona. (On vide da su joj se suze nakupile u uglovima kapaka.) "Ne. Naš moral je bez sumnje suviše slobodan u odnosu na onaj sa vašeg sveta, ali..."

"Grom iz vedra neba?"

"Morate da shvatite, Žorže. Morate da me shvatite. Nisam mogla da odolim. Posle toliko vremena."

On stade da se smeje.

"Od našeg poslednjeg susreta, bez sumnje?"

Ona se napregnu i lice joj povratilo nešto od prvobitne smirenosti.

"Da, u izvesnom smislu, Korsone", reče ona. "Shvatićete kasnije..."

"Kada odrastem."

On ustade i pruži joj ruku.

"Sada imam razlog više da napustim ovu planetu."

Ona odmahnu glavom.

"Ne možete."

"Zašto?"

"Na izlazu iz transvemirskog prenosnika, na bilo kom svetu, uhapsili bi vas i povdrgli obradi. Oh, ne bi vas ubili, ali više nikada ne biste bili isti. Ne biste se više ničega sećali. Niti više imali mnogo prohteva. To bi bilo kao umreti."

"Još gore", reče on. "Da li se takva obrada vrši nad svim međuzvezdanim putnicima?"

"Samo nad ratnim zločincima."

On se zatetura. Svet koji ga je okružavao zamaglio se do te mere da je postao nerazlučiv. Donekle je mogao da shvati vladanje ove žene, iako su njeni predlozi bili nejasni. Ponašanje joj nije bilo besmislenije od tih gradova što lebde u vazduhu, od tih okomitih reka ili društva ludaka koji su se šetali vazduhom u svojim letećim jahtama. Ali Antoneline reči bile su istovremeno nepojmljive i pune pretnji.

Ratni zločinac. Zato što je sudelovao u ratu koji se zbio pre hiljadu godina.

"Ne razumem", reče on na kraju.

"Pokušajte. Stvar je sasvim jasna. Služba bezbednosti nije nadležna na planetama. Ona posreduje samo kada neki zločinac prelazi s jednog sveta na drugi. Ako se poslužite nekim transvemirskim prenosnikom, makar samo zato da biste otišli do nekog od satelita ove planete, ona će vas uhvatiti. Vaši izgledi da im umaknete nesagledivo su mali."

"Ali zašto žele moju kožu?"

Antoneline crte lica se stegoše.

"Kazala sam vam već. Mislite li da me zabavlja da to ponavljam. Mislite li da uživam kad čoveka koga volim nazivam ratnim zločincem?"

On je uhvati za ručne zglobove i snažno ih steže.

"Antonela! Molim vas! Recite mi o kom ratu je reč."

Ona se otimala.

"Grubijane! Pustite me. Kako da ja to znam! Vi bi to trebalo da znate bolje od mene. Hiljade ratova se zbio u prošlosti. Možete doći iz bilo kog."

On je pusti. Pred očima mu je titrala izmaglica. Prešao je rukom preko čela.

"Antonela, pomozite mi. Jeste li čuli za rat između snaga Sunčevog sistema i prinčeva Urije?"

Ona se zamisli.

"To je bilo sigurno davno. Poslednji rat koji je zadesio ovu planetu dogodio se pre više od hiljadu godina."

"Između ljudi i starosedelaca?"

Ona odmahnu glavom.

"Svakako ne. Ljudi dele ovu planetu sa starosedelcima više od šest hiljada godina."

"Onda", reče on mirno, "ja sam poslednji preživeli iz rata koji se dogodio pre više od šest hiljada godina. Pretpostavljam da je onda zločin zastareo."

Ona podiže glavu i uperi u njega krupne smeđe oči, pune divljenja.

"Ratni zločini ne zastarevaju", reče devojka jednoličnim glasom. "To bi bilo suviše lako. Bilo bi dovoljno, na izlasku iz nekog izgubljenog rata, da se skoči dovoljno daleko u budućnost da bi se izbegla kazna, da bi se ponovo počelo, možda. Bojim se da potcenjujete Službu."

"Hoćete da kažete..." zausti on.

Počinjao je da nazire istinu. Pre mnogo vekova, možda i hiljada godina, čovek je naučio da se premešta kroz vreme. Pobeđeni generali, zbačeni tirani, tražili su sistematski utočište u vremenu, u prošlosti ili budućnosti, radije nego da se prepuste hicima svojih neprijatelja. Mirni vekovi bili su prinuđeni da se štite od tih osvajača, bez čega bi se ratovi večno nastavljali, zaplićući se u nezamrsive mreže savezništva, tu i tamo prekidanih nejasnim ishodom bitaka, uvek iznova započinjanih. Služba bezbednosti je nadgledala vreme. Ona nije marila za sukobe koji su mogli izbiti na površinama planeta, ali je zabranjivala, kontrolišući saobraćaj, da se neki sukob proširi na Galaksiju i istoriju. To je bio poduhvat od koga se dobija vrtoglavica. Trebalo je zamisliti neiscrpne rezerve beskrajne budućnosti da bi on postao bar pojmljiv.

Žorž Korson, koji je naglo banuo iz prošlosti, ratnik izgubljen među vekovima, automatski je izjednačen sa ratnim zločincem. Pred očima mu munjevito proleteše neki prizori iz sukoba između snaga Sunčevog sistema i prinčeva Urije. Bio je to obostrano nemilosrdan rat, nepomirljiv. Nekada mu ni na kraj pameti ne bi palo da neko ljudsko biće može da oseti milost prema Urijcu. Ali sada je proteko šest hiljada godina, ili više. On se zastideo, zbog sebe, zbog svojih nekadašnjih drugova, zbog obe vrste živih bića, zbog pobedonosne radosti koju je osetio kada je shvatio da je Čudovište isporučio na pravo mesto.

"Ja nisam pravi ratni zločinac", reče on. "Sudelovao sam, doduše, u jednom davnom ratu, ali niko me nije pitao za mišljenje. Rođen sam na planeti koja je bila u ratu i, kada sam stasao, prošao sam kroz obuku i morao da sudelujem u borbama. Nisam pokušao da pobegnem od odgovornosti skačući kroz vreme. Bio sam lansiran kroz vreme tokom jednog... nesrećnog slučaja, eksperimenta. Voljan sam da se podvrgnem svim mogućim ispitivanjima pod uslovom da ona ne oštete moju ličnost. Verujem da bih uspeo da uverim svakog nepristrasnog sudiju."

Dve suze se skupiše u uglovima Antonelinih očiju.

"Toliko bih želela da mogu da vam verujem. Ne možete da pojmite koliko sam patila kada su mi kazali ko ste. Volela sam vas još od prvog puta. Mislila sam da neću imati snage da obavim ovaj zadatak."

On je uze za ramena i poljubi je.

Sada je bio siguran u jednu stvar. Ponovo će je videti u budućnosti, ponovo će je naći u vremenu u kom ga ona još nije bila srela. Na neki način, koji on nije mogao potpuno da razume, njihove sudbine su se ukrstile. To je bilo prvi put da ga je ona videla, ali ga je već poznavala. A jedna potpuno

obrnuta scena će se dogoditi nekog budućeg dana. Stvar je bila pomalo zapetljana, ali ne i lišena svakog smisla.

"Postoji li vlada na ovoj planeti?" upita on. "Imam nešto da joj otkrijem."

Oklevala je časak pre nego će odgovoriti. Pomislio je da je bila tako strašno smetena da nije mogla da predvidi pitanje.

"Centralna vlast? Ne, više ništa slično ne postoji na Uriji već oko hiljadu godina. Niti na bilo kom od naprednih svetova. Vlade pripadaju prošlosti ljudskog roda. Mi imamo mašine koje obezbeđuju obavljanje izvesnih poslova, kao što je raspodela. I policiju, ali ona gotovo nikada ne interveniše."

"A Služba bezbednosti?"

"Ona nadgleda samo saobraćajnice i, mislim, kolonizaciju novih svetova."

"A ko održava vezu između Urije i Službe?"

"Savet. Tri čoveka i jedan Urijac."

"Vi radite za njih?"

Izgledala je uvređena.

"Ja ne radim ni za koga. Zamolili su me da vas vidim, Žorže, i da vas upozorim na ono što vas čeka ako napustite planetu."

"Zašto ste to uradili?" upita Korson oštrim glasom.

"Zato što biste izgubili svoju ličnost da ste pokušali da napustite planetu. Vaša sudbina bi se izmenila i nikada me ne biste sreli."

Usne mu zadrhtaše.

"To je bio lični razlog", reče Korson. "Ali zašto se savet zanima za mene?"

"Nisu mi kazali. Smatram da misle da ćete biti potrebni Uriji. Boje se da se neka opasnost ne svali na planetu i smatraju da jedino vi možete da iziđete s njom na kraj. Zašto, ne znam."

"Imam neku ideju tim povodom", reče Korson. "Možete li me povesti njima?"

Pitanje kao da je porazilo Antonelu.

"Bojim se da bi to bilo teško. Oni žive tri stotine godina u budućnosti, a ja lično nemam nikakve mogućnosti da putujem kroz vreme."

10.

Korson s mukom prekide ćutanje.

"Hoćete da kažete da dolazite iz tri veka daleke budućnosti?"

Ona potvrdi.

"I kakav zadatak vaš savet misli da mi poveri?"

Ona zavrte glavom. Kosa joj zavijori po ramenima.

"Nikakav. Oni žele jedino da ostanete na ovoj planeti."

"Samo moje prisustvo će odagnati oluju?"

"Tako nekako."

"Vrlo uverljivo. A dok mi ovako razgovaramo, niko ne snosi ni najmanju odgovornost na ovom svetu."

"Ne", reče ona. "Sadašnji savet nadgleda nešto više od sedam vekova. To nije preterano. Na drugim planetama izvesni saveti su bili odgovorni za više od jednog milenijuma."

"To barem omogućava da se osigura kontinuitet vlasti", primeti Korson. "A kako mislite da se vratite u vaše doba?"

"Ne znam", reče ona. "U načelu, vi morate da nađete neko rešenje."

Korsonu se ote zvižduk.

"Sve mi se više podmeće. Konačno, zajedničko nam je bar to što smo oboje izgubljeni u vremenu."

Ona ga uze za ruku.

"Ja nisam izgubljena. Vratimo se. Sunce zalazi."

Oni se zaputiše, zamišljeni, spuštenih glava, prema kabini letelice.

"Bar je jedna stvar sigurna", reče Korson. "Ako govorite istinu, ja ću dosegnuti na neki meni još nepoznat način taj datum u budućnosti iz kog vi dolazite i tu ću vas sresti pre nego što budete došli da me upozorite. Tada ćete me videti po prvi, a ja vas po drugi put. Predložiću vam za vas nepojmljive stvari. I otkriću možda na kraju toga puta neki dublji smisao ove nedokučive besmislice."

On se zavalio na jastuke, obori glavu i uskoro nehotice utonu u san dok su leteli prema lebdećem gradu, čije je piramidalno ustrojstvo bilo zapljuskivano ljubičastim zracima zalazećeg sunca.

Probudiše ga krici, škripa, struganje čizama vučenih po hrapavoj površini, žustro dovikivanje naredbi i zlokobno zveketanje oružja. Noć je bila crna kao testo. Letelica se njihala. On se okrete prema Antoneli kojoj čak ni crte lica nije mogao da razazna u magli crnoj poput mastila što ih je obavijala. Vlastiti glas mu se učini prigušen.

"Nezgoda?"

"Napadnuti smo. Nisam predvidela ništa od ovog crnog oblaka i nisam mogla da ga rastumačim."

"A šta će se sad desiti."

"Ništa ne mogu da predvidim. Noć je crna kao testo."

U glasu joj se javio prizvuk očaja.

On pruži ruku k njoj i steže je za rame da bi je umirio. Ali u tom potpunom crnilu, ma kako prislan bio dodir, ipak nije ublažavao njihovu udaljenost. On prošaputa:

"Naoružan sam."

On bez oklevanja izvuče oružje iz futrole i pritisnu okidač. Umesto žestokog srebrnog bleska, na koji je Korson bio navikao, iz cevi šiknu stidljiv ljubičasti snop svetlosti. Dva metra dalje, on kao da se rasplinu. Ovaj oblak nije bio obična magla. To je moralo biti neko polje, energetska mreža razvijena u vazduhu, koja je gušila svetlost pa čak i najprirodnije vibracije. Korson je osećao unutar svoga tela neprijatno peckanje kao da su ćelije od kojih je sačinjen pretile da se međusobno razdvoje.

Glas, strog i silovit u tolikoj meri da je od njega bolela glava javi se iz nekog veoma udaljenog izvora.

"Ne pucajte, Korsone. Prijatelji smo."

"Vaše ime", viknu on, ali mu glas odjeknu slabašno, kao da ga je čuo preko nekog minijaturnog mikrofona.

"Pukovnik Veran", odgovori glas. "Vi me ne poznajete, ali to uopšte nije važno. Zaštitite oči, podižemo ekran."

Korson vrati oružje na mesto i steže u tami Antoneline prste.

"Poslušajte. Kaže li vam šta to ime?"

Ona prošapta:

"Ne znam nikog s imenom Pukovnik."

"Pukovnik je čin. Ime mu je Veran. Ni ja ga, kao ni vi, ne poznajem. Ja..."

Blesak. Kroz prste, Korson najpre spazi žestoku belinu, koja se ubrzo preobrati u mnoštvo iglica krvi što mu se probiše kroz zatvorene kapke. Potom je mogao da otvori oči i vidi da je letelica lebdela iznad neke čistine. Uveliko je bio dan. Okruživali su ih ljudi u sivim uniformama, naoružani nepoznatim oružjima. Iza stroja vojnika, mogao je da vidi dve mašine ili dva brežuljka, čije su pojedinosti ostale nerazgovetne njegovim ozleđenim očima. S druge strane i ispred njih nalazila su se takođe po dva, a video je još dva kada se osvrnuo pozadi. Drugi vojnici bdili su nad njima.

Borna kola.

Zatim se jedan od brežuljaka pokrenu i Korson umalo ne kriknu.

Brežuljci su predstavljali Čudovišta.

Čudovišta su bila savršeno slična onima koje je Arhimed trebalo da iskrca na Uriju. Bića tako stravična da ljudski rod u Korsonovo vreme, u epohi u kojoj je rat osiromašio jezik, nije za njih uspeo da izmisli prikladniji naziv od 'Čudovišta'.

Korson pogleda u pravcu Antonele. Stisnutih usana, ona se dosta dobro držala. Čovek u zelenoj

uniformi izdvoji se iz grupe vojnika u sivom i uputi k njima. Na tri metra od letelice, on stade mirno i doviknu otsečnim glasom:

"Pukovnik Veran. Čudom preživeo s ostacima šest stotina dvadeset trećeg konjičkog puka klanicu Eržistala. Zahvaljujući vama, Korson. Vaša ideja da postavimo far spasila nam je život. Uz to ste uspeli da obezbedite jednog taoca. Dobro. Kasnije ćemo ga ispitati."

"Ja nisam nikada..." poče Korson.

Zatim učuta.

Ako je problematična osoba smatrala da nešto duguje Korsonu, treba ga pustiti da u to veruje. Korson iskoči iz letelice. Tek tada je opazio blatnjave, pocepane uniforme i tragove žestokih udaraca na zatamnjenim maskama koje su im pokrivala lica. Bilo je čudno što niko od prisutnih ljudi nije izgledao ranjen, čak ni lakše. Odgovor se automatski javi u Korsonovoj svesti, iskrsavajući iz njegovog davnog ikustva. Ranjenike uništavaju. Naziv Eržistal ništa mu nije govorio. Uniforme su mu bile nepoznate. Čin pukovnika bio je u upotrebi više od petnaest hiljada godina. Pukovnik Veran je mogao dospeti iz bilo koje bitke koja se dogodila između Korsonovog doba i sadašnjosti. Činjenica da su ljudi koristili dresirana Čudovišta navodila je na pomisao da je poticao iz epohe vremenski prilično udaljene od Korsonove. Koliko je vremena bilo potrebno da se uspostavi kontakt sa Čudovištima, da se ona dresiraju, pošavši od nulte tačke na kojoj su se nalazile snage Sunčevog sistema? Deset godina? Jedan vek? Hiljadu godina?

"Koji ste čin imali?" upita pukovnik Veran.

Nagonski, Korson popravi držanje. Ali sasvim je bio svestan smešnog izgleda svoje odeće. I situacije. Veran i on bili su samo prikaze. Antonela nije još bila rođena.

"Poručnika", uzvratilo on muklim glasom.

"Unapređujem vas u čin kapetana", reče Veran svečano, "u ime presvetlog visočanstva, Ptara od Marfije."

Glas mu postade nešto srdačniji kada dodade:

"Naravno, bićete unapređeni u maršala kada budemo dobili rat. Ja vam zasad ne mogu ponuditi viši čin od kapetana zato što ste služili u inostranoj vojsci. Pretpostavljam da ste srećni što ste pronašli pravu vojsku, čvrste momke. Tih nekoliko sati što ste ih proveli sami na ovom svetu mora da nisu bili zabavni."

On priđe Korsonu i prošapta tiše:

"Mislite li da bih mogao da nađem regrute na ovoj planeti? Potrebno mi je oko milion ljudi, kao i dve stotine hiljada hiprona. Još možemo da spasimo Eržistal."

"U to sumnjam", uzvratilo Korson. "Ali šta je to hipron?"

"Naša jahaća životinja, kapetane Korson."

Veran širokim pokretom ruke pokaza osam Čudovišta.

"Imam velike planove, kapetane, a ne sumnjam da želite da sudelujete u njima. Zapravo, kada budem povratio Eržistal, nameravam da napadnem Nafir, da se domognem skladišta oružja i zbacim ono odvratno đubre, Ptara od Marfije."

"Istini za volju", reče Korson, "sumnjam da ćete ovde naći mnogo regruta. Što se tiče hiprona, ja sam ostavio jednog tu negde, u nekoj šumi. Ali on je sasvim divalj."

"Divno", reče Veran.

On skide šlem. Kosa je počinjala ponovo da mu raste na obrijanoj glavi, koja je sada ličila na jastuče sa pribadačama. Njegove sive oči, duboko usađene, podsećale su na tvrde stene. Lice mu je imalo patinu stare bronzne, sa svetlijim prugama tamo gde su povrede ostavile svoje tragove. Ruke su mu bile obmotane gipkim i blistavim metalom.

"Predajte mi vaše oružje, kapetane Korson", reče on.

Korson je na čas oklevao. Zatim pruži dršku svog oružja Veranu, koji ga uze krutim pokretom.

Pukovnik ga pogleda i odmeri mu težinu. Osmehnu se.

"Igračka."

Činilo se da razmišlja. Potom dobaci oružje Korsonu koji ga, iznenađen, umalo ne ispusti.

"S obzirom na vaš čin i na veliku uslugu koju ste nam učinili, mislim da mogu da vam ga ostavim.

Podrazumeva se da ga smete koristiti samo protiv naših neprijatelja. Ali pošto se bojim da se ono ne pokaže nedovoljnim da vas zaštiti, kapetane, dodeliću vam dvojicu mojih ljudi."

On dade znak.

Dva vojnika priđoše i stadoše mirno.

"Vi ste u buduće pod komandom kapetana Korsona. Pazite da ne upadne u kakvu zasedu prilikom izlazaka iz logora. Taj talac..."

"Ona će ostati u mojoj nadležnosti, pukovniče", reče Korson.

Tvrde Veranove oči osmotriše ga na trenutak.

"Zasad, to je bez sumnje poželjno. Pazićete da ne tumara po logoru. Ne volim da se krši disciplina. Možete ići."

Dva vojnika koja su im stajala sa svake strane okretoše se za polukrug. Osećajući da je nemoćan, Korson postupi kao oni, ophodeći se forme radi grubo s Antonelom. Povorka krenu.

"Kapetane!"

Veranov grubi glas ih ukopa u mestu. Postao je pomalo ironičan.

"Nisam verovao da ću naići na toliku osećajnost kod vojnika vašeg kova, Korsona. Videćemo se sutra."

Krenuše ponovo. Vojnici su išli kao automati, ukorak. Umor i disciplina. Nehotice, Korson prihvati isti korak. Nije gajio nikakve lažne nade o svom položaju, uprkos oružju i pratnji, ili bolje reći zbog njih. Bio je zarobljenik.

Vojnici ih povedoše prema skupini sivih šatora koje su ljudi postavljali brzim i spretnim pokretima. Pre toga su brižljivo spalili tle na čistini. Isušena zemlja bila je pokrivena tankim slojem pepela. Tamo gde su prolazile trupe Ptara od Marfije trava je sigurno teško nicala.

Jedan od vojnika podiže krilo već postavljenog šatora i dade im znak da uđu. Unutra, nameštaj je bio krajnje oskudan. Sedišta na naduvavanje okruživala su razvijeni metalni list koji je lebdeo u vazduhu i služio kao sto. Dva uska ležaja upotpunjavala su celinu. Ali strogost odaje delovala je okrepljujuće na Korsona. Osećao se tu ugodnije nego u raskošnom dekoru baroknog nameštaja Đotoa. Na trenutak je odlutao u mislima. Kako će stanovnici Urije reagovati na invaziju? Bez obzira na to što su trupe Verana bile malobrojne, sasvim je izvesno da neće naići na neki ozbiljniji otpor. Naravno, novost će na neki način dopreti do saveta budućnosti, ali on neće moći da uputi ovamo nikakve trupe. U stvari možda je već bio uništen. Pitanje je kako jedna vlada može da opstane u budućnosti kad je prošlost iz koje je poslata možda uništena? Urijci sebi možda nikada nisu postavili to pitanje, ali će saznati njegovo rešenje pre no što uopšte budu upozoreni na njegovo postojanje. Na izvestan način, ta neposredna pretnja bacala je u zasenak Čudovišta koja je, kako izgleda, Veranova civilizacija, pripitomljavala, nazivajući ih hipronima.

A podudarnost je bila odveć neobična. Veran je banuo niotkud, tvrdio da ga poznaje i uveravao ga da mu je potrebno dve stotine hiljada hiprona. Za manje od šest meseci, ako bude uspeo da pohvata potomke Čudovišta u čijem je dovođenju na Uriju sudelovao i sam Korson, on će raspolagati sa osamnaest hiljada hiprona. Za manje od godinu dana, imaće ih više nego je tražio. Kada se nađu u povoljnim uslovima, Čudovišta se brzo razmnožavaju i dostižu svoj puni razvoj.

Izgledi da je Veran igrom slučaja stigao baš u ovom trenutku bili su nesagledivo mali. Ali zašto su mu bili potrebni divlji hiproni?

Zato što...

Veranovi domaći hiproni nisu mogli da se razmnožavaju. Na Zemlji su, tokom hiljadu godina, volovi obezbeđivali jedan deo životinjske radne snage. Njihova poslušnost bila je posledica malog operativnog zahvata kom su podvrgavani. Netaknuti mužjak, zvan bik, bio je prava zver. Po svemu sudeći, Veranovi hiproni su bili podvrgnuti sličnom postupku. Bila su mu, dakle, potrebna divlja Čudovišta. Netaknuta.

Korson najzad ponovo upravi pažnju na Antonelu, koja je sela na jednu od stolica na naduvavanje. Njene ruke, koje je posmatrala, položene na ploču stola, blago su drhtale. Ona podiže oči i pogleda Korsona, očekujući da progovori. Crte lica bile su joj napregnute, ali nije pokazivala nikakve znake panike. Sve u svemu, vladala se bolje nego što bi on pomislio. Seo je naspram nje.

"Postoje veliki izgledi da nas prisluškuju", počeo on naglo. "Ipak, kazaću vam ovo. Pukovnik Veran mi deluje kao razuman čovek. Ovoj planeti je potrebno da se na njoj ponovo zavede red. Uveren sam da vam se neće ništa dogoditi dogod budete poštovali njegov i moj autoritet. Utoliko pre što vaše prisustvo može olakšati planove."

Nadao se da je shvatila da je on ne izdaje i da će učiniti sve što može da bi je odavde izvukao živu i zdravu, ali da joj zasad nije mogao više reći. Veran je verovatno imao prečih briga nego da ih uhodi, ali on nije bio čovek koji će reskirati. Postojala je mogućnost da ih neko sluša i sve beleži. Da se Korson našao na Veranovom mestu postupio bi isto tako.

Jedan vojnik podiže krilo koje je zatvaralo šator i zaviri unutra nepoverljivo. Drugi vojnik uđe i bez reči položi na sto poslužavnik. Korson odmah prepozna njegov sadržaj: vojnička sledovanja uopšte nisu promenila izgled. On pokaza Antoneli kako da zagreje kutije lomeći jedan pečat, a zatim kako da ih otvori, a da pri tom ne ispeče prste. Jeo je s apetitom, služeći se ugrađenim priborom. Na svoje veliko iznenađenje, vide da ga Antonela oponaša bez oklevanja. Počeo da oseća poštovanje prema civilima sa Urije.

Zatim pomisli da im njihova moć sigurno pomaže da sačuvaju hladnokrvnost. Bili bi upozoreni čim bi im zapretila neposredna opasnost. Veranovi vojnici verovatno će s njima imati znatno više muke nego što je komandant mislio.

Pošto je završio s jelom, Korson ustade. Uputio se prema izlazu iz šatora, ali pre nego je izašao okrenuo se prema Antoneli.

"Običi ću malo logor i pogledati da li se shvatanja pukovnika Verana o odbrani podudaraju s onima kojima su mene naučili. Moje će mu iskustvo možda biti od koristi. Ne izlazite odavde ni pod kakvim izgovorom. Ne pokazujte se. Nemojte leći pre nego se ja vratim. Pribor za... ovaj... nužne potrebe nalazi se ispod kreveta. Biću napolju najviše jedan sat."

Gledala ga je ćutke. Pokušao je da odgonetne njen izraz lica i uveri se da mu nije pogrešno shvatala namere. Ali odustade. Ako je glumila, onda je za to zasluživala nagradu.

Kao što je i očekivao, ona dva vojnika bila su na ulazu. On iskoči napred i pusti šatorsko krilo da bešumno padne.

"Nameravam da prošetam logorom", reče on bahatim glasom.

Jedan vojnik odmah lupnu potpeticama i stade u stranu. Disciplina nije bila šala u Veranovom logoru.

To ga smiri u pogledu Antoneline trenutne sudbine. Logor je bio u stanju ratne pripravnosti i Veran ne bi dopustio da disciplina popusti ni za nokat. Razumno je postupio zabranivši Antoneli da tumara logorom i prepustivši je Korsonu na odgovornost. Imao je prečih briga nego da podiže zatvor

za samo jednog zatvorenika. S druge strane, prisustvo žene pretilo je da izazove izvesno kolebanje među vojnicima. Da nije mislio da može da je upotrebi, Veran bi ubio Antonelu na samom početku. Kasnije, kada logor bude utvrđen, a vojnicima bude dato voljno, sve će biti drugačije...

Korson odagna neprijatnu misao i pogleda oko sebe. Potpuno spržena čistina obrazovala je zacrnjen krug prečnika više stotina metara. Blizu oboda, vojnici su zabadali pikete i povezivali ih svetlucavom žicom. Signalni sistem? Korson je sumnjao. Ljudi koji su razvijali žicu nosili su teške izolirane kombinezone. Pre će biti odbrambena linija. Uprkos krhkom izgledu, mora da je pogibeljna.

Stotinak metara zauzimalo je polovinu zaštićene površine. Korson pogledom potraži šator veći od ostalih, sa barjačićem na vrhu, ali uzalud. Veranovo komandno mesto ni po čemu se nije razlikovalo od šatora vojnika.

Nešto dalje, iznenadna mukla vibracija protrese mu sandale. Veran je dubio podzemne odaje. Bez ikakve sumnje, znao je svoj posao.

Korson izbroja dvadeset sedam hiprona s druge strane čistine. Prema broju šatora, Veran je raspolagao sa više od šest stotina vojnika. Ako je čin pukovnika sačuvao isti smisao od Korsonovog vremena, Veran je morao da ima pod svojom komandom, na početku rata, između deset hiljada i sto hiljada vojnika. Eržistal je svakako bio velika propast za njih. Šest stotina dvadeset treći konjički puk Ptara od Marfije bio je gotovo potpuno uništen. Veran mora da je ispoljio nadljudsku odlučnost da bi ponovo zaveo red među preživelim i da bi ih prisilio da podignu ovaj smanjeni logor kao da se ništa nije dogodilo. Uz to je morao biti obdaren neverovatnom ambicijom, da ne kažemo neizmernom sujetom, da bi sanjao o tome da nastavi borbu.

Činjenica da je dozvolio Korsonu da slobodno razgleda njegove odbrambene položaje ukazivala je dosta jasno na karakter tog čoveka. Isto je važno i za njegovu izraženu želju da prikupi milion ljudi da bi upotpunio svoju fantomsku armiju. Blef? Možda. Osim ako ne raspolaže nekim neslućenim rezervama. To Korsona vrati pitanju koje je na svoje veliko čuđenje dugo zanemarivao. Protiv koga se Veran borio u Eržistalu?

Hiproni nisu bili vezani. Stajali su tako savršeno nepomični da je čovek iz malo veće udaljenosti mogao pomisliti da su to stabla nekog šarenog drveća. Njihovih šest golemih šapa, koje su na krajevima imale po šest prstiju, ličile su na korenove. Oči koje su im okruživale telo, na pola visine, malo poviše Korsonove glave, bile su prožete bezbojnom svetlošću. S vremena na vreme, neki od hiprona bi se javio slabašnim, tužnim krikom, praćenim groktanjem kao u svinje. Gotovo je ličilo na riku govoda. Nije bilo ničeg zajedničkog sa zverkom, čije je proučavanje Korson preduzeo pre uništenja broda. Na bokovima im je složen preplet amova ostavio duboke ožiljke, kao gvožđe na kori drveta.

Kako su mogli da se jašu? Na prvi pogled, nijedno mesto na njihovom telu nije moglo da prihvati sedlo. Koliko je ljudi jedan hipron mogao da nosi? Veranovi planovi pružali su obaveštenje. Milion ljudi na dve stotine hiljada hiprona. Jedan hipron je mogao da nosi petoro ljudi i njihovu opremu. A kakvu su ulogu oni igrali u boju? Korson je do tada bez razmišljanja prihvatao da mogu zamenjivati borna kola. Njihova nasledna pokretljivost i krvoločnost morale su praviti čuda u borbama na tlu. Sposobnost da predvide neposrednu budućnost i da se pomaknu za jednu sekundu u vremenu svakako je od njih činila neuhvatljive mete. Ali hiproni koji su sada stajali pred Korsonovim očima nisu delovali nimalo krvoločno. Izgledali su mu krajnje tupavo spram onog divljeg primerka koji je lunjao šumama planete i tražio mesto pogodno za razmnožavanje.

Upotreba jahaće životinje u ratu nije bila nepoznata Korsonu. Tokom sukoba između Zemlje i Urije, on je imao prilike da sretne, na zaraćenim svetovima, varvare, saveznike Zemljana, koji su jahali reptile, hipogriife ili arahnide. Ali Korson je prvenstveno navikao na mehanizovanu armiju. Ono što ga je ovde iznenađivalo, bilo je istovremeno postojanje napredne tehnologije i jahaćih životinja. Na kakvom li su se terenu vodile borbe u Eržistalu?

Nije bio kadar to da zamisli. Ako su planete imale nazive koji im nalikuju, ova je lako mogla da bude unakažena stenama živih grebenova, koje se kupaju u svetlosti čelika. Ali Eržistal je takođe mogao biti prijatna zelena dolinica. Ne na Uriji, već na nekoj drugoj planeti. Ni Floria Van Nel ni Antonela nisu Korsonu govorile o nekom ratu koji se odvijao na Uriji pa makar i na nekom udaljenom kontinentu. Naprotiv.

Ne, bitka u kojoj je Veran izgubio najveći deo svojih snaga zbila se na nekom drugom svetu. Veran je nekako uspeo da ukrca na krstaricu ostatke svoje jedinice i potražio je neki gostoljubiv svet da bi se malo potkrepio novim snagama. Na Uriju je naišao igrom slučaja, iskrcao svoje ljude i životinje i poslao krstaricu nazad u svemir, iz straha da ne bude pribijen za tle.

Ali...

Veran tek što je izgubio bitku. Ljudi su mu bili još u borbenom stavu kada su presreli Korsona. Bili su prljavi, iscrpljeni. Pa ipak ma koliko da je Eržistal bio blizu, ma koliko da je brza bila Veranova krstarica, moralo im je biti potrebno više časova, možda i više dana, da prevale to rastojanje. Korson pokuša da se seti sastava Urijinog sistema. Planeta nije imala satelita. Sistem je obuhvatao još dva sveta, ali to su bile džinovske planete gasovitog sastava, koje nisu nudile nikakvo bojno polje, barem ljudima. Gustina zvezda na ovom delu neba nije bila velika. Eržistal se, dakle, nalazio najmanje šest svetlosnih godina daleko od Urije. Verovatno i mnogo dalje. Pomisao na krstaricu koja bi mogla da prevali više svetlosnih godina za nekoliko minuta bila je besmislena. Pa ipak...

Korson je bio jedini preživeli iz sveta koji je nestao pre više od šest hiljada godina. Za šezdeset vekova, mnoga otkrića morala su biti učinjena. Ovo što je video u Đotou već je prevazilazilo njegove

moći poimanja. Krstarica sposobna da leti gotovo apsolutnom brzinom nije bila ništa apsurdnija od anarhističkog društva ili grada potpuno zasnovanog na antigravitaciji.

Dok je Korson posmatrao prizor ratničke aktivnosti koja je vladala u logoru, obuze ga nejasna nostalgija. Iako nikada nije bio osobito ratoboran, ponovo se osećao kao kod kuće u ovom svetu napetosti i efikasnosti. Osmotrio je čoveka koji je stražario ispred hiprona, s oružjem o ramenu. Zatim je bacio pogled na svog telohranitelja. Nije se činilo da se ijedan od njih brine zbog velikih problema koji su potresali Vaseljenu. Oni su u borbi za Eržistal bili izgubili prijatelje, ali ništa u njihovom držanju nije dopuštalo da se to primeti. Dva dana ranije, Korson je bio kao oni. Čudno je šta dva dana mogu da naprave od čoveka. Dva dana i šest hiljada godina. Ne, pomisli Korson s gorčinom, dva dana, šest hiljada godina i dve žene.

On se ispravi ispred svog stražara.

"Je li bilo gadno, kod Eržistala?"

Vojnik se ne pomače. Gledao je pravo preda se, shodno nekom drevnom propisu.

Korson povisi glas. "Odgovorite. Ja sam kapetan Korson."

Vojnik se najzad oglasi, gotovo ne razdvajajući zube:

"Pukovnik Veran će vas lično izvestiti. Takvo je njegovo naređenje."

Korson nije dalje insistirao. Na naredno pitanje koje je želeo da postavi vojnik ne bi mogao da odgovori čak i da je hteo. Gde je bio Eržistal? A ni treće ne bi bilo ništa smislenije. Kada je bio taj Eržistal? Jer Korson je bio uveren da se bitka zbilja u prošlosti. Veranova krstarica nije preskočila samo prostor. Kao i sam Korson, ona je preskočila i vreme. Dolazila je iz epohe u kojoj su se vodili međuzvezdani ratovi, odnosno kada Služba bezbednosti još nije sprovodila zakon.

Korson se zapita kako će reagovati Služba bezbednosti kada bude otkrila Veranovo prisustvo na Uriji.

On obiđe koral sa hipronima. Suton je bio na izmaku. Nevidljivo sunce još je krasilo ljubičastim perjanicama vrhove drveća. Stade da duva prohladan vetar. Korson zadrhta. Po prvi put je postao svestan koliko je smešna njegova lepršava i barokna odeća. Čuvaru mora da je bilo teško da ga smatra oficirom. Korson zažali što je skinuo i uništio svoju uniformu. Iako ona nije ličila na odeću Veranovih ljudi, ipak bi mu davala ratoborniji izgled. On se nasmeši u sebi: nije dugo bio demobilisan. Jedva dvadeset i četiri časa. Možda je Verana poslalo providenje! Pošto mu je, izgleda, bio potreban, Korson bi mogao da se lati jedinog posla koji je znao, onog s oružjima. Rizik je bio malo važan. Opasnost je vrebala svuda, u šumi sa Čudovištem koje je lutalo, u svemiru gde je on, Korson, bio čovek van zakona, ratni zločinac. Bolje onda da skonča život sa sebi sličnima.

On se namršti, pomislivši na Antonelu. Bilo je razumno što je vojnicima nalagano da se drže podalje od pravih žena, da im nikada ne poklanjaju više od nekoliko trenutaka. One su sve zapetljivale. Kao da mu položaj i bez njih nije već bio dovoljno zamršen.

Nije mogao da je ostavi na cedilu. Neće je napustiti. Pesnice mu se stegoše u izlišnom refleksu. Na rubu mračne šume, žica ograde je zračila purpurnu svetlost. Bilo je besmisleno i pomišljati na bekstvo.

"Vraćam se", objavi on, ne obraćajući se nikom.

Vojnik krenu u stopu za njim.

Jedva da je zaspao kada se ponovo našao na Zemlji. Jurio je nekim podzemnim hodnikom sa zidovima od grubog betona, hiljadu metara ispod površine, očiju zažarenih bezbojnom svetlošću neke neonske zmijske. Bežao je. Čitavo telo mu je vibriralo u ritmu nuklearnih eksplozija što su se odvijale učestalošću od jedne u minuti, kilometar poviše njegove glave. Bombe su bile bacane iz prevelike daljine da bi gađale neki određeni cilj. Bile su lansirane iz Plutonove orbite, ili sa još veće udaljenosti, sa urijjskih brodova. Devet desetina bombi presretano je pre no što bi stiglo do Zemljine atmosfere. Pojedine nisu uspevale da uspore ulazeći u atmosferu i trenutno su reagovala, nemajući vremena da eksplodiraju. Četiri petine onih koje su dospevale do površine padale su u more, bez trenutne veće štete. Samo su jedna ili dve od sto bombi pogađale kontinent. Ali spremišta urijjskih brodova izgledala su neiscrpna. Po prvi put, i sama Zemlja bila je izložena bombardovanju. Na površini planete, gore, vladao je pakao.

Naravno, tamo više nikog nije bilo. Oni koji nisu na vreme našli mesto u zaklonima - manjina populacije - bili su mrtvi u prvim sekundama napada. Trčeći, mehanički je računao. Mora da je bilo bar dve stotine miliona mrtvih. Za deset sekundi.

Nije znao zašto je trčao. Bilo mu je nemoguće da se zaustavi, nemoguće čak i da uspori pokrete nogu zahuktalih kao klipovi kakve mašine. Trčao je ruku ispruženih napred, kao pri nekom smetenom padu, ostavljajući utisak kao da će se svakog časa razbiti o zid koji je neočekivano nikao iz tla. Ali podzemni hodnik bio je dug najmanje dvadeset kilometara. Ritam eksplozija se ubrza, a njemu se učini da mu je zvuk počeo da odjekuje. Neko ga je pratio.

Laki dodir ga probudi. On se okreće iznenadnim pokretom koji zanjihava usku postelju i ugleda u polutami Antoneline obrise. Mora da je vikao u snu. Udovi su mu bili slomljeni od umora, kao da je vodio dugu trku. To nije bilo prvi put da je sanjao taj dan, da je preživljavao u svom snu strašnu kaznu koju su prinčevi Urije dosudili Zemlji, ali još nikada buđenje nije bilo tako naglo.

Antonela mu se obrati šapatom.

"Nešto će se dogoditi. Ja to osećam. Još nije sasvim jasno."

On pruži ruku da upali svetlo, ali devojka ga zaustavi.

"Ne. Bolje da ih ne uznemirimo."

Pokazivala je veće prisustvo duha nego on. Korson zbacila pokrivač, skočila na zemlju i pri tom se sudari sa njom. Ona se privi uz njega. Stegao ju je uz sebe i osetio kako mu se usne mlade žene miču uz uvo.

Pre nego je uspeo da shvati ijednu reč, u logoru nastade metež. Ljudi su trčali i psovali uz zveket oružja. Neki motor je stao da zviždi. Prodorna vibracija se prolomi vazduhom. Oružje zagrme i zabruna. Uzvikujući naredjenja, oficiri su nastojali da sakupe svoje ljude. Reflektori probiše šator, ali kako su tražili nešto drugo, brzo skliznuše dalje. Kroz viku i udarce metala, Korson je jasno razaznavao jecaje prestrašenih hiprona.

Reflektori se pogasiše. Senke koje su igrale po šatorskim krilima ustuknuše pred potpunim, zlokobnim mrakom. Metež se primiri. Zvuci se prigušiše. Oružja zamukoše. Neko se spotače i uz gundanje sruši na šator koji izdrži udar, a zatim se udalji vukući noge.

U tišini koja se brzo spuštala, on prepoznade prodoran Veranov glas.

"Korsone, gde ste? Ako je to neka od vaših šala..."

Nastavak se izgubi.

Korson je bio neodlučan. Neupućen u ono što se događa, nije imao nikakvog razloga da pogoršava svoj položaj u odnosu na Verana. Pa ipak, zausti da odgovori, ali mu Antonela stavi ruku na usne.

"Neko će doći."

Kada ju je izgubio iz vida, u iznenadnoj tami, nije se zabrinuo. Ali kada su mu se oči privikle, shvatao je da je noć nenormalna. Optakala ih je ista gusta magla kao kada su postali zarobljenici. Nešto je uništavalo svetlost.

Logor je bio napadnut. Napad je potrajao jedva tri minuta i već je bio završen. Niko se nije mogao boriti u tom mraku. A ako je Veran umeo da ga stvori, činilo se da je nesposoban da ga rastera.

"Veran", šapnu on, dajući odgovor na Antonelino predviđanje.

"Ne, ne on. Neko iz logora. Neko..." Ona se ukoči uz njega.

"Neko kao vi... neko ko vam liči."

Jedan od napadača. Oslobodilac ili, pak, nova opasnost. Dašak vetra. Neko odiže krilo koje je zatvaralo ulaz u šator. Jedna svetla tačka stvori se kraj Korsonovog lica. Zatim se uveća, postade vrtlog, odvlačeći spirale tamne magle. Korson je ubrzo mogao da vidi svoje ruke stavljene na Antonelina ramena. Svetla zona ličila je na galaksiju koja se okreće oko sebe usred punog svemira, izobličavajući ga i cepajući pri svom širenju. Kada je zona dostigla dva metra u prečniku, umiri se i prestade da se vrti. Antonela i Korson gotovo su celi stali unutar svetlosne čaure, čiji su zidovi bili sazđani od noći.

Antonela priguši krik.

Iz magle se pomoli neka ruka u rukavici. Lebdela je, nestvarna kao kakav odsečeni ud. Bila je otvorena. Pružala se, sa dlanom okrenutim napred, u sveopšti znak mira.

Iza otvorene šake nalazio se čovek. Ili bar neka ljudska prilika odevena u svemirski kombinezon. Kaciga je bila puna noći. Posetilac ćutke pruži Korsonu dva kombinezona istovetna sa svojim i dade im znak da ih obuku.

Korson prekide tišinu:

"Ko ste vi?"

Neznanac odlučnije pokaza kombinezone koje je Korson oklevao da uzme. Antonela se domože jednog od njih i stade da se uvlači u njega.

"Čekajte", reče Korson. "Nemamo nikakvog razloga da mu verujemo."

"On će nas izvući odavde", uzvratila ona. "Izvešće nas iz logora."

"Ali kako?"

Ona odmahnu glavom.

"Ne znam. Koristi neki način koji mi izmiče."

Korson se konačno odluči, oslobodi se svečane odeće i uvuče u kombinezon. Stavi šlem i začudi se što čuje kao i pre. Razmeni nekoliko reči sa Antonelom. Nije dakle bilo nikakvog tehničkog razloga da stranac ne progovori. Ali čemu svemirski kombinezoni? Da nije tamna magla imala toksično dejstvo?

Stranac proveri hermetičnost Antonelinog kombinezona, pa se onda okrete prema Korsonu. Klimnu glavom, pokaza u pravcu magle i uze Antonelu za ruku. Ona odmah shvati i pruži drugu ruku Korsonu. Zaronivši u apsolutni mrak.

Stranac se sigurno kretao. Brižljivo je izbegavao prepreke i pazio da i njegova dva druga čine isto. U više navrata Korson oseti kako ga dodiruju vojnici koji su smeteno lutali po logoru. Jednom, neko ga pomamno zgrabi. Slobodnom rukom, on instiktivno udari na pravo mesto. Napadač zakrklja i sruši se.

Tišina je ispunjavala noć. Tu i tamo još su se razmenjivali pozivi, ali izgledalo je da su ljudi, iznenađeni mrtvilom, odlučili da se pronalaze samo pipanjem u mrkloj tami. Možda su se plašili da ne privuku udarce nevidljivih napadača. I sami oficiri prestali su da uzvikuju naredjenja. Jedino su

hiproni nastavljali da ječe. Njihov plač je Korsona neprijatno podsećao na njegovu prvu noć na Uriji.

Ječanje se pojača. Stranac ih je vodio prema hipronima. Korson malo uspori korak kad to shvati, ali ga Antonelina ruka povuče napred. Za trenutak mu je bilo nelagodno zbog straha koji je prodro u njega, a kako izgleda zaobišao Antonelu. A onda se priseti da ona nije nikada videla Čudovišta na delu.

Najzad se zaustaviše. Stranac je nešto užurbano radio kraj njih. Korson je bio siguran da sedla hiprona. To je, dakle, bio način - veoma opasan za Korsonov ukus - koji je on odabrao za njihovo bekstvo. Kada je ubrzo zasijala mala svetla kugla Korson je video da mu je pretpostavka ispravna. Složena mreža amova visila je o bedru životinje. Sedlo jahača nije bilo ništa drugo do ljuljaška opremljena uzengijama. Kaiševi su omogućavali da se pričvrsti. Korson jedva da je seo na sedlo kada oseti kako mu se opasna vlakna hiprona omotavaju oko ručnih zglobova. Očekivao je najgore. Ali stisak ostade blag. Vlakna koja su mogla da iseku isto tako kao i čelične žice nisu mu čak ni ometala pokrete. A onda mu sinu da su ona služila jahaču kao dizgine. Ali nije mogao ni da zamisli kako se upravlja hipronom.

Čudovište je drhtalo od razdraženosti. Bilo je prestalo da ječi i sada je ispuštalo neki isprekidani zvižduk. Podigavši glavu, Korson vide da mu oči slabašno sijaju, a onda začu kako stranac čudno kriknu. Uočio se, očekujući udar, ali, protivno svakom očekivanju, oseti kao da pada. Težina je bila nestalna. Da nije bio svestan kaiševa koji su lepršali oko njega i golemog hipronovog tela, pomislio bi da mu se pod nogama otvorila neka zamka. Antonela ispusti blagi krik iznenađenja. Hteo je da je smiri, ali pre no što je stigao da otvori usta, oni izroniše iz noći.

Poviše njih zvezde su mirno sjale. Korson okrenu glavu ali mu ne pođe za rukom da vidi Antonelu koju je skrivala golema masa tela životinje. Bez daha, on vide poviše njih još jednog hiprona, nalik na divovsku pečurku, kako leti, skrivajući veliki deo neba, dok su mu oči treptale poput svetiljki kakvog raspomamljenog računara. Stranac je visio o boku životinje kao kakva izraslina. On im uputi znak ohrabrenja.

Tada se Korson usudi da pogleda tle. Očekivao je da će ugledati oblak guste magle, ali je, pri slaboj noćnoj svetlosti, video samo površinu proplanka. Vetar je povijao visoke trave tamo gde je, samo pre nekoliko časova, Korson video jedino pepeo. Izgledalo je kao da logor nikada nije ni postojao. Oni su izveli skok kroz vreme. Hipron je bio u stanju da se premešta kroz vreme kao i kroz prostor. Vratili su se jednu noć, ili jednu nedelju, ili čak i vek unazad, u vreme kada Veran još nije bio stigao na Uriju, kada ovde ni Korson još nije bio došao. On se seti Antoneline moći.

"Šta će se sada desiti?"

Ona odgovori nepouzdanim glasom:

"Ne znam. Ne vidim ništa."

Peli su se okomito. Proplanak nestade u crnom talasanju šume. Korson shvati tog trenutka svrhu kombinezona. Pri ovoj brzini, oni će kroz nekoliko minuta izići iz atmosfere.

Ponovo se javi neka tačka. Mada je potrajala samo delić sekunde, Korson ju je prepoznao. Bio je to hipron, po svoj prilici iz Veranove ergele. Pukovnik nije gubio vreme. Ali ne. Taj izraz više nije imao smisla. Pošto su hiproni mogli da putuju kroz vreme, Veran je bio u prilici da se pripremi. Mogao je da im napravi zasedu. Hiproni koji su ih sustizali bili su samo izvidnice koje su jezdile kroz prošlost i budućnost da bi ih otkrile.

Najjednom, obreše se u središtu kugle koju su obrazovali hiproni. Sunce zablista pred Korsonom i on zatvori oči. Sunce skliznu nebom divovskim skokom. Korson shvati. Da bi izbegli zasedu, neznanac je napravio skok kroz vreme. Sa Veranovim jahačima počela je čudna igra na šahovskoj tabli metara i sekundi. Ali njen ishod kao da nije dolazio u pitanje. Oni su se svakog puta nalazili

unutar sve manje skupine. Korsonu se činilo da čuje krike vojnika, uprkos praznom prostoru i udaljenosti. Sunce je plesalo nebom kao neka poludela zvezda. Ispod njih (ili je to bilo sa strane?) planeta je treperila između bleska dana i smiraja noći.

Korson ugleda drugog hiprona, onog strančevog, kako se opasno približava. Kriknu da bi ga upozorio. Antonela učini isto. Stranac se naže i dograbi punom šakom bokor vlakana njihovog hiprona. I svemir promeni oblik i boju. I nestade sav prepoznatljivi svet.

Prostor oko njih bio je prožet raznobojnim plamenovima. Zvezde su bile nestale, a sa njima i planeta. Hipronovo telo izgledalo je crveno kao krv. Što se plamenova tiče, oni su se borili i preplitali u velikim bleštavim mlazevima, ali prostor u kome su se poigrali nije imao dubine. Korson nije bio u stanju da kaže da li su se plamenovi začinjali na nekoliko milimetara od njegovih rožnjača ili na nekoliko svetlosnih godina.

Bilo je to lice stvarnog svemira ili bar druge strane svemira. Hiproni su se premeštali kroz vreme velikom brzinom, Korson je u to bio siguran. A to je izobličavalo perspektivu. Slika koju je čovek obično mogao steći o svetu bila je u suštini statična. Zvezde su se za njega samo lagano kretale nebom. Razularenosti energije koja ih je stvarala, koja ih je sagorevala dok od njih ne bi ostao još samo pepeo inertne i neobične guste materije, bile su suviše spore da bi ih čovek, koji je živio pod normalnim uslovima, mogao neposredno sagledati. Najveći deo važnih zbivanja u istoriji svemira nije ga uzbuđivao, pošto ih nije bio svestan. Bio je prijemčiv, samo za usku skalu zračenja koja ispunjavaju svemir. I tako je živio u zabludi da se svet u suštini sastoji od praznog prostora, ništavila, da raštrkane i udaljene zvezde obrazuju redak gas, malo zgusnutiji tamo gde se okreću galaksije.

Vasiona je, zapravo, bila ispunjena. U svemiru nije postojala tačka koja ne bi bila u vezi sa izvesnim zračenjem ili sa nekim vidom ispoljavanja iskonske energije. U izvesnom smislu, svemir je bio čvrst. Neki hipotetički posmatrač, koji bi ga gledao spolja, ne bi našao načina da u njega stavi ni iglu. A pošto su se hiproni premeštali kroz vreme izvanrednom brzinom, svemir se njihovim jahačima pokazivao kao mutan. Kada bi dostigli apsolutnu brzinu, pomisli Korson, kada bi bili prisutni istovremeno i na samom početku i na samom kraju sveta i tokom svih prelaznih trenutaka, oni bi bili naprosto smrvljeni.

Pri brzini kojom su se kretali, svetlosna zračenja bila su potpuno nevidljiva. Ali ti plavi plamenovi mogli su biti elektromagnetni talasi dugi više svetlosnih godina, dok purpurna zračenja verovatno odražavaju promene gravitacionih polja zvezda ili samih galaksija. Oni su jahali kroz vreme. I isto kao što jahač koji juri svom brzinom ne opaža kamenje na putu, već samo najvažnije stvari kraj sebe, kao što su drveće i brežuljci, tako su jedino najvažnija zbivanja iz života vasiona uticala na njihova čula.

Korsonova misao se okrete u drugom pravcu. Prevario se misleći da je Veran raspolagao krstaricom. Veran i njegovi ljudi umakli su sa bojnog polja Eržistala na svojim jahaćim životinjama. Upravo su pristizali kada su Antonela i Korson upali među njih. Eržistal se, dakle, mogao nalaziti na drugom kraju vasiona.

Kovitlanje plamenova se stiša. Usporavali su. Svetlucavi prostor koji ih je okruživao rastoči se u mnoštvo tačkaka koje se skupiše kao da ih je prazan prostor, poput nekog crnog raka, proždiraao. Ubrzo postaje skroz okruženi blistavim tačkama. Zvezdama. Samo je jedna tačka sačuvala dve dimenzije, zlatan krug. Sunce. Zavrteše se oko vlastite ose. Kada je nebo prestalo da se okreće oko njih, nađoše se iznad neke kugle sasvim optočene oblacima. Planeta.

Tek tada Korson opazi da je drugi hipron nestao. Izmakli su goniocima ali su izgubili svog vodiča. Bili su sami iznad nekog nepoznatog sveta, vezani za jahaću životinju kojom nisu znali da upravljaju.

15.

Antonela povrati dah i upita:

"Urija?"

"Ne", odgovori Korson. "Ova planeta je udaljenija od matičnog sunca. Sazvežđa su drugačija.

Putovali smo takođe kroz prostor."

Uroniše u oblake. Nešto niže, prodoše kroz sloj fine kiše. Hipron se spuštao lako, napredujući bez oklevanja.

Kiša prestade da pada. Oni probiše oblake kao što se provaljuje strop i ugledaše dolinu šišane trave što se pružala u beskraj. Presecao ju je put blistav od vlage. Izbijao je na obzorju i vodio do neke džinovske zgrade, paralelopipeda od kamena ili betona, čiji se vrh gubio u gustoj magli. Nigde traga prozorima. Korson proceni da je najuža strana imala više od jednog kilometra u osnovi. Bila je sasvim gola, glatka i siva.

Hipron se spusti. Korson se oslobodi remenja, obiđe životinju i pomože Antoneli da sjaše. Očito zadovoljan, hipron uze da vlaknima kosi travu, a zatim da je bučno mljacka.

Trava je bila pravilno podsečena kao kakva perika. Dolina je bila tako ravna da je Korsonu izgledalo neshvatljivo da nije veštačka. Put je bio načinjen od nekog plavog i sjajnog materijala. Samo kilometar dalje, zgrada je uzdizala svoju nedoglednu liticu.

"Već ste videli ovo mesto?" upita Korson.

Antonela odmahnu glavom

"Kaže li vam stil nešto?" pokuša ponovo Korson. "Ova dolina, ova trava, ova građevina?"

Kako nije odgovarala, on naglo upita:

"Šta će se dogoditi?"

"Ići ćemo do te zgrade. Ući ćemo u nju. Nećemo nikoga videti do tada. Posle, ne znam."

"Nema opasnosti?"

"Ništa da se može predvideti."

On je odmeri.

"Šta mislite o našem položaju, Antonela?"

"Sa vama sam. To mi je zasad dovoljno."

On umalo ne sleže ramenima.

"Dobro, hajdemo", reče.

Pravio je duge korake pa je ona morala gotovo da trči kako bi išla ukorak s njim. Trenutak kasnije, on se prekori što je surov i uspori. Antonela mu je bila verovatno jedini saveznik u čitavom svemiru. Možda je to bio razlog zbog koga ga je njeno prisustvo nerviralo.

Put je prestajao podno nekih hermetički zatvorenih vrata, primerenih veličini zgrade, koja su se gotovo stapala sa zidom. Ali kada su stigli pred njih, ona se nečujno pomakoše, naviše. Korson načuli uvo, ali bez uspeha. Sve je to prilično podsećalo na mišolovku. Džinovsku.

"Ako uđemo, hoće li se vrata za nama zatvoriti?"

Antonela sklopi oči.

"Da. Ali nas unutra ništa neće ugroziti, barem ne tokom prvih minuta."

Preskočiše prag. Vrata počеше da se spuštaju. Korson zakorači unazad. Vrata se zaustaviše, a onda odigoše. Jednostavan refleksni mehanizam. Korsona je to utešilo. Nije uopšte imao želju da se uputi u lutanje po zgradi pre nego što sazna nešto više o njoj, ali nije mogao večno da ostane napolju. Pre ili kasnije, neminovno bi ogladneli, a nisu mogli da jedu travu. A i noć će se pre ili kasnije spustiti. Ona bi mogla biti hladna i puna neprijatelja, što ih je nagonilo da nađu utočište. Morali su pre svega,

shodno Uputstvima, da se pokore najstarijem vojničkom pravilu. Da se kreću. Da ne stoje u mestu. Da menjaju položaj i nastoje da iznenade protivnika. Ali teško je iznenaditi nepoznatog protivnika. S obe strane puta koji je sezao u nedogled kroz dvoranu, paučinaste i geometrijske strukture ocrtavale su se sačaste duplje, koje su se gubile u beskraj, kupajući se u plavičastoj izmaglici.

Najbliža duplja sadržavala je deset ženskih tela potpuno golih i uronjenih u ljubičasti gas, koji je stajao u mestu mada je izgledalo da ga ništa ne drži. Žene koje su tu počivale, nepomične, ukrućene, kao mrtve, bile su sve veoma lepe i mogle su imati između osamnaest i dvadeset pet godina. Odavale su nejasan utisak srodnosti. Korson duboko udahnu i pokuša brzo da izračuna. Ako su sve duplje bile ovako nastanjene, samo u delu spremišta koji je mogao da sagleda bilo je najmanje milion tela.

On oseti Antonelin dah na vratu.

"Jesu li mrtve?"

Korson ispruži ruku. Ona uroni u maglu ne nailazeći na otpor. Peckanje. Magla je možda imala antiseptička svojstva. On opipa mlako i elastično rame. Temperatura mu nije bila pala ispod dvadeset stepeni. U izvesnom smislu, moglo se reći da je žena živela. Nežno, on uhvati zglobov ruke. Puls se jedva osećao, izgledalo je da srce kuca, ali veoma sporim ritmom.

Veoma sporim.

"Ne", odgovori Korson, "nisu potpuno mrtve."

Udno nogu usnulih žena poigravao je slab svetlosni ritam, neka duga sa sedam traka. On razmisli i učini mu se da shvata značenje ritmova. To je podsećalo na encefaloskop, mada još nikada nije video nešto slično. Prve dve trake bile su nepromenljive. Leđima mu prođe jeza.

"Prevaziđena koma", prošapta. "Telo nastavlja da živi, ali mozak je zamro."

Video je u životu uništene i opustošene planete, zapaljene, flote, video je ljude kako umiru na hiljade, a ponekad i na milione, ali nikada ništa tako pogrebno mirno kao ovaj mauzolej. Je li to čitav jedan narod izabrao da skonča ovako? Je li ona ledina, napolju, bila grobljanska? Je li smisao ovoga bio da se održavaju u životu tela koja nikada neće imati više duše od neke biljke? Koliko vremena bi mogla trajati? Održavanje je, bez sumnje, bilo automatsko, o čemu su, kako izgleda, svedočile niti tanje od vlasi kose, gotovo nevidljive, koje su se uvlačile ispod kože.

On stade da trči, kao ludak, pregledajući galerije jednu za drugom. Prevalio je više od kilometra pre no što se zaustavio, sav u znoju. Nije zapazio nijedno telo muškarca. Nije, doduše mogao da vidi sadržaje viših duplji, koje su se gomilale do tavanice dvorane, ali bio je gotovo siguran da su u njima smeštene samo žene. Nijedna od onih koje je video nije imala više od dvadeset pet godina. Sve su bile izuzetno lepe. Pripadale su svim rasama koje je upoznao. Srodan izgled koji je našao kod prvih odgovarao je nekom sistemu razvrstavanja. Kosa one koju je pipanjem pregledao bila je kao gavranovo krilo. Poslednja koju je osmotrio tokom jurnjave zanosila je na plavušu. S druge strane puta, duplje su bile ispunjene crnkinjama, gotovo plave kože.

Čitav kompleks činio je zbirku. Neko - ili nešto - ponašao se kao entomolog. On se seti prizora iz jednog starog okršaja. Borio se u muzeju posvećenom leptirovima. Bilo je tu, u kutijama, ne samo leptirova sa Zemlje, već i njima sličnih vrsta sa stotina drugih svetova. Eksplozija i hici podizali su prah sa krila mrtvih insekata. Vazduh je bio ispunjen suvom i raznobojnom prašinom koja je pekla pluća, uprkos maskama. Na kraju, muzej je zahvatila vatra. I, u kovitlacu vrelog vazduha, Korson je video sijaset leptirova kako poleće poslednji put.

Naravno, boja kože i kose nije bila merilo razvrstavanja. Različite boje očiju možda su bile poređane po vertikalni. No, nikako drukčije nije mogao da proveriti ovu pretpostavku, sem da se nekako uspne.

Jesu li se muškarci nalazili u nekoj zasebnoj zgradi? Ili se kolekcionar zanimao samo za žene? A

to bi onda moglo da znači da je kolekcionar bio ljudsko biće, neverovatno izopačeno, ali ljudsko. Neki tuđin, Urijac, na primer, ne bi imao ikakvog razloga da sakuplja posebno ženska tela.

On se lagano vrati prema ulazu. I najjednom mu sinu jedino moguće objašnjenje. Bili su otkrili logor zarobljenika ili bolje reći zatvorenica. Negde u vremenu i prostoru, gospodari rata koji su vodili jezive bojeve stvarali su krda robova. Istrebljivali su osvojene narode, sačuvavši za svoju upotrebu, prema običaju starom koliko i čovečanstvo, samo najlepše među zarobljenicama. Izraz je konačno našao svoj bukvalan smisao. Jer gospodari rata malo su marili o tome da sačuvaju svoje krdo u životu, da se trude da ga smeste, hrane, nadziru. Istorija je bila puna ratnih vođa koje su ubile njihove zarobljenice. Gospodari rata su se poslužili iskustvom prošlosti i iz njega izvukli pouku. Uništavali su svest svojih žrtava. Kada bi im se ushtelo da ih vrate u život, onda su im davali nestvarnu ličnost, veštačku, mehaničku, taman dobru za jednog robota. Tako obrađene devojke nisu više bile sposobne ni za kakvu slobodnu odluku, ni za kakav duhovni napor, ni za kakvu stvaralačku aktivnost. Sa stanovišta inteligencije, bile su na lestvici ispod viših primata. Ali gospodari rata nisu za to marili. Oni od zarobljenice nisu očekivali ni duh, ni ljubav, ni razumevanje. Bili su veoma neurastenični.

Predstavljali su, pomisli Korson, nekrofile, u pravom smislu te reči.

Mržnja i odvratnost. Korson pokuša da se uveri da su Zemljani bili drugačije naravi, u vreme rata protiv Urijaca. Stade da prebira po sećanju i na um mu pade jedan general koji je pobio na hiljade urijskih talaca u prvim satima rata. Setio se zatim drugog ratnog vođe, iz suprotnog tabora koga je video kako igra na ruševinama grada pretvorenog u prah i pepeo. Bio je to grad ljudi, ali njegovi stanovnici su pogrešili što su pokušali da pregovaraju sa Urijcima. On se, zatim seti Verana. Begunac sa Eržistala ne bi nimalo oklevao da uradi jednu ovakvu grozotu samo da je u tome video kakvu korist.

Korson oseti želju da ubija. Stegoše mu se vilice, zgrčiše šake. Pomrači mu se vid. On se lagano povi nad sobom, a adrenalin stade da mu se sliva u vene. Zatim ga prođe bes i on ostade na mestu, drhteći. Zar je nasilje stvaralo samo nasilje? Zar je čovečanstvo imalo samo taj krvavi lik? Zar je na leđima nosilo, kao kakav iskeženi demon, avet očaja, i suđene smrti? Zar nije moglo da se oslobodi i da bude nešto različito od onog što jeste, ili možda nešto više?

Đoto. On pomisli na utopiju niklu iz ratnih ruševina, na svet koji nije znao za prisilu, koji je imao jednu vladu za šest vekova i bio bez vojske. Na drugo lice čoveka koje je vredelo da bude odbranjeno, ali ne po cenu nasilja. Ali kako ograničiti nasilje bez upotrebe nasilja? Kako izići iz neprekidnog niza pravednih ratova?

Antonela je čučala na tlu nasred puta i plakala. Sva ljutnja koju je izrodio protiv nje rasu se pred tim prizorom, pade kao ledenica koja se odvalila s krova. Ona je bila ljudsko biće. Podiže je nežno i zagrlila, a onda stade između nje i zlokobnih trofeja. Slušao ju je kako jeca i, ne rekavši ni reči, zahvaljivao joj je.

Korson je bio gladan. Krenuo je prema vratima, nesvesno, kao da je sam čin izlaska predstavljao korak prema rešenju. Postojalo je svakako jedno rešenje, ali je on oklevao da ga razmatra. Da je bio sam, pitanje bi se drukčije postavljalo. Vojnici u ratu imaju običaj da se hrane onim što nađu, radije nego da dopuste da umru od gladi. Ako hrane nemaju, oni je brzo otmu. I Korson koji je osećao da slabi, realista više po uvežbanosti nego po nagonu, znao je da raspolaže ogromnom zalihom proteina. Ali činilo mu se da je nesposoban da podnese užas koji bi pročitao u Antonelinim očima ako bi se usudio da joj objasni po koju cenu bi mogli da prežive, izvesno vreme.

Možda i beskrajno dugo.

U mitska vremena, to je imalo naziv. Istočnjački vampiri Gule su, prema predanjima, proždirali leševe na grobljima.

Tokom istorije to se događalo. Ne samo u razdobljima gladi. Korson se upita tog časa da li su možda gospodari rata pre bili ljudožderi nego nekrofilni. Mongolski osvajači su služili u zgodnim prilikama najlepšu od svojih konkubina, a njena glava bila je izlagana, ukrašena, na zlatnom poslužavniku, kako bi svi mogli da vide da oni ne škrtare na kvalitetu. Ono što je jedan čovek preduzeo da uradi, neki drugi može da ponovi.

Vrata se odigoše i otkriše zelenu dolinu, sirovu, travu pruženu kao kakav kiseli tepih, presečen plavim putem, pravim, i nerazgovetnu mrlju hiprona koji je pasao. Korson mu pozavide. Zatim opazi nešto na putu, sasvim blizu.

Neku torbu. Postavljena u nju, metalna ploča je blistala pod mlečnom svetlošću koju su filtrirali oblaci. U tri koraka on se stvori kraj torbe. Pažljivo ju je osmotrio, ne dodirujući je. Torba i ploča morali su tu biti ostavljeni dok su se oni nalazili u zgradi. Stajali su na vidnom mestu.

Na ploči je bila neka poruka.

Na trenutak slova su poigravala pred Korsonovim očima.

KORSONE OVA TORBA SADRŽI HRANU. ČAK I PRAZNI OMOTI JOŠ MOGU DA POSLUŽE. POSTOJI VIŠE NAČINA DA SE RATUJE. UPAMTI TO. MORAŠ OTIĆI U ERŽISTAL. TAMO SE ZLOČINI OSUĐUJU A PONEKAD I RAZREŠAVAJU. VIKNI ERŽISTAL. HIPRON ĆE RAZUMETI.

Neko se s njima poigravao. Bekstvo, napuštanje, zatim ta torba s porukom. Zašto se nepoznati nije pokazao ako je bio saveznik? Ako je posredi bio neprijatelj, zašto ih onda nije ubio?

On odmeri težinu torbe pa je onda otvori. U njoj je bilo dvadesetak vojnih sledovanja. Korson nesvesno prebaci remen preko ramena i vrati se u mauzolej.

Antonela ga je čekala stojeći, opuštenih ruku, upalih crta lica, s podočnjacima, vidno potresena. Ali izgledalo je da je prevladala potišteno stanje. Na licu su joj se osušile suze.

"Nećemo umreti od gladi", reče Korson, pružajući joj torbu. "Neko nam baca mrvice kao da smo ptice."

Pre nego što se sam poslužio, on je osmotri kako otvara jednu porciju. Nije ispoljavala nikakvu grozničavost. Pocepala je na prvom mestu kesu s vodom, kako joj je on bio pokazao, a onda mu je pružila. On odmahnu glavom.

"Ima ih još", reče on na njeno navaljivanje.

Ona konačno stade da pije. Gledao je kako joj voda silazi u grlo i jabučicu koja se pela i spuštala pod nežnom kožom.

Zatim poče da jede, sedeći na tlu, otpijajući u malim gutljajima i brižljivo žvaćući. Razmišljao je. Prema poruci, morao je da ode u Eržistal. Tamo se zločini osuđuju, a ponekad i razrešavaju. Da li bi

mogao da se oslobodi, u Eržistalu, moguće osude koja se nadvijala nad njim?

S druge strane, to je bilo - ili će biti - bojno polje. Nikako nije želeo tamo da vodi Antonelu. Ali nije smeo ovde da je ostavi. A nije znao na ovom svetu ni za jedno mesto gde bi mogao bezbedno da je smesti.

Kada su završili s jelom, on pažljivo prikupi otpatke od ručka i potraži neko mesto gde bi mogao da ih baci. Na kraju otkri mali poklopac, ispod koga se, kada ga je podigao, ukazao crni prostor sa čijeg je dna dopirao šum vode. Barem neće ostaviti vidljivog traga o svom boravku na ovoj planeti. To je bila detinjasta opreznost ako je zgrada bila snabdevena detektorima.

Zatim se odluči.

"Idemo u Eržistal", reče pokazavši joj poruku. "Ne znam šta nas tamo čeka. Nisam čak siguran ni da ćemo stići."

Očekivao je da će pročitati strah na Antonelinom licu. Ali ona ostade mirna, čekajući da se on pokrene. Očigledno je imala apsolutno poverenje u njega i, pomisli on s gorčinom, to je bilo ono najgore.

On joj priđe i poljubi je.

Zatim iziđoše i uputiše se prema hipronu. On priveza Antonelu, a onda se i sam učvrsti. Oklevao je trenutak, jer mu se činilo tako besmisleno i izveštačeno da više Eržistal kao što se daje adresa. Pa ipak, pročisti grlo.

A onda, nesigurnim glasom, uzviknu: "Eržistal!"

I svet oko njih promeni još jednom oblike i boje.

Oni izroniše poviše neke velike doline prošarane dimovima. Ružičasto nebo bilo je ispresecano treperavim žilama koje su mu davale zlokobni izgled. Na obzorju, s one strane niskih, ali jasno ocrtanih planina, propinjala su se tri stuba vatre i čađi.

Brzo su se spuštali. Ispod njih su lepršali treperavi insekti. Korson, zaslepljen, prepoznade konjanike u klimavim oklopima na konjima zastrtim šiljcima. Sa kopljem uperenim iznad konjskih ušiju, jurišali su na visoku travu. Drhtaj prostruja savanom. Vičući muklo, Indijanci se uspraviše, s poglavicom ukrašenim perjanicom, pa odapeše jato strela. Konji se propeše i otpoče bitka koju je hipron već ostavio po strani, kliznuvši ukoso. Gotovo nevidljivi mlaz gasnog pištolja zapara vazduh. Hipron skrenu u vreme i prostor. Planine lako promeniše mesta. Dolina je ovoga puta bila pusta i prošarana kraterima. Zaglušujuća tutnjava privuče im pažnju na brda, ali nebo nije promenilo izgled.

Korson najednom primeti kretanje pred njima. Nekoliko stotina metara dalje lagano se micala gorostasna gromada. Samo je geometrijski oblik odavao njenu mehaničku prirodu. Tenk, najveći koji je Korson ikada video. Izgledalo je kao da se nasred njegovog trupa otvorio krater nalik na one koji su izrovali okolni teren. Ali to je bila samo varka. Korsonu se učini da se naprava kreće put nekakve humke koja je mogla da krije utvrđenje ili i sama da bude neka mašina. Okačen o hipronov bok, osećao je da je strašno ranjiv. Više je voleo da sjaše, da potraži zaklon u tom izrovanom zemljištu. Neki crni predmet, sočivastog oblika, čija se ivica, oštra poput kose, okretala, otkaçi se od humke i jurnu put tenka, opisujući složenu krivulju. Ustremio se na zid tenka, kao što bi uradilo sečivo električne testere. Izbiše divovske varnice. Naprava eksplodira ne nanevši vidljive štete tenku. Blistava brazgotina, prava, na mestu gde je metal bio ogoljen, bio je jedini trag napada. Tenk je i dalje išao svojim putem, nesavladiv.

A onda, bez upozorenja, boginjava površina se rastvori, popusti kao zamka pod težinom tenka koji se nakrivi. On isturi produžetke koji pokušaje da se oslone o suprotnu ivicu jame, ali uzalud. Probao je da krene unazad, ali se za trenutak zari u mestu, a onda kliznu neumoljivo prema ponoru. Na bokovima mu se otvoriše pregrade i napolje pokuljaše ljudske prilike u bojnom poretku, jedva vidljive u svojim kameleonskim ciradama koje su menjale boju prema boji tla. Ljudi stadoše da bacaju bombe u ponor. Pukotina bljunu eksplozije, plamenove, crn dim. Klopka slegnu još malo, pa se onda ukoči. Ali padina je bila suviše strma i površina suviše glatka da bi tenk uspeo da se ponovo ispne. On prestade da se otrže, zaljulja se na ivici zamke i zaglavi u procepu, gotovo okomito. Njegove mašine, do tada nečujne, rikale su očajnički. Zatim se zaustaviše. Napusti ga još nekolicina ljudi i pristiže prve koji su se naprezali da osvoje dolinu. Rakete šiknuše u snopu iz humke i rasprštaše se svud oko tenka, stvorivši neprekidni zastor vatre u kojoj ljudi trenutno sagoreše. Preživeli nestadoše u uzburkanom pejsažu.

Cela predstava potrajala je najviše tridesetak sekundi. Hipron je utvrđenu humku već bio ostavio sa leve strane. Sada je leteo tako nisko da je morao da skače s jedne izbočine na drugu. Konačno, potraži zaklon iza jednog grebena.

Korson stade da okleva. Bio je nesposoban da upravlja. Potpuno se oslonio na nagon za očuvanjem Čudovišta, koje bi ih odnelo van domašaja, u vremenu i prostoru, nekog surovog napada. Ali hipron je o napadima mogao imati sasvim drugačije mišljenje nego oni koji su ga jahali. On bi, na primer, potpuno prenebregao zastor od kiselinskog plina, koji bi ljudima uništio kombinezone. Osim toga, mogao je da se upusti u lutanje.

Korson reši da iskoristi trenutno zatišje. Oslobodio se, a zatim pomogao Antoneli.

Zemljište. Stene su se odronile niz padinu i obrazovale podno nje nesiguran zaklon. Korson uze

Antonelu za ruku i stade da trči. Na pola puta, ugleda kako se u dolini rađa crven cvet. Munjevito se pribi uz zemlju, povukavši Antonelu za sobom i, kotrljajući se, oni stigoše do uvale između dna padine i stena. Projektil udari u strminu kiklopskim udarcem čekića. Kada se prašina slegla, Korson vide da je hipron nestao.

"Nije atomsko punjenje", reče on.

Zatim se odvaži da pogleda dolinu.

"Eržistal. Sve mi se čini da je to bojno polje. Najveće od svih bojnih polja."

Antonela je brisala lice, sivo od prašine.

"Ali ko se bije? I protiv koga?"

"Nemam uopšte predstavu", uzvratila Korson. "Sve mi izgleda savršeno besmisleno."

Ni više ni manje od bilo kog rata. Uobičajeni rat je značio barem zaista opredeljene tabore, jednu ili dve srodne tehnologije. Ovde je izgledalo da se svi bore protiv svih. Zašto su konjanici u oklopu napadali Indijance? Gde su se skrivali gradovi, carstva koja su podržavala takve sukobe i trebalo da im određuju ulogu? Šta je skrivalo to ružičasto i treperavo nebo, neobjašnjivo odbojno, nemilosrdno nalik samom sebi, lišeno sunca i satelita? Činilo se da je i samo obzorje lažno, gurnuto u beskraj, kao da je površina Eržistala bila samo ogromna ravan. A ako je posredi bila džinovska planeta, zašto je onda gravitacija bila normalna ili bliska normalnoj?

"Vazduh izgleda dobar", reče Korson, pošto je bacio pogled na analizatore postavljene na rukavu.

On skide kacigu i napuni pluća. Vazduh je bio hladan, bez mirisa. Dašak vetra mu pomilova lice.

Ponovo se odvažio da ispruži glavu poviše stenovitog zaklona. Dolina je izgledala podjednako opustošena sve do obronaka udaljenih planina. Pramenovi dima, tu i tamo. Jedna munja mu privuče pogled i, nagonski, on skliznu na samo dno uvale. Pred njima nije bilo nijednog mesta prema kome su mogli poći.

"Treba preći greben", reče on. "Možda ćemo naići na..."

Nije imao nikakve nade da će naići na saveznike, čak ni na razumna bića. Bili su upali u zamku rata, nekog nezamislivog rata.

Na nebu se ukaza neka crna tačka. Za sobom je ostavljala dimni trag i tako ispisivala znake na nebu. Prvi niz simbola bio je nerastumačiv. U drugom nizu, Korsonu se nejasno učini da raspoznaje ćirilična slova. Treći se sastojao jedino od tačaka. Nije imao potrebe da čeka da uređaj dovrši svoj posao da bi pročitao poslednji napis.

DOBRODOŠLI U ERŽIŠTAL

Crna tačka brzo nestade iza grebena, dok su se simboli i slova lenjo udaljavali prema planinama. Korson sleže ramenima.

"Hajdemo", reče.

Što su brže mogli, oni predoše strmu padinu. Korson oprezno isturi glavu iznad grebena: ledni mišići mu se zgrčiše pri pomisli da predstavlja lepu metu i on umalo ne odustade. Druga strana se blagom padinom spuštala do savršeno ravne obale. Plavo more, potpuno mirno, pružalo se u nedogled. Na nekoliko stotina metara od obale, desetak jedrenjaka razmenjivalo je topovske salve. Jedna brodica skršenog jarbola brzo je gorela. Uz samu ivicu vode stajala su dva vojnička tabora. Jedni šatori bili su plavi, oni drugih crveni. Barjačići su lepršali na vetru. Između dva logora, strojevi vojnika u uniformama živih boja, postrojeni kao na vežbi, borili su se pucajući naizmenično. Mada je bio suviše daleko da bi bio siguran u to, Korsonu se učini da vidi, tu i tamo, prilike kako padaju. Čuo je tutnjavu plutona, odsečne povike oficira, zvuke truba i, s vremena na vreme, muklu

grmljavinu brodskih topova.

Pogledao je prema unutrašnjosti predela i video da se, iz neke uvale što je zaklanjala od pogleda dva tabora, pomalja neka golema siva stvar, mlitava, gotovo loptasta. Nasukani kit?

Sasvim blizu njih, najviše stotinak metara daleko, u pozadini plavog tabora, jedan čovek je mirno pisao, sedeći za drvenim stolom. Na glavi je imao dvorogi tamnoplavi šešir pokriven belom kokardom, smešan beo i tamnoplavi redengot začinjjen epoletama i zlatnim širitima, a vrh futrole od neke velike sablje, koja mu je bila o pojasu, počivao je na zemlji.

Korson prođe mimo grebena i uputi se ka čoveku koji je pisao. Ovaj okrete glavu tek kada su mu prišli na nekoliko metara i kaza mirno, ne pokazujući ni strah ni iznenađenje:

"Hoćete li da stupite u vojsku, mladi ljudi? Premija je upravo povećana. Dužnost mi je da vam uručim pet zlatnih franaka pre nego vam obučem lepu uniformu."

"Ja nisam..", poče Korson.

"Vidim, vi umirete od želje da služite dobrog Viktora Bradatog. Hrana je dobra, napredovanje brzo. Rat će sigurno potrajati jedan ili dva veka i možete se nadati da ćete završiti kao maršal. Što se tiče gospe, ona će imati mnogo uspeha kod naših veseljaka i predskazujem joj brzo bogaćenje."

"Hteo bih samo da saznam gde se nalazi najbliži grad", reče Korson.

"To je Minor", uzvratila čovek. "Nalazi se pravo pred nama, na dvadeset ili trideset milja. Poći ćemo da ga osvajamo čim satremo ove obešenjake u crvenom. Priznajem da tamo nikada nisam išao, a to je i normalno jer je to neprijateljski grad. Ali šetnja će se isplatiti. Hajde, dođite da ovde potpišete, ako znate da pišete, kako bi sve bilo obavljeno po propisu."

I on zazveča kolotovima od žutog metala koji probudiše nejasno sećanje u Korsonovom pamćenju. Sigurno je posredi bio novac. Antonela mu je snažno stiskala šaku.

Na stolu pred čovekom, s jedne i druge strane velikog registra, počivala su dva čudna ručna oružja koja bi Korson voleo da pogleda izbliza.

"A ovi brodovi?" upita on, pokazujući prema pučini.

"E to, prijatelju moj, nema nikakve veze s nama. Svako ovde vodi svoj rat, ne brinući za ostale. Sve dok ne potučemo svog protivnika. Onda pokupimo njegove preživjele i potražimo sebi drugog takmaca. I vi sami, vi ste begunac, zar ne? Nikada nisam video uniforme poput vaših."

"Mi ne želimo da stupimo u vojsku", reče odlučno Korson. "Želimo samo da... radimo negde."

"Onda moram da se potrudim da vas ubedim prijatelji moji", reče čovek, "jer to je moj posao i moja korist."

On dograbi oružja i uperi ih u Korsona.

"Izvolite upišite mi ovde vaše ime pre no što se naljutim i zadržim vašu platu."

Korson munjevito odgurnu Antonelu na zemlju i jednim udarcem noge prevrte sto. Ali njegov protivnik, koji je bio na oprezu, odskoči unazad i pritisnu obarače. Prasak zagluši Korsona i on istog trena pomisli da je dobio snažan udarac šakom po levoj ruci. Ali već narednog časa jeknu novi prasak. Jedno od dva oružja mora da nije radilo kako treba.

Korson se baci napred, u gusti dim. Čovek sa dvorogim šeširom je u međuvremenu odbacio pištolje i pokušao da izvadi sablje. Korson je ovoga puta bio brži od njega. Skočivši preko izvrnutog stola, on ga pogodi nogom u stomak i gotovo istovremeno udari šakom u slepoočnicu. Ne suviše jako. Nije hteo da ubije. Čovek se sruši, sa rukama zgrčenim na stomaku.

Korson stavi desnu ruku na levu mišicu, očekujući lokvu krvi. Ali kombinezon je odbio tane. Korson umalo ne poče da se smeje. Izvući će se s velikom modricom. Okrete se na petama i osmeh mu se ukoči. Pucanj je privukao pažnju, u logoru. Malo odeljenje pojurilo je u njihovom pravcu.

Korson podiže Antonelu na noge i povede je. Zatim se predomisli, vrati se nazad, uze sablju koju

je ispustio njegov protivnik i stade da trči, podstičući Antonelu da ubrza korak. Nisu mogli da biraju pravac. Jedini put vodio ih je do uvale gde su opazili čudan oblik za koji je Korson pomislio da je lešina nekog kita.

Pucnji. Meci im zazviždaše kraj ušiju. Srećom, gonioći nisu valjano nišani, ili su možda hteli samo da ih zaplaše. Po svemu sudeći, ta oružja nisu imala nišanske sprave, a kada je paljba prestala, Korson shvati u čudu da nisu bila ni automatska, tako da je bilo potrebno izvesno vreme da se ponovo napune.

Potpuno zadihani, oni savladaše spoljnu padinu uvale. Pređoše greben. Jama, neki stari krater, bila je mnogo veća i dublja nego što je Korson očekivao. Kit je predstavljao ogromnu loptu od impregniranog platna. Bila je obavijena nekakvom mrežom, lebdela je u vazduhu i zatezala debeo konop kojim je bila vezana za stenu. Pod njom je, napola plegla na zemlju, visila korpa od vrbovog pruća. Jedan čovek u crvenim pantalonama i mornarskoj bluzi, s nekakvim kačketom na glavi, bio je zabavljen podešavanjem čitavog sistema slavina. Koža mu je bila najlepše crne boje.

On se osmehnu, pokazavši nisku zuba, kada je zapazio Antonelu i Korsona kako dolaze. Osmeha nestade kada mu pogled pade na sablju koju je Korson držao u ruci. On pokuša da dohvati pušku, čija je cev virila iz korpe, ali ga Korson u tome spreči, udarivši ga pljoštimice sabljom.

"Progone nas", reče Korson. "Može li nas ova naprava sve troje poneti?"

"Propis zabranjuje..." počeo crnac.

On osmotri zabrinuto Korsona, zatim drugi kraj uvale gde su počele da se pojavljuju glave sa dvorogim šeširima.

"Mislim da će bolje biti da se povučemo", zaključio on.

On uskoči u korpu, Korson i Antonela za njim, pa stade ubrzano da izbacuje vreće sa peskom preko ivice. Korpa se odiže sa zemlje i stade opasno da se njiše.

"Lezite na dno!" doviknu Korson Antoneli.

Zatim, videvši da crnac gubi dragoceno vreme u odvezivanju konopa, on snažno udari sečivom po zategnutoj vezi. Konopi popustiše. Drugi udarac potpuno prekide debelo užo. Iznenadan nalet vetra učini ostalo. Balon, najednom oslobođen, polete uvis poput rakete. Prasnuse pucnji, ali meci proleteše suviše visoko. Dok su puške bile ponovo napunjene, begunci su već bili suviše visoko da bi ih dosegli neprecizni hici žbirova Viktora Bradatog.

Korson se uhvati za rub korpe i ustade. Žestina uzleta bacila ga je na pod od pletenog pruća, koji je zabrinjavajuće zaškripao. On pogleda crnca u crvenim pantalonama, koji se obema rukama držao za konope, pa spusti sablju na dno korpe. Zatim pomože Antoneli da ustane.

"Ma iz kog tabora bili", reče on crncu, "zahvaljujem vam što ste se tu zatekli. Ja se zovem Korson. Bio sam član posade..."

Zastade. Besmisleno je bilo ovde pominjati Arhimeda, svemirsku bojnu krstaricu koja je bila sudelovala u ratu između Zemlje i Urije... U stvari, on je bio vojnik bez vojske i povoda, rečju propali vojnik. I da nije bilo ogromnog bojnog polja Eržistala on bi čak i zaboravio da je bio vojnik.

"Ja sam Zuav Ture", reče crnac. "Konjički podoficir i trenutno zrakoplovac u puku za vezu. Moj balon je prvobitno bio vezan užetom, ali posle jednog srećnog ili nesrećnog pucnja protivnika, prestao je da to bude. Imam takođe diplomu bolničara. I..."

Oklevao je.

"I..." podstaknu ga Korson, bez grubosti.

"Vaša odeća podseća me na nešto. Ja nisam uvek upravljao balonom. Bio sam inženjer i pilot helikoptera. Zato su mi, uostalom, i poverili ovaj balon."

On stade da se smeje.

"Kazao sam da znam nešto o aeronautici. Činilo mi se da je bolje da se nalazim iznad gužve. A vi, iz kog rata dolazite?"

Sada je Korson stao da okleva.

"Iz jednog međuplanetnog rata", reče on posle kraće pauze. "Ali nisam došao pravo ovamo."

"Međuplanetni rat", ponovi Ture, zamišljeno. "Onda vi mora da potičete iz epohe koja je dosta poznija u odnosu na moju. U moje vreme, taman smo počeli da se zanimamo za svemir. Sećam se još dana kada je prvi čovek stigao na Mars. To je bio događaj..."

On pokaza bradom put Antonele.

"A ona? Dolazi li iz istog rata iz kog i vi?"

Korson odmahnu glavom.

"Antonela dolazi iz miroljubive epohe."

Crnčevo lice se uozbilji.

"Onda ne bi smela da bude ovde", reče on odlučno.

"Zašto?"

"Na ovom svetu su samo ratnici, vojnici, ljudi koji su bili proglašeni za ratne zločince iz ovog ili onog razloga. Ja sam bacio rakete na jedno selo u kome su se nalazili samo civili, negde u Evropi, na ostrvu koje se zvalo ili se možda još uvek zove Sicilija. Ne kažem da sam znao šta radim, ali ne kažem ni da nisam znao. Takav je rat."

Korsonu pade na pamet jedno pitanje.

"Vi govorite pangal. Mislio sam da pangal nije bio u upotrebi pre osvajanja zvezda."

"To mi nije maternji jezik. Naučio sam ga ovde. Svi govore pangalom na Eržistalu, uz nekoliko narečja."

"A koji vam je bio maternji jezik?"

"Francuski."

"A tako", reče Korson.

Sama reč mu nije ništa govorila. Mozak mu je vrvio od zagonetki, ali one su mogle da čekaju. Balon je plovio duž obale, ali je pokazivao neugodnu težnju da skreće ka pučini. A ravan okean, pred njima, pružao se u nedogled.

Nadleteli su jednu grupu drakara, koji su besno pokušavali da ubrzaju, ali ih je sputavao slab vetar, pa su sporo napredovali, veslajući. Nešto dalje, primetili su sačaste strukture, koje su pokušavali da osvoje orahnoidi. Na Eržistalu se nisu nalazili samo ljudi, mada se u oblastima koje su istražili činilo da su ljudi u većini. Jednom ili dva puta zapazili su velike senke pod morem.

Balon se postepeno udaljavao od obale, ali ona se još videla.

"Nema potrebe da se morimo glađu", reče Ture, veselo otvarajući pleteni sanduk koji je zauzimao jedan deo korpe.

Nesvesno, Korson potraži na ramenu remen od torbe sa hranom. Nije ga našao. Torbu je bio izgubio, boreći se sa regrutorom.

"Evo salame, hleba koji je još prilično svež i crnog vina", reče crnac.

Iz jednog džepa širokih pantalona on izvadi golemi perorez i stade da seče hleb na kriške i salamu na kolutiće. Zatim otčepi bocu i pruži je Antoneli. Korson ga je sa zanimanjem gledao kako posluje.

"Nikada nešto slično niste videli, a?" upita Ture, uočivši njegovo čuđenje. "Pretpostavljam da se u vaše vreme hranilo pilulama i drugim hemijskim smesama. Ali ni ovo nije loše. Tako ti je to u ratu!"

Vino ugreja Korsona. On zagriže krišku hleba i reši se da postavi nekoliko pitanja. Imao je pred sobom, konačno, čoveka koji je raspolagao mnogo većim iskustvom od njega o ovom čudnom svetu.

"Ono što me čudi", počeo on oprezno, "jeste činjenica da je nebo prazno. Vazdušni rat morao bi da besni svuda unaokolo."

"Postoje pravila", uzvрати Ture. "Bar ja tako mislim. Nema aviona, ni raketa, ni helikoptera u ovom sektoru. Ali to ne znači da se u nekom drugom području Eržistala ne vode vazdušne borbe. Prilično bi me začudilo da nije tako."

"Pravila?"

Korson prestade da žvaće.

"Možda ste primetili jednu stvar", nastavi Ture. "Ovde niko ne upotrebljava nuklearno oružje. To vas je sigurno iznenadilo, ako se ono još koristilo u vaše vreme. Ali s druge strane planina, atomske bombe povremeno eksplodiraju. I to velike."

Korson se seti stubova vatre i pečurki dima, koje je video poviše planina, i klimnu glavom.

"A ko vodi računa da se pravila poštuju?"

"Kada bih to znao, išao bih ljubazno da ga zamolim da me izvuče odavde. Neki bog ili demon, verovatno!"

"Mislite li doista da smo u paklu?"

Reč pako nije imala velikog smisla za Korsona. On ju je upotrebio pozivajući se na mitologije gotovo zaboravljene u njegovo doba, kojim je gospodario hladan i utilitaristički pozitivizam. U galaktičkom jeziku, pakao je bio još samo neko izuzetno nemilo mesto.

"Ja sam prilično razmišljao o tom metafizičkom pitanju", priznade Ture, "ali ovaj pakao mi izgleda jako materijalan. Nebo, na primer, zakleo bih se da je tvrdo kao staklena ploča. Obavio sam neke trigonometrijske proračune penjući se i spuštajući ovim balonom i imam osećaj da se... tavanica... nalazi na visini između deset i dvanaest kilometara. To me navodi na logičan zaključak da ovo mesto uopšte nije prirodno. Odsustvo obzorja, ravan svet, ne - to nije površina planete. Jer na planeti koja bi se odlikovala takvim prečnikom, gravitacija bi morala da bude kolosalna. Svi bismo bili u trenu spljeskani."

Korson klimnu glavom, pomislivši kako taj čovek iz minulih vremena pokazuje iznenađujuće

znanje.

"Nismo u normalnom svemiru", primeti Antonela. "Ništa ne mogu da predvidim o budućnosti. Ne osećam više ništa. U početku nisam brinula, zato što naša moć predviđanja ponekad zataji. Ali ne ovako potpuno. Ovde, kao da sam... kao da sam slepa."

Korson je radozno osmotri.

"Pod kojim okolnostima vaša moć nestaje?"

Antonela pocrvene.

"Nekoliko dana u mesecu... Ali... to sada nije slučaj. I kada putujem svemirom, što mi se nije često događalo. Takođe kada napravim skok kroz vreme, no to ne traje dugo. Na kraju, kada se verovatnoće u prilog više događaja gotovo potpuno izjednače. Uvek mi, međutim, ostaje neka slutnja... predosećanje... Ovde, ništa."

"O kakvoj to moći ona govori?" upita Ture.

"Pripadnici njenog naroda raspolažu izvesnom sposobnošću predviđanja. Mogu da predvide događaje pre nego se dogode, otprilike dva minuta unapred."

"Shvatam. Kao da raspolažu periskopom sposobnim da probije površinu sadašnjosti. Kratkovidim periskopom. Dva minuta, to nije puno."

Korson pokuša da rastumači obaveštenja koja mu je dala Antonela. Moć predviđanja bila je povezana, u određenoj meri, sa kosmogonijskim načelom Maha, sa jedinstvenošću svake tačke u svemiru u odnosu na njegovu celinu. Da li je to značilo da se više ne nalaze u svemiru sa kojim se nervni sistem Antonele slagao? Jesu li bili mrtvi, iako se on nije sećao trenutka prelaska?

"Čudno, zar ne?" reče Ture. "U Africi, mnogo pre mog rođenja, vračevi su tvrdili za sebe da su sposobni da predvide budućnost. Niko u to više nije verovao, u moje vreme. Konačno, to je bilo u budućnosti, ne u prošlosti."

"Odakle ovaj hleb?" upita Korson mahnuvši svojim sendvičom.

"Oh, iz intendature. Sada kada ste mi postavili to pitanje, pade mi na pamet da nigde nisam video obrađena polja, ni fabrike ni pekare. Ali tako je uvek u ratu, zar ne? Oružje, odeća, lekovi, hrana, dolaze izdaleka, iz neke bajoslovne zemlje. Ako rat malo duže potraje, vi sebi to pitanje čak više i ne postavljate. Sva polja koja vidite obavezno spaljujete zato što pripadaju neprijatelju."

"A vođe, gde su oni? Zašto oni vode te besmislene bitke?"

"Iznad vas, suviše iznad vas. Naravno, vi ih nikada ne vidite."

"A ako bivaju ubijeni?"

"Zamenjuju ih", uzvratila Ture. "Onima koji dolaze odmah za njima. Vidite, u stvarno beznadežnom ratu nastavljamo da se borimo zato što postoji protivnik i zato što nemamo izbora. Ili možda zato što vođe imaju neki svoj zapovednički razlog."

Korson duboko udahnu.

"Ali gde smo mi?" povika on van sebe od besa.

Ture ga mirno odmeri.

"Mogao bih da vam odgovorim da se nalazimo u balonu, iznad ravnog okeana. Ali to bi bila očiglednost. Dosta sam razmišljao o tom pitanju. Mogu da zamislim samo tri mogućnosti. Na vama je da izaberete, ili da predložite neku novu."

"Koje mogućnosti?"

"Kao prvo, mi smo naprosto mrtvi i nalazimo se u nekom metafizičkom paklu ili čistilištu na neodređeno vreme, možda i za večita vremena, bez nade da iz njega izidemo, čak ni umirući. Primirja služe za to."

"Primirja?"

"Još niste prošli kroz njih? Istina, vi ste ovde tek odskora. Govoriću vam o njima kasnije. Moja druga pretpostavka jeste da mi stvarno ne postojimo. Imamo utisak da postojimo, ali to je samo privid. Mi smo samo informacije, perforacije, iverje ili hrpe elektrona u nekoj džinovskoj mašini, a neko se bavi ogromnom Kriegspiel, War Game, ili ako više volite Ratnom Igrom. Koliko da se vidi šta bi se dogodilo u nekom ratu. Ili, bolje, ako bi se svi ratovi u vasioni odigrali na istom mestu. Mi bismo onda bili svojevrsne figurine na maketi, ako shvatate šta hoću da kažem."

"Shvatam" reče suvo Korson.

"Ima jedna varijanta ove pretpostavke. Mi doista postojimo, ali ne na ovom svetu. Možda smo položeni u neku grobnicu, vezani za neku mašinu mnoštvom elektroda i verujemo da preživljavamo sve ovo. Možda je reč o nekoj psihološkoj obradi čiji je cilj da nam se ogadi rat? Ili je možda posredi neki eksperimenat! Moja treća pretpostavka jeste da je ovaj svet sasvim stvaran. Čudan sa našeg stanovišta, ali istinit. Napravila su ga neka bića, možda ljudi, ali ja u to sumnjam, da bi se ispunila izvesna funkcija o kojoj nemam nikakvu predstavu. To je pretpostavka koja mi se najviše dopada. Zato što možda postoji način da se iziđe iz ovog sveta bez ikakvih trajnih posledica."

"Vaše tri pretpostavke imaju jedno zajedničko mesto", reče Korson. "Mogu se primeniti isto tako dobro i na onaj svet iz koga mi dolazimo."

"Onaj koga se sećamo", uzvratila Ture. "To nije nužno ista stvar. Jeste li sigurni da dolazimo iz istog? Postoji još jedno zajedničko mesto sa tim drugim... svetom. Imamo istu predstavu o slobodi i svi smo podjednako nesposobni da po sopstvenoj volji upravljamo vlastitim životima."

Oni učutaše na trenutak.

"Kako ste došli ovamo?" upita konačno Korson.

"Mogao sam da vam uzvratim istim pitanjem. Zar ne mislite da suviše pričam?"

"Ne znam hoćete li mi poverovati?"

"Znam za lakovernost", reče crnac prostodušno.

Korson mu ukratko ispričava njihovu odiseju od Veranovog logora. Prečutao je samo epizodu sa planetom mauzolejem.

"Neko se postarao da vas ovamo dovede", zaključila Ture. "Jedan od njih, verovatno. To se lepo slaže sa mojom trećom pretpostavkom."

On zastade za trenutak, a onda nastavi.

"Prvi put čujem o tim hipronima, životinjama sposobnim da se premeštaju kroz vreme. Ali slutio sam da oni mogu putovati kroz vekove."

"A vi?"

Crnac zažmirka, naže se preko ograde korpe i pljunu u more.

"Istinu govoreći, ne sećam se sasvim dobro. Ima od toga četiri, pet ili deset Primirja. (Naglasio je slovo 'p' kao da hoće da naznači veliko slovo.) Mitraljirao sam koliko god sam mogao, sa mog Taona 5. A onda je nešto blesnulo i osetio sam silnu vrelinu. Istog trena obreo sam se ovde, na istoj lestvici i iznad gotovo istovetnog pejzaža. Nisam odmah postao svestan razlike. Imao sam samo utisak da ne poznajem nikog oko sebe. To sam i kazao. Bio sam odveden vojnom lekaru. On je govorio o potresu dao mi injekciju i vratio me nazad. Posle izvesnog vremena, više ni u šta nisam bio siguran. Odabrao sam naprosto da preživim."

"Jedno me čudi", reče Korson. "U tim ratovima smrtnost mora da je užasna. Zašto borbe ne prestanu usled nedostatka boraca? Ili je možda priliv vojnika iz svih epoha i sa svih strana vasione dovoljan da nadoknadi izgubljene?"

Ture odmahnu glavom.

"Postoje Primirja. Mrtvi ponovo zauzimaju svoja mesta."

"Vaskrsavaju?"

"Ne. Kada se Primirje približi, nebo se zamrača. Zatim, sve utrne, vreme se ukoči, veštačka svetla, električne baterije, plameni zgasnu. Osetimo kao da se skamenjujemo. Ostanemo svesni jednu sekundu, možda dve, u strahovitoj tišini. Zatim sve ponovo počne. Ponekad se nađemo u istoj situaciji kao i pre Primirja, ali samo izuzetno. Najčešće se obremo u drugoj vojsci, na drugom položaju. Ne sećamo se više sasvim dobro onoga što se dogodilo pre Primirja. Kao da započinje neka druga priča, kao da je jedan zapis bio zamenjen drugim. Otuda druga pretpostavka. I mrtvi ponovo zauzmu svoja mesta, igraju novu ulogu. Ali se nikada ne sete da su bili ubijeni. Za njih, Primirje je možda isključivo lična nesreća. Ali ne verujem. Imate utisak da se to proteže na čitav svemir, kada vam se dogodi. Verujem da su oni koji su uredili ovaj svet, ili koji ga nadgledaju, zagospodarili vremenom, pa odlaze da pakupe one koji će umreti trenutak pre no što stradaju. Ništa natprirodno, vidite."

"Zaista", reče Korson.

Čupkao je dlake brade koja je počinjala da mu raste, zapanjen lakoćom s kojom je taj čovek - taj primitivac koji je došao iz veka koji je jedva znao za međuplanetarno putovanje - prihvatao zamisao o kretanju kroz vreme. Zatim se seti lakoće s kojom se on sam prilagodio na novu Uriju.

Taman je hteo da upita nešto o Primirjima, kada mu strahovit prasak zapara bubne opne, žešći i suroviji od bilo kakvog udara groma, bilo kakve eksplozije, dva udarca nožem koja su rastrgla krhke opne, prekopavajući sitne kosti, ispunjujući skrovite zavoje kohlearne spirale. Činilo se da se i sam svemir pocepao nadvoje.

Balon se zanosio na nevidljivim šinama poviše okeana, glatkog kao ogledalo, i pod neverovatnim, ali spokojnim nebom. Lahor je bio prohladan, ali sasvim slab. Ali prasak se nastavljao, pojačavao, preobraćao u zaglušnu tutnjavu, u vibraciju koja je žestoko potresala konope balona, da bi se potom rasparala nadvoje, kao što se cepa drvo, na jedan ton koji se peo do piska, uspinjao uz tonsku lestvicu do hiljadu, dve hiljade, pet hiljada, deset hiljada herca, nečujan na kraju, ali ipak dovoljno osetan da prodre i u najzabitije kutke lobanje, i drugi dubok najpre kao pesnica diva, pa mukli bat, pa šum iz pluća kakvog umirućeg boga.

Na okeanu su se stvarale brazde. Ture viknu nešto, ali su njegovi očajnički pokreti usana pripadali nemom čoveku. Antonela je pokrila uši rukama. Bila je silno zaplašena i trpela bol. Korson oseti da mu suze izbijaju iz očiju; lobanja mu je bila zarobljena u mengelama dveju vibracija.

Iznenadni vihor zahvati balon, koji se brzo pope više stotina metara a pritisak žestoko pade. Korson zgrabi Antonelu i pribi je uz konope balona koje je uhvatio punim šakama. Pruće je pucketalo. Silina vetra bila je takva da je krivila površinu balona, kao da ga je neka nevidljiva, divovska ruka gurala napred.

Ture zgrabi kraj jednog konopa i priveza se što je bolje mogao. Previvši se nadvoje, pođe mu za rukom da doturi drugi kraj Korsonu koji učvrsti svoj i Antonelin položaj.

Korson zaurla iznad oluje:

"Je li to početak Primirja?"

Ture odmahnu glavom. Njegovo lice, boje pepela, izražavalo je smetenost.

"Nikad... video... slično..."

Vihori stadoše, ali se vetar nije stišao. Duvao je pravilno, ali sve jače i jače. Korson se nadvi nad Antonelu koja je dahtala. On je i sam disao brže i dublje nego obično. Nedostajalo je vazduha. Atmosferski pritisak i dalje je opadao.

On dade Tureu znak i pokaza mu balon, a zatim okean. Vazduhoplovac shvati i odvrnu slavine. Balon se spusti nekoliko stotina metara, ali vazduh nije postao osetno gušći. Ispod, duge bele kreste krasile su rubove vodenih planina, koje su valjale olupine. Jedan uljani oreol pružen po moru

ocrtavao je nesigurnu oazu mira.

Časovi su prolazili. Balon je leteo istom brzinom, za koju su Korson i Ture smatrali, uzimajući za orijentire mrlje na nebu, da iznosi blizu hiljadu kilometara na sat. Zbijeni na dnu korpe, Antonela, Korson i Ture su dremuckali, napola ugušeni.

Korson je pretpostavljao da su već prevalili više od četvrtine obima planete kao što je Zemlja, a vetar se nije smirivao. Sada je gurao pred sobom planine vode tako visoke i tako postojane da bi se moglo pomisliti da su izvajane u staklu. To je bilo besmisleno. Isto tako i sve što je prethodilo. Oni su mogli da lete beskrajno dugo nad tim neizmernim okeanom. Mogli su i da umru od gladi, žeđi ili iscrpljenosti u korpi njihova tela bi sledila taj besmisleni put, osim ako konopi ne popuste i korpa se ne sunovrati u more, odnosno ako se balon, gubeći vodonik ili helijum, ne spusti postepeno i ne priljubi kao kakva siva bradavica na hrbat vodene dine.

Iznenadni trzaj korpe - neko uže je upravo popustilo - prekide Korsonova razmišljanja, odbacivši ga gotovo preko ivice. Konop ga zadrža. On dobi u vremenu da osmotri obzorje a onda kriknu tako strašno da je, na trenutak, zaglušio huku vetra.

Obzorje je bilo naglašeno jednom crnom crtom koja se brzo proširila u traku, u bedem. Crnilo je bilo potpuno. Tmina ništavila. Ali uporedne ivice tog bedema mraka, umesto da budu savijene i da slede krivulju obzorja planete, bile su sasvim prave, koliko je bar ljudsko oko moglo to da primeti.

Tu se prekidao svemir. Bar ovaj svemir. Oni su hrlili ka tom crnilu, tom bezdanu. Vetar je, međutim, izgubio silinu. Ali talasi su dobijali u visini kao da su se lomili o neku nevidljivu prepreku. Dubili su sinje doline duboke više stotina metara.

Na obzorju, okean se oštro lomio, kao ivica kakvog stola. S one strane, nalazio se ponor, koji je zapremao sav prostor između neba i mora.

"Ostaje nam samo jedna, tanušna mogućnost", reče Ture. "Da nam Primirje pritekne upomoć pre..."

Nije bilo potrebe da dovrši... Opčinjeni, netremice su posmatrali obzorje.

"Sem ako vetar sasvim ne stane", reče Korson.

Ture sleže ramenima.

"Taj ponor nas privlači. Čitava vasiona će nestati u njemu."

"Zašto baš sada?"

"Nešto se slomilo u velikoj mašini."

Što su više prilazili, crni prostor se ispunjavao svetlima, sjajnim i nepomičnim tačkama za koje se činilo da se, s vremena na vreme, gase i pale, kao da je neki taman predmet prošao ispred njih. Izgledalo je da balon leti ka jednoj mrlji, tamnijoj u odnosu na ostale delove bedema. Mrlja je bila okružena odsjajima koji su se pružali, kao razgranate munje, u svim pravcima.

Staklo razbijeno kakvim projektilom, pomisli Korson.

Tačno mu je to bilo pred očima: staklo probijeno projektilom. Nepomična svetla bile su zvezde. Bezdan, to je bio svemir. Crna mrlja predstavljala je rupu kroz koju je Eržistal, ili bar ovaj deo Eržistala u kome se nalazio balon, oticao u ponor.

Neki džinovski kovitlac dubio je površinu mora, blizu ruba, crpeći ga u svemir.

Korson se upita da li je taj svemir beskrajan, da li će čitav Eržistal, njegovi besmisleni ratovi, njegove legije, flote, kukavni junaci, generali, njegove nuklearne pečurke, konačno naći mir među tim zvezdama. Zar tvorci - ili upravljači - Eržistala neće intervenisati? Zar je nesreća nadmašivala njihovu moć? Ili su, možda, odlučili da prospu jednu epruvetu? Je li Ture bio u pravu kada je govorio o maketi? Da li je Eržistal ipak samo džinovski veštački svet, ali ograđen, koji je lelebdeo u svemiru i koji je sad prosipao svoju materiju posle havarije ili kakvog manevra? Šta bi se dogodilo da se, duž ovih brazda, 'staklo' najednom raspalo? Da li bi se zemlja i nebo sastavili? Ili bi arhitektura ovog bezumnog sveta - antropomorfijski govoreći - trajala, zauvek zaštićena nepodmitljivim zastorom ništavila?

Dok se balon približavao rupi, temperatura je opadala, vazduh se proređivao. Ipak, za pravo čudo, činilo se da se rupa smanjuje. Malopre, zjapila je kilometrima, a sada nije prelazila nekoliko stotina metara u svom najvećem prečniku. Brzo je upijala. Balon je bio dovoljno blizu da bi Korson mogao da vidi prstenaste valove koji su prolazili među prostorom i stizali da zamru na ivicama rupe.

More je bilo prekriveno ledom, koji je belinom naglašavao pravu osnovu tog bedema svemira. Nije to bilo staklo, čak ni bedem, već ekran sile, sposoban da se sam od sebe popravi, načet gorostasnim potresom.

"Proći ćemo kroz nju", reče Ture, grabeći vazduh, "ako se brzo ne zatvori."

Antonela sakri lice u usek Korsonovog ramena. Ovaj, sopćući, nađe snage da ispruži ruku prema rupi. Olupina nekog golemog svemirskog broda lebdela je u praznom prostoru, malo ispod površine mora. Letelica je imala vretenast oblik, ili se bar tako činilo prema izgledu njenog zadnjeg dela, koji kao da je bio priljubljen uz providnu pregradu. Obnavljajući se, polje sile ga je delimično

obuhvatilo.

Ono što je najviše iznenađivalo Korsona bila je biološka priroda ožiljka na ekranu sile. On se sećao samo polja koja su se trenutno širila, s obzirom na kratka rastojanja i ljudske opažaje. Zatim pomisli da su sile koje su ovde umešane bile toliko ogromne da se vreme poremetilo. Ekvivalent za masu barijere morao je biti kolosalan. Teorija relativnosti učila je da na divovskim zvezdama vreme protiče sporije nego na drugim mestima. Najčudnije je bilo to što se ovo dejstvo nije protezalo na prostor koji je ovde okruživao barijeru. Zato balon nije bio bačen velikom brzinom o ekran, i zbog toga nije sagoreo u atmosferi pre no što je stigao do bedema svemira.

U Korsonu se ponovo probudi zračak nade. Ostalo im je da prevale još samo nekoliko stotina metara. Zarastanje ožiljka se ubrzavalo, naprsline su se brisale. Crna i neprozirna mrlja se povlačila. Svud naokolo, svemir je bio sjajan kao da je bio premazan nekim lakom. Sporedno dejstvo polja.

Sasvim su se primakli. Korson ispruži ruku da bi zaštitio Antonelu. Potres. Odbijane. Vrtoglavica. Konop koji je bio vezao oko struka zaseče mu bokove. On se zanese, pade napred i udari glavom o ivicu korpe. Veoma se nagnuše. A onda se začu neki mek zvuk. Balon je udario o barijeru. Korpa se zanjihla. Potres. Odbijanje. Potres. Bez žestine. Elastična pregrada. On izgubi svest.

Osećaj svežine na čelu. On se razbudi. Skoro odmah. Možda. Glava mu je počivala na kolenima Antonele, koja mu je kvasila čelo krpom natopljenom vinom. On prinese ruku desnoj arkadi, koja ga je bolela, i vide da je sva krvava kad je vrati nazad. Zatim mu se pogled sreće sa zabrinutim očima Turea.

Uspravio se. Vrtoglavica. Zatim, s naporom, stade na noge.

"Balon je poslužio kao čep", objasni Ture.

Balon je bio napola uvučen u barijeru, dobar kilometar iznad okeana koji je prestao da vri. I podvodna naprslina se bila opravila. Atmosferski pritisak brzo je rastao. Kako su ga bolele bubne opne, Korson steže nos prstima i dunu.

Zatim se naže preko ograde korpe i opčinjen pogleda prazan prostor. Gore nebo, a dole okean naglo su prestajali, kao nožem zasečeni. Barijera se nalazila gotovo na dohvata ruke. Korson ispruži ruku, ali ne uspe da je dohvati; jedino je osetio blago peckanje, ali mu se možda samo činilo.

S one strane pružao se svemir. Nastanjen svemir. Zvezdama, pre svega, hiljadama i hiljadama zvezda razdeljenih u nepoznata sazvežđa. Zvezdama svih boja, kakve vidimo samo u praznom prostoru kroz staklo skafandera ili kroz osmatračku kupolu.

Sijala je neka crvenkasta mrlja, koja je mogla da predstavlja galaksiju. A zvezde i galaksija nisu bile same. Između njih, ponekad i ispred njih, tumarale su ogromne ratne krstarice. Naravno, iako su bile ogromne, Korson nije mogao da ih opazi. Ali letelice su deystvovala na zvezde, u smislu da su krivile putanju njihove svetlosti. Masa i energija. Foton je izuzetno lagan, tako se bez po muke može skrenuti. Pred Korsonovim uvežbanim očima poigravanje zvezda se osmišljavalo. Postojale su dve flote, koje su se očajnički borile. Tokom okršaja neka pogođena krstarica bila je odbačena put barijere i oštetila je. Ali druge su, očigledno ne znajući za kosmički udes, nastavljale borbu. Apstraktnu borbu, gledano s ove strane barijere; svemir je podrhtavao, a zvezde su se ljuljale kao odbljesci na leđima talasa.

Tik s druge strane polja lebdele su zelenkaste gromade. Korson je ubrzo uspeo da ih identifikuje. Led. Sante leda koje su plovile bezdanom, ostaci od više milijardi tona vode koja je istekla kroz rupu.

Bio je svestan da gotovo ništa ne vidi od bitke koja mora da se prostire na više svetlosnih sati. Prisustvovao je samo prostorno ograničenom okršaju. Ali silina sukoba bila je dovoljna da ga uputi u suštinu tog svemira.

On se nije prostirao uz Eržistal, već je pripadao Eržistalu. Svemirski ratovi morali su imati svoje mesto na Eržistalu, baš kao i kopneni, pomorski i vazdušni. Bila im je potrebna posebna sredina, pa su je i dobili. Maketa se, ako je ovaj svet bio maketa, približavala savršenstvu.

Ko li se mogao boriti u tom svemiru? Ljudi? Vanzemaljska bića? Ljudi protiv vanzemaljaca? Olupina zarobljena u barijeri nije odgovarala nijednom tipu krstarice za koji je on znao. Koliko je mogao da proceni - rastojanje i razmere su varljivi u svemiru - merila je više od kilometra. Cela letelica morala je biti barem tri puta duža. Korsonu se učini da je razaznao jednu nepokretnu ljudsku priliku, koja se okretala kao kakav fetus među otpacima. Suviše daleko. Ta stvar je mogla da bude isto tako i komad metala.

Ture pročisti grlo. Više nije bilo potrebe da se više iako je neko fantomsko zujanje i dalje odzvanjalo u njihovim ranjenim ušima.

"Položaj nam nije baš slavan."

"Bojim se da je tako", reče Korson.

Već je razmislio o svim mogućnostima i odbacio ih. Konopi nisu bili dovoljno dugi da bi im omogućili da stignu do okeana. Ako bi isekli omotač balona da bi napravili padobrane, rizikovali su da ga oslobode iz barijere i tako se sunovrate u more sa visine od hiljadu metara. Nije bilo nikakvih izgleda da se balon sam od sebe spase. Pa čak da u tome i uspeju, odnosno da im pođe za rukom da se spuste, kako bi se vratili na kopno, s obzirom na mnogo desetina hiljada kilometara koje su prevalili ludačkom brzinom. Bili su uhvaćeni kao insekti na lepljivu traku.

Kad bi samo jedno Primirje moglo da se dogodi, pomisli Korson. U početku, kada je Ture govorio o Primirjima, on je osetio neki zbrkan strah, životinjski. Primirje je moralo da liči na smrt, ili na smak sveta. Sada je, međutim, hotimice prizivao jedno. Ali to je bilo besmisleno. On nije mogao da utiče na odluke nepredvidljivih bogova koji su stvorili ovaj svet, odnosno vladali njime. On se seti jedne druge Tureve rečenice, ali je oklevao da iz nje izvuče sve zaključke.

A onda razabra u svemiru izvesno talasanje tmine. Izgledalo je da je dubina oživela, ne od smetenog poigravanja zvezda, nego kao da se, sasvim blizu, pojavio neki roj. Mušice, lepršajući nasumice. Kao mušice, one su uznemiravale najbliže brodove koji su počinjali da postaju neposredno vidljivi. Činilo se da mušice vraški spretno izbegavaju hite sa brodova. Jedna krstarica se rasprsnu. Zatim još jedna. Dva svetlosna talasa zaslepiše na trenutak Korsona, iako je on iz predostrožnosti zaštitio oči. Upitao se šta bi se dogodilo da je neki brod pogođen sasvim blizu barijere. Ona bi sigurno odolela, ali da li bi dovoljno zadržala zračenja?

Mušice. Iznenada, Korson otkri njihov identitet. Bili su to hiproni. Pretpostavku mu je konačno potvrdio jedan od hiprona koji se najednom otelotvorio tačno s druge strane barijere. On prepoznade pojas optočen očima bez kapaka, šest ogromnih šapa s raskrećenim kandžma koje su grebale prazan prostor, grivu vlakana raširenih u svemiru slično nekoj čudovišnoj sasi, ular i, kada se čudovište okrenu oko sebe, uniformu Veranovih vojnika. Čovek s druge strane barijere nečujno kriknu od iznenađenja, opazivši korpu i njene putnike. Usne mu se uznemiriše unutar šlema. Trenutak kasnije, čitavo jato hiprona tiskalo se uz barijeru. Zatim ga nestade.

Trenutak potom pojavili su se s druge strane. Bez ikakvog napora prošli su barijeru i opkolili balon. Čekali su, oružja uperenih prema korpi. Antonela steže Korsona za ruku. Ture zinu, prevukavši rukom po vlažnom čelu:

"Šta je ovo?"

Nije bilo vremena da se odgovori. Misao koja je klijala na rubu Korsonove svesti prometnu se u odluku. Nikakvoj milosti nije mogao da se nada od Verana. On će pokušati da ih pohvata žive. Njegovi ljudi će se zabavljati s Antonelom.

Korsonovi zubi zaškrgutaše i on najednom oseti ukus krvi u ustima. Podiže glavu prema omotaču balona. Vodonik ili helijum? Nije više imao vremena da pita Turea! Izgledi su mu bili jedan prema dva. Vodonik bi, u dodiru s vazduhom, lako eksplodirao. U suprotnom, temperatura koju oslobodi zrak iz njegovog pištolja ne bi sigurno bila dovoljna da se pokrene fusionska reakcija.

Očjnički požele da je Ture kazao istinu. U svakom slučaju, ubrzo će saznati istinu; ili, bolje rečeno, saznaće samo ako su Tureove pretpostavke bile osnovane, odnosno ako je zaista smrt samo privremena u ovom paklu.

On izvuče oružje iz futrole skrivene unutar kombinezona i okide, mirno. Imao je vremena da vidi kako se cepa omotač balona i kako izbija vatra. Zatim oseti oganj koji ga je proždirao, koji mu je otvarao oči ne na tamu ništavila, nego na neku neugasivu jaru. Osetio je kako mu gore ruke i lice, a probijene bubne opne poštedeše ga da ne čuje krike ostalih. I svoje. Poslednje što je pomislio bilo je: vodonik!

Padao je i osećao uz sebe Antonelino telo, iako više nije imao tela. Neshvatljivo, ali nije bio

mrtav; nije imao utisak da umire. Ali svetlost je slabila, iako se neki golemi oganj ustremio ka njemu. Nebo postade purpurno, zatim crno. On na njemu opazi, belo na crnom, kao na nekom negativu, hiprone pa čak i lica jahača koja su izražavala ukočenu preneraženost statua. I sam je osećao da je obuzet nepokretnošću. Vatra prestade da raste na nekoliko centimetara od njegovog lica, iako lice više nije imao. Učini mu se da će ta čudesna ravnoteža večno potrajati.

Zatim se vatra ugasi.

Primirje se završilo isto tako postepeno kao što je i došlo. Korson, koji nije bio svestan da je otvorio oči, lebdeo je u nekom purpurnom svemiru. Divovske cevi, zapletene i povezane, pulsirale su, istežale se, nadimale od naglih oticanja koja su se iznenada delila i oslobađala žilice što su i same počinjale da rastu. Ni visoko ni nisko. Mada nije bio u stanju da procenjuje rastojanja i dimenzije, Korsonu se javio izvestan osećaj gorostasnosti.

Probio sam tavanicu, pomisli on. Popeo sam se na nebo.

Udovi ga nisu slušali, ali nije osećao nikakvu zebnju, pre znatiželju. Sećanja su mu se postepeno vraćala. Praznine su postojale, ali lagani rad na obnavljanju koji se ostvarivao na rubu njegove svesti, možda nepouzdan, stizao je da ih ispuni.

Najpre je uvideo da je mesto na koje je bačen prilično neobično. Napustio je Eržistal. Bio je siguran da se nalazi s druge strane površine neba. Je li to bio neki drugi pakao, mesto na kom su se borila bića nepojmljiva čoveku? Ili je on povučen iz igre zato što je u nju ušao protivno pravilima; a možda mu je određena neka drugačija sudbina?

Bio je sam. Znao je to, iako nije mogao da okrene glavu.

Pa ipak, glas probi tišinu, kao što venac mehurova probija bistru vodu. On ga prvo dožive kao čistu muziku, tako da mu je bilo potrebno izvesno vreme da shvati da se njemu obraća; reči su mu se lako utiskivale u pamćenje kao da je ono nekom čarolijom oprano, prerađeno, željno da saznaje.

"Dakle, vi ste ratni zločinac."

Posle kratkog razmišljanja on odgovori:

"Dakle, vi ste bog."

Glas poče da se smeje. Delovao je gotovo detinje, ali je odzvanjao kao da ga je nosilo mnoštvo odjeka, jedva međusobno razdvojenih; njemu se, međutim, činilo da opaža samo jedan, njemu najbliži, najrazumljiviji, dok su mu se ostali skrivali po vijugama, užasni, strašni. Izgledalo je da mu se obraća neko dete, ali glas je isto tako mogao pripadati nekom gušteru, pauku, ognjenom huku neke zvezde, škrgutu zuba pacova, treptaju dva krilca insekta koja se taru jedno o drugo, razgovetnom dašku vetra.

"Mi imamo više moći od bogova koje vi možete da zamislite."

Korson je oklevao. Činilo mu se da je ovaj razgovor čudno počeo. On nije bio doveden ovamo da bi bio podvrgnut teološkoj raspravi. Ili je možda na nebu vladao takav običaj? Hteo je da promeni temu, ali je istovremeno osećao da ga privlači prirodan tok razgovora.

Drogiran sam, pomisli on, kao da je to sve objašnjavalo. Zatim postade svestan kuse prirode objašnjenja. Znatiželja i ukus izazova ponesoše ga.

"Bogovi su svemoćni", reče on.

"Svemoćni", uzvratila glas. "Reč. Praznoslovje. Vi možete da pripisujete samo moći koje ste u stanju da zamislite. Pa, dakle, i da ovladate njima."

Korson ponovo promisli. Tvrdnja je delovala suvislo. On se za trenutak zadubi u misli, pa onda odluči:

"Vi ste besmrtni."

Izgledalo je da se glas ponovo zabavlja.

"Da i ne. Vi ne pravite nikakvu jasnu razliku između beskrajnog i neograničenog. Mi nismo besmrtni, ako pod tim podrazumevate da bi naši životi morali biti beskrajni. Ništa nije beskrajno, u tom smislu, čak ni svemir, čak ni ono što sadrži svemir. Ali naši životi su neograničeni.

"Neograničeni?"

Sam pojam mu nije bio jasan.

"Možemo ponovo da ih počnemo i da ih proživimo drugačije, da ih preuredimo. Ništa što se događa unutar naših života nama ne promiče."

"Shvatam", reče Korson.

Za ova bića život nije bio nepopravljiv oblik izliven u bronzi prošlosti, koji se slepo produžavao u maglama budućnosti. Život je za njih predstavljao, s kraja na kraj, plastični kontinuum, koji se može modelovati. Oni nisu znali za pre i posle. Njihovi životi nisu imali dužine. U stvari zapita se on, kolika je širina ljudskog života? Kolika mu je debljina? Shvatao je njihove živote kao jednu jedinu celinu, povezanu i promenljivu. Prema posledicama, oni su menjali uzroke. Sadašnjost je za njih bila samo jedno stanovište. Oni su kontrolisali vreme. Njihova snaga poticala je od te moći. Kao što su se ljudi, koji su dugo robovali smešno malom rastojanju što su im vlastiti udovi omogućavali da prevale tokom životnog veka, na kraju otisnuli u svemir i zaplovili među zvezde, ova bića su ovladala vremenom. Za njih, ljudi su bili sirota sputana stvorenja, bogalji, kao što su Korsonu izgledali njegovi preci, zatočenici skučenih područja.

To je strahovita vlast, pomisli Korson, a zatim - kao da mu je to neko predložio - nisam spreman da je se prihvatim.

"Vi niste ljudska bića", reče on.

KO SU ONI DA BI SE TAKO POIGRAVALI NAŠIM ŽIVOTIMA? OSVAJAČI PRISPILI IZ NEKE DRUGE GALAKSIJE, NEKE DRUGE DIMENZIJE? ČISTI DUHOVI, NAŠI, TVORCI, BOŽANSTVA IZ BAJKI?

"Vi ćete biti kao mi", reče glas.

OBEĆANJE ILI KONSTATACIJA? KAKO BIH JA MOGAO DA POSTANEM KAO VI, OSTAJUĆI PRI TOM ŠTO JESAM KAD NE MOGU NI DA SHVATIM UPOTREBU VAŠE MOĆI? ILI SU ONI BILI DALEKI POTOMCI LJUDI? JE LI MOĆ ANTONELINOG NARODA NAJAVLJIVALA OVU NAJVEĆU MOĆ? KOLIKO JE MILIJARDI GODINA RAZDVAJALO PRIMITIVNOG STVORA KORSONA OD NEČUVENOG POTOMSTVA KOJE MU JE SUDILO?

"Vi ste se pojavili posle nas?" upita Korson.

Smeh glasa ga umiri, umesto da ga razdraži.

"Nismo se pojavili posle vas", uzvratila glas. "Mi jesmo u isto vreme s vama pošto ispunjavamo sve trajanje. Naša dva života postoje istovremeno, ako tako više volite. Ali, u jednom sasvim posebnom smislu, ako to može da vas umiri, mi jesmo došli posle vas, mi smo od vas potekli."

TO SU DAKLE NAŠI POTOMCI. IAKO MNOGO STARIJI OD NAS ISTOVREMENO. OD ONOG TRENUTKA U BUDUĆNOSTI KADA SE NJIHOVA GRANA ODOVOJILA OD NAŠE, ONI SU OSVOJILI ČITAV SVEMIR ČIJI MI SAMO SMEŠAN DELIĆ ZAUZIMAMO. ONI SU POTEKLI OD NAS, ALI SU BILI TU OD SAMOG NAŠEG POSTANKA.

"A druge vrste? Urijci?"

"Nema razlike", reče glas.

NEMA RAZLIKE. KATEGORIČAN ODGOVOR. SUVIŠE JE RANO DA SE TRAŽI

OBJAŠNJENJE TOG ODGOVORA.

"Gde smo mi?" upita Korson, oklevajući.

"Na spoljnoj strani svemira, na njegovoj površini, na njegovoj koži. Treba izići iz neke celine da bi se ona shvatila i izmenila."

KORA SVEMIRA. DA LI SE ZBOG TOGA UOBIČAJENI ZAKONI FIZIKE PRIMENJU NA ERŽISTAL, DA LI ZATO ONI MOGU DA URADE ONO ŠTO SU REŠILI DA URADE. A S ONE STRANE?

"Šta je izvan svemira?"

"Svemir ima svoju sopstvenu moć", uzvratila glas. "Nešto što ne ističe ni vreme ni prostor. Spoljašnost ne vrši nikakav uticaj na unutrašnjost, pa, dakle, nije neposredno saznatljiva."

ĆORSOKAK. IMA LI MOĆ OVIH BIĆA GRANICU ILI GRANICA LEŽI U SIROMAŠTVU POJMOVA KOJIMA SE JA SLUŽIM?

Korson odluči da se vrati na svoje stanje.

"Hoćete li mi suditi?"

"Vi ste osuđeni", reče glas.

"Ja nisam zločinac", pobuni se Korson, najednom uznemiren. "Nikada nisam imao izbora..."

"Moći ćete da birate. Imaćete mogućnost da se oslobodite krivice. Da raskinete lanac nasilja. Da prekinete niz ratova. Vratićete se na Uriju. Izlečićete se od rata."

"Zašto sam vam ja potreban? Zašto ne nametnete obustavu svih ratova, sa svim vašim moćima?"

"Rat je sastavni deo istorije ovog svemira", reče strpljivo glas. "U izvesnom smislu, i mi smo takođe potekli od rata. Hoćemo da izbrišemo rat i u tome ćemo uspeti - u tome i jesmo uspeli - uz pomoć onih koji ga vode, u njihovu korist, kako bi postali ono što mogu da budu. Ali ne možemo da delimo naše moći sa bićima koja nisu prevazišla rat. Mi bismo možda mogli, u potpunosti, da ukinemo rat, koristeći našu moć, silom, ali bi to bila protivrečnost u odnosima. Započeli bismo rat sami protiv sebe. Mi smo se latili da preuredimo ovaj svemir. A svemir se preuređuje pomoću onoga od čega je sazdan. Eržistal je valjano sredstvo koje ima tri funkcije. Da se iskoreni rat: Eržistal stvara pristalice uverene u mir, posle kraćeg ili dužeg vremena. Da bi se iskorenio rat, on se mora shvatiti: Eržistal sadrži ogroman broj bojnih polja. Sukobi između carstava, svetova, između vrsta ne postoje na Eržistalu osim u obliku pozadine, dalekih pobuda. Jer mi znamo da se rat ne svodi na sukobe. On se širi i održava sam od sebe čak i kada su njegovi uzroci iščezli, a svakako iznad uloga. Rat ima strukturu čiji su pojavni oblici raznoliki, ali samo pojavni oblici. Epruvete Eržistala omogućavaju nam da upoznamo rat i da postignemo da ga shvate oni koji ga vode."

RAT, STRUKTURA! NEŠTO ŠTO IMA IZVESNU SAMOSTALNOST, ŠTO SE RAĐA MOŽDA PRILIKOM NEKOG SUKOBIA ALI ŠTO SE ZATIM HRANI MATERIJOM, ENERGIJOM BORACA. TO JE OBAJŠNJAVALO, I DALJE ZBRKANO, ŠTO SU POSTOJALI RATOVI U LJUDSKOJ ISTORIJI - PRE KORSONA - U SVAKOJ EPOHI, POD SVIM REŽIMIMA. REDOVNO. JEDNA GRUPA LJUDI STAVLJALA JE SEBI U ZADATAK DA PONIŠTI RAT I U TOME NIJE USPEVALA. U NAJBOLJEM SLUČAJU POLAZILO IM JE ZA RUKOM DA GA ODLOŽE, DA UREDE OAZU MIRA OD JEDNOG ILI DVA VEKA, MNOGO REĐE OD JEDNOG

MILENIJUMA IZMEĐU DVA PREVRATA. I UGLAVNOM, NJIHOVI UČENICI PREDUZIMALI BI NAMETANJE MIRA POMOĆU RATA.

ZAŠTO JE BESNEO RAT IZMEĐU SNAGA SUNČEVOG SISTEMA I CARSTVA URIJE? IZ EKONOMSKIH RAZLOGA? ZBOG AMBICIJE VOĐA? ZBOG STRAHA MASA? SVI TI RAZLOZI IMALI SU SVOJU TEŽINU, ALI NEDOSTAJAO JE JEDAN DRUGI KOJI BI IH SVE POVEZAO. RAT PROTIV URIJE BIO JE ZAMENA ZA RAT KOJI JE PRETIO DA IZBIJE IZMEĐU PLANETA LJUDI I KOJI JE VUKAO KOREN IZ STARIH, RĐAVO SAČINJENIH SPORAZUMA. A ONI SU I SAMI POTICALI IZ JOŠ STARIJIH RATOVA. I TAKO BISMO SIGURNO MOGLI DA SE VRATIMO DO RATA KOJI JE OPUSTOŠIO ZEMLJU, MILENIJUMIMA PRE KORSONOVOG ROĐENJA, ODVEVŠI ČOVEČANSTVO U OSVAJANJE ZVEZDA, TAKO ŠTO GA JE PRISILIO NA PRIVREMENO PROGONSTVO. I JOŠ DALJE OD TOGA, DO PRVE OD SVIH BORBI, DO KAMENA KOJI JE JEDAN PITEKANTROPUS DIGAO NA DRUGOG.

ISTO SE ZBILO I U ISTORIJI DRUGIH VRSTA. GOTOVO SVIH DRUGIH VRSTA. SVIH ONIH KOJE SU BILE PRISUTNE NA ERŽISTALU.

MI SMO SE ČESTO PITALI ZBOG ČEGA SE BORIMO, ALI NIKADA, ILI NE DOVOLJNO ČESTO, ILI NE DOVOLJNO DUGO ZAŠTO RATUJEMO. ISTORIJA JE ZARAŽENA. MI SMO MRAVI KOJI SE BORE JEDNI PROTIV DRUGIH IZ RAZLOGA KOJI IM SE ČINE JASNI, A KOJI ZAPRAVO PRIKRIVAJU GOLEMU TAMU, POTPUNO NEZNANJE. ERŽISTAL JE LABORATORIJA.

"Treća funkcija Eržistala", nastavi glas, "jeste da sačuva rat. Rat je jedna od životnih aktivnosti. On pripada našoj baštini. Može se desiti da nam ustrebaju njegove tehnike. Nešto može iskrsnuti sa spoljne strane svemira. Eržistal je granica. To je takođe odbrambeni štit."

Glas se najednom napregnuo, ispunivši se tugom. Korson pokušava da zamisli Spoljašnjost. Ali potpuna apstrakcija prkosila je njegovim čulima. Neprozirno crnilo. Neko ne-vreme. Ne-protežnost. Ništa, a možda i nešto drugo. Da sam broj, pomisli Korson, i da sam jedinica, kako bih mogao da zamislim broj svih brojeva, poslednji od svih?

"Iskoreniti rat", reče glas. "Upoznati rat. Očuvati rat. Pružite vam se prilika da birate. Bićete vraćeni na Uriju da biste rešili jedan problem. Ako ne uspete, vratićete se ovde. Ako uspete, bićete slobodni. Nećete više biti, u vašem vremenu, ratni zločinac. Ali, pre svega, otići ćete korak dalje."

Vazduh je oko Korsona postajao gušći. Svud oko njega stvarali su se zidovi. Bio je ispružen u nekoj dugoj, naizgled metalnoj kutiji. Mrtvački kovčeg.

Ili limenka.

"Hej!" viknu Korson. "Dajte mi neko oružje!"

"Imate mozak", uzvratila glas, bez ironičnog prizvuka. "A dobijaćete svu potrebnu pomoć."

"Služba bezbednosti..." počeo Korson.

"Mi nemamo ničeg zajedničkog s njom", uzvratila glas. "Uostalom, ona upravlja samo vekovima Trojnog Roja, u samo jednoj galaksiji."

Ukratko, pomisli Korson pre nego će utonuti u tminu, samo zrnice prašine.

Minos, sudija mrtvima, prema mitologiji. Sud bez apela. Korson je sanjao, nejasno svestan toga. Mozgao je o onome što je čuo. Antonela. Prokleti pacifisti s kraja vremena, nesposobni da svoj posao sami obave. Pioni smo u njihovim rukama. Tirani. Padam i vrtim se, nepomičan, povlačeći se kroz petlje na mreži života, ispao sa dlana nekog boga. Uradite šta hoćete, odlučio je bog, ali učutkajte tu ratnu graju što mi ne da da sanjarim.

Mreža je bila satkana od ljudskih tela. Svaki čvor predstavljao je pojedinog čoveka, a svaki je držao rukama zglavke dva druga čoveka, i tako u nedogled. A ti nagi ljudi su se tukli, urlali uvrede, pokušavali da grebu, da ugrizu. S vremena na vreme, jedan od njih bi se pustio i bezdan bi ga odmah progutao. Stvarala se rupa, ubrzo popunjavana nekim neshvatljivim pomeranjem petlji. A Korson je prolazio između njihovih razapetih udova kao kakva nevidljiva riba.

Sanjao je da se probudio. Tumarao je nekim ogromnim i veličanstvenim gradom. Njegove kule su se pele do neba, ne kao jarboli, već pre kao drveće, deleći se, granajući se, da bi češljale vetar. Ulice su mu bile pružene kao lijane iznad ponora.

Osećao je da mu srce steže neka zebnja koju u prvi mah nije uspeo da rastumači. Zatim mu pade na pamet odakle bi mogla da potiče. Kutija koja mu je visila o ramenu, na grudima, bila je mašina za putovanje kroz vreme. Na desnom zglavku nosio je ručni sat, a još jedan mu se nalazio na levom; bila su to dva hronometra, koja su radila besprekorno tačno zato što je bilo od izuzetne važnosti da on prati protok vremena, da ostane njegov gospodar. Na staklu svakog hronometra stajala je nacrtana, ili možda ugravirana, tanka crvena linija, koja je polazila od središta i određivala tačan sat, minut, sekundu. Prema položaju velike kazaljke, on je mogao da pročita da je vreme koje je preostajalo da protekne pre nego ona stigne do crvene linije iznosilo nešto malo više od pet minuta. A na poklopcu mašine za putovanje kroz vreme nizale su se brojke koje su kazivale isto, odbrojavale minute, sekunde i deliče sekundi. Znao je da je mašina za putovanje kroz vreme podešena tako da ga baci u prošlost - ili u budućnost - u dlaku pre nego što velika kazaljka stigne do crvene linije.

Crveno. Dogodiće se nešto strašno. A ipak, u gradu je sve bilo mirno. Niko još nije slutio šta će se dogoditi. I što je zebnja postajala razgovetnija, što se on bolje sećao, pitao se kako će mu poći za rukom da sačeka trenutak oslobođenja, a da ne počne da urla.

Sve je bilo mirno u gradu. Vetar je ulivao u obešene ulice, u vitke grane kula, blago njihanje. Neka žena se poigravala uglačanom pločicom koja joj je krasila vrat. U nekom parku, umetnik je oblikovao prostor. Deca su pevala i bacala u vazduh obojene kugle koje su se okretale jedne oko drugih pre no što će se lenjo vratiti na zemlju. Grad se sanjaru pokazivao kao složena skulptura, gotovo nepokretna u celini, a mikroskopski oživljena.

Za manje od dva minuta, grad će biti uništen nuklearnim bojevim glavama koje su već bile na putu, koje su tutnjale u višim slojevima atmosfere, ostavljajući za sobom huku svemira mučenog njihovim pogonskim motorima. Neizbežnost uništenja sanjaru je izgledala neverovatna, iako je tačan trenutak kataklizme bio ugraviran na staklu oba sata. On je znao da će izmaći uništenju i da će mu od grada ostati samo slika ovog spokoja. On neće znati za paljenje hiljadu sunca, rušenje kula koje se tope kao sveće, erupciju lave probudene u srcu zemlje, za isparavanja tela satelita pre nego će izgoreti i, konačno, kasnije, mnogo kasnije, za krik uništenog vazduha. Grad će mu ostati u pamćenju kakav je bio, otet vremenu. Njegovo uništenje doživeće samo kao neki apstraktan, istorijski, dalek događaj.

Pa ipak, bojao se nečega čega se još nije sećao, čega mašina za putovanje kroz vreme neće moći da ga poštedi.

Najednom, to se dogodi. Grad je i dalje bio miran, ali žena stade da urla. Žestoko trgnu lanac koji

joj je visio o vratu, tako da on puče, a ona odbaci daleko od sebe pločicu od uglačanog metala. Deca se u zbrci razbežaše, plačući. Krik koji se uzdizao iz čitavog grada obuze stranca. Potekao je iz miliona grudi, posuđivao milione usta, prkoseći bledilu kula. Nije u njemu bilo ničeg ljudskog.

Korson je slušao grad kako urla kao veliko neko biće koje se razdire, rasipa, puca u mnoštvo prestravljenih delića, koji se sjedinjuju samo u užasu.

Trebalo je da stavi ruke na uši, ali nije mogao. A onda se seti. Stanovnici ovog grada mogli su da predvide budućnost, da otmu budućnosti nekoliko trenutaka svesti, i znali su šta će se dogoditi.

Znali su da će bombe pasti. Oni će urlati sve dok one ne eksplodiraju. Saznali su za vatru, veliku svetlost i potpunu, neprozirnu noć.

A on, stranac, sanjar, znao je da ne bi ništa mogao da uradi, da nema vremena da ih upozori. On čak nije imao vremena ni da im najavi predstojeću smrt, pre no što ih je u to uputilo njihovo vlastito unutrašnje oko. On neće videti grad kako umire, ali je slušao grad kako urla.

Velika kazaljka je gotovo prekrivala tanku crvenu liniju, ali se sanjaru, strancu, činilo da trenutak odluke traje užasno dugo. Obuzeo ga je usamljenički nemir od kog se zgrčio. Možda kutija koju je nosio na grudima nije bila mašina za putovanje kroz vreme? Možda je i on bio samo stanovnik grada, osuđen kao i ostali da nestane?

Korson otvori usta. Mašina za putovanje kroz vreme je radila. Bio je spasen. Sasvim sam. Sasvim sam.

Nalazio se negde drugde i urlik se umirio. Pokušavao je da se priseti. Znao je da je sve sanjao i da se taj san često ponavljao. Na dva zglavka, dva sata su savršeno označavala istovetan i neumitan čas. Bio je gospodar vremena. Pred njegovim očima, jedan nizak i ravan grad, ispresecan kanalima, pružao se na obali nekog ljubičastog mora.

On stade da urla, sam, u tišini koju su jedva ublažavali krici ptica. Neko se, veoma daleko, okrete put njega, ne shvatajući.

Tmina i šest metalnih zidova koji su mu jedva ostavljali mesta da miče rukama. Ležao je na leđima. Težina je ponovo postala približno normalna, manja od one na Zemlji za oko deset posto. Nije se bojao.

On snažno gurnu o poklopac kutije, ali uzalud. Zatim neko ili nešto zapara metal i sjajna linija se ocrta duž spojnica. Sledećeg trenutka, kutija se otvorila i Korson, zaslepljen jarkom svetlošću, pokuša da se uspravi.

Vazduh je bio zasićen mirisom hlora. Pao je u ruke Urijaca. Dok su mu se oči privikavale na svetlost, uspeo je da razazna tri prilike nadnete nad njim, neodređeno humanoidne, tri rožnata kljuna, tri male glave sa ćubom na vrhu, tri tanka i duga vrata, mršave ruke, kratka tela i isturene grudne kosti.

Prevalio je čitav svemir da bi završio kao zamorče pod skalpelom nekog Urijca.

Očekivao je da oseti bol.

"Ničeg se ne bojte, čoveče Korsone", zašišta jedan od Urijaca.

Ukručenih udova, Korson uspe da sedne.

Dvorana je bila prostrana, presvučena svilenim zastorima, bez prozora, bez vidljivih izlaza. Prilično je podsećala na urijske enterijere iz doba rata sa Zemljom.

JE LI OBIČAJ GOSPODARA VREMENA DA RATNE ZLOČINCE PREDAJU NJIHOVIM NEPRIJATELJIMA?

Jedan Urijac, vidno stariji od ostalih, sedeo je na nekoj vrsti prestola koji je, u očima Korsona, ličio pre svega na ptičje leglo. Urijci su poticali od jedne evolucione grane, koja je imala mnogo sličnosti sa porodicom zemaljskih ptica. Njihov izgled pružao je određene nagoveštaje u tom pogledu, koji su kasnije potvrđeni sekciranjem leševa (prema zvaničnoj verziji) koji su pali u ruke Zemljana. Odlikovali su se srazmerno slabo razvijenom moždanom korom, ali im je zato vijugavo telo mozga bilo veoma veliko. Među Zemljanima su kružile svakojake šale na račun ptičijih mozgova Urijaca. Ali Korsonu one nisu bile smešne. Dobro je znao da na samoj Zemlji izvesne ptice - običan gavran, na primer - poseduju iznenađujuće visoku inteligenciju, a imao je prilike da lično iskusi i posledice oštroumnosti prinčeva Urije. Veoma veliki deo ljudskog mozga posvećen je došifrovanju i integrisanju opažaja, a tek jedan srazmerno mali misaonim aktivnostima. Kod Urijaca, opažaji su bili prilično ograničeni, barem sa ljudskog stanovišta. Oštrina vida načelno im je znatno nadmašala čovekovu, ali njihov smisao za boje bio je vrlo ograničen. Sluh su imali sasvim osrednji, tako im muzička umetnost nikada nije prevazišla nivo ritmike. Čulo dodira bilo im je hendikepirano oblikom organa za hvatanje - kandže pre nego ruke - kao i zbog zaostalog paperja, koje im je pokrivalo telo. Ali pokazivali su veliku sklonost za apstraktna umovanja i filozofske rasprave. Ukratko, da je Kondijak upoznao Urijce, odrekao bi se senzualističke hipoteze.

"Poslali su nam čoveka," reče stari Urijac, sa neskrivenim prezirom u glasu.

Korson pokuša pažljivo da stane jednom nogom na zemlju.

"Pre nego što pokušate neki nesmotren pokret", nastavi stari Urijac, "treba da vas, prikladnim rečima, obavestim o nekim činjenicama. Ne što se plašimo bilo čega s vaše strane" (on pokaza tri oružja uperena na Korsona) "već zato što smo vas veoma skupo platili i bilo bi mi žao da vas vidim oštećenog."

On ustade i nasu sebi veliku čašu hlornog rastvora. Silna sklonost Urijaca prema hloru bila je, u

Korsonovo vreme, takođe povod za zbijanje šala.

"Vi ste ratni zločinac. Ne možete da napustite ovaj svet, a da ne dođete u opasnost da vas vaši sunarodnici uhapse i podvrgnu ko zna kakvoj kazni. Da ste slobodni, otkrili biste brzo da bi vas i na ovom svetu taj nedostatak veoma sputavao. Morate, dakle, da računate s nama, pa čak i da računate na nas. Nemate izbora."

On se na čas zaljulja, koliko da pusti reči koje je izgovorio da se usidre na dnu Korsonovog mozga. Zatim nastavi:

"Što se nas tiče, potreban nam je stručnjak za rat. Mi smo vas kupili veoma skupo preko posrednika čiji identitet nema potrebe da znate."

On priđe Korsonu hodom zbog koga su Urijci tako mnogo ličili na džinovske patke, ogrnute raskošnim tkaninama, a smrtno opasne.

"Ja sam Ngal R'nda. Možete upamtiti to ime, čoveče Korsone, jer nemam nameru da propadnem ili preživim neki neverovatn poraz. A ipak, vi ste jedino biće koje me poznaje i takvog. Za vaše sunarodnike, ja sam pacifista Ngal R'nda, malo razočaran starac, koji klepa stihove po uzoru na ljude, istoričar za svoj groš. Za ove ovde", on širokim pokretom obuhvati prisutne, "ja sam pravi Ngal R'nda, jedini potomak dugog roda prinčeva Urije, koji se izlegao iz plavog jajeta. Vi ne možete da zamislite, čoveče Korson, šta je značilo u stara vremena jaje s plavom ljuskom, kao ni šta ono danas još znači za jednu šaku vernih. Ima više od šest hiljada godina od doba kada su prinčevi plave ljuske vladali na Uriji. Ali avaj došli su ljudi sa brodovima punim laži, pa je ubrzo izbio rat. Dug i strašan rat u kome je više nego jednom Zemlja trebalo da strada pod kljunom Urije. Ali niko ga nije dobio. Izgubili su ga jedino prinčevi Urije. Iz krvoprolića i zamora izrodio se lažan mir. Ljudi i Urijci razmenili su koncesije na matičnim svetovima, u znak dobre volje. Ali pokazalo se da Urijci nisu mogli da žive na Zemlji, pa su se odrekli svoje povlastice. Što se tiče ljudi, oni su napredovali na Uriji i, za kratko vreme, taoci su se pretvorili u gospodare. Njihovo potomstvo postalo je brojnije od Urijaca. Uz to, oni su pokazali da su sposobni da primene svoje neotesane mozgove, sa neverovatnom upornošću, na probleme nedostojne prinčeva Urije, predanih najuzvišenijim meditacijama. Tako se dogodilo da su prinčevi Urije bili poraženi u ratu koji ljudi nisu dobili, a ni Urijci izgubili. Izdaja, izdaja, gnusna izdaja mira. Dogodilo se najgore. Društvo Urije, poljuljano ratom, a zatim i ponižavajućim dodirima sa ljudima, odreklo se kulta plavog jajeta. Proširile su se glasine o tobožnjoj jednakosti. Urijci su izgubili ponos. Životarili su, ustupajući palac po palac, čak i bez borbe, svoju zemlju ljudima.

Prošle su godine. Vekovi. Zatim milenijumi. Ali najčistije paperje Urije - moram li da kažem nežan cvet da biste me razumeli - nije zaboravilo. Možda je došlo vreme da se terazije zaljuljaju. Prema onome što znamo, Galaktička služba je bolesna; ona će odbiti da se umeša tokom jednog ili dva veka. To je više vremena nego što nam je potrebno da obnovimo flotu i nađemo načina da ponovo krenemo u osvajanja. Ali pre toga, moramo da povratimo ovaj svet, naš svet, i da s njega oteramo ljude."

On začuta na trenutak, izbuljivši oči sa dvostrukim kopcima i širokim uspravnim zenicama na Korsona koji se nije micao.

"I tu ćete se vi umešati. Mi smo zaboravili kako se vodi rat. Ne teorijski, jer spekulativno mišljenje kod nas ne zanemaruje nijednu temu, nego praktično. Mi imamo zastrašujuća oružja koja su najmudriji među prinčevima Urije sakrili u dubinama planete pre više od šest hiljada godina. Ali potrebna nam je jedna mala životinja koja će svojim lukavim i svojeglavim mozgom znati da nam kaže kada da udarimo i gde da udarimo. Potrebni ste nam. Ja ne potcenjujem ljude, ja ih prezirem, što nije isto. I u dubokim noćima mojih meditacija, pomislio sam: upotrebi protiv ljudi najbolje oružje,

Ljudsko biće.

Ne bunite se, čoveče Korson. U vašem je interesu da budete s naše strane. Vama je bilo suđeno, osuđeni ste i odbačeni od vaših. Nema vam više spasa među njima. Ali ako se stavite u službu slave plavog jajeta Urije, bićete slobodni, isto tako slobodni kao i pravi Urijac koji se izlegao iz jajeta, i vladate nad ljudskim robovima. Ako budete odlučili da nam se oduprete, čoveče Korson, vaša volja neće pobediti. Mi smo stručnjaci za zabranjene nauke i nismo ništa zaboravili od iskustva koje smo stekli pre više od šest hiljada godina na nekima od vaših sunarodnika. Ali, bojim se, prestaćete da budete ono što jeste. A vi niste jedini kojim raspolažemo, čoveče Korson. U ovo vreme se mnogo trguje ratnicima. Postoje, na mnogim svetovima, bića koja žele da se oslobode tutorstva Službe i koja kupuju po povoljnoj ceni najamnike. A ovi, obično, nemaju ništa preče nego da se svete. Mržnja prema vlastitoj vrsti udesetostručava njihovu nadarenost. Nadam se, čoveče Korson, zbog vas i zbog nas, da nas oni koji su vas isporučili nama nisu lagali o vašoj nadarenosti. Jer vi ste na putu koji vodi samo u jednom pravcu: da pobedite za nas."

"Shvatam", reče Korson.

Urije je bio glas da su brbljivi i ovaj nije izmakao tom pravilu. Ali Korson još nije saznao jedini podatak koji je želeo: datum. Da li se vratio pre ili posle svog prvog boravka na Uriji? Da li se ova nova opasnost poklapala sa dve prethodne, Čudovištem puštenim u šume Urije i osvajačkim ludilom Verana? Je li ta podudarnost bila preterana? Da li je postojalo neko načelo ravnoteže prema kome je čovek mogao da uspori katastrofe, ali ne i da ih izbegne?

A to ime, Ngali R'nda, Floria Van Nel je pred njim izgovorila. "Ngali R'nda je jedan od mojih najboljih prijatelja." Tada mu on nije pridao neku veliku važnost. Ali rečenice se tačno sećao. Bilo je to čudnovato.

Odustao je da pita za datum. Nikada nije saznao godinu svog prvog boravka. Ali raspolagao je jednim orijentirima.

"Da li je u poslednje vreme uhvaćen neki divlji hipron na Uriji?"

"Postavljajte čudnovata pitanja, čoveče Korson. Ali ovo mi se čini bezazleno. Nikakav divlji hipron nije primećen na ovom svetu već vekovima, a možda i milenijumima."

DVE MOGUĆNOSTI. OVAJ PRIZOR SE DOGAĐA PRE MOG PADA NA URIJU, ILI ODMAH POTOM, DOK ČUDOVIŠTE, U NEKOJ JAZBINI, PRIPREMA SVOJ OKOT OD OSMANAEST HILJADA MLADUNACA. U OKVIRU DRUGE PRETPOSTAVKE RAZDOBLJE NEIZVESNOSTI SVEDENO JE NAJVIŠE NA ŠEST MESECI.

"Okej", reče Korson, upotrebivši jedan arheološki izraz, "ubedili ste me. Stupam uz vas. Imate li vojsku?"

"Vojska nije dovoljno umešno sredstvo za vođenje rata."

"Koji je vaš način?"

"Ucena, ubistvo, propaganda."

"Umešno, zaista", uzvratila Korson. "Ali potrebna vam je i vojska."

"Mi imamo oružja", primeti Urijac, "koje ne mora da se opslužuje. Odavde mogu da uništimo bilo koji grad na Uriji, ili bilo koju grančicu. Ili bilo kog čoveka, odnosno ma šta drugo. Vas takođe, razume se."

"Zašto sam vam onda potreban?"

"Vi ćete nam kazati koje ciljeve treba da napadnemo, kog redosleda treba da se držimo u jurišu. Vaši predlozi biće pažljivo proučeni pre nego što se prihvate. Bićete zaduženi za pregovore sa

ljudima. Posle toga, oni će vas toliko mrzeti da vam neće padati na pamet da nas izdate."

"Koji su uslovi njihove predaje?"

"Za početak, devet od deset žena moraće da bude ubijeno. Plodnost ljudi mora ostati unutar prihvatljivih granica. Ubijanje muškaraca ne bi poslužilo ničemu. Jedan jedini čovek može da oplodi mnogo ženki. Ali ženke su slaba tačka vaše vrste."

"Oni se neće predati bez borbe," reče Korson. "Branice se kao demoni. Ljudski rod može da se pokaže strašno žlav ako se suviše podbada."

"Neće imati izbora," uzvрати Urijac.

Korson se isceri.

"Umoran sam i gladan," reče. "Nameravate li odmah da krenete u rat, ili imam vremena da se odmorim, okrepim... i razmislim?"

"Imamo vremena", odgovori Urijac.

Na dati znak, čuvari spustiše oružja i priđoše Korsonu.

"Odvedite našeg saveznika," naredi stari Urijac, "i pažljivo postupajte s njim. On vredi više elemenata sto šezdeset četiri nego što je težak."

Korsona je nežno probudio Urijac niskog porekla sa potkresanom ćubom.

"Morate da se pripremite za svetkovinu, čoveče Korsone," reče mu domorodac.

Doveo je Korsona u jednu dvoranu s vodom čiji uređaji nisu bili podešeni za čoveka. Voda je užasno zaudarala na hlor, tako da je Korson nije mnogo koristio. Ipak se umio i obrijao. Zatim mu Urijac dade da obuče žutu tuniku slučnu onoj koju je i sam nosio. Iako je bilo očigledno da je ona pripremljena za Korsona, rukavi su bili malo kraći, a peš prenatlašen. Krojaču je nedostajalo detaljnije poznavanje ljudske anatomije.

Urijac potom povede Korsona u odaju predviđenu za obedovanje. Metabolizmi ljudi i Urijaca toliko su se razlikovali da je hrana jednih bila otrov za druge, pa je Korson bio krajnje oprezan prema onome što su mu nudili.

"To je predstavljanje Jajeta, čoveče Korsone", reče mu pratilac svečanim glasom, kada ga je, između dva zalogaja, zapitao da mu nešto поближе kaže o svetkovini.

"Kakvog jajeta?" upita naglo Korson, punih ustiju. Učini mu se da će Urijcu pozliti. Iz kljuna mu se oteše pijukanja, koje Korson protumači kao kletve ili kao obredna bajanja.

"Mnogopoštovano Plavo Jaje princa," najzad izgovori Urijac, čiji kljun kao da je postao krcat velikim slovima.

"Ah, tako", uzvati Korson, iznenađen.

"Nijedan čovek nikada nije prisustvovao predstavljanju Jajeta. Imate jedinstvenu priliku da ga vidite zahvaljujući velikoj počasti koju vam je ukazao princ R'nda."

Korson klimnu glavom.

"U to sam uveren."

"Vreme je da krenemo", reče Urijac.

Obrela su se u jednoj velikoj eliptičnoj dvorani, lišenoj otvora. Od kada je pao u ruke Urijaca, Korson nije spazio nijedan prozorski otvor, nikakvu rupu koja gleda napolje. Tajna baza mora da je bila duboko ukopana.

Stotinak Urijaca tiskalo se u dvorani i ćutalo s puno poštovanja. Svetina se razmače ispred Korsona i njegovog vodiča koji izbiše u prvi red. Prisutni su nosili tunike raznih boja i prema njima su se grupisali. Korson i njegov pratilac jedini su nosili žute tunike u grupi iz prvih redova, čiji su članovi svi bili jednoobrazno odeveni u ljubičasto, koje se prelivalo u plavo. Korson je razabrao prigušeno kokodakanje oko sebe, što ga je navelo na zaključak da su mu susedi otmenog roda, kad su sebi mogli tako nešto da dozvole. Okrenuo je glavu i pogledao prema dnu dvorane. Iza ljubičastih, uvidavno su stajali crveni, a još dalje narandžasti. Na samom dnu, žute tunike čekale su pognutih glava. Pred njima, gotovo na vrhu elipse koju su ocrtavali zidovi dvorane, odizao se jedan metalni blok. Sto, sanduk, oltar. Uz kičmu mu prođoše žmarci.

Nadam se da nisam žrtveni jarac, pomisli on, u polušali. Više bih voleo da ne igram ulogu mlade device kao u istorijskim romanima. Ali, koliko je bio upućen, nije imao čega da se plaši. Urijci nisu znali za kult božanstva. Oni su samo simbolično odavali poštu svojim mrtvima. Njihova metafizika - ako je može tako nazvati - bila je upravljena jedino na instituciju porodice. Porodica je bila proglašena za besmrtnu, a pojedinac je bio samo njen bezlični segment.

Svetlost oslabi. Pojavi se neki otvor u zidu, na vrhu elipse, iza metalnog bloka, koji stade da se širi. Zavlada tišina. Kroz otvor iziđe Ngal R'nda. Na sebi je imao raskošnu tuniku jarko-plave, metalne boje, čiji su se peševi vukli po podu. Zauzeo je mesto iza metalnog bloka, okrenut licem prema skupu, a zatim podigao mršave ruke iznad glave i izgovorio nekoliko reči na starourijskom.

Gomila mu je odgovorila piskavim glasom.

Veoma liče na nas, pomisli Korson, uprkos razlici u poreklu. Je li to slučajno? Ili inteligencija uvek ide gotovo istim putevima razvoja?

Ngal R'nda uperi žute oči u Korsona.

"Gledaj, čoveče sa Zemlje, gledaj ono što nikada nijedan čovek pre tebe nije video", reče on šištavim glasom.

Metalni sanduk se otvori i iz njega lagano iziđe jedan stub ukrašen reljefom, koji je nosio golemo plavo jaje, stegnuto između tri zlatne kandže.

Korson umalo ne prasnu u smeh.

Bilo je to plavo jaje iz koga se izlegao Ngal R'nda. Odmah nakon njegovog vađenja komadi ljuske su brižljivo sakupljeni i ponovo sastavljeni s velikom pažnjom. Korson je mogao da vidi, s mesta na kom se nalazio, spojnice zbog kojih je jaje ličilo na uglačanu lobanju. Ngal R'nda se trudio da podseti verne podanike na svoje poreklo. Pokazujući im plavo jaje, oživljavao je slavnu istoriju Urijaca, dugu porodičnu lozu ratobornih prinčeva. Bez tog jajeta, Ngal R'nda, ma kakva bila njegova lična nadarenost, nije predstavljao ništa. Jaje je bilo neosporan znak, dokaz njegove pripadnosti legendarnoj porodici.

I protiv svoje volje, Korson je bio opčinjen jajetom. Naučnički deo njegovog duha sakupljao je mrvice istorijskih uspomena. Pre Prve Zajedničke Civilizacije, na Staroj Zemlji, porodice su igrale ulogu koja se mogla uporediti - površno - sa onom koju su imale u društvenom životu Urijaca. Prilično je vredelo, tada, roditi se u moćnoj porodici. Surovo uništenje Prve Zajedničke Civilizacije, izazvano koegzistencijalnim ratom, kao i otiskivanje prema zvezdama ljudi odbeglih sa Zemlje koja je trenutno postala nepogodna za život lišili su porodicu njene ranije uloge. Sociolozi - iz vremena prvog Korsonovog života - tvrdili su da je čovečanstvo prošlo kroz jednu nepovratnu tehnološku etapu. Ali kako to da su Urijci dostigli odgovarajući tehnološki nivo, ne prevazišavši pri tom nivo društva zasnovanog na nasleđu? Istorijski gledano, bio je to svojevrsan paradoks.

Rešenje se, pomisli Korson, nalazilo pred njegovim očima. Urijci su - barem viši slojevi društva - primenjivali, gotovo od početka svoje istorije, neumoljivu politiku genetske selekcije. Otkrili su, možda empirijskim putem, da pigmentacija jaja stoji u određenom odnosu sa bitnim osobinama Urijaca koji će se iz njega izleći. Bilo je sigurno mnogo lakše, sa stanovišta osećajnosti, da se ne leži na jajetu, ili čak da se ono uništi, nego da se napusti ili ubije neko malo, krhko stvorenje što se praćaka. U tom pogledu ljudi i Urijci veoma su se razlikovali.

"Gledaj, čoveče sa Zemlje", ponovi Urijac. "Kada ja budem umro, ovo jaje biće pretvoreno u prah, kao što se dogodilo i sa jajima mojih predaka, a taj prah će se pomešati s mojim pepelom. Evo jajeta iz kog sam izišao i koje sam prvi put slomio svojim kljunom. Evo jajeta koje je štitilo poslednjeg princa Urije."

Pri dnu sale nastade neka graja. Ngal R'nda dade znak i jaje nestade u sanduku. Jedna žuta toga s mukom je prokrčila put kroz svetinu, gurnuvši pri tom Korsona, a onda se poklonila pred Ngal R'ndom, zapijukavši piskavo.

Ngal R'nda ga sasluša, pa se okrete prema Korsonu i reče mu na pangalu.

"Grupa naoružanih ljudi zauzela je položaj na pedeset kilometara odavde. Sa njima su i čudovišta, hiproni. Podižu utvrđen logor. Je li to izdaja?"

Veran, pomisli naprosto Korson.

"Bila vam je potrebna vojska, prinče od Urije," uzvрати on. "Upravo je stigla."

Išli su kroz šumu.

Bila je neobična pomisao da će on, svakog časa, pasti s Antonelom u Veranove ruke.

Krug se upravo zatvarao. Tamo, živio je svoj život prvi put, nevino, a već je ovde znao nastavak. Strpljenja, logor, bekstvo pod vođstvom maskiranog stranca, putovanje kroz vreme i prostor, nepotrebno sletanje na planetu-mauzolej, jahanje ka rubu svemira, Eržistal, bitke, balon, potres, druga strana neba, reč boga i ponovo Urija. Ovde i sada.

Tamo je ušao, tamo je sada ulazio, u lavirint koji je prolazio čitavim svemirom i koji se opet savijao nad samim sobom, tako da je on, Korson, bio odeljen od svoje prošlosti samo debljinom jednog zida.

Lavirint se pružao ispred njega, isto onako neodgonetljiv kao u prošlosti. Ali pošto je on znao šta će se dogoditi onom drugom Korsonu, Korsonu iz prošlosti, deo lavirinta kojim je upravo prolazio dobijao je neki smisao. U vreme prvog Korsona, on nije znao koja je treća opasnost pretila Uriji, a isto tako nije imao pojma kako da ukroti prve dve. Ali sada je došao na jednu krhku ideju. Budućnost će mu otkriti ostalo, u to nije sumnjao.

Javilo mu se predosećanje. Taj čovek iz magle, taj konjanik s maskom ispunjen mrakom, za koga mu je Antonela kazala da liči na njega, to će biti baš on. Imao je dakle budućnost. Lavirint će se još jednom i možda još jednom i možda čak još nebrojeno mnogo puta saviti nad samim sobom i on će doticati samog sebe, u nizu prošlosti, sve dok se ne dostigne. A taj Korson iz budućnosti poznaće još jedan deo lavirinta, pošto ga je istražio, a možda će shvatiti njegov krajnji plan i svrhu, unoseći tako u svoj sopstveni život potrebne ispravke.

Na um mu pade ono što je bog kazao. Oni su nadgledali njihove živote, u dalekoj budućnosti, a njihove sudbine nisu više bile obične žice zategnute između rođenja i smrti, već čitava tkanina, odnosno čitava mnogodimenzionalna mreža koja je prožimala ceo svemir. Bogovi, pomisli on, stvaraju svemir da bi stvorili sami sebe.

Takođe je znao da će u svojoj budućnosti ponovo naći Antonelu pošto se ona sećala da ga je srela. I izgubiće je opet, zato što ga je ona volela i tugovala za njim; opazio je to onda kada ga je na ulicama Đotoa pokupila. On pomisli kako i on nju voli i tuguje za njom i ponada se da će se zapetljano klupko njihovih života na kraju zajedno vezati. Ta mogućnost još je bila skrivena u prevojima vremena. Postojale su te dve tačke - nepomične, pretpostavljaio je, i poznate iz njegove budućnosti - tačka kada će se on sam osloboditi i tačka kada će sresti Antonelu; on požele da one odrede krivulju koja će im, negde u vremenu, biti zajednička.

Ali trenutno, morao je da se postara da stigne ta budućnost. Jer nužnost ove dve tačke zavisila je od njegovih postupaka. Morao je uspešno da obavi svoj zadatak. A ko je odredio taj zadatak? Možda neki drugi on, još udaljeniji od sadašnjosti, koji je rešio da rastera senke koje su se nadvijale nad Urijom. Kog bi boljeg saveznika mogao da odabere od samog sebe? Da bi živio čovek sutrašnjice, zasede od juče uklonio je čovek prošlosti koji ga nije poznao.

Kolebanja Ngal R'nde sećao se već kao da su davnašnja, iako su bila stara jedva nekoliko sati. Princ od Urije je izjavio da mu uopšte nije potreban Veran. On je zazirao od ljudi i prezirao ih je dovoljno da bi ih slušao samo kada bi ih kupio. Oružja koja je pokazao bila su po njemu dovoljna: lopte od sivog metala koje su mogle da razulare rat na drugoj hemisferi, topovi od stakla, tanki kao igle, sposobni da probiju brda, slike koje su, projetkovane na nebo, mogle da raspamete čitavu armiju. Siktavi glas je uveravao da su, u ratu starom šest hiljada godina, prinčevi Urije bili poraženi izdajom lukavo uvučenom u njihove redove, a ne nasilnim putem. Korson mu je gotovo poverovao.

Naravno, Zemlja je takođe imala štitove užasa i koplja uništenja. Igra je možda bila izjednačena. Ali ishod sadašnjosti zbog toga je bio samo izvesniji. Ljudi s Urije i ove velike ptice, iako su mogli da pristanu na primirje ne bi ga se praktično pridržavali nijedan dan.

Korson je kazao:

"Potrebna vam je vojska."

Uporno, sa slikom milona mrtvih žena u glavi, miliona muškaraca robova, isticao je potrebu za okupacijom, posle osvajanja, i ponavljao odvažno:

"Potrebna vam je vojska."

Dodao je:

"Sutra, svemir će biti vaš. Biće vam potrebna flota, stručnjaci. Koliko biste mogli da ih postrojite?"

Činilo se da je Urijac zamišljen.

Korson je pokušao da iskoristi trenutak:

"Koliko imate vernih podanika?"

Sa iznenađujućom otvorenošću, Urijac je odgovorio, gledajući ga netremice svojim plitkim, žutim očima, osutim zvezdasto jarkim plavetnilom:

"Pet stotina, možda hiljadu. Ali Urijci koji se valjaju po stanovima ljudi u Đotou, Sifaru, Nulkru, Ridenu, svrstaće se iza mene pod stegom Plavog Jajeta"

"Svakako. Koliko ih ima?"

"Trideset miliona možda."

"Tako malo!"

Ugrizao se za usne.

Tokom davnašnjeg rata, milijarde Urijaca ugrožavale su snage Sunčevog sistema. Mnogi su se sigurno iselili na druge svetove pod okriljem galaktičkog mira. Ali Korson je prozreo nešto drugo, istoriju rase osuđene mirom, zato što su rat i osvajanje bili suviše duboko urezani u njihovim genima. On je imao pred sobom bes i svirepost destilovane dugotrajnim propadanjem.

Postojali su ljudi koji su svom genetskom nasleđu imali da zahvale za goropadnu agresivnost. Oni su posedovali jedan gen viška. Iako po prirodi dobri, bili su u izvesnoj meri čudovišni. Društvo ih je, barem nekada, uklanjalo ili ih izdvajalo, davalo im priliku da izmaknu sudbini. Da li je moguće da čitave vrste budu, na isti način, čudovišne? Osuđene da se bore ili da uvenu? Sudbina pomenutih ljudi nije bila mnogo drugačija: njima je pružena prilika da im vlastita konstitucija pruži mogućnost da prežive u moru. Ograničenu mogućnost.

U Korsonovoj svesti rodi se jedna misao: Urijci nemaju budućnosti.

A to je značilo još nešto. Rat nema budućnosti.

Ali, u ovom trenutku on je morao da ga vodi.

Korson reče:

"Potrebna vam je vojska. Predstoji okupacija, a potom je tu svemir. Veran je plaćenik. Obećajte mu bitke i carstvo. Postoji još nešto. Govorio sam o divljem hipronu. Uskoro će ih biti na hiljade i počće da pustoše ovaj svet. Kako ćete ih uništiti? Kako ćete izbeći da budete ugroženi na vlastitoj planeti? Zavirite u vaše arhive. Pitajte vaše stručnjake. Hiproni mogu da odole vašem oružju. Dovoljno im je da skoče kroz vreme. Ali Veran je u stanju da ih opkoli i uništi. On ima pripitomljene hiprone. Sklopite savez s njim. Kasnije ga uništite. Valjda se ne plašite jedne vojničine i nekoliko stotina vojnika?"

Urijac preklopi dvostruke kapke.

"Otići ćete da pregovarate s njim, Korson. Pratiće vas dvojica mojih. Ako pokušate da me

izigrate, umrećete."

Korson shvati da je pobedio. U jednom krugu igre.

Išli su kroz šumu, a suve ljuske drveća, koje nije ličilo na ono sa Zemlje, škripale su pod Korsonovim nogama. Urijci su nečujno napredovali. Krhki su ti Urijci. Od svojih krilatih predaka nasledili su šuplje kosti. Mogao je da ih obori, hroptave, s dva udarca šakom. Ali oni su držali u kandžama smrtonosna oružja, uperena u njega, a i bili su mu potrebni.

Njegova prva noć na planeti. Tama je bila veoma gusta. A on je vrebao, baš kao sada, zvuke šume, pokušavajući da dokuči gde se šćućurilo Čudovište. Ovoga puta, međutim, imao je posla s novim Čudovištem. Ljudskim bićem, Veranom.

Lebdilicu su ostavili iza sebe, daleko od logora, nadajući se da će im dolazak ostati neopažen u zbrci koju je izazvao napad, ili bolje reći njegovo vlastito bekstvo, zajedno sa Antonelom. On pogleda na sat. Upravo su sada prolazili logorom, predvođeni nepoznatim, koji je, zapravo bio on sam. Prilazili su hipronima. Nepoznati koji je imao lice tame i koji je bio on sam sedlao je jednu od životinja. Peo je u sedlo Korsona i Antonelu. Uskoro će svi troje, zajedno sa dva hiprona, nestati na nebu i u vremenu.

Za koji tren.

Njegova prva noć na planeti. Ni ovoga puta nije se usuđivao da uključi svetiljku. Ali sada je nosio na rožnjačama kontaktna sočiva koja su mu omogućavala da vidi infracrveno zračenje. Tlo je izgledalo crno, tamno kao i nebo, samo bez zvezda i sa mestimičnim svetlijim područjima. Stabla su se rumenila. Ljuske, stecišta srazmerno velikih energetske razmena, bile su narandžaste. Tu i tamo, neki kamen, na tlu, isijavao je toplotu sakupljenu tokom dana i stvarao bledu bradavicu. On opazi neku malu svetlu stvar kako se nečujno uvlači među grmlje. Neka preplašena životinja.

On udahnu miris nagorele smole, rastopljenog peska. Logor je bio blizu.

Je li kucnuo trenutak odluke, istorijski trenutak, upita se on. Od njega je toliko stvari zavislio na ovoj planeti. Hoće li Veran prihvatiti? Šta će se dogoditi ako Veranovi ljudi odmah zapucaju, ako on bude ubijen? Savez se neće sklopiti. Čudovišta će nastaviti slobodno da lutaju. Ljudska čudovišta i ona druga.

Doći će do rata. Možda i dva. Između domorodaca s Urije i ljudi. Između Urije i Galaktičkog saveta ili Službe bezbednosti ili... naziv nije važan, sigurno postoji neka organizacija. Nešto će se slomiti. Čitav niz lomova proneće se kroz vekove i uzdrmati budućnost. U to je bio siguran. Drugog razloga za njegovo prisustvo nije bilo. Poslali su ga da začepi jednu rupu, ali mu nisu kazali ni kako ni zašto.

Istorijski trenutak! Jedno mesto i jedan datum ili više vremenskih sledova ukrstili su se tu gde je on sreo samoga sebe, ne znajući to i gde se mimoišao, sa samim sobom dobrovoljno. Istorijski trenutak! Kao da će ga se iko ikada sećati! Kao da je istorija sazdana od bitaka saveza i primirja, potpisanih i pocepanih. Ona je, zapravo nešto suprotno. U varljivom miru šume, shvatio je da je ono što je zasluživalo da se zove istorijom bilo suprotno od rata. Istorija je predstavljala tkaninu. Rat je bio, naprosto, poderotina, a ratovi trnje što se upire da razdere tkaninu istorije koja se, uvek ili bar do sada, pomisli on sa iznenadnom zebnjom koju nije uspeo da probudi u njemu čak ni pogled na Veranove stražare, obnavljala sa biološkom uoprnošću. Osećao je da je on, Korson, solidarni sledbenik milijardi i milijardi ljudi rođenih i umrlih u prošlosti, koji su svojim telima i životima satali veliko platno istorije. Osećao je da je takođe solidaran sa milijardama i milijardama ljudi i drugih stvorenja koji tek treba da se rode. Pokušaće da im pruži priliku, odnosno da ponudi odgovor onima koji su bili mrtvi.

To čak nije ni bio, taj mogući sukob, neki važan rat. Ali nijedan rat, nikada, nije bio važniji. Bitka

koja baca milione svemirskih brodova jedne protiv drugih, kao ona koja je besnela pre šest hiljada godina, nema veću važnost od prve borbe između dva pitekanthropusa naoružana kamenicama, i to neobrađenim. To je pitanje gledišta.

Zastor od drveća se proredi. Svetla se razigraše. Tanka purpurna linija, za koju je Korson znao da je smrtonosna, delila je noć tačkastom crtom isprekidanom stablima drveća. Korson dade znak. Urijci stadoše u mestu, nečujni. Jedva je osećao njihov kratak i slab dah. Složili su se da će on sam prići i sam razgovarati sa Veranom; tako će ostati sve dok prvi sporazum ne bude zaključen, ali za svaki slučaj na Korsonov vrat pričvršćen je jedan odašiljač. Nije sumnjao da je Ngai R'nda na vezi.

Najednom nestade tačkaste linije. Korson stade da okleva.

Iz logora ga dozva miran glas.

"Korsone. Znam da ste tu."

Veranov glas. On pođe prema surovom krugu reflektora, pretvarajući se da nije svestan oružja koja su mu bila uperena u leđa, a sada i u grudi.

"Dakle vratili ste se. I našli ste vremena da promenite odeću."

U glasu se pre osećao prizvuk ironije nego besa. Veran je umeo da se savlada.

"A damu ste odveli na sigurno mesto."

"Tu sam", reče Korson jednostavno.

"Znao sam da ćete se vratiti. Mala pretraga budućnosti bila je dovoljna; kao što sam saznao gde da vas nađem, prvi put. Konačno, vi ste mi naznačili ovo mesto. Pretpostavljam da ste imali valjan razlog da mi ponudite bazu za odstupnicu posle poraza na Eržistalu i da imate nešto da mi kažete."

"Imam nešto da vam predložim."

"Pridite malo. Ne mogu večno da ostavim odbrambenu liniju isključenu."

Korson krenu napred. Iza njega se ponovo stvori purpurna linija. On oseti u kostima karakterističnu vibraciju.

"Dakle, Korsone, šta imate da mi ponudite."

"Savez", uzvratila Korson, "koji vam je đavolski potreban."

Veran ne trepnu. Njegove sive oči blistale su pod jarkim svetlom reflektora. Delovao je kao grubo otesana statua, tek započeta. I ljudi su mu ličili na njega. Dvojica su stajala iza Verana, sa svake strane, nepomični, ukočeni, ali sa prstom sigurno spremnim na okidaču malih oružja sa šiljatom cevi, bez vidljivog otvora. Reklo bi se da su igračke. Šest drugih je opisalo nešto više od polukruga, u čijem se središtu nalazio Korson. Stajali su na dobro odmerenom rastojanju od njega, predaleko da bi on uspeo da dosegne nekog od njih pre nego što ovaj opali čak i ako bi preduzeo očajnički skok. Bili su profesionalci, ali to je bilo u izvesnom smislu umirujuće. Nije im se moglo dogoditi da nepromišljeno zapucaju, pre nego što dobiju naređenje ili budu stvarno ugroženi.

Samo Veran nije nosio oružje. Ruke su mu ostale nevidljive, iza leđa; levi zglavak čvrsto mu je bio obuhvaćen prstima desne ruke, u stavu svojstvenom pukovnicima. U jednom drugom životu, u jednom drugom vremenu, Korson je često imao posla s pukovnicima.

Verana će biti teško ubediti.

"Mogu da vas ubijem", reče on. "To još nisam uradio zato što ste mi poslali onu poruku i što ste mi izvadili gadan trn iz noge. Čekam objašnjenja, Korsone."

"Naravno", uzvratila Korson.

"Vi ste poslali onu poruku, Korsone? Ili neko drugi?"

"Ko bi drugi mogao?" reče Korson nepromenjenim glasom.

Poruka koju je on potpisao, a nije se sećao da ju je poslao. Koju ne bi čak ni umeo da uputi Veranu. A koja je bez ikakve sumnje, dogovarala sastanak, naznačavala ovaj svet, ovo mesto i tačno

ovaj čas, kao i način kako da se napusti Eržistal u trenutku kada je situacija postala beznadežna za Verana. Poruka koju će kasnije poslati. Ta poruka bi mogla biti deo plana koji je on počinjao da smišlja. To je značilo da će u budućnosti postojati neka potpunija, čvršća verzija plana. Verzija koju će razviti možda on sam kada bude znao - i mogao - više stvari, a čije je mrvice tek počeo da otkriva. Ali ako nešto krene naopako, ako Veran ne prihvati savez, hoće li moći da pošalje poruku? Pošto je znao da će postojati poruka, da bez te poruke Veran ne bi došao na Uriju, on će biti prisiljen da je pošalje. Ali kada će je napisati kada će mu ona pasti na pamet? Sada ili kasnije? Da li bi je poslao da nije znao da ju je Veran primio? Bilo je teško razviti strategiju, ili čak teoriju rata u vremenu. Najpre je valjalo steći praktično iskustvo.

"Predugo razmišljate pre nego ćete odgovoriti", reče Veran. "To ne volim."

"Imam mnogo toga da kažem. Mesto nije baš pogodno."

Veran dade znak.

"Nema ni oružje ni bombu", izvesti jedan od njegovih ljudi. "Samo jedan odašiljač o vratu. Nema slika, samo ton."

"U redu", reče Veran. "Hajdemo!"

"Svaki čovek ima neki cilj", reče Veran, "čak i ako ga ne zna. A ja ne shvatam, Korson, šta vi tražite. Neke pokreće ambicija, kao mene, druge strah, treće još, u izvesnim razdobljima naklonost prema novcu. Ciljali oni dobro ili loše, njihovi postupci su uvek strele upravljene u tu metu. Ali ne vidim vaš cilj, Korson. A to ne volim. Ne volim da pregovaram sa nekim čiji mi cilj izmiče."

"Recimo da mene pokreće ambicija. I strah. Želim da postanem neko važan, uz pomoć tih Urijaca. A bojim se. Ja sam progonjen čovek, ratni zločinac. Kao i vi, Verane."

"Pukovnik Veran", reče ovaj.

"Kao vi, pukovniče! Ne žudim da se vratim na Eržistal, da vodim jedan beskrajan i besmisleni rat. Nadam se da vam ovo zvuči suvislo."

"Vi znate", reče lagano Veran, pažljivo izgovarajući svaki slog, "da na Eržistalu ratovi nemaju smisla. Da tamo nema šta da se osvaja."

"Imam takav utisak."

"Vaš stav je suviše logičan. Kada neprijatelj hoće da vas navede da poverujete da će povući neki potez, on sve sredi tako da ispadne da ima dobre, čvrste razloge za to. Onda se, međutim, sakrije iza toga, pa radi druge stvari. A vi upadnete u koš."

"Vi biste hteli da počnem da plačem. Zato što sam jadnik, izgubljen u prostoru i vremenu, kog je sa Eržistala ugrabio trgovac robljem i prodao ga jatru fanatičnih ptica."

"Ona poruka!" reče Veran.

Korson spusti pružene šake na sto i napregnu se da opusti mišiće.

"Kažete da ste mi je poslali uz pomoć Urijaca. Zaturio sam je. Možete li me podsetiti na njen sadržaj?"

"Zakazao sam vam sastanak ovde, pukovniče. Kazao sam vam kako da odete sa Eržistela. Ja..."

"Tačne reči, Korsone!"

Korson pogleda svoje šake. Učini mu se da se krv povlači ispod noktiju, da mu prsti postaju bleđi kao kreč.

"Zaboravio sam ih, pukovniče."

"Mislim da ih vi i ne znate, Korson", reče polako Veran. "Mislim da još niste poslali tu poruku. Da radite za nekoga ko bi je poslao u vaše ime, znali biste njen sadržaj. Ta poruka pripada vašoj budućnosti. A ja ne znam mogu li da se pouzdam u vašu budućnost."

"Prihvatimo vašu pretpostavku. Ja ću vam onda učiniti veliku uslugu u budućnosti."

"Vi shvatate šta to znači."

Nastade tajac. Zatim, netremice gledajući Korsona, Veran reče nervozno:

"Ne mogu da vas ubijem. Ne pre nego što pošaljete tu poruku. Oh, ne tišti mene pomisao da sam nesposoban da vas ubijem. Ja ne ubijam iz zadovoljstva. Tišti me činjenica da nisam u stanju da vas zaplašim. Ne volim da se služim nekim koga ne razumem i koga ne strašim."

"Pat", reče Korson.

"Pat?"

"Izraz igrača šaha koji označava neodlučnu partiju."

"Ja nisam igrač," uzvratila Veran. "Suviše volim da dobijam."

"To nije igra na sreću, već pre strategijska vežba."

"Neka vrsta Krigšpila? S vremenom kao nepoznatom?"

"Ne", reče Korson. "Bez vremena."

Veran se kratko nasmeja.

"Suviše jednostavno. To me ne bi zabavilo."

Vreme, pomisli Korson. I dobro podešen mehanizam. Zaštićen sam porukom koju ću verovatno ja sam poslati, čiji sadržaj još ne znam i za čije postojanje nisam znao do pre jednog sata. Stavljam noge u vlastite tragove, ne znajući to uopšte, kako bih izbegao zamke.

"A šta bi se dogodilo da budem ubijen, da ne pošaljem tu poruku?"

"Muči vas filozofski vid stvari. Ne znam ništa o tome. Neko drugi bi možda poslao potpuno istu poruku. Ili neku drugu poruku. Ili ne bih nikad ništa dobio i ostao bih tamo i isekli bi me na komade."

On se široko osmehnu i Korson vide da Veran nema zube, već samo neku oštru polugu od belog metala, izbušenu.

"Ja sam možda već zarobljenik, ili nešto još gore."

"Čovek ne ostaje dugo mrtav na Eržistalu," uzvratila Korson.

"Znate i to."

"Kazao sam vam da sam bio tamo."

"Najgore u svemu", reče Veran, "nije da čovek bude ubijen, nego da izgubi bitku."

"Ali vi ste ovde."

"Stalo mi je da tu i ostanem. Glavna stvar kad se žonglira s mogućnostima jeste sadašnjost. To se uvidi pre ili kasnije. Meni se ukazala sasvim nova prilika. Stalo mi je da je iskoristim."

"Znači ne možete da me ubijete", reče Korson.

"Žao mi je zbog toga", uzvratila Veran. "Ne zbog same stvari, nego zbog načela."

"Nećete moći čak ni da me zadržite. Kada budem odlučio, moraćete da me pustite da odem da bih imao priliku da pošaljem tu poruku."

"Ići ću sa vama", reče Veran.

Korsonu se učini da mu sigurnost slabi.

"Onda neću poslati tu poruku."

"Prisiliću vas."

Korsonu sinu pitanje koje je sažimalo čitav problem. U magnovenju mu postade jasno da je pronašao pukotinu u Veranovom sistemu.

"Zašto je vi sami ne pošaljete?"

Veran zavrte glavom.

"Vi se šegačite sa mnom. Eržistal je na drugom kraju svemira. Ne bih znao čak ni u kom pravcu da je uputim. Bez koordinata koje ste mi poslali, ne bih nikada pronašao put do ovog sveta. Ni za milijardu godina. A tu je i teorija informacija..."

"Kakva teorija?"

"Odašiljač ne može da bude svoj sopstveni prijemnik", objasni strpljivo Veran. "Ne mogu sam sebi da uputim signal. To bi pokrenulo čitav niz oscilacija u vremenu koje bi se na kraju prigušile eliminišući poremećaj. Nestalo bi rastojanja između početne i krajnje tačke i sve što bi se našlo u tom intervalu naprosto bi iščezlo. Zato vam i nisam pokazao tekst vaše poruke. Nisam je izgubio. Ona se nalazi pod mojim laktom. Ali neću da vam umanjim izgleda da je pošaljete."

"Svemir ne podnosi protivurečnosti", reče Korson. "Bedno antropomorfističko stanovište. Svemir podnosi bilo šta. Čak i matematika pokazuje da je uvek moguće konstruisati potpuno protivurečne sisteme, koji jedni druge isključuju, ma kakva bila delotvornost tih sistema."

"Verovao sam da je matematika koherentna", uzvratila tiho Korson. "Sa stanovišta logike. Hipoteza o kontinuumu, na primer..."

"Vi me iznenađujete s onim što ne znate isto koliko i s onim što znate, Korsone. Hipoteza o kontinuumu je pobijena pre više od tri hiljade godina, mereno ovdašnjim vremenom. Uostalom, ona

nema velike veze sa vašom stvari. Ono što stoji, jeste da teorija zasnovana na beskrajnom broju aksioma sadrži uvek vlastitu protivurečnost. Ona se ukida, nestaje; vraća se ništavilu. Ali to je ne sprečava da postoji. Na papiru."

Zato ja, pomisli Korson, vraćajući se unazad, napredujem naslepo kroz hodnike vremena. Moj dvojnik iz budućnosti ne može da mi kaže šta treba da radim. Ipak postoje pukotine, mrvice informacija koje dospevaju do mene i prema kojima ja pokušavam da se upravljam. Mora da postoji fizički prag ispod koga je poremećaj zanemarljiv. Ako bih pokušao da mu otmem taj papir, da prisilim budućnost...

"Ne bih to uradio na vašem mestu", reče Veran, kao da mu je čitao misli. "Ja ni sam ne verujem previše u teoriju nepovratne informacije, ali se nikada nisam odvažio da je povredim."

Ipak, pomisli Korson, u budućnosti, dalekoj budućnosti, bogovi ne oklevaju. Igraju se mogućnostima. Podigli su prag na nivo svemira. Tada se barijere ruše. Svemir se otvara, oslobađa, umnogostručava. Nužnost - ono što je pisano - se muti. Čovek prestaje da bude zarobljenik tunela koji povezuje njegovo rođenje sa smrću.

"Ne sanjarite, Korson", prekinu ga Veran. "Kazali ste mi da te ptice imaju fantastična oružja koja će mi staviti na raspolaganje. Rekli ste da nikada neću pronaći divljeg hiprona za koga tvrdite da slobodno luta po ovoj planeti, bez pomoći tih Urijaca. Zauzvrat, oni računaju na mene, čoveka vičnog ratnim tehnikama, sposobnog da preduzme osvajanja za njihov račun, a isto tako i da ukroti tog hiprona pre nego se namnoži i učini verovatnom intervenciju Službe bezbednosti, koja bi dovela do njihovog vlastitog uništenja. Možda ste u pravu. Sve se to tako dobro slaže, zar ne?"

On ispruži ruku tako iznenadnim pokretom da Korson nije upseo da je zadrži, pa čak ni da se trgne unazad. Plaćenikovi prsti okružnuše mu vrat. Ali Veran nije pokušavao da ga zadavi. On samo strgnu predajnik obešen o kraj lanca, ne veći od neke amajlije, i zatvori ga u malu, crnu čauru, koju je držao skrivenu u šaci. Korson ga zgrabi za zglavak, ali se Veran oslobodi oštrim trzajem.

"Sada možemo iskreno da govorimo. Oni nas više neće čuti."

"Uznemiriće se zbog našeg ćutanja", uzvрати Korson, istovremeno rasterećen i zastrašen.

"Potcenjujete me, dragi prijatelju", reče hladno Veran. "Oni i dalje čuju naše glasove. Razgovaraćemo o kiši i lepom vremenu, borbenim tehnikama i značaju saveza. Naš glas, ritam našeg razgovora, dužina naših ćutanja, pa i šum našeg disanja podrobno su podvrgnuti analizi. Zašto mislite da smo brbljali tako dugo? Sada im jedna mašinica servira razgovor, malo dosadan, ali poučan do mile volje. Ostaje mi da preduzmem još jednu meru predostrožnosti. Darivaću vas jednim novim draguljem."

On ne dade nikakav znak, ali Korson oseti da su ga dograbile čvrste ruke. Prsti koje nije video prisiliše ga da podigne glavu. Na tren, on poverova da će mu prerezati grlo. Zašto sad da ga ubiju? Zašto na takav krvav, spektakularan, prljav način? Je li Veran voleo da bude poprskan krvlju svojih žrtava?

Postoji poruka, pomisli Korson, osećajući hladan dodir metala na vratu. Ogrlica je bila velika, ali laka.

"Nadam se da vam ne smeta", reče Veran. "Navići ćete se na nju. Nosićete je izvesno vreme. Možda čitavog života. Opremljena je s dva različita uređaja za uništenje. Eksplodiraće ako pokušate da je skinete. A eksplozija će, verujte mi, biti dovoljno žestoka da povede s vama na Eržistal bilo kog ko bi se zatekao u blizini. Osim toga, ubrizgaće vam veoma delotvoran otrov ako pokušate da upotrebite protiv mene ili protiv moje vojske bilo kakvo oružje, od buzdovana do transfiksora koji je, prema mom iskustvu, sigurno najubojitija naprava ili ako izdate naredjenja da takva oružja protiv mene upotrebi neko drugi. Pa čak i ako se ograničite samo na pripremu plana za borbu protiv mene.

Lepota ove stvari je u tome što ćete je vi sami pokrenuti, bilo gde da budete u prostoru ili vremenu. Ona je podešena na agresiju posebne vrste: svesnu. Oh, možete me mrzeti koliko god budete hteli i uništavati me u svojim snovima po sto puta za noć ako vam se to sviđa. Time se ne izlažete opasnosti. I možete se boriti kao lav. Ali ne protiv mene ni protiv mojih ljudi. Možda možete pokušati, u najgorem slučaju, neku sabotazu. Ali o tome ću se već ja postarati. Kao što vidite, Korson, sada vi možete da budete moj saveznik ili da ostanete neutralni, ali više ne možete da budete moj neprijatelj. A ako to vređa vaše dostojanstvo, imajte na umu da svi moji telohranitelji nose to isto."

On osmotri Korsona sa zadovoljnim izrazom lica. "Je li to ono što ste malopre nazvali patom?"

"Nešto tako", složi se Korson. "Ali Urijci će se začuditi."

"Shvatiće. Uostalom, oni su već primili jednu prečišćenu verziju našeg razgovora. Ni njihov mali odašiljač nije tako naivan. Na odgovarajući impuls, on može osloboditi dovoljno toplote da vas ubije. Ali da su bili mudri, koristili bi nezavisan uređaj. Hoćete li da popijete nešto?"

"Rado", reče Korson.

Veran iz fioke stola izvadi bocu i dve kristalne čaše, nali ih napola, dade Korsonu prijateljski znak i otpi jedan gutljaj.

"Nadam se da se ne ljutite suviše na mene. Simpatični ste mi, Korson, i potrebni ste mi. Ali ne mogu da vam ukažem poverenje. Sve se suviše dobro sređuje. A to je samo zato što ste vi tu, zato što ste bili tu, zato što ćete biti tu. A ja ne znam čak ni kakvu igru igrate, šta vas u tome rukovodi. To što vi meni predlažete, Korson, jeste da izdam čovečanstvo. Da se stavim u službu fanatičnih ptica koje sanjaju samo o tome da unište čoveka, u zamenu za ličnu bezbednost i neku eventualno zasebnu državu. Uzmimo da ja budem kadar da pristanem. Ali vi? Ne delujete kao izdajnik svoga roda, Korson. Ili to ipak jeste?"

"Ja nemam izbora", uzvratila Korson.

"Za čoveka koji dela pod prisilom, vi se pokazujete kao neobično preduzimljiv. Polazi vam za rukom da ubedite te ptice da sklope savez sa mnom i dolazite da ga lično ugovorite. Još bolje, dovodite me da biste ga učinili mogućim. Dobro. Uzmimo da vam uspe da me uvučete u klopku. Ja nestajem. Vi ostajete sa pticama. Izdali ste jednom svoj rod, predavši me bićima koja sa vašeg stanovišta ne vrede više od mene, koja čak nisu ni ljudska bića, a znate da ćete biti prisiljeni da počnete iz početka. To ne liči na vas. Ptice to ne uviđaju zato što ne poznaju doista ljude, zato što vas smatraju životinjom, divljom zveri koja će potkradati njihova gnezda, a koja se može ukrotiti ili još bolje pripitomiti. Ali ja sam, Korson, video na hiljade vojnika kao što ste vi. Svi su nesposobni da izdaju svoj rod, ili svoju zemlju, ili svoje vođe. Oh, to nije posledica neke vrline, mada su svi skloni da u to veruju, već uvežbanosti. Dakle? Ostaje druga mogućnost. Vi pokušavate da spasite ljudski rod. Mislite da je bolje da osvajanje Urije, a kasnije i ovog zvezdanog sistema, vodi čovek, a ne neko od tih fanatičnih pernatih stvorenja. Dovodite mene. Predlažete mi savez sa Urijcima, zato što pogađate da će on biti nepristojan, da će izbiti sukob pre ili kasnije, kada uslovi saveza budu ispunjeni; nadate se da ću ja istrebiti Urijce. Možda biste čak vi mogli da me se oslobodite? Nemate čak potrebe ništa da mi kažete. Suvišno je da tražite moju pomoć protiv Urijaca uz opasnost da vas izdam. Vi znate da je savez eksplozivan."

"Postoji i divlji hipron", reče Korson veoma hladnim glasom.

"Tačno. Meni je on potreban, a istovremeno oslobađam Uriju te druge opasnosti. Varam li se, Korson?"

"Prihvatate li moje predloge?" upita Korson.

Veran se osmehnu dvolično:

"Ne pre nego što se obezbedim."

Ovoga puta uvlačili su se u kulise vremena. Posredstvom hipronovog nervnog sistema, Korson je gledao vreme. Vlakna životinje obavijala su mu se oko zglavka i milovala mu slepoočnice. S vremena na vreme, morao je da savlađuje izvesnu mučninu. Veran, koji je bio okačen s druge strane hiprona i koji ga je vodio, zahtevao je da Korson gleda vreme pravo u lice. Nadao se da bi Korson mogao da ga vodi kroz zbrku hodnika podzemnog grada i kroz lavirint života Ngal R'nde.

Oni su se verali po kanjonima stvarnosti, po jednako novoj sadašnjosti. Neko biće veoma prodornog pogleda moglo je da razabere pokret senke, možda izbledelih boja, ili još, uz mnogo sreće, kakvu golemu i stravičnu utvaru. Čak i pre nego što bi trepnulo očima, odagnalo prividnu prašinu, one bi nestale, ishlapile bi u zrak ili u kakvu pukotinu koja je zjapila u zidu. A da je svetlost bila dovoljno jarka da optoči neku pojedinost, ugledao bi samo plitke, prozirne obrise. Hipron je ostajao sinhronizovan sa stvarnošću samo jedan delić sekunde, taman dovoljno da Veran i Korson mogu da se orijentišu. Zidovi, stubovi, nameštaj, bili su za njih samo izmaglica. Živa bića i pokretni predmeti ostajali su nevidljivi. To je bilo naličje medalje. Čovek ne može da uhodi, ne reskirajući pri tom da ga vide, niti da se sakrije, ne postavši slep.

"Šteta što temeljito ne poznajete ovu bazu", reče Veran.

"Tražio sam vam jednu do dve nedelje", pobuni se Korson.

Veran slegnu ramenima.

"Ima rizika u koje se upuštam, drugih koje odbacujem. Neću valjda da čekam nedelju dana da vi i vaše ptice postavite zamke na mom putu."

"A šta će biti ako nas opaze?"

"Teško je reći. Možda se neće ništa dogoditi. Ili će možda nastati zbrka. Ngal R'nda vam možda neće ukazati ponovo poverenje kada ga opet sretnete. Ili će rešiti da ubrza stvari i počne s napadom mnogo ranije. Ne smemo dozvoliti da budemo opaženi. Ne smemo da unesemo u tok ove istorije promene koje mogu da nas dosegnu. Ići ćemo sami. Bez pratnje. Bez teškog naoružanja. Upotreba bilo kakvog oružja u prošlosti od koje zavisimo bila bi ravna samoubistu. Nadam se da ste toga svesni."

"Znači nemoguće je uhvatiti prošlost u zamku."

Veran se široko osmehnuo, otkrivajući oštru šipku koja mu je zamenjivala zube.

"Zadovoljiću se time da unesem jednu malu izmenu. Izmenu koja će se postaviti ispod praga, koja će proći neopažena ali koju ću moći da upotrebim kada za to dođe vreme. Vi ste dragocen čovek, Korsone. Ukazali ste mi na slabu tačku Ngal R'nde."

"I ja moram da vas pratim?"

"Mislite da sam toliko lud da vas ostavim iza sebe? Ta vi poznajete ta bića."

"Urijci će primetiti moje odsustvo. Neće više ništa čekati."

"Mogli bismo da se usudimo i otkačimo odašiljač, ali pretpostavljam da bi on odmah emitovao signal. Ne, nećemo ništa preduzimati. Bićemo odsutni iz ove stvarnosti samo nekoliko sekundi. Koliko je stara, po vama, ta ptica?"

"Ne znam", odgovori Korson posle kraćeg oklevanja. "On je star za svoju vrstu. A Urijci su živeli duže od ljudi, u moje vreme. Mora da ima bar dve stotine zemaljskih godina, možda dve stotine pedeset, ako je gerijatrija napredovala."

"Zaronićemo u odsudnom trenutku", reče Veran, zadovoljno. "Oni neće moći da primaju poruke sa vaše spravice pre nego što su vam je stavili na vrat."

I tako, otisnuli su se u hodnike vremena. Uvukli su se u podzemni grad, prošavši kroz kilometre stena, koje su bile samo magla, a potom su, nalik na utvare, prodrli u same hodnike.

Veranov glas šapnu Korsonu u uvo:

"Kako da ga prepoznam?"

"Po plavoj tunici", odgovori Korson. "Ali pretpostavljam da on ovde provodi samo deo svoga vremena."

"Nije važno. Kada ga hipron bude otkrio, ići će mu po tragu sve do časa rođenja. Ili možda treba reći do časa izleganja?"

Neka plava senka, iz potaje. Više se nisu odvajali od nje, sem tokom sasvim kratkih trenutaka za koje je Korson jedva mogao poverovati da sadrže mesece i godine u kojima je Ngal R'nda glumio na površini miroljubivog i otmenog Urijca. Vraćali su se kroz život jednog bića, kao što se losos vraća uz potok. Senka promeni boju. Ngal R'nda bio je mlad i tunika prinčeva Urije nije još pala na njegova pleća. Možda tada još nije mozgao o svom osvajačkom planu? Ali Korson je u to sumnjao.

Druge plave senke stale su da naviru iz vremenskog toka. Drugi prinčevi, izišli iz plavog jajeta, koji su celog života sanjali o osveti. Ngal R'nda je govorio istinu: bio je poslednji. Blizina kraja gonila ga je u boj. Pre njega, pokoljenja prinčeva mogla su o tome samo da sanjare.

Ngal R'nda iščeze na duže vreme.

"Je li sigurno rođen ovde?" upita Veran, zabrinuto.

"Nemam pojma", uzvratila Korson, razljučen tonom plaćenika. "Ali verujem da jeste. Ngal R'nda je suviše važan da bi bio rođen daleko od svetišta svoje rase."

I začas, senka koja je bila Ngal R'nda pojavi se ponovo. Korson nije mogao da je prepozna, ali je počinjao da saznaje kako da odgoneta reakcije hiprona.

"A kakva je to klopka?" upita Korson.

"Videćete."

Veran je i dalje odbijao da kaže nešto više o tome.

Išli su ka ispiljenju poslednjeg princa od Urije.

Hoće li mu, pomisli Korson, čim se rodi ubrizgati neki genetski senzibilizator, koji će početi da deluje tek posle mnogo godina, u Veranovom prisustvu? Ili će mu ugraditi sondu koja će omogućiti da ga uhode tokom čitavog života, odašiljač ne veći od ćelije, na mestu koje skalpel nema nikakvog izgleda da dosegne. No, ove metode nisu baš oštroumne. One mogu da unesu odveć duboke poremećaje u potku vremena.

Hipron se zaustavi i umiri se. Izgledalo je kao da se svi delići Korsonovog tela udaljavaju jedni od drugih, kao da hoće da se odbiju, svaki na svoju stranu. On proguta pljuvačku. Mučnina se postepeno smiri.

"Još se nije rodio", reče Veran.

Koristeći se hipronovim čulima, Korson je opazio veliku eliptičnu dvoranu, neobično trošnu, koja je ličila na onu za predstavljanje. Samo je nekoliko vlakana životinje izvirivalo iz zida, a njena dva jahača ostala su skrivena u kamenu, zaštićena od pogleda.

Malo svetlosti. Caklile su se niše u uglačanom zidu, a u svakoj je počivalo jedno jaje. Na samom dnu sale, u jednoj malo većoj niši, ležalo je purpurno jaje. Korson izvrši svesnu ispravku. Za čoveka ili Urijca jaje je bilo plavo čak i ako je hipronu izgledalo purpurno.

Jaje iz kog se izlegao Ngal R'nda. Niše su bile istovremeno i kvočke. Niko neće ući u dvoranu pre nego što se izleganje okonča.

"Moraćemo da čekamo", reče Korson. "Vratili smo se malo dalje."

Tihi šum. Hiljadu rudara koji udaraju po nekoj dalekoj žili. Korson u magnevenju shvati. Mladi Urijci, probuđeni, lomili su svoje ljuske. Vremensko isključenje i nervni sitem hiprona menjali su i pojačavali zvuk.

Hipron kliznu put plavog jajeta. Korson je napredovao u dokučavanju hipronovih opažaja. Gotovo da je učestvovao, sada, u bočnom viđenju životinje. Mogao je da prati Veranove pokrete. Plaćenik je uperio neki instrument put plavog jajeta.

Korson nagonski uzviknu.

"Ne uništavajte ga!"

"Budalo", odgovori suvo Veran. "Samo ga merim."

Plaćenikova reakcija otkrila je svu napetost situacije. U tom presudnom trenutku u Ngal R'ndinom životu i najmanji potres mogao je da unese veliku istorijsku promenu. Kapi znoja orosiše čelo Korsona; osećao je kako mu klize niz strane nosa, slivajući se sa čela. Veran se igrao vatrom. Šta će se dogoditi ako bude počinio neku grešku? Hoće li obojica nestati iz kontinuuma? Ili će izroniti u nekom drugom odsečku vremenskog toka?

Plavo jaje prožeše potresi i ono se otvori. Poklopac nepravilnog oblika, na njegovom vrhu, lagano se odiže i napolje poteče nekakva tečnost. Poklopac pade, a onda, puče neka opna. Vrh lobanje mladog Urijca se pojavi. Bio je ogroman. Činilo se da je krupan koliko i jaje. Zatim se ljuska pocepa. Ptić otvori kljun, pripravivši se da oglasi svoj prvi pijuk. Znak koji su čekale dadilje, napolju.

Ljuska se rasprsnu. Na Korsonovo iznenađenje, glava ptića nije bila veća od malo krupnije ljudske pesnice. Ali on je znao da je rast nervnog sistema Ngal R'nde bio daleko od završetka. Urijci su se rađali u još nedozrelijem stanju nego ljudska deca.

Hipron iziđe iz zida i sinhronizova se sa sadašnjošću. Veran iskoči iz sedla, sa plastičnom kesom u ruci, baci u nju ostatak jajeta i vrati se na hiprona. Ne gubeći vreme čak ni na zatezanje ulara, on potera životinju u zaklon zida. I desinhronizacije.

"Kraj prve faze", procedi kroz zube.

U eliptičnoj dvorani ptići su puštali svoje prve krike. Jedna vrata se otvoriše.

"Opaziće nestanak ljuske", reče Korson.

"Vi ništa niste shvatili", promrmlja Veran. "Nabaviću im drugu. Ako je ono što ste mi kazali tačno, samo se plava jaja čuvaju. Ostala se odbacuju."

Oni skočiše ka površini. U jednom pustom predelu - jaruzi punoj šljunka - Veran sinhronizova hiprona. Korson skliznu na zemlju, obuzet vrtoglavicom.

"Pazite na noge", reče Veran. "U našoj smo stvarnoj prošlosti. Nikad se ne zna neće li lom neke grančice pokrenuti kakav veći poremećaj."

On otvori kesu i pažljivo pregleda ostatke plavog jajeta.

"Nisu obična jaja", prošaputa. "Pre izgledaju kao ploče spojene poput kostiju lobanje kod čoveka. Pogledajte linije šavova. Jasne su kao ivice kakvog statičkog zatvarača."

On izdvoji maleni deo ljuske i stavi ga u neki instrument, a zatim priljubi oko uz okular.

"Pigmentacija u masi", reče posle nekoliko trenutaka. "Genetička fantazija. Možda proizvod odveć sistematskih ukrštanja unutar jednog istog roda. Ali to je malo važno. Neće biti suviše teško pronaći pigment iste vrste, samo nešto manje postojan."

"Obojićete jaje?" upita Korson.

Veran se zacereka.

"Dragi moj Korson, vaša glupost je nepopravljiva. Zameniću ovu ljusku jednom drugom, običnijeg modela, ali ovako obojenom. Sredstvom koje ću umeti da neutrališem ako bude potrebno. Sva moć Ngal R'nde potiče od osobine boje njegovog jajeta. Zato on smatra da je dobro da ga pokazuje s vremena na vreme. To je takođe nesumnjivo razlog zbog čega niko ne ostaje u dvorani u trenutku izleganja. Zamena je nemoguća. Osim ako se ne raspoláže hipronom. Mislim da ova zamena

neće nikada biti primećena, niti će izazvati veći poremećaj. Da bih bio sasvim siguran, uzeću ljusku jednog jajeta izlegnutog u isto vreme kad i ono Ngal R'nde i iste veličine. Najteže će biti da je postavim za samo jednu sekundu, pre nego što neko uspe da uđe i vidi nas."

"Nemoguće", reče Korson.

"Postoje droge koje za više od deset puta povećavaju brzinu ljudskih reakcija. Čuli ste za njih, pretpostavljam. Upotrebljavaju se za vreme borbe na svemirskim brodovima."

"One su opasne", reče Korson.

"Ne tražim od vas da ih uzmete."

Veran stade da vraća delove ljuske u kesu. Zatim se predomisli.

"Bolje da mu skinem boju i stavim ga na mesto kasnije dodatog. Nikad se ne zna."

On napravi nekoliko proba, a onda poprska delove sprejom. Oni promeniše boju u nijansu slonovače za samo nekoliko sekundi.

"U sedlo", reče Veran, zadovoljno.

Ponovo uroniše u reku vremena. Prilično su brzo otkrili jednu dvoranu u kojoj je ležalo desetine praznih ljuski. Veran sinhronizova hiprona, podesi nekoliko ostataka i zadrža jednu celu ljusku. Ona dobi savršenu plavu boju pod mlazom spreja i u kesi zameni ljusku promenjene boje. Veran proguta pilulu.

"Droga će početi da deluje kroz tri minuta. Dobiću oko deset sekundi povećane brzine, dakle više od minut i po subjektivnog vremena. Više nego što je potrebno."

On se okrete prema Korsonu i široko se osmehnu.

"Lepota stvari je u tome što vi, ako mi se desi neki nesrećan slučaj, ne biste znali da se vratite. Pitam se kakvo bi lice napravili Urijci kad bi u svojoj dvorani za izleganje otkrili jednog mrtvog i jednog živog čoveka. I jedno pripitomljeno Čudovište koje oni znaju samo kao divlje. Morali biste da im ispričate nešto uverljivo."

"Nestali bismo odmah", reče Korson. "Poremećaj bi bio veliki. Čitava istorija ovog dela kontinuuma bila bi dovedena u pitanje."

"Brzo učite", uzvratil Veran, dobro raspoložen. "Ali najteže će biti da se vratimo tačno posle našeg odlaska. Ne žudim da sretnem samoga sebe. A svakako ni da narušim zakon nepovratne informacije."

Korson se ne pomeri.

"U svakom slučaju", nastavi Veran, "za tim ne žudi ni hipron. Najmučnije će biti da ga navedem da očeše samoga sebe u vremenu. On to mrzi."

Ipak, ja sam to uradio, pomisli Korson. Bolje reći, učiniću. Zakon nepovratne informacije, kao i sva fizička pravila, samo je relativan. Neko ko ga sasvim razume može i da ga prekrši. To znači da ću jednog dana shvatiti mehanizme vremena. Da ću izići odavde. Da će se mir vratiti i da ću ponovo naći Antonelu.

Sve se dogodilo tako brzo da je Korson o tome sačuvao samo mutno sećanje. Kaleidoskopska senka Verana, koji se kretao tako brzo da se činilo da ocrtava izvesnu zapreminu u prostoru, plavi blesak delova jajeta, šupljine ispunjene pijukavim obrisima mladih Urijaca, vrata koja se okreću i možda škripe, iznenadni miris hlora, iako je bilo sigurno da vazduh iz dvorane nije mogao da prođe u njegov kombinezon, zanošenje kroz vreme, Veranov glas, oštar, isprekidan, tako brz da su mu reči gotovo izmicale, pirueta kroz prostor, mučnina, pad ka svim rubovima svemira.

"Kraj druge faze", bučno objavi Veran.

Zamka je bila postavljena. Dva veka, možda dva i po, neće u prahu pre nego što on gurne Ngal R'ndu, poslednjeg princa od Urije, gospodara rata, koji se izlegao iz plavog jajeta, ka neumitnom udesu.

Vreme je, pomisli Korson, dok su ga čvrste ruke izvlačile iz sedla, vreme je najstrpljiviji od bogova.

Čudovište je spavalo kao malo dete. Sakriveno na pet stotina metara ispod površine planete, naključano količinom energije dovoljnom da se pokrene planina, žudelo je samo za odmorom. Bilo je gotovo potpuno zaokupljeno stvaranjem preko osamnaest hiljada spora iz kojih će se roditi mladunci njegove rase, pa je zbog toga sada bilo veoma ranjivo. Zato je skliznulo kroz sedimentne slojeve sve do naslage bazalta, gde je izdubilo gnezdo. Blaga radioaktivnost stene pružala mu je dodatnu dozu energije.

Čudovište je sanjalo. U snovima mu se javila planeta koju nikada nije videlo, a koja je bila kolevka njegove vrste. Život je bio jednostavan i lep, tamo. Mada je taj svet nestao pre više od pet stotina miliona godina - zemaljskih godina, jedinica koje nisu imale nikakvog značenja za Čudovište - ono je preko dana nasledilo gotovo netaknuto sećanje na prizore koje su upamtili njegovi davni preci. Sada kada se spremalo da se umnoži, rastuća aktivnost lanca hromozoma pojačavala je bolje i tačnije određivala pojedinosti.

Čudovište je čuvalo sliku rase koja je stvorila njegovu vrstu, više ili manje sličnu sebi uz koju je ono imalo otprilike ulogu neke domaće životinje, beskorisne i nežne. Da su ljudi iz epohe prvog Korsonovog života mogli da istraže snove Čudovišta iz vremena njegovog kratkog ropstva, pronašli bi rešenje za mnoge zagonetke. Oni nikada nisu shvatili da je Čudovište, koje je, sem u retkim prilikama, živelo daleko od sebi sličnih, moglo da razvije jedan vid kulture i gotovo sasvim sigurno osnove jezika. Ljudi su na Zemlji poznavali asocijalne ili presocijalne životinje, koje su bile gotovo isto tako inteligentne kao i čovek. Najizrazitiji primer među njima bio je delfin. Ali nijedna od tih životinja nije razvila istinski artikulisani jezik. Prema važećim teorijama, jezik je zahtevao sticanje tri određena uslova: osnivanje hijerarhizovanih grupa, hordi; ugroženost (nijedno praktično neugroženo biće nije pokušalo da se prilagodi svetu, odnosno da prilagodi okolinu svojim ciljevima); otkriće upotrebne vrednosti predmeta (svako biće čiji prirodni proizvođači predstavljaju gotovo savršene alatke u odnosu na karakteristike njegove okoline osuđeno je na stagnaciju).

Čudovište je, međutim, opovrgavalo ova tri uslova. Živelo je izdvojeno. Bilo je gotovo neranjivo u granicama ljudskog iskustva, tako savršeno nije imalo pojma o upotrebi oruđa, čak ni najjednostavnijeg. Ne zbog gluposti. Moglo se navesti da se služi prilično složenim mašinama. Ali one mu nisu bile potrebne. Kandže i vlakna bili su mu više nego dovoljni za sve potrebe. Ipak, Čudovište je moglo da govori, pa čak i da, prema nekim istraživačima, oglašava izvesne simbole.

Poreklo Čudovišta postavljalo je jedan drugi, naizgled nerešiv problem. U vreme Korsonovog prvog života, egzo biologija je već dovoljno uznapredovala da bi komparativna evolucija postala egzaktna nauka. Teorijski je bilo moguće da se, proučavajući samo jedno biće, stvori prilično tačna predstava o evolucionom nizu iz koga je ono poteklo. Ali Čudovište je sjedinjavalo osobine dvanaestak različitih nizova. Ekolozi nisu mogli ni da zamisle sredinu koja bi mogla da stvori takav paradoks. Bio je to jedan od razloga zbog čega mu je pripisan, bez bližeg određenja, naziv Čudovište. Prema zapažanju jednog obeshrabrenog biologa, zabeleženom desetak godina pre Korsonovog rođenja, Čudovišta su bila jedini poznati dokaz o postojanju Boga, ili barem jednog od bogova.

Jedan dugačak prst energije dotače Čudovište u trajanju nešto većem od nanosekunde. Ono se pokrenu u snu. Udahnulo je halapljivo hranu koja mu se nudila, ne hajući uopšte za njeno poreklo. Drugi dodir, lak kao pero, napola ga razbudi. Treći ga zastraši. Umelo je da razlikuje najveći broj prirodnih izvora energije. Ovaj je, međutim bio veštački. Neko - ili nešto - pokušavao je da ga dosegne.

Ono zbunjeno shvati da je počinilo grešku upijajući energiju prvog mlaza. Taj snop otkrio je njegovo postojanje i položaj. Isto je postupilo sa drugim mlazom. Pokušalo je da obuzda apetit kada ga je dotakao treći snop, ali bilo je suviše zaplašeno da bi se kontrolisalo i tako nije uspelo da se uzdrži, već je usisalo jedan deo mlaza. Kada se bojalo, nagon mu je nalagao da guta što je moguće više energije, ma u kom obliku se ona javljala. Već je osećalo žestoka energetska koplja kako mu se zabadaju u krhko telo. Stalo je da plače nad svojim usudom siroto malo stvorenje, sposobno da kontroliše još samo jednu usku traku budućnosti, da razlaže više od deset prirodnih elemenata. Ono zajeca nad sudbinom osamnaest hiljada nevinašaca sadržanih u njegovim bokovima, koji su se izlagali opasnosti da budu lišeni života.

Oko šest hiljada kilometara odatle, divovske ptice baratale su svojim uređajima pod budnim okom pukovnika Verana. Neutronske snop koji je pretraživao utrobu planete tri puta je bio apsorbovan na istom mestu. Faza združenog talasa jedva se osetno, ali i nedvosmisleno promenila.

"Tu je", reče Ngal R'nda, zabrinut. "Sigurni ste da možete da ga zauzdate?"

"Potpuno siguran", uzvratila Veran glasom koji je odavao oholo samopouzdanje.

Savez je bio sklopljen ne bez muke, ali u njihovu korist. Logor mu je bio izložen pretnji urijskog oružja, ali njega to nije brinulo. On je bio taj koji je u rukavu držao poslednji adut. Okrenuo se da izda nekoliko naredjenja.

Pet stotina metara pod zemljom, Čudovište pokrenu svoje rezerve. Osećalo je da je hendikepirano. Dozrevanje njegovog potomstva bilo je suviše odmaklo, tako da se nije moglo premeštati kroz vreme. Ne bi bilo u stanju da sinhronizuje kretanje svakog od svojih osamnaest hiljada mladunaca. A oni su, sa svoje strane, stekli već dovoljno samostalnosti da ometaju nastojanja svoga roditelja. Ako pretnja postane razgovetna, biće prisiljeno da ih napusti. Bilo je to jedan od onih slučajeva kada su nagon za održanjem jedinke i nagon za održavanjem vrste dolazili u sukob. Nekoliko će ih preživeti pukom srećom, ali većina neće uspeli da se sinhronizuje na odgovarajući način u sadašnjosti. Naglo će doći u koliziju sa svojom materijalnom zapreminom. Red veličine energije oslobođene eksplozijom približiće se nivou nuklearne fisije malog obima. Ona neće ozbiljno ugroziti Čudovište, ali će zasigurno ubiti embrion koji ju je izazvao.

Rešenje je bilo možda u tome da se zabije još dublje u koru planete. Ali Čudovište je za postavljanje svog gnezda odabralo slabu tačku kore. Jedan džep lave, neobično blizak površini, bio ga je privukao kao što vatra u kaminu privlači mačku. U normalnom stanju, Čudovište bi se kupalo, s uživanjem, u lavi. Ali pod ovakvim okolnostima, oklevalo je. Intenzivna toplota ubrzala bi porođaj. Ono onda ne bi bilo u stanju da napravi dovoljno rastojanje između svojih mladunaca i sebe i došlo bi u opasnost da postane njihova prva žrtva.

Da li da se vrati na površinu i okuša sreću? Na žalost po Čudovište, divovsku planetu na kojoj su bili začeti njegovi daleki preci i koje se ono sećalo u snovima davno su napale grabljivce, za koje su oni predstavljali laki plen. Napadači su takođe znali da se premeštaju kroz vreme. Njih je, doduše, nestalo pre više od pet stotina miliona godina, ali ta činjenica nije mogla ni u čemu da utiče na ponašanje Čudovišta. Pamćenje njegove rase nije znalo taj ključni podatak. Za Čudovište, tih pet stotina miliona godina nije nikada proteklo. Ono nije bilo svesno da je njegova vrsta uveliko, nadživela rasu vlastitih tvoraca i prvih gospodara, dugujući opstanak ulozi domaće životinje, prisutne u gotovo svim domovima, mažene i pažene od člana jednog moćnog društva nestalog u zaboravljenom ratu.

Površina, dakle, nije dolazila u obzir, vreme je bilo zabranjeno, a dubine opasne. Čudovište, ovog puta sasvim budno, ponovo stade da plače nad svojom sudbinom.

Zatim opazi neko prisustvo, nedaleko od sebe, ne više od nekoliko desetina kilometara iznad. U

normalno vreme, njegova prva reakcija bila bi da se premesti kroz vreme. Ali strah da ne izgubi mlade nadjača mu užas zbog opkoljenosti. Prisustvo uljeza postalo je najpre uporno, a zatim brojno. Među njima bilo je i više bića njegove vrste. To ga, međutim, nije ospokojilo. Događalo mu se u prošlosti da se oda kanibalizmu, tako da je iz iskustva znalo da Čudovište, u punoj trudnoći, predstavlja sočan plen. Ono što, međutim, nije znalo bila je činjenica da je kanibalizam, u takvim prilikama, pomagao složene genetske razmene, čija je funkcija bila da se spreči degeneracija vrste. Da je to znalo, možda bi mu se više dopadao neki polno određen način razmnožavanja, ali njegovi tvorci na to nisu mislili.

Ono pokuša, pri kraju, na čudesan i uzaludan način da pobegne svojim progoniteljima. Izbilo je u atmosferu na vrhu gejjira lave. Ali Veranovi hiproni predvideli su takav ishod i postupali su prema dobro promišljenom planu, potpuno stranom običajima njihove vrste. Banuli su iz svih pravaca istovremeno, duž čitavog vremenskog segmenta koji je kontrolisalo Čudovište. Zatvorili su ga i neutralisali na isti način na koji su to, na Zemlji hiljadama godina pre toga, činili dresirani slonovi u koralu, gurajući svojim bokovima nekog od svojih divljih srodnika. Čudovište je bilo uhvaćeno u energetska mrežu, delotvorniju i sigurniju nego što je bio njegov kavez na Arhimedu. Ono stade prvo da plače, a zatim, suočeno sa ništavnošću odupiranja, pusti da ga odvedu i konačno se opet uspava, dosejavši ponovo u snovima varljivo utočište uništene planete.

Usledilo je vreme vežbanja s oružjem. Korson je uživao u spokoju života organizovanog do najmanjih sitnica. Uveče i izjutra, po naređenju Verana, učio je da jaše hiprone. Vojnici koji su brinuli o njegovoj obuci, a sigurno bili i njegovi čuvari, nisu se čudili što vide da mu se oko vrata nalazi sigurnosna ogrlica, ili su se uzdržali da o njoj naprave neku aluziju. Sigurno su između sebe zaključili da je Korson pripadao Veranovoj ličnoj gardi. Ovaj je gradio planove u društvu Ngal R'nde i najuglednijih urijskih plamića. Bilo je očigledno da je zadobio njihovo poverenje. Uspevao je da ih ubeđuje, iz dana u dan, da mu isporučuju primerke svojih najboljih oružja i da ga upućuju kako se njim rukuje. Očita disciplina male Veranove vojske ostavila je na njih snažan utisak. Možda ih je pre svega neizlečivi osećaj superiornosti sprečavao da pomisle da bi čovek, njihov sluga, mogao da poželi da raskine savez i da ih ugrozi. Sa Korsonovog stanovišta, bio je to primer neverovatne naivnosti. Prividno Veranovo poštovanje ispunjavalo ih je zadovoljstvom. Pukovnik je naredio da svaki njegov čovek priznaje nadmoć svakom Urijcu, bez obzira na poreklo ovoga. Ljudi su se držali naređenja. To je govorilo Urijcima da Zemljani znaju svoje mesto i da umeju da ga se drže. Sve je to navelo Verana na prilično proročanski zaključak da se situacija povoljno razvija.

Korsonu se, međutim, ona nije pokazivala u jednako jasnom svetlu. Stravična ratna mašina opremala se pred njegovim očima. Čudovište, zatočeno u koral bez pukotina, privodilo je kraju trudnoću. Bilo je predviđeno da se dopusti njegovim mladuncima da ga pojedu, jer u njegovom uzrastu nije bilo pogodno za dresiranje. Korsonu se činilo da je savez snaga Verana i Urijaca vodio potpuno suprotnom ishodu od onog koji je on bio isplanirao. Bilo mu je nemoguće da pobegne. I da je mogao, ne bi znao šta da radi sa svojom slobodom. Moglo mu se dogoditi da, u svojstvu posmatrača, sudeluje u jednom od najstrašnijih vojnih poduhvata u istoriji. Budućnost mu nije davala nikakav znak. Izgledalo je da mu je sudbina zacrtana, ali u smeru koji nikako nije želeo.

Jedne tihe noći njegove žalobne misli krenuše manje neveselim tokom.

Posmatrao je drveće i nebo Urije, čudeći se što aktivnost koja je vladala u logoru još nije bila primećena i što niko iz Đotoa nije smatrao za potrebno da dođe i to ispita. Iz razmišljanja ga prenu Veranov dolazak.

"Lepo veče", reče pukovnik.

Među zubima je stezao kratku cigaru, što mu se retko događalo.

On dunu kolut dima, a onda naglo reče:

"Ngal R'nda me je pozvao na naredno pokazivanje jajeta. Prilika na koju sam čekao. Vreme je da ga se oslobodim."

On ponovo povuče dim iz cigare; Korson se nije odvažio da bilo šta kaže.

"Bojim se da ne postane sve podozriviji. Od pre nekoliko dana, insistira da utvrdim datum početka rata. Taj stari lešinar u glavi ima samo bitke i krvoprolića. Ja ne volim rat. On uvek prouzrokuje velika uništenja materijala i smrt dobrih vojnika. Odlučujem se da ga povedem samo ako ne uspem nekim drugim načinom da se domognem onog što želim. Siguran sam da ću, kada jednom Ngal R'nda bude nestao, moći da se sporazumem sa novim vladarima planete. Čudno je to što izgleda da ovde nema uprave. Imate li vi neku ideju o tome, Korsone?"

Dugo ćutanje.

"I mislio sam da je nećete imati", reče Veran glasom koji je najednom postao oštar. "Vidite, ja sam poslao uhode u razne gradove ove planete. Nisu imali nikakvih teškoća da se u njih uvuku, ali nisu mnogo saznali. To je nedostatak veoma decentralizovanih društvenih sistema. Izgleda da ova planeta nema službenu vladu, ako se izuzme vrlo ograničena vlast Ngal R'nda."

"Pa eto", uzvratu Korson, "to će olakšati vaše planove."

Veran mu uputi oštar pogled.

"To je najgora stvar koja je mogla da mi se dogodi. Kako da pregovaram sa vladom koja ne postoji?"

On pogleda zamišljeno vrh cigare.

"Ali rekao sam: 'izgleda'. Jedan od mojih uhođa, koji je domišljatiji od ostalih, doneo mi je čudnu priču. Ova planeta ipak ima političku organizaciju, ali sasvim originalnog tipa. Savet te organizacije vlada kroz više vekova, ali ne boravi u ovome, već u nekom drugom. Udaljen je tri stoleća od nas, tačnije govoreći. To je najluđa stvar koju sam ikada čuo. Vladati nad mrtvima i nad decom koja još nisu rođena."

"Oni sigurno nemaju isto shvatanje vlasti kao vi", reče tiho Korson.

"Demokrati, zar ne? Možda i anarhisti! Znam ja tu pesmu. Svesti upravu nad ljudima i stvarima na strogi minimum. To nikada ne potraje dugo. Pri prvoj invaziji, čitav sistem se ruši."

"Oni odavno ne znaju za invaziju", primeti Korson.

"E pa, ponovo će naučiti šta je to. Međutim, postoji jedna druga čudnovata stvar, Korson, o kojoj vam još nisam pričao. Jedan od članova tog saveta je čovek."

"To nije neobično", usudi se da kaže Korson.

"On mnogo liči, na vas Korson. Mislim da je posredi prilično čudna podudarnost. Neko od vaših rođaka, možda?"

"Nemam tako značajne srodnike", uzvratu Korson.

"Moj agent nije lično video tog čoveka. Niti je uspeo da se domogne kakvog dokumenta koji ga predstavlja. Ali sasvim je izričit. Taj špijun je stručnjak za fizionomije. Verovatnoća da se prevario iznosi jedan prema milion. Ustalom, on je dobar crtač. Pred ljudima kod kojih se raspitivao napravio je jednu vašu brzu skicu prema sećanju. Svi koji su videli tog čoveka prepoznali su vas, Korson. Šta mislite o tome?"

"Ništa", reče iskreno Korson.

Veran ga pažljivo odmeri.

"Moguće je da ste iskreni. Trebalo bi da vas podvrgnem detektoru laži, ali posle biste postali idiot, u najmanju ruku. Ali onu poruku mi nije poslao idiot. Na žalost, još ste mi potrebni. Kada sam sve to saznao, pokušao sam da saberem dva i dva. Prvo sam pomislio da ste vi možda mašina, android. Ali detaljno ste ispitani otkad ste među nama, pa sam morao da odbacim tu mogućnost. Ja znam sve o vama, osim šta se događa u vašoj glavi. Vi niste mašina, niti ste rođeni u epruveti. Imate svoje nazore, hrabrost, slabosti običnog čoveka. Malo ste nazadni u nekim stvarima i, kao da dolazite iz neke protekle epohe. Ako vam se poveri neki zadatak, moram priznati da imate hrabrosti da ga lično izvršite. Ali tek pošto se na više načina obezbedite. To odvratno pismo, na primer. Zašto ne igrate otvorenih karata sa mnom, Korson?"

"Nemam aduta", reče Korson.

"Aduta?"

"Karte potrebne za igru."

"Možda. Ali vi ste as u nečijoj igri, a ponašate se kao da to ne znate."

Veran baci opušak cigare i zdrobi je petom na zemlji.

"Sagledajmo ukratko situaciju", reče on. "Ti ljudi raspolažu putovanjem kroz vreme. Oni to kriju, ali je tako. Bez toga, vlada udaljena tri veka ne bi mogla da upravlja sadašnjošću. Oni već znaju šta ću ja uraditi, šta će se dogoditi, pod uslovom da ne dođe do vremenskog poremećaja. A još nisu ništa preduzeli, ni protiv mene ni protiv Ngal R'nde. Što znači da u njihovim očima situacija još nije

sazrela. Oni čekaju. Ali šta?"

On duboko udahnu.

"Osim ako već nisu počeli da rade. Osim ako vi niste član njihovog saveta sa specijalnim zadatkom."

"Nikada nisam čuo nešto tako glupo", reče Korson.

Veran se povuče jedan korak i trže oružje iz futrole.

"Mogu da vas ubijem, Korson. To će možda biti ravno samoubistvu, ali vi ćete umreti pre mene. Nikada nećete postati tu poruku i ja se nikada neću iskrcati na ovaj svet i neću dakle imati priliku da vas ubijem, ali vremenski poremećaj će biti takav da ćete vi biti pogođeni. Nećete biti isti. Bićete neko drugi. Šta je važno za čoveka? Ime, fizički izgled, hromozomi! Ili njegove uspomene, iskustvo, lična sudbina, ličnost?"

Netremice su se promatrali nekoliko trenutaka, a zatim Veran vrati oružje na mesto.

"Nadao sam se da ću vas zaplašiti. Priznajem da nisam uspeo. Teško je uplašiti čoveka koji je bio na Eržistalu."

On se nasmeši.

"U suštini, ja vam verujem, Korson. Vi ste verovatno čovek koji zaseda u savetu ove planete, tri veka od sada, ali to još ne znate. Još niste taj čovek. Trenutno, samo ste njegova najbolja karta. On nije mogao lično da dođe zato što je već znao šta se dogodilo. Morao bi da prkosi zakonu nepovratne informacije. Nije mogao ni u koga da ima poverenja, pa je rešio da pošalje samog sebe, koristeći se nekim prethodnim razdobljem svoga života, delujući na tok događaja samo malim dodirima, ispod praga poremećaja. Čestitam vam! Pred vama je blistava budućnost. Ako poživite do tada."

"Čekajte", reče Korson.

Prebledeo je. Seo je na zemlju i uhvatio se rukama za glavu. Veran je sigurno bio u pravu. Imao je iskustva sa vremenskim ratovima.

"Gorka pilula, a?" reče Veran. "Pitate se možda zašto sam vam sve ovo kazao. Ne trudite se. Čim se budem oslobodio Ngal R'nde, poslaću vas kao ambasadora pred savet. Pošto mi je pri ruci budući državnik, iskoristiću to. Kazao sam vam da sam imao nameru da pregovaram. Tražiću samo neke sitnice: opremu, robote, brodove, pa ću otići. Ostaviću ovaj svet na miru. Neću ga dirati čak ni ako uspem da osvojim čitav ostatak Galaksije."

Korson podiže glavu.

"A kako ćete se osloboditi Ngal R'nde? Čini se da je dobro čuvan."

Veran se nasmeja kratko, lukavo.

"To vam neću kazati. Može vam pasti na pamet da me izigrate. Videćete."

Ušli su goli u predsoblje dvorane za predstavljanje. Tu su ih podvrgli ritualnom pranju i pokrili ih žutim togama. Korsonu se učini da oseća kako mu po koži prelaze nevidljivi zraci nebrojenih detektora, ali to je bila čulna varka, jer su Urijci imali istančanije metode. Imao je utisak da će Veran iskoristiti Pokazivanje Jajeta da bi nešto pokušao, ali nije znao šta. Bilo je gotovo sigurno da ne nosi nikakvo oružje; Urijci su suviše dobro poznavali ljudsku anatomiju, tako da su valjano bili upućeni u sva njena prirodna skrovišta. Da je Veran hteo da primeni silu, krenuo bi u juriš, na čelu svojih hiprona. Izložio bi se opasnosti, jer su Urijci imali čime da odgovore, ali on bi imao jednog moćnog saveznika: vreme. Ne, mora da ima na umu neku lukaviju drskost.

Korson je po drugi put prošao kroz redove koji su se otvarali pred njim, dok ga je Veran pratio u stopu.

Pukovnik je dugo promatrao oblik oltara, ćuteći. Svetla oslabiše. Ngal R'nda uđe kroz vrata u obliku dužice oka. Korsonu se učini ponosniji nego ikad. Imao je svrstana pod svojim stegom dva ljudska plaćenika. Sigurno su već pred njegovim žutim očima lepršale plave zastave Urije, na zadimljenim ruševinama gradova, ili mrtve, nepokretne u tihom crnilu praznog prostora, na pramcima brodova. Sanjario je o krstaškom ratu. Bilo je u njemu nečeg kukavno velikog; zar biće njegove inteligencije da dopusti da ga u zamku uhvati boja, praznoverica proizišla iz davne prošlosti, koju je Veran smaknuo s dve reči: genetska fantazija.

Jaje. Korson shvati. I sa srcem punim užasa, čudnovatog sažaljenja prema poslednjem princu od Urije i ne manje čudnim divljenjem prema odvažnom Veranu, on stade da prati, širom otvorenih očiju, ceremoniju do najmanjih pojedinosti. Čuo je Ngal R'ndu kako poziva svetinu da za njim zapeva reči koje je nemoguće napisati, koje su bile nazivi rodoslova, video je kako se metalni sanduk otvara, kako se jaje diže na postolju, poput kakvog velikog tirkiza, vratove kako se pružaju, mimo običaja, i dvostruke kapke kako lepeću brzinom krila ptica-mušica.

Poslednji princ od Urije otvori kljun ali, pre nego što je stigao ponovo da zapijuče, nastade metež. Veran odgurnu plemenite Urijce koji su ga okruživali, skoči, obavi levu ruku oko vrata Ngal R'nde, pokaza na jaje slobodnom rukom i viknu:

"Prevarant! Piiekivo! Piiekivo!"

Korsonu nije bio potreban rečnik da bi shvatio da je nepoznata reč na jeziku ptica označavala prevaranta.

"Ovo jaje je", viknu Veran, "obojeno. Taj bednik vas je prevario. Dokazaću vam!"

Urijci se slediše. To je bila prilika, pomisli Korson, na koju je Veran računao, jer čak ni plemeniti Urijci nisu imali pravo da unose oružje u dvoranu za Pokazivanje. Veran dotače dlanom jaje. Tamo gde ga je takao, jaje izgubi azurni sjaj. Postade boje slonovače.

Neobična opsenarska majstorija, pomisli Korson, dišući ubrzano, osećajući da mu se bliži kraj, iako su Urijci bili prestali da obraćaju pažnju na njega. Ali to ipak nije bila boja. Bilo je potrebno ipak neko hemijsko sredstvo da bi se neutralisao pigment kojim se Veran poslužio, pre dvesta pedeset godina, ili je to bilo pre desetak dana? Veran nije mogao da ga nosi sa sobom. Detektori Urijaca bi upozorili na takvu kapsulu, makar je sakrio i u usta. A ako je premazao, pre nego što će doći, dlan nekim proizvodom, ritualno kupanje bi ga skinulo. Podvala nije bila moguća.

A onda Korsonu sinu. Čak i go, čak i tri puta okupan i istrljan grubim suknom, Veran je raspolagao aktivnom supstancom, istovremeno i kiselinskom i baznom, složenom i tečnom.

Znoj sa njegovog dlana.

Na jajetu, reakcija se nastavljala. Na molekularnoj rešetki rasipale su se očice, jedna za drugom.

Pigment se razlagao na svoje bezbojne komponente ili je, verovatnije, isparavao. Veran nije voleo da ostavlja tragove za sobom.

Iz gomile se začu oštra piska. Kandže se zariše u Korsonova ramena, ali se on nije odupirao. Veran je u međuvremenu pustio Ngal R'ndu koji je, bez glasa, širom otvorenog kljuna, pokušavao da povрати dah. Urijci u ljubičastim togama dograbiše plaćenika koji je urlao:

"Dokazao sam. Dokazao sam. Jaje je bezbojno. On je prevarant."

Ngal R'nda na kraju dođe do daha.

"Laže bacio je neku boju na to jaje. Video sam ga. On će umreti."

"Razbijte jaje", viknu Veran. "Razbijte jaje. Ako lažem unutrašnjost će biti plava. Razbijte jaje."

Ngal R'nda uzvratí nešto na graju. Oko njega, Urijci su napravili krug, još srazmerno mirni, ali sa pretećim izrazima lica. Oni su se bojali ptica koje se izgledalo iz plavog jajeta, a ne ratnog vođe. On zasikta visokim, prodornim tonovima, u kojima se osećao prizvuk uzrujanosti. Korson nije mogao da ih razume, ali je pokret ruke bio jasan:

"Moram li da razbijem jaje?"

Tišina. Zatim se razliše novi zvižduci, kratki i nemilosrdni. Ngal R'nda saže glavu.

"Razbiću jaje koje je tek po mojoj smrti trebalo da bude pretvoreno u prah i pomešano s mojim pepelom. Ja, poslednji princ od Urije, biću jedini iz moje duge loze koji će po drugi put, za svog života, razbiti jaje koje me je štitilo."

On uze jaje u kandže, odiže ga i razbi na postolju. Komadići se rasuše po podu. Ngal R'nda uze jedan koji je ležao na postolju i prinese ga očima, koje utruše. On ustuknu jedan korak i svali se na pod.

Jedan od njegovih plemića istupi, zgrabi peš plave toge i žestoko ga poteže. Ona ne popusti, tako da je Ngal R'nda bio cimnut kao vreća. Zatim skočiše na njega. Korson oseti da su ga pustili i da ga guraju napred. Umalo ne pade na pod i uskoro je bio prinuđen da se bori kako bi odgurnuo one koji su hteli da gaze preko njega. Zatim se plima udalji. Pred njim, ptice pijane od besa rastrzale su poslednjeg princa od Urije. Opor miris hlora i uree usmrde vazduh.

Neko mu dotače rame. Veran.

"Hodite, pre nego što se zapitaju kako sam izveo podvalu."

Pošli su bez žurbe ka vratima, ušiju punih besnih krikova. U času kad su izlazili, Veran okrete glavu i slegnu ramenima.

"Tako završavaju fanatici", reče kratko.

Otprilike svake decenije spuštao se na zemlju, prilazio nekom prolazniku i pitao:

"Koja je ovo godina?"

Nekoliko ih se onesvestilo. Drugi su pobjegli. Izvesni nestali. Ovi su jamačno znali da putuju kroz vreme. Ali uvek se našao neko da ga obavesti. Posmatrali su čoveka i Čudovište, ni okom ne trepnuvši, i smeškali se. Nekakav starac. Neki dečak. Urijac. Žena.

Jedno pitanje peklo je usne Korsonu:

"Znate li ko sam ja?"

Jer njihov osmeh i saradnja izgledali su mu suviše čudesni. Oni su znali ko je on. Bili su to naprosto čuvari, svetionici raspoređeni duž njegovog puta. Ali oni su se zadovoljavali da ga obaveste o datumu i, kada bi on pokušao da zapodene razgovor, spretno su ga skretali, ostavljali ga da zamre. Čak i dete. On nije bio dorastao da se meri s njima. Za šest hiljada godina kultura je svojski napredovala. On nije dovojno dugo pio sa tog izvora. Bio je još varvarin, iako je znao stvari koje oni nisu znali.

Kada je ugledao Urijca, umalo nije napravio glupost i skočio kroz vreme. Ali velika ptica pokazala mu je znak mira. Nosio je lepo vezenu belu tuniku i kazao je, uz grimasu za koju je Korson pomislio da bi mogao da je protumači kao osmeh:

"Čega se plašite sine moj."

Sumnju u Korsonovom duhu posejala je sličnost ovog Urijca sa Ngal R'ndom, ali sada je shvatio da ona potiče samo od staračkog izgleda domoročana.

"Čini mi se", reče Urijac, "da vas prepoznajem. Iskršli ste iz ništavila, jednoga dana, u nemirna vremena. Bio sam dete, tada, tek što sam se ispilio. Ako se dobro sećam, vodio sam vas u kupatilo i ponudio vas hranom pre nego ću vas povesti da prisustvujete nekoj mračnoj svetkovini. Stvari su se promenile od tada, i to na bolje. Veoma sam srećan što vas ponovo vidim. Recite mi, molim vas, šta želite da znate?"

"Tražim savet", reče Korson. "Treba da mu uručim jednu poruku, odnosno više njih."

"Naći ćete ga na obali mora, zapadno odavde, na trideset ili četrdeset kilometara. Ali moraćete da sačekate sto dvadeset, sto trideset godina."

"Hvala", uzvratila Korson, "Neću morati da čekam. Putujem kroz vreme."

"Tako sam i mislio", reče ptica. "Samo sam upotrebio jedan arhaičan izraz. Imate lepu životinju."

"Zove se Arči", reče Korson. "To mi je uspomena na prošlost."

Videvši da Korson namerava da se vrati u sedlo, Urijac ga zaustavi.

"Nadam se da se ne ljutite na nas zbog onoga pre. To je bio nesrećan slučaj. Tiranija rađa nasilje. A živa stvorenja su igračke u rukama bogova. Oni im daju da vode velike bitke zato što vole predstave. Manipulišu njima. Vole balete vatre i smrti. Vi ste taktično raspleli situaciju. Neko drugi bi izazvao pokolj. Svi Urijci su vam veoma zahvalni."

"V... vi takođe?" upita on, ne verujući.

"Stara rasa i ljudi. Svi Urijci."

"Svi Urijci", ponovi Korson, zamišljeno. "To je lepa novost."

"Srećan put, sine moj", reče stari Urijac.

Dakle, pomisli Korson, pokušavajući da prodre pogledom kroz maglu koja se dizala sa zemlje i obavijala ih, Urijci i ljudi su se izmirili. To je bila dobra stvar. Urijci su uspeali da proteraju demone rata. Njihova vrsta nije bila osuđena na propast, kao što je on pomislio.

Počinjao je da se snalazi na planeti. Mesto na kom je bila plaža podsetilo ga je na nešto. Tu ga je

Antonela odvela. Samo podudarnost?

On odluči da skrene kroz Đoto. Neki nerazuman poriv, želja da preduzme hodočašće. Sinhronizovao je hiprona na određenoj visini i podigao pogled, tražeći na nebu piramidalni oblak grada koji je naizgled počivao na dva stuba okomitih reka.

Nebo je bilo prazno.

On proveri svoj položaj. Ali sumnje nije moglo biti. Tamo, na nebu, pre sto pedest godina, uzdizao se veličanstveni grad. Nije, međutim ostalo nikakvog traga od njega.

On pogleda dole, ka dnu uvale koju su ocrtavale tri povezane doline, čiji su obronci bili obrasli šumom, a dna travom. U njoj se nalazilo jezero. Korson napregnu oči, da bolje vidi. Jedan oštar greben parao je jezero po sredini. Na drugom mestu, kratki talasi su se lomili o prepreke koje su se nalazile samo nekoliko centimetara ispod površine vode. Ispod rastinja koje je prekrivalo obalu, on razaznade druge geometrijske ruševine.

Grad se survao, a okomita reka stvorila je jezero. Podzemne vodovodne cevi stalno su ga punile, a višak vode oticao je potočićem koji je krivudao dnom najniže doline. Đoto je bio uništen. Sila koja je održavala njegove kuće na visini od oko jednog kilometara nije više dejstvovala. Kataklizma se zbila pre možda jednog stoleća, ako je suditi prema debljini biljnog pokrova.

Korson se s tugom seti života okomitih i vodoravnih ulica grada, rojeva letelica koje su izbijale iz njega kao iz kakve košnice, trgovine koju je pokrao da bi se prehranio, pa čak i mehaničkog glasa koji ga je pristojno opomenuo. Seti se i žena iz Đotoa.

Đoto je bio mrtav kao toliki drugi gradovi preko kojih su prošli uragani rata. U dubinama jezera možda je počivalo telo Florie Van Nel koja ga je uvela, protiv svoje volje, u čudnovatost ovog sveta.

Stari Urijac je lagao. Njegov osmeh bio je samo ironičan. Došlo je do rata i ljudi su ga izgubili. Od njihovih gradova ostale su još samo ruševine.

Nadao se da Floria Van Nel nije imala vremena da svede računicu. Ona nije bila pripremljena za taj rat, odnosno ni za koji rat. Ako je i ostala u životu neko vreme, to je bilo samo zato da postane igračka Veranovih plaćenika, ili, još gore, žrtva nemilosrdnih krstarica naslednika Ngal R'nde.

On, Korson, nije uspeo.

Morao je da se nepregne da bi odoleo želji da skoči u prošlost. On se seti svoga sna, grada uništenog na njegove oči i krika naroda koji je predvideo, prekasno, svoju sudbinu. Čelo mu se orosi znojem. Neće ići, barem ne sada. Imao je sastanak u budućnosti koji nije mogao da izbegne. Tamo, ako bude dobio očekivani savet, moraće da promisli i vidi da li je još bilo moguće skrenuti na neki drugi put teška kola istorije. Biće vremena, tada, da se vrati natrag i otkrije šta je pošlo naopako.

Pa čak i ako ne bude više ništa mogao, bar će ubiti Verana. Neko naprslo zvono zabruja mu u glavi. Ako ubije Verana i sam će umreti. Ogrlica će mu zabiti u vene otrovne žaoke. Nije smeo čak ni da pomisli da se bori sa Veranom, jer bi time ubio samoga sebe. Ali sada nije mogao ni da odustane.

On nekako suzbi želju za osvetom. Ponovo se pope u sedlo, iscrpljen, i potera hiprona.

Napredovao je glatko i po prvi put opazio da je vreme sivo. A onda, u neprozirnoj magli vekova, izmešanih dana i noći, najednom oseti da mu hipron izmiče. Prsti su mu hvatali vlakna, ali uzalud. Životinja, možda umorna ili možda potčinjena nekoj nepoznatoj volji, samo što se nije sinhronizovala. Obeshrabren, on joj se prepusti.

Šum mora. Ritam spor i pravilan. Obreo se na nekoj dugačkoj plaži koju je zalazeće sunce upravo prestajalo da obasipa rumenilom. Ta okolnost ga zapanji. Hiproni bi se sami od sebe sinhronizovali usred dana jedino kada bi ih na to nagnala glad za energijom. Ali ovog je privukao zalazak sunca.

Korson širom otvori oči. Na pesku, pred njim, bila su ispružena tri naga tela, nepomična. On skide kacigu i oseti mlakost vazduha.

Tri naga tela, možda bez života, sve što je ostalo od saveta Urije. Jedan muškarac i dve žene na ivici mora, kao žrtve nekog strašnog brodoloma koje je plima izbacila.

Kada Korson pride, muškarac se pokrenu. Oslonio se na lakat i osmotrio pridošlicu. Smeškao se, kao da nije mnogo propatio.

"Oh", reče on. "Vi ste sa Eržistala. Očekivao sam vas."

Korson samo zausti.

"Savet..."

"Ovde je, čoveče. Savet Urije za hiljadu godina."

Korson se naže nad njim.

"Je li vam potrebna pomoć?"

"Mislím da nije. Sedite."

"Ove žene..." poče Korson, spustivši se na pesak.

"One su u vezi. Ne uznemiravajte ih."

"U vezi?"

"Nama se nigde ne žuri. Večeras je zaista lepo, zar vam se ne čini?"

On stade da kopa po pesku i otkri kristalnu bocu koju pruži Korsonu pošto ju je otčepio.

"Popijte malo, stari moj, čudno se ponašate."

Korson zausti, da nešto kaže pa se predomisli. Ako je brodolomnik mislio da im se nigde ne žuri, zašto mu protivurečiti? On otpi gutljaj. Vino je bilo hladno. Iznenaden, on, svojski nategnu i zagrcnu se.

"Ne dopada vam se?" upita brodolomnik.

"To je najbolje vino koje sam ikada pio."

"E pa onda, dragi moj, ispraznite bocu. Ima ih još."

Korson skide rukavice da bi na miru još pio. Drugi gutljaj ga zagreja. Zatim se seti mesta i okolnosti.

"Jeste li gladni?" upita on. "Imam pri sebi nekoliko sledovanja."

"Zahvaljujem vam", uzvрати čovek. "Ali više volim pile, kavijar, ili teletinu na žaru. Baš glupo od mene što vam to nisam ranije predložio. Mora da ste gladni posle tolikog puta."

On kleče, odbaci žustro nekoliko šaka peska i otkri veliku posudu od kovanog srebra. Odiže poklopac i omirisa sadržaj sa uživanjem.

"Poslužite se i jedite prstima. Mi smo ovde za jednostavnost."

"Video sam Đoto", poče Korson.

"Lep grad", reče čovek. "Malo starinski."

"Bio je na dnu jezera. Rat ga je potpuno uništio."

Iznenaden, čovek se ispravi na laktove, pa sede.

"Koji rat?"

Zatim poče da se smeje, polako, oprezno.

"Tako je. Vi dolazite iz burnog razdoblja. Mora da ste preživeli šok. Niste znali."

"Šta nisam znao?" upita Korson nasrtljivo.

"Đoto je bio napušten. Jednostavno napušten. Ne razoren. Nije odgovarao više našem načinu života."

Korson se napreže da shvati novi podatak koji je doznao.

"Pa kako živite?"

"Kao što vidite. Jednostavno. Treba da razmišljamo. Pripremamo se za..."

On zastade za trenutak, a onda dodade:

"Za budućnost."

"Sigurni ste da vam nije potrebna pomoć?" upita Korson trljajući ruke peskom da bi obrisao tragove masti koje je ostavila sočna polutka pileta koju je upravo pojeo.

"Vi ste nam potrebni Korsone. Ali ne sada, ne ovde."

"Sigurni ste da vam ništa ne nedostaje?" reče Korson nepoverljiv.

"Zar izgleda kao da mi nešto nedostaje? Odeća možda? Mi je više uopšte ne nosimo."

"Hrana, lekovi. Pretpostavljam da nije čitava plaža krcata bocama vina i zdelama sa hranom. Šta ćete raditi kad vam zalihe prestanu?"

Čovek zamišljeno osmotri more.

"Stvarno", reče on, "takva misao nikad mi nije pala na pamet. Mislim da..."

Korson ga vatreno prekide.

"Razmrdajte se. Jeste li ljudi? Ili bolesni? Mora da postoji način da se peca u tom moru, da se lovi u tim šumama. Nećete valjda dopustiti da umrete od gladi?"

"Ne verujem", uzvratila čovek.

On pogleda Korsona u oči i ustade, jednim jedinim pokretom. Bio je dobro građen, mišićav, veći od Korsona. Duga kosa okruživala mu je lice.

"Šta mislite odakle potiče ova boca?"

Sada ustade i Korson i, zbunjen, nacрта nešto u pesku vrhom čizme.

"Ne znam."

"Kada nam ponestane vina, ponovo ćemo zatražiti."

"Ah", reče Korson, čije se lice ozari. "Vi živite u peščanim dinama i došli ste da večerate na plaži. Tamo imate sluge ili robote."

Čovek odmahnu glavom.

"U dinama nećete naći ni palate, ni kuće, ni sluge, ni robote. Mislim da nema ni žive duše u krugu od četrdeset kilometara. Vidim da niste shvatili naš način života. Nama je jedini krov nebeski svod, postelja pesak, a posteljina lahor. Mislite li da je previše toplo ili previše hladno? Mogu to da sredim."

"A otkud ovo potiče?" upita Korson, razljućen, odgurnuvši nogom praznu bocu.

"Iz jedne druge epohe. Iz nekog veka u budućnosti ili prošlosti, ko bi to znao. Odlučili smo da zaparložimo ovih nekoliko decenija. Ovo je veoma prijatno mesto za odmor i razmišljanje. Mi kontrolišemo klimu, naravno. Ali nećete naći nikakvu mašinu na čitavoj planeti, u ovoj epohi. One koje su nam potrebne ostaju skrivene u kulisama vremena. Kada nam nešto zatreba, jedno od nas stupa u vezu i to zatraži. I predmet se ovde pošalje."

"A Đoto?"

"Pre izvesnog vremena, uvideli smo da smo krenuli pogrešnim putem. Odlučili smo da pokušamo nešto drugo."

"Ovo?" upita Korson.

"Tačno", uzvratila čovek.

Korson pogleda more. Pred očima mu je stajao klasičan zalazak sunca, ali se nešto uznemiri u njemu, nešto što je tražilo da se razveseli. Mirno more šljapkalo je o neku stenu, na nekoliko hvatova od obale, kao neka konačno pripitomljena životinja. Nevidljivo sunce grlilo je oblake. On nagonski potraži mesec na nebu, ali nije uspeo da ga vidi. Zvezde, čija je sazvežđa sada poznavao, bile su, međutim, dovoljno brojne da bi na ovaj svet bacale bleđu svetlost.

"Lepo je, zar ne?" reče čovek.

"Lepo je", složi se Korson.

Uputio je neodlučan pogled u pravcu žena utonulih u komu ili možda, san. Njihov stav odavao je sklonost ka samoći. A onda mu se učini da prepoznaje smeđu kosu, liniju leđa i načini korak prema ženi za koju je pomislio da je Antonela. Čovek ga zaustavi jednim pokretom ruke.

"Ne uznemiravajte ih. One većaju. Reč je o vama. U vezi su sa onima s Eržistala."

"Antonela", pozva Korson.

Čovek odmahnu glavom.

"Antonela nije ovde. Videćete je. Kasnije."

"Ona me još ne poznaje", reče Korson.

"Znam." Glas je bio nežan i tih kao da je čoveku bilo žao što se dotakao te teme. "Mora da nauči da vas poznaje."

On začuta.

"Ne treba da se ljutite na nas."

Zatim brzo nastavi:

"Hoćete li da spavate ili više volite da sada razgovaramo o zajedničkim poslovima?"

"Ne spava mi se", reče Korson, "ali bih hteo malo da razmislim."

"Kako god hoćete", reče čovek.

Korson je dugo ostao miran, sedeći na pesku, sa laktovima oslonjenim na kolena. Sunce je sasvim zašlo. Zvezde su poigravale po moru. Vazduh je bio mlak kao i koža. Posle nekog vremena, Korson svuče kombinezon i čizme. Još se nije usuđivao da se skine go ali je osećao da želja za tim raste u njemu, baš kao i poziv da skoči u talase, zapliva i zaboravi gospodare rata. Plime bi morale da budu slabe, ovde. Nema meseca. Samo je daleko sunce izazivalo treperenje mora.

Korson uzdrhta i prekide ćutanje. Govorio je najpre nesigurnim glasom, kao da je sam, kao da se plašio da poremeti tananu ravnotežu noći ili da ne probudi kakvog neprijatelja. Zatim mu ton ojača.

"Ja sam ambasador", reče on, "osobite vrste. Bio sam vojnik. Putovao sam kroz vreme. Čuo sam bogove Eržistala. Saznao sam da su tri opasnosti ugrožavale mir Urije. Prva je bila životinja kao ova koja me je dovela, ali divlja, zver. Druga opasnost ležala je u zaveri koju su protiv ljudi skovali prvobitni stanovnici ove planete. Treća je nosila ime plaćenika koji je iskrasao niotkuda i koga ću, prema njegovoj izjavi, ja sam pozvati na ovaj svet. Ja ga ovde predstavljam. I na kraju, ja sam svoj sopstveni ambasador. Želim da oslobodim Uriju od svih tih opasnosti, ali mi nedostaju sredstva. Nadao sam se da ću ovde naći pomoć, iako su mi oni sa Eržistala kazali da računam samo na sebe. Po cenu uspeha, prema njima, steći ću slobodu, a možda i više. Ali vidim da je to nemoguć zadatak."

"Znam ja sve to", uzvratila čovek. "Zadatak je već napola izvršen. Ne snalazite se loše, Korson, za čoveka iz davnih vremena."

"Čudovište je u kavezu", reče Korson. "a zavera osujećena. Ne znam jesam li sposoban za više. Ostaje Veran, gospodar rata, čiji sam ja ovde, na nesreću, izaslanik."

Čovek razgrnu pesak.

"Hoćete li malo ovog vina?" upita on uljudno.

"Taj Veran želi da osvoji svemir", nastavi Korson, otpivši nekoliko gutljaja. "Traži oružja i vojnike ili robote. U zamenu, obećava da će ostaviti ovaj svet na miru. Ali ja nemam poverenja u njega. Osim toga, služba bezbednosti neće ga pustiti da to uradi, pa će doći do rata. On će se odvijati na ovom svetu, jer Veran neće pustiti da ga lako oteraju."

"Vi ste služba bezbednosti", reče tiho čovek, "a u našoj prošlosti nije bilo rata."

"Mislite da sam ja..." zamuca Korson.

"Predstavnik Službe u našem sektoru. Na vama je da sprečite taj rat."

"Do njega nije došlo", reče lagano Korson, "pošto ste vi tu. To znači da sam uspeo. Ali to

protivureći zakonu o nepovratnoj informaciji."

Čovek stade da presipa pesak sa dlana na dlan.

"Da i ne. To nije jednostavno. Zakon o nepovratnoj informaciji uređuje samo jedan poseban slučaj."

"Dakle", reče Korson, "budućnost može da interveniše u prošlosti?"

Čovek pusti da mu pesak iscuri kroz prste.

"Neke intervencije imaju samo beznačajne posledice, druge su opasne, izvesne su konačno korisne, barem sa stanovišta nekog povlašćenog posmatrača. Vas. Ili mene. Ili Verana. Kontrola nad vremenom liči malo na ekologiju. Zamislite neki svet nastanjen insektima, pticama i biljojedima. Insekti mrve zemlju i pomažu rast trave. Ptice jedu insekte i osiguravaju oplodavanje biljaka. Biljojedi pasu travu. Njihov izmet i leševi služe kao hrana insektima i đubre zemlju. Posredi je najjednostavnije moguće ekološko kolo. Možete da zdrobite na desetine insekata, a da se ništa ne dogodi. Možete da ubijete jato ptica, ili da se kljukate mesom biljojeda, uopšte ne poremetivši pri tom ravnotežu. Ali ako uništite sve insekte na nekom velikom području, ptice će ga ili napustiti ili će umreti od gladi. Trava će propasti za nekoliko godina. Zatim će nestati i biljojedi. Dobićete pustinju. Isto će se dogoditi i ako ozbiljno oslabite bilo koju kariku lanca. Postoji prag za svaku tačku. Ali zamislite da na ovaj svet uvedemo hordu mesojeda dovoljno brzih i jakih da napadaju biljojede. U početku, oni će biti izgubljeni u beskraj u ovoj planete. Možete je pretraživati godinama, a da im ni traga ne nađete. Ali s vremenom, ne sukobivši se ni sa jednim protivnikom, oni će se namnožiti do te mere da će smanjiti broj biljojeda. To će pogoditi insekte, zatim ptice, pa vegetaciju. Biljojedi će biti ugroženi sa dve strane istovremeno. I sami mesojedi će početi da umiru od gladi. Ali ako su okolnosti povoljne, uspostaviće se nova ravnoteža, veoma različita od one koja je postojala u početku, možda nestabilna. I prva i druga vrsta naizmenice će prolaziti kroz cikluse izobilja i izgladnelosti. Kritični prag spustiće se, međutim, znatno niže nego u prvoj pretpostavci. Uvođenje samo jednog para mesojeda bilo bi možda dovoljno da se pokrene razvoj nepredvidljivih posledica. Za dinamičku ekologiju, pojedinačno biće nije nikada samo elemenat lanca, već skup tih elemenata. A proces ne može da se opozove sam od sebe. On začinje suptilne, ali odsudne promene. Pod pretnjom mesojeda, biljojedi će usavršiti brzinu. Najduže noge olakšaću opstanak.

Uz izvesne razlike isto važi i kada je u pitanju vreme. Ali ekološki problemi smešno su jednostavni u poređenju sa vremenskim. Možete obrisati planinu sa površine neke planete ili čak ugaziti zvezdu na nebu, a da se ne dogodi ništa ozbiljno u vašoj budućnosti. Možda čak možete, tu i tamo, uništiti čitavu jednu civilizaciju, a da to nema neugodne posledice, sa vašeg stanovišta. Ali, s druge strane, biće dovoljno da zgazite nogu nekom čoveku, pa da vaše nebo i vaša zemlja budu uzdrmani. Svaka tačka u svemiru ima svoj vlastiti ekološki svet. Nema apsolutne istorije."

"Kako predvideti?" upita Korson.

"To se oceni. Čovek se mora osloniti na intuiciju i iskustvo. A bolje je videti stvari s visine, što je dalje moguće u budućnosti. Uvek je lakše posmatrati razne staze koje su mogle voditi u sadašnjost, nego konstruisati one koje će stvoriti budućnost. Upravo zbog toga oni sa Eržistala stupaju u vezu s nama."

On pokaza na dve žene.

"Ali oni ne mogu sve da nam kažu. Nisu u prilici da uvedu u istoriju poremećaje koji bi ih pokretali. Nalaze se sasvim na kraju vremena i ka njima vode svi putevi. Za njih, istorija je gotovo apsolutna i gotovo dovršena. Mi, međutim, moramo da ispunimo naše sudbine sami, čak i ako one treba da se uklope u neku opsežniju svrhu."

"Shvatam", uzvratila Korson. "I ja imam utisak da sam pion na šahovskoj ploči. Verovao sam, u

početku, da se slobodno krećem. Ali što sam više sagledavao igru, uvidao sam da me zapravo, guraju sa polja na polje."

Oklevao je jedan tren:

"Čak sam mislio da vi vodite igru. Da je plan vaš."

Čovek odmahnu glavom.

"Grešite. Mi nismo tvorci tog plana."

"Ali vi znate šta se dogodilo."

"U izvesnoj meri. Za nas, vi ste nepoznati činilac. Pojavili ste se u datom trenutku da rešite jednu krizu. Oduvek smo mislili da ste vi sami tvorac plana."

"Ja?" upita Korson.

"Vi. Niko drugi."

"Ja čak nisam uspeo ni da shvatim svoj plan", reče Korson.

"Vreme je pred vama", uzvratil čovek.

"Ali ostvarenje je otpočelo."

"Znači da će postojati", reče čovek.

"A ako ne uspem?" upita Korson.

"Nećete o tome ništa znati, baš kao ni mi."

Jedna od žena se pomeri kraj njih. Zatim se okrenu, ustade, pogleda Korsona i nasmeši se. Mogla je imati trideset godina. Njene crte lica bile su Korsonu nepoznate. Pogled joj je ostao nesiguran, zato što je suviše dugo gledala u unutrašnjost svog bića.

"Jedva mogu da poverujem", reče ona. "Slavni Korson među nama."

"Nemam još nikakvog razloga da budem slavan", uzvratil suvo Korson. (Do poslednjeg trenutka, nadao se da je to ipak Antonela.)

"Nemojte ga požurivati, Selma", umeša se čovek. "Ima još puta da prevali, a malo je uzrujan."

"Neću ga pojesti", reče Selma.

"Svima nam je potreban", zaključil čovek.

"Dokle ste stigli?" upita Selma Korsona.

"Došao sam kao ambasador", počel Korson, ali ga ona prekide.

"Znam. Čula sam vaš razgovor sa Sidom. Ali gde ste stali u vašim mislima?"

"Mogu da uništim Verana tako što mu neću poslati poruku, pošto svi tvrde da sam ja za to odgovoran. Ali istini za volju, ja čak ne bih umeo ni da je napišem, a još manje da mu je dostavim."

"To uopšte nije problem", reče Selma. "Srediću taj kreod kad budete hteli. A mislim da će Eržistal prihvatiti slanje te poruke."

"Uzmimo da je vi ne pošaljete", reče čovek koga je Selma oslovila sa Sid. "Ko će se pobrinuti za Čudovište i princa od Urije? Nije to pravo rešenje. Veran je deo plana. Ne možete ga tako lako ukloniti."

"I ja se toga bojim", primeti Korson. "Čak mislim da sam došao na pomisao da se njim poslužim zato što sam ga sreo na Eržistalu. Ali u to još nisam siguran. Ta će mi ideja zaista pasti na pamet tek kasnije."

"Brzo napreduje za jednog primitivca", reče Selma.

Sid nabral obrve.

"Korson nije primitivac. A bio je i na Eržistalu. Osim toga, nije se zadovoljio vezom."

"Istina je", reče Selma. "Smetnula sam s uma."

Uvređena, ona ustade i potrčal prema talasima.

Korson stadel glasno da razmišlja:

"Ali ko će se postarati za Verana?"

"Vi", uzvratil Sid.

"Ne mogu da ga napadnem. Ne mogu čak ni da organizujem borbu protiv njega."

"Ogrlica!"

Krhka nada rodi se u Korsonovoj svesti.

"Možete li me vi osloboditi?"

"Ne", reče Sid. "Ne mi. Veran je rođen u našoj budućnosti. Njegova tehnologija prevazilazi našu."

"Dakle", uzvratil Korson, "nema izlaza."

"Postoji neko rešenje. U protivnom ne biste bili ovde. Mora da postoji bar jedan red verovatnoće - kreoda - prema kome ste vi doveli plan do kraja. Ne znam da li shvatate sve protivurečnosti situacije, ali vaša budućnost zavisi od vas, Korson, u bukvalnom smislu te reči."

"Meni se pre čini da ja od nje zavisim."

"To je drugi način da se kaže isto. Vidite, dugo vremena ljudi su sebi postavljali pitanje o trajnosti bića. Da li je čovek koji se probudio bio isti onaj koji je prethodnog dana zaspao? I zašto su neke misli, neke uspomene, bile potpuno potiskivane iz svesti, da bi se posle ponovo javile? Postoji li neko jedinstvo, neko slaganje bića? A onda, jednoga dana, neko je otkrio istinu. Čovek nikada nije upoznao najveći deo samoga sebe. Mi danas sebi postavljamo gotovo ista pitanja, na bezmalo isti način. Kako su razne mogućnosti međusobno vezane? Šta spaja prošlost, sadašnjost i budućnost nekog bića? Da li detinjstvo uzrokuje zrelo doba, ili zrelo doba kuje detinjstvo? Ne znamo suštinu onog što jesmo, Korson, i nećemo je još dugo znati, ali ipak moramo živeti s onim što znamo."

Selma se vratila do njih, sva blistava od vode.

"Morate da spavate, Korson", reče Sid. "Umorni ste."

"Možda biste mogli da doživite svoju budućnost u snovima."

"Pokušaću", uzvratil Korson. "Obećavam vam da ću pokušati." I on se ispruži na pesku.

Postao je svestan nečijeg prisustva kraj sebe. Otvorio je oči i odmah ih zatvorio, zaslepljen suncem koje je bilo visoko na nebu. Okrenuo se na bok i pokušao ponovo da zaspi. Ali dva uporna šuma sprečavala su ga u tome, ravnomerni huk mora i šum slabog disanja. On ponovo otvori oči i ugleda, u visini jagodice, peščanu površinu po kojoj je vetar uzdigao malene dine, koje je sada brisao reskim zamasima.

"Antonela", reče on.

Ona je nosila kratku crvenu tuniku.

"Žorže Korson", uzvratila ona glasom punim neverice.

On pređe pogledom po plaži. Sid, Selma i ona druga žena bili su nestali. Mlada žena koja se zvala Antonela ustala je i udaljila se nekoliko koraka, kao da se zastidela činjenice što ju je on iznenadio dok ga je posmatrala.

"Poznajete li me?" upita on.

"Nikada vas nisam videla. Ali čula sam o vama. Vi morate da spasite Uriju."

On je osmotri s više pažnje. Bila je odevena, iako su ostali išli goli. Sigurno je došla iz neke druge epohe u kojoj odevne navike nisu dostigle taj stupanj jednostavnosti kao kod članova saveta. Bila je mlađa nego što je se on sećao, mnogo mlađa, gotovo curičak. Nije znao koliko je godina proteklo za nju, između njihova dva susreta. Za njega, te godine predstavljale su samo nekoliko meseci. Savršeno dobro se sećao one druge Antonele. Čudno je sresti se s nekim s kim si prošao kroz svakojake pustolovine, a ko te još ne poznaje. Imao je utisak da se nalazi pred nekim ko boluje od amnezije.

"Vi ste ratovali?" upita ona s notom prekora, a u isto vreme i zanimanja u glasu.

"Da", uzvratila Korson. "Bilo je neprijatno."

Ona razmisli.

"Htela sam da vas pitam... ne znam da li smem."

"Smete."

Ona pocrvene.

"Jeste li već ubili nekoga, gospodine Korson?"

Kakva odvratna klinka, pomisli on.

"Nisam", uzvratila on. "Bio sam neka vrsta inženjera. Nikada nisam zadavio ili zaklao nekoga lično, ako ste to hteli da znate."

"Bila sam sigurna u to."

Izgledala je zadovoljna.

"Ali sam pritiskao dugmad", reče Korson okrutno.

Nije shvatila.

"Hoćete li cigaretu?" upita ona, vadeći kutiju iz tunike.

On je prepoznao.

"Ne hvala", uzvratila Korson, iako je osećao da mu voda ide na usta. "Odavno već ne pušim."

Bila je uporna:

"Ovo je duvan, ne neki sintetički proizvod."

"Zaista ne", reče on. "Prestao sam da pušim."

"Kao i svi ovde. Ja sam jedina koja još puši."

Ali ona odloži kutiju u stranu.

Kako sam mogao da je volim upita se Korson. Izgleda tako površna, tako prazna. Stvar uzrasta,

stvar oklonosti. Kada sam to počeo da je volim? On stade da kopa po sećanju i zgone njihove zajedničke pustolovine izbiše na površinu, kao mehurići gasa utekli sa dna močvare. Eržistal. Balon, pokušaj vrbovanja, planeta mauzolej, bekstvo, kratak boravak u Veranovom logoru.

Bilo je to ranije. Mnogo ranije. Napreže se. Bilo je to u trenutku kada ju je poljubio. Ne, upravo pre nego što ju je poljubio; kazao je sebi da je ona jedna od najprivlačnijih žena koje je sreo u svom životu. Ali nije ostavila na njega takav utisak na prvi pogled.

Počeo je da je voli u trenutku kada je iz upaljača planuo blesak. Prozreo je hipnotički trik i pomislio da je htela da ga navede da govori. A ona je samo želela da je on voli. I uspela je. Nije stoga bilo ničeg čudnog u tome što mu je podrugljivo odgovorila kada ju je upitao zašto nije predvidela da joj manevar možda neće uspeti. Je li to bila navika svojstvena načinu života u Đotou? Oseti da ga obuzima bes. Zatim se smiri. Žene su oduvek postavljale zamke muškarcima. To je bio jedan od zakona vrste, tako da one za njega nisu mogle biti odgovorne. Pustiću je da se ucrvlja u Veranovom logoru da joj pokažem kako i muškarci isto tako imaju svoje metode, pomisli on. Ali ipak to neće uraditi. Upravo u Veranovom logoru stvarno je počeo da je voli. Kada je ispoljila hladnokrvnost. Zatim na planeti-mauzoleju kada je užasnotušću pokazala da je ljudsko biće.

Uostalom, nije imao izbora. Poći će da je izbavi - i da izbavi samog sebe - iz Veranovih kandži. Ostaviće na planeti-mauzoleju torbu sa hranom za njih. Dotle mu je uloga bila određena. Nije mogao da odstupa od nje, a da ne unese poremećaj u svoju prošlost. Ali potom? Pošto pošalje poruku, hoće li morati još da obezbedi Veranu regrute i naoružanje koje je zahtevao ovaj otpadnik sa Eržistala?

Sve je to bilo besmisleno. Zašto ih je drugi Korson, posle njihovog bekstva, odveo na planetu-mauzolej? Je li to bila neizbežna prolazna stanica, mesto nekog vremenskog čvora? Ali Korson je počinjao dobro da upoznaje puteve vremena, pa je bio gotovo siguran da ništa slično nije postojalo. Kad bude izvršio spasavanje, mogao je isto tako da dovede begunce na ovo mesto, na ovu plažu gde je zasedao savet Urije, slobodan da ode sam na Eržistal ako se pokaže da je njegov boravak tamo neophodan. A znao je da je bio. Na Eržistalu se promenio. I naučio je mnoge stvari neophodne za uspeh plana.

A onda se seti metalne pločice postavljene na vidnom mestu na torbi sa hranom, pred vratima mauzoleja. Na trenutak mu se učinilo da je poruka bila nejasna. Pretražio je džepove na kombinezonu. Pločica je bila tu, mada je on više puta promenio odeću. Mora da je nesvesno premeštao sadržinu džepova iz jednog odela u drugo.

Iako se deo teksta obrisao, činilo se, međutim, da su slova duboko utisnuta u metal.

ČAK SE I PRAZNI OMOTAČI JOŠ MOGU UPOTREBITI. POSTOJI VIŠE NAČINA DA SE VODI RAT. UPAMTI TO.

On polako zviznu kroz zube. Prazni omotači očigledno su označavali polumrtve devojke iz mauzoleja. Na um mu je palo da bi možda bilo moguće obdariti ih veštačkim ličnostima i poslužiti se njima kao robotima. Čak je poverovao da je reč o androidima. Ali prisustvo pupka na stomaku svake od njih odagnalo je svaku zabludu. One su nekada živele. Bile su mrtve, iako je usporena aktivnost njihovih tela mogla da navede na suprotan zaključak. Izbrojao ih je više od milion, a nije bio dosegnuo, niti čak sagledao, kraj mauzoleja. Predstavljale su golemu moguću vojsku. Zadovoljile bi i najluđe Veranove ambicije. Osim u jednom pogledu. To su bile žene. Pukovnik je ocenio da je dobro pojačati disciplinu kada je Antonela ušla u logor. Bio je siguran u svoje ljude samo do određene granice. Nije strahovao da bude izdat zbog novca ili iz ambicije. Ali psihologija je imala svoje zakone koje on nije hteo da prekrši.

Korson prinese ruku vratu. Ogrlica je i dalje bila tu, tako lagana da mu se dešavalo da je smetne s uma. Tvrda. Hladna. Beživotna i opasnija od zvečarke. Ali zmija je spavala. Pomisao da upotrebi polumrtve devojke kao regrute sigurno nije predstavljala očiglednu neprijateljsku nameru.

On se naže nad pesak, potresen mučninom, svestan Antonelinog pogleda. Pomisao da upotrebi polumrtve devojke mu se smučila. Ali to je bilo sasvim u duhu bogova sa Eržistala. Upotrebiti posmrtno ostatke, ratne zločince ili žrtve kakvog rata da bi se izbegao veći nered. Te cepidlake su vodile računa o manjem zlu. Ili su, bolje reći, bili savršeno realni. Jer te žene su bile mrtve, neopozivo mrtve. Prazni omotači. Nisu više bile sposobne da misle, da stvaraju, delaju, čak ni da pate osim na strogo biološkom planu. Još su možda mogle da rađaju. To je bila stvar na koju će morati da obrati pažnju. Obdariti ih veštačkom ličnošću bio je neuporedivo manji zločin nego pritiskom na dugme uništiti grad nastanjen inteligentnim bićima. Kad se bolje razmisli, to nije bio veći zločin od presađivanja organa. Hirurzi sa zemlje odavno su rešili deontološki problem: mrtav služi živome.

On pokri peskom svoje bljuvotine, proguta s mukom pljuvačku, obrisa uglove usana.

"Bolje mi je", reče on Antoneli koja ga je gledala preplašeno. "Nije to ništa. Imao sam krizu."

Devojka ništa nije preduzela da bi mu pomogla. Nije se pomerila. Premlada, pomisli on, odgojena u svili sveta koji ne zna za bolest i patnju. Kao kakav lep cvet. Iskušenja će je promeniti. A onda, moći ću da je volim. Tako mi bogova, prevrnuću Eržistal kamen po kamen da je ponovo nađem! Oni tamo ne mogu da je zadrže. Ona nije uprljala ruke, nije počinila nikakav zločin.

A to je opravdavallo Korsonovo prisustvo ovde. Antonela ne bi mogla da uradi ono što je on uradio, ni ono što mu je ostalo da uradi. Ni Sid, ni Selma, niti bilo ko drugi iz njihove epohe. Oni nisu imali dovoljno hrabrosti. Pripadali su jednom drugom svetu i borili su se na drugom frontu. Ali opasnost nesreće vrebala je i njih. A uloga ljudi kao što je Korson bila je da osujećuju tu nesreću. Mi smo, pomisli on, čistači istorije, njeni balegari. Mi gazimo po gnoju da bi pločnik bio čist pod nogama naših potomaka.

"Hoćete li da se okupate?" upita ona.

On klimnu glavom u znak pristanka, ne smogavši još hrabrosti da progovori. More će ga oprati. To neće biti previše za toliko more.

Sid se vratio kada je Korson izišao iz vode. On udalji Antonelu pod nekim nevažnim izgovorom i izloži svoj plan. Celina se držala, ali neke pojedinosti ostale su nejasne. Ogrlica je, na primer, smetala Korsonu. Nije znao kako bi mogao da je se oslobodi. Na Eržistalu, možda ili za vreme, nekog putovanja u budućnost. Ali ona je predstavljala samo beznačajnu nelagodnost.

Bekstvo uopšte nije predstavljalo problem. Sam Veran opskrbio je Korsona čitavom zbirkom oružja baš kao i ogrlicom. Verovao je da nema čega da se boji, polazeći od načela da je svaki raspoloživ čovek neophodan za rat. Jedno od oružja stvaralo je polje koje zaprečava svetlost. Preuredivši ga, Korson je mislio da može da proširi svoje područje dejstva spreman da isprazni baterije za nekoliko minuta. U kompletu sa ovom napravom išao je projektor ultrazvuka, koji je omogućavao kretanje po mraku, a koji je on takođe posedovao. Torba sa hranom koju će ostaviti na planeti-mauzoleju bila je deo opreme njegovog hiprona. Preostala su još dva kombinezona u koje će morati da obuče drugog Korsona i Antonelu. Procenio je da će uspeti da ih se domogne bez velike muke u metežu stvorenom njegovim upadom.

Suprotno njegovom očekivanju, Sid ni ne trepnu kada je on prešao na najosetljiviji deo svog izlaganja: oživljavanje polumrtvih devojaka sa planete-mauzoleja. Mora da je bio ili neosetljiv ili čvrstog karaktera. Prva pretpostavka bila je manje verovatna.

"Imam nekoliko ideja o postupcima oživljavanja", reče Korson, "i o usađivanju sintetičke ličnosti, ali biće mi potreban materijal i, možda, tehnička pomoć."

"Mislim da ćete naći sve što vam je potrebno na planeti-mauzoleju", uzvratila Sid. "Vaši svirepi kolekcionari sigurno su sve predvideli. A ako vam budu potrebni saveti, najbolje će biti da uzbunite Eržistal."

"Kako to? Vičući iz sve snage? Oni me uvek drže na oku?"

Sid se osmehnu uglovima usana.

"Verovatno. Ali to nije način. Sa njima možete opštiti posredstvom svog hiprona. Išli ste na Eržistal. Put do njega neizbrisivo je urezan u vaš nerni sistem. Uostalom, to nije toliko put koliko način gledanja na stvari. Eržistal zauzima površinu svemira, što znači da se nalazi svuda. Površina neke hiperzapremine jeste jedna zapremina čiji je broj dimenzija manji za jednu jedinicu od broja dimenzija hiperzapremine. Ovo, doduše, treba shvatiti uslovno, jer je broj dimenzija ove vasiona možda iracionalan ili transcendentan. Ali vi nemate potrebe, za praktične svrhe, da znate više o tome."

"Ali kako ću to izvesti?" upita Korson smeteno.

"Ja ne poznajem tako dobro hiprone kao vi i nisam nikada išao na Eržistal, ali pretpostavljam da će biti dovoljno da uspostavite empatsku vezu, koja vam omogućuje da upravljate njima, pa da se priselite svog putovanja. Hipron će nagonski izvršiti ispravke i prilagođenja. Oni imaju dovoljno pristupa u vašu podsvest, ne zaboravite to."

Sid počea bradu.

"Vidite", nastavi on, "sve je počelo sa hipronima, bar na ovom ovde svetu. Za njih se nekada nije znalo na Uriji. U ovom redu verovatnoće, ili u nekom drugom, susednom (Sid se tužno osmehnu), vi ste uveli prvog hiprona. Naučnici sa Urije proučili su njegove potomke. Uspeli su da sagledaju njegov način vremenskog premeštanja. Zatim su uspeli tu sposobnost da prenesu na ljude, najpre u malom stepenu. Kazao sam vam, to je manje pitanje moći, a više način gledanja na stvari. Ljudski nervni sistem nema posebnih urođenih moći. Posедуje samo sposobnost da usavršava one stečene, što je možda bolje. Pre svega nekoliko vekova, na početku razdoblja koje mi nadgledamo, ljudi sa Urije

bili su u stanju da predvide samo nekoliko sekundi svoje budućnosti. Iz nekog nerazumljivog razloga, stari Urijci, ptice, stekli su tu osobinu znatno teže."

"To je dobro", kaza Korson, prisativši se Ngal R'nde. "Ali ljudi koje sam ja sreo, kada sam stigao, posedovali su tu sposobnost. A proučavanje hiprona moglo je tek kasnije da usledi."

Sid se ponovo osmehnu, ovog puta veselo.

"Koliko ste osoba stvarno sreli?"

Korson stade da prebira po sećanju.

"Dve", reče on, "samo dve. Floriu Van Nel i Antonelu."

"One su dolazile iz vaše budućnosti", uzvratila Sid. "Kasnije, najnapredniji ili najdarovitiji stupili su u vezu sa Eržistalom. Sve je postalo lakše. To je bar način da se razgovara."

On ustade i duboko udahnu vazduh.

"Počeli smo da se premeštamo kroz vreme bez hiprona i bez mašina, Korsone. Potreban nam je još samo jedan mali uređaj, podsetnik. Ali uskoro nam ni on više neće biti neophodan."

"Uskoro?"

"Sutra ili kroz sto godina, malo je važno. Vreme više ne igra nikakvu ulogu za onoga ko njime upravlja."

"Mnogi će umreti do tada."

"Vi ste jednom već umrli, Korsone, zar ne? A to vas ne sprečava da obavljate svoj posao."

Korson ostade ćuteći. Usredsređivao se na svoj plan. Sidova kratka obaveštenja otklonila su sve poteškoće; vežbu koju je trebalo da prođe hipron da bi odveo Antonelu i drugog Korsona na Eržistal i određenje puta neophodno da se stigne na planetu-mauzolej. Pošto je on jednom već tamo bio, umeće i da se vrati. Jednom čoveku očigledno je bilo nemoguće da zna položaj milijardi i milijardi zvezda koje nastanjuju ovu oblast svemira, čak i ako se ne uzme u obzir njihovo premeštanje tokom vremenskih razdoblja. Ali on je uvek mogao da pronađe put kojim se jednom poslužio. Isto kao što nije bilo potrebno da neko pročita sve knjige da bi umeo da iščita njih nekoliko.

"Mogli bismo malo da vas uvežbamo, Korsone", reče Sid, kopajući pesak. "Ali to bi uzelo mnogo vremena. A ovaj red verovatnoće je prilično nepostojan. Bolje da upotrebite hiprona. Što se nas tiče, mi nastojimo da prođemo bez njih."

On izvadi posudu od pozlaćenog srebra ukrašenu duborezom.

"Mora da ste gladni", reče Sid.

Korson je na plaži proveo trideset dana. Godišnji odmor, praktično. Najveći deo ovog vremena posvetio je doterivanju plana. Nacrtao je na pesku, po sećanju, detaljnu shemu Veranovog logora. Imaće veoma malo vremena da odvede dva begunca do ograde s hipronima, tako da se po svaku cenu moralo izbeći eventualno spoplitanje o neki kočić šatora ili lutanje kroz lavirinte prolaza. Takođe je odabrao osnovne crte veštačkih ličnosti kojima će obdariti oživljene devojkice. Još nije znao kako će ih preneti sa planete-mauzoleja na Uriju, ali biće vremena da o tome promisli kada bude ispunio prethodne stavke programa.

Ostatak vremena se kupao, razgovarao i igrao sa Antonelom, ili sudelovao u radu saveta. U prvi mah, uopšte nije izgledao obavezan, ali, postepeno, počeo je da preuzima deo odgovornosti koje su pritiskale Sida, Selmu i onu drugu ženu koja se zvala Ana. Događalo se da oni nestanu po više sati, ili čak dana. Korson ih je nekoliko puta video da se vraćaju satrti od umora, nesposobni da reč izgovore. Nepoznati ljudi iskrsavali su ponekad iz ništavila, pitali za savet ili donosili vesti. Tokom dugih sati, skoro svakog dana, bar jedan od članova saveta uspostavljao je vezu sa Eržistalom. Najčešće je to bila jedna od dve žene. Možda su one više napredovale od Sida u pravcu ovladavanja vremenom? Ili su oni sa Eržistala više voleli da imaju sagovornice? Činilo se da su neke od tih

sednica naročito teško preživljene. Njega su jednom probudili urlici. Ana se uvijala po pesku, očigledno zahvaćena napadom epilepsije. Pre no što je on stigao da se umeša, Sid i Selma su se ispružili uz bokove žene, pa su i oni stupili u vezu. Anine jadikovke i trzaji su prestali kroz nekoliko minuta. Sutradan, Korson se nije usudio da postavlja pitanja.

Pošto je imao vremena za razmišljanje, zapitao se kakva je bila istorija ovih šest hiljada godina koje je bio preskočio. Ali odgovori do kojih je došao nisu ga mnogo zadovoljili. Šest hiljada godina predstavljalo je golemo parče vremena, koje je gotovo nemoguće bilo sagledati. Toliko vekova nije proteklo od časa kada je čovek prvi put napustio svoju planetu pa do Korsonovog rođenja. Nauka mora da je silno napredovala. Carstvo ljudi sigurno je u međuvremenu uvećano za čitav katalog novih svetova. Čak je moguće da su istraživači uspostavili vezu sa veoma starim rasama iz legende, milion puta naprednijim od čoveka. No, ovo je ipak bilo malo verovatno. Korson je sumnjao da bi ljudska vrsta preživela taj susret. Tako napredne rase sigurno su dostigle nivo Eržistala ili, prema rečima boga, "tu više nije bilo razlike." Ako su one rešile da uzmu udela u razvoju čovečanstva, to više nije bilo u bezazlenom obliku agresije ili 'miroljubivih razmena'. Stvar se odigravala kroz vreme. Korsona je najviše iznenađivala 'provincijalna' priroda odgovora Sida, Selme ili Ane. Oni su, doduše, poznavali u izvesnoj meri istoriju Urije i nekoliko desetina obližnjih zvezda, ali nisu znali ništa što bi bilo smisljeno na nivou čitave Galaksije. I sam pojam galaktičke istorije bio im je gotovo potpuno stran. Korson je prvo pomislio da je tako zato što su posredi suviše zamašne stvari da bi njima mogao da ovlada ma koji pojedinac. Zatim shvati da je sam njihov pojam istorije bio drugačiji. Oni su je doživljavali kao nagomilavanje situacija i kriza od kojih nijedna nije bila nepovratna i čiji se razvoj pokorava složenim zakonima. Popis svih mogućih kriza nije imao za njih značaj veći nego za nekog inženjera iz Korsonovog vremena spisak svih mogućih tehničkih rešenja, za lekara inventar molekularnih preobražaja izazvanih virusima, odnosno za astronoma tablica pomračenja. Postojala su načela koja su objašnjavala veliki deo konkretnih situacija. Redak slučaj situacije nesvodive na postojeća načela vodio je pre ili kasnije određenju novog načela ili novog sistema. Jedina istorija koju su oni mogli da zamisle, prema onome što je Korson utvrdio, bila je istorija naizmeničnih poznavanja Istorije. I niko od njih nije bio specijalizovan u toj oblasti. Raznovrsnost ljudskih i tuđinskih svetova obuhvatala je - u datom trenutku, ukoliko je taj izraz još imao nekog smisla - gotovo čitav opseg zamislivih situacija. Galaktička civilizacija predstavljala je ostrvsku civilizaciju. Svako ostrvo imalo je svoju vlastitu istoriju, svoja vlastita društvena pravila, a ukrštanja su bila srazmerno malobrojna. Korson shvati da je rat bio glavna spona između svetova koji su se nazivali snage Sunčevog sistema, odnosno između onih koji su stvorili Carstvo Urije, kao i svih kasnijih carstava.

Ali valjalo je još saznati da li je Urija bila ključni svet, pošto je prevashodno privukla pažnju bogova sa Eržistala. Za Sida, pitanje je bilo lišeno smisla. Ana je mislila da su Urijci bili pozvani da odigraju posebnu ulogu u svemiru zbog njihovog otkrića vladanja nad vremenom. Za Selmu, svi svetovi su imali istu važnost, a vlast nad vremenom otkrivali su dovoljno uznapredovalim vrstama brodovi sa Eržistala na načine i u trenucima koje su oni smatrali odgovarajućim. Korson u tom pogledu nije bio dalje odmakao.

Počela je da ga nagrizava sumnja. Pitao se ponekad da li su oni uopšte pri čistoj svesti, gledajući ih kako žive oko njega. Nisu li njihovo samopouzdanje i moći predstavljali samo izraze ludila. Nije imao nikakvog drugog dokaza o tome da su sposobni da savlađuju vreme osim njihovih odsustava. Mogli su da ga prevare, svesno ili ne. Ali znali su suviše toga o njemu, o njegovoj prošlosti, o Eržistalu. I pokazali su da su sposobni da presretnu hiprona, Korson je u to bio siguran. U normalno vreme, odnosno, sa Korsonovog stanovišta, tokom svojih časova dokolice, nisu ispoljili nikakav znak otuđenosti. Vladali su se kao obični ljudi čak bolje uravnoteženi od većine osoba koje je Korson

poznavao iz vremena rata. To ga je takođe iznenadilo. Ljudi koji pripadaju društvu starijem od njegovog šest hiljada godina morali su da budu drugačiji. Zatim se seti Turea, iščupanog iz mitskih vremena Zemlje, iz razdoblja kada su ljudi tek oslobađali granice svoje planete. Ni tu nije opazio nikakvu razliku. Ture se začuđujuće dobro prilagodio životu na Eržistalu. Eržistalu koji će biti stvoren kroz milion ili kroz milijardu godina. Korson pomisli da je milijarda bila verovatnija. I kada je došao dotle u svojim razmišljanjima, Korson otkri da su njegovi saveznici ipak bili drugačiji. Bili su duboko združeni, dok je Korsonovo društvo znalo samo za pojedinca i funkcionalnu grupu. Neka naročito jaka veza sjedinjavala je Sida i Selmu, ali tako da se Ana nije smatrala isključenom; naprotiv. Pravili su aluzije, sve troje, kad bi im se ukazala prilika, na veće grupe. No, trudili su se da ne sablažnjavaju Korsona. Život na plaži možda je imao idilične vidove, ali je isključivao intimnost iznad određene granice.

Za pravo čudo, izgledalo je da je Antonela ostala po strani. Još više nego Korson, ona je igrala ulogu gosta. Troje drugih je nisu isključivali iz svoje grupe i održavali su s njom čak veoma srdačne odnose, ali ona se nije uklapala. Nije imala ni duhovitu spontanost Selme, ni pomalo nemarnu senzualnost Ane. Bila je, naprosto, devojčurak koji je obletao oko Korsona kao pčela oko hleba sa džemom. Manje je bila prisutna nego druge dve žene, ali - Korson je morao to da joj prizna - nije izgledala ljubomorna. Gotovo neuočljivu, ali ipak postojeću razliku koja ju je delila od troje drugih on je pripisivao njenom manjem životnom iskustvu, njenoj skućenoj kulturi i činjenici da je dolazila iz druge epohe. Nikada je nije pitao iz koje - u nedostatku orijentira, njen odgovor bi mu ostao nerazumljiv. Kad god ju je nešto pitao o njenom ranijem životu, ona mu je odgovarala samo banalnosti. Izgledalo je da nema uspomena koje bi bile vredne pomena. Zapitao se na trenutak zašto mu ona, u budućnosti, kada je bude sreo po drugi put, neće ništa kazati - ili mu nije ništa kazala, sa njegovog stanovišta - o Sidu, Selmi i Ani i tom mirnom razdoblju njihovog života na plaži. Odgovor je bio težak. Ona se možda plašila vremenskog kratkog spoja. Ili, naprosto, nije imala nikakvog razloga da to učini. Sid, Selma i Ana za njega će, u to vreme, biti samo prazna imena.

Sada su mu, međutim, bili istinski prijatelji. Nije se sećao da je u prošlosti osetio toliku ljubav prema ljudskim bićima. Posebno je voleo večernje sedeljke tokom kojih su, pijući vino, razmenjivali misli. Tada mu se činilo da su sve teškoće bile prevaziđene i da su pretresali još samo stare uspomene.

"Nećete zaboraviti da pošaljete tu poruku, Selma?"

"Računajte kao da je već poslata", uzvratila je Selma.

"I potpisaćete je mojim imenom, Žorž Korson. Taj stari lisac Veran znao me je čak pre nego što sam i imao čast da mu budem predstavljen. I kazaćete mu da će na Uriji naći oružja, regrute i hiprone."

"Korsone, kad vas vidim tako zabrinutog, dođe mi da pomislim da je posredi neko ljubavno pismo."

"Kada sam ga poslednji put video, nalazio se na rubu velikog okeana na Eržistalu, tamo gde more ustupa mesto svemiru. Ako sad bolje razmislim, nekako mi je izgledao u škripcu. Verujem da će pobeći."

"Poslaćemo mu poruku, post restant, Eržistal."

Jednom prilikom objasnio je Selmi vojni sistem poštanskih zona koji se koristio u njegovo vreme i post restant ostave koje su čekale na eskadrile godinu dana, dve godine, deset godina, a ponekad i do sudnjeg dana. To su bili automatski brodovi koji su se samostalno kretali ka unapred određenom mestu. Tamo su ostajali dogod pošta ne bi bila podignuta. Njoj se učinilo da je to istovremeno besmisleno i smešno. Korson se gotovo naljutio zbog tog komentara. Zatim je pomislio kako je

čekanje vesti za nju predstavljalo potpuno neobičan pojam. Ona je svakog dana primala poruke iz epoha u kojima možda nikada neće živeti.

"Jeste li sigurni da će rasulo napravljeno u Veranovom logoru biti dovoljno? Jeste li sigurni da će stanovnici Urije moći da nadgledaju vojnike i hiprone?" upita on Sida.

"Sasvim siguran", uzvratila ovaj. "Nijedan od tih vojnika nema sposobnosti vojskovođe, ako izuzmemo Verana. Čim on bude uništen, oni neće pružiti veliki otpor."

"Grupno, možda. Pojedinačno, u to sumnjam. Navikli su da se bore i u težim uslovima."

"Neće im to pasti na pamet, s onim što im budete dali u ruke. I ne potcenjujte stanovnike Urije. Oni možda nisuiskusni vojnici, ali nisam siguran da bi je, čak i bez vašeg plana, Veran osvojio. Bilo bi užasno mnogo mrtvih, što mi želimo da izbegnemo, ali bi Veran sigurno podvio rep. U svakom slučaju, to je naša stvar."

Pomisao na suočenje ispunila je Korsona zebnjom. On je znao da će Veranovi ljudi biti pometeni verovatnim nestankom stroge borbene discipline na koju su bili navikli. Ali oni su imali strahovita oružja i umeli su njima da se služe.

"Baš bih voleo da budem tamo", zaključila Korson.

"Ne. Vi ćete imati druge zadatke. Mogli biste biti ranjeni ili čak ubijeni, a to bi unelo ozbiljan poremećaj."

Sid je navaljivao, od samog početka, da se on drži po strani od mogućeg bojnog polja. Korson je na to pristao, mada mu nije bilo jasno zašto. Nije uspevao da se navikne na pomisao da se ta bitka već dogodila i da je, u neku ruku, već bila dobijena.

Jedne večeri, Sid nije započeo svoju uobičajenu raspravu. Samo je kazao:

"Nadam se da ste završili pripreme, prijatelju. Vreme je na izmaku. Morali biste sutra da krenete."

Korson klimnu glavom, zamišljen.

Te večeri, Korson odvede Antonelu na jedan kraj plaže. Bila je prilično pasivna. Korson je sačuvao drugačiju uspomenu na nju. Nije bila ni preplašena ni strastvena, već samo pokorna, iako je na toj istoj plaži, tri stotine godina ranije, pokazala koliko je vatrena. Bio je siguran u jednu stvar: nije bila devica. Nije uopšte mario zbog toga. Ali zapitao se, koliko će muškaraca sresti pre nego je on ponovo nađe. Zatim je zaspao, stežući je uz sebe.

Sutradan ujutru, on osedla hiprona. Retko kad je nalazio vremena da se njim duže pozabavi, ali životinja to nije toliko ni tražila. Imao je nameru da isproba mogućnost stupanja u vezu s Eržistalom, ali je nikada nije ostvario. Pitaće Eržistal za savet samo ako na to bude prisiljen. Obuze ga muka kada se seti kristalnog glasa koji je čuo pod purpurnim svodovima.

Sid je bio sam na plaži. On se uputi prema Korsonu u trenutku kada se ovaj spremao da se popne u sedlo.

"Mnogo sreće, prijatelju", reče on.

Korson je oklevao. Nije nameravao da drži govor, ali nije hteo ni da ode bez reči. Kada se probudio, Antonela više nije bila tu. Želela je, možda, da ga poštedi opraštanja.

"Hvala", kaza on.

To mu se učini sasvim nedovoljno.

"Mogao bih da živim ovde do kraja večnosti." On ovlaži suve usne. Ostalo je toliko toga da se kaže, toliko pitanja da se postavi. Vreme je izmicalo. On odabra jedno pitanje.

"One večeri kada sam stigao, kazali ste da imate potrebu da meditirate. Je li to samo zato da biste upravljali vekovima?"

"Ne", uzvratila Sid. "To nije ono najvažnije. Mi se spremamo da ovladamo vremenom. Ovo je... (on širokim pokretom ruke pokaza plažu i okean i nebo) laboratorija."

"Da biste putovali ka budućnosti?"

"Ne samo radi toga", reče Sid. "Putovanje kroz vreme samo je manje važna strana cele stvari. Mi pokušavamo da se naviknemo na pomisao da živimo drugačije. To nazivamo hiperživot. To je... kako da kažem?... to znači živeti istovremeno više mogućnosti, možda sve mogućnosti. To znači postojati istovremeno na više redova verovatnoće. Biti više osoba istovremeno, ostajući pri tom jedinstven. Biti mnogodimenzionalan. A pomislite do čega dolazi kada svako biće unese svoje vlastite promene u istoriju. One se kombinuju sa promenama ostalih, dovode do ukrštanja, jedne poželjne, druge nemile. Nijedno biće ne može samo i zdrave pameti dostići hiperživot, Korson! Svako je mogućnost nekog drugog. Morate izuzetno dobro da poznajete nekoga da biste se usudili da utičete na njegovu i svoju sudbinu. Za to se mi pripremamo, Selma, Ana i ja. Ostaje nam da prevalimo još dug put... dug put."

"Postaćete kao oni sa Eržistala", reče Korson.

Sid odmahnu glavom.

"Oni će biti drugačiji, Korson, zaista preobraženi, modifikovani evolucijom - ne, izraz je pogrešan - na način koji nijedan naš pojam ne može da odredi. Više neće biti ni ljudi, ni ptice, ni gušteri, niti bilo kakav član koji potiče od vrste koju vi možete da zamislite. Bili bi sve to istovremeno, ili bolje reći, biće sve to. Mi ne znamo ništa o Eržistalu, Korson. Sve što nam je poznato jeste ono što možemo da vidimo. Ne ono što nas puštaju da vidimo, već ono što smo sami u stanju da vidimo. A to je gotovo ništa. Mi odevamo Eržistal u naše boje. Tamo gledamo sami sebe, Korson. Oni će prevladati nešto što nama uliva strah."

"Smrt?" upita Korson.

"Oh, ne", uzvratila Sid. "Smrt ne plaši one koji su sagledali hiperživot. Umreti jednom nije strašno kad vam ostaje beskrajno mnogo drugih uporednih života. Ali postoji nešto što nazivamo hipersmrt. Ona se sastoji u tome da se bude uklonjen iz mogućeg, da se bude isključen iz svih redova verovatnoće nekim poremećajem. Treba da nadzireš sve kreode svemira da bi bio siguran da ćeš joj izmaći. Treba stopiti svoje sopstvene mogućnosti sa onima čitavog kontinuuma. Oni sa Eržistala će u tome uspeti."

"Oh", reče Korson, "zato se boje Spoljašnosti, zato su opasali svoje područje zidom ratova."

"Možda", uzvratila Sid. "Nikada nisam išao tamo. Ali moje reči ne treba da vas uznemire. Kada budete završili, vratite se ovde."

"Vratiću se", reče Korson. "Nadam se da ću vas ponovo videti."

Sid se dvosmisleno osmehnu.

"Ne nadajte se suviše, prijatelju Korson. Ali vratite se ovamo što pre možete. Čeka vas vaše mesto u savetu Urije. Mnogo sreće."

"Zbogom", viknu Korson.

I potera hiprona.

Prvi skok je napravio da bi nabavio dva svemirska kombinezona. Bolje je bilo izvesti bekstvo iz dva puta. Odlučio je da se umeša jednu minutu pre vremena za bekstvo. To će mu dopustiti da isproba zaštitne uređaje i da poseje nered potreban za drugu fazu. Nije imao poteškoća da se uvuče u jedan od intendantskih šatora, ali, kao što je i očekivao, noću nije slabila budnost u Veranovom logoru. Jedva je imao vremena da se dočepa dve futrole i da se vrati u sedlo, a već je data uzbuna u alejama logora. Šator u kome je krao nalazio se gotovo na kraju logora suprotnom od onog gde su bili zatočeni Antonela i drugi Korson. Čuvari će nesumnjivo najpre krenuti prema mestu krađe, tako da neće imati vremena da se vrate nazad.

On skoči za nekoliko dana u prošlost odabra pusto mesto i proveri kombinezone. Zadovoljan, reši se da pređe na drugu fazu. Sinhronizovao se u odabranom trenutku i ostavio hiprona u ograđenom prostoru za jahače životinje. U gužvi, niko nije obratio pažnju na njega. Nosio je prikladnu uniformu i izgledalo je da se upravo vratio iz patrole. Odmah je uključio inhibitor svetlosti i stao da trči alejama logora onoliko brzo koliko mu je to dopuštala mutna slika okoline koju je stvorio njegov projektor ultrazvuka. Procenio je da će biti potrebno najmanje deset sekundi pre no što najdomišljatijim čuvarima padne na pamet da urade isto. To im, doduše neće mnogo pomoći, jer nisu znali odakle dolazi napad; domet projektora bio je ograničen, a različiti snopovi su se mešali i mutili slike. Oficiri će izgubiti verovatno čitav minut dok ubede svoje ljude da isključe nepotrebne projktore. To je bilo dovoljno, pod uslovom da Antonela, upozorena svojom sposobnošću predviđanja, uspe da uveri Korsona da je potrebno da sarađuje. A znao je da je ona u tome uspela.

Sve se dogodilo kao što je predvideo. Postarao se da zamrači svoju masku kako drugi Korson ne bi mogao da ga prepozna. Izražavao se samo znacima. Nije bio trenutak da se u glavu drugog Korsona unosi dodatni činilac zabune.

Najpre su bežali kroz prostor, a zatim skočiše kroz vreme. Korson izvede sa svojom životinjom više naglih prostorno-vremenskih zaokreta da bi zbunio gonioce. Drugi hipron ga je sledio u stopu. Veranovi vojnici nisu znali njihovo odredište i mogli su beskrajno dugo da lutaju kontinuumom, a da ne nađu planetu-mauzolej. Osim toga, Veran će obustaviti potragu čim mu jedna patrola bude saopštila da će se Korson vratiti.

Planeta-mauzolej. Pitam se, pomisli Korson, kada sam je po prvi put otkrio.

Sam je sebi pokazao put. Činilo se da je izvršio provalu u zakonu nepovratne informacije. Izgledalo je da se informacija vrti ukруг. Sve ima neki svoj početak. Možda je to bila samo opsena. Možda će tek mnogo kasnije po prvi put otkriti planetu-mauzolej i postarati se da ta informacija uđe u krug? Možda je neki dubok put, koji trenutno izmiče svesti, povezivao sve mogućnosti Korsona? On zasad odustade od rešavanja zagonetke. Nije imao elemente za njeno odgonetanje.

Napustio je hiprona koji je nosio Antonelu i drugog Korsona, pošto mu je dao uputstva, iznad odgovarajućeg mesta na planeti. Sam je izveo novi skok kroz vreme, ka budućnosti. Nije otkrio nikakav trag svog prethodnog boravka. To je bio dobar znak. Uplašio se, na trenutak, da se ne nađe pred sobom samim ili da ne naiđe na dva izbelela kostura.

Sišao je sa hiprona i ušao, ne bez zebnje, u zloslutni hangar. Ništa se nije promenilo. On se dade na posao, polako. Vreme nije više igralo ulogu za njega.

Sid je dobro prozreo stvar. Materijal potreban za oživljavanje i usađivanje veštačkih ličnosti nalazio se u podzemnoj odaji dodatoj velikoj dvorani. Ali ulaz u nju pronašao je tek kada je temelje zgrade pretražio uz pomoć hiprona. Operacije su bile jednostavnije nego što je očekivao. U velikoj meri su ih osiguravali automatski uređaji. Gospodari rata, koji su sakupili ovu džinovsku zbirku,

voleli su brzo da pređu na stvar. Sigurno su još manje nego Korson znali načela koja su omogućavala oživljavanje tela.

Ruke su mu ipak drhtale kada je pristupio prvom pokušaju. Podesio je jednu veštačku ličnost određenu da traje pet sekundi. Žena zatrepta kapcima, otvori oči, ispusti glas i vrati se u nepokretnost.

Ishod prvog ozbiljnog pokušaja bio je veoma neugodan. Neka golema plavokosa žena, kao isklesana, koja je bila gotovo za glavu veća od njega, otrže se iz postelje, ispusti neartikulisan krik, baci se na njega i steže ga u naručje iz sve snage. On se umalo ne onesvesti. Kada se malo pribrao, zaključi: previše folikulina.

Da bi se povratio, rešio je da ode i ostavi u pravom trenutku torbu sa hranom i pločicu ispred vrata mauzoleja.

Mala metalna ploča sada je izgledala potpuno nedirnuta. Nekoliko proba uveriše Korsona da su kristali od kojih se sastojala bili osetljivi na vremenska premeštanja. Izobličeni, ispoljavali su težnju da ponovo zauzmu svoj prvobitni položaj pod dejstvom skoka kroz vreme. Problem je dakle bio da se dovoljno duboko utisne središnji deo poruke da bi odoleo promenama tokom više putovanja. On napravi nekoliko proračuna i stade da ispisuje poruku. Zapitao se šta bi se dogodilo da izmeni jednu reč. Verovatno ništa. Prag poremećaja ne bi bio dosegnut. Ali reši da ne menja poruku koja mu je bila urezana u pamćenju. Ulog je bio suviše velik.

Ostao je problem uslovljavanja hiprona koji će odvesti Antonelu i drugog Korsona na Eržistal. Odlučio je da izvrši trampu. Pokušao je da što je potpunije moguće razmeni informacije sa životinjom. Konačno, uverio se da će ona odvesti svoje putnike ne samo na bojna polja Eržistala, nego i tačno na ono mesto gde je on odista bio stavljen. Posle toga, nadzor nad životinjom mu je izmicao. Ali pretpostavljao je da bi, našavši se u istim uslovima, životinja sama od sebe reagovala na isti način. Verovatnoća kakvog pomeranja bila je mala. Mogao je bar toliko poverenja da pokloni onima sa Eržistala nadajući se da su kadri da srede pojedinost takve vrste. Uslovio je hiprona da reaguje na sam naziv 'Eržistal', izgovoren snažnim glasom.

U zamenu je primio mnoštvo informacija o navikama, uspomenu i motivacijama hiprona. Rasno pamćenje životinje, mada oslabljeno ropstvom, bilo je dovoljno da Korson stekne predstavu o svetu s koga je ona poticala. Na veliko iznenađenje otkrio je da je hipron, koji je bio pravi strah i trepet, bar u okviru svoje divlje podvrste, predstavljao zapravo veoma plašljivo stvorenje. Slika koju je sačuvao o prvim gospodarima svoje vrste, koji su sigurno odavno nestali, nije uopšte bila jasna, ali bilo je očigledno da ih je on obožavao i plašio ih se u isto vreme.

Trempa se izvršila bez teškoća. Korson zatim reši da zameni ormu. Nije hteo da pažnja drugog Korsona bude privučena nekom neočekivanom ogrebotinom na uzdama. Položi torbu sa sledovanjima na vidno mesto ispred vrata, kraj puta.

Zatim se vratio u epohu u kojoj je započeo da oživljava trofeje gospodara rata. Nije znao šta bi se dogodilo ako bi načinio grešku od nekoliko sati i tako se našao naspram sebe samog. Ali hipronov nagon oslobađao ga je svake brige s te strane. Životinja je odbijala da se služi kroz kontinuum, istim putevima kojima je već išla. Mora da je opažala sopstveno prisustvo kroz zastor od nekoliko sekundi i uklanjala se s puta. Slepno se pokoravala, u neku ruku, zakonu nepovratne informacije. Korson je više voleo da ne forsira njegovu suštinu.

Vratio se pripremi Veranovih regruta. Pomamno je radio, želeći da posao što pre završi. Strahovao je isto tako da ga ne iznenade gospodari rata i nagnaju na polaganje računa. Ali nekoliko obilazaka koje je ostvario kroz budućnost i blisku prošlost delimično ga umiriše.

Stvorio je tri osnovna tipa veštačkih ličnosti. Preterana jednoličnost u vladanju žena mogla bi da

prerano otkrije podvalu. Iz istog razloga izbegavao je da upotrebi suviše srodne telesne tipove. Posle prvog nezgodnog iskustva rešio je da oživljene obdari polno neutralnim ličnostima. Ali s obzirom na cilj i uprkos svojoj odvratnosti uneo je u matrice nekoliko ženskih crta. Drugo pitanje koje ga je zaokupljalo bila je trajnost veštačkih ličnosti. Suviše kratkovečne matrice mogle bi da dovedu plan u nepriliku. Sa druge strane, nije mu se dopadalo da polumrtvima da predug lažni život. Mada ih je smatrao samo mašinama, osećao je mučninu pri pomisli šta bi im sve mogli učiniti Veranovi ljudi. Na kraju je matrice podesio na moguću trajnost komande od četrdeset osam sati, sa stepenom neizvesnosti od oko deset odsto. Posle tog razdoblja, Veranovi regruti izgubiće poslednji privid života i, u odsustvu odgovarajuće opreme, umreće nepovratno. Ako se situacija bude odvijala kako se on nadao, sve će biti gotovo za nekoliko časova, štaviše za nekoliko minuta. Inače, plan ne bi uspeo. Veran bi imao vremena da ponovo ovlada svojim ljudima, makar i po cenu nemilosrdnog uništavanja svojih novih regruta.

Korson se tada zapita koliko tela da oživi. Suviše ograničen brojni sastav mogao bi da unese sukobe među vojnicima. Sa druge strane, preveliki broj ne samo što bi otežao pitanje prevoza, koje Korson još nije bio rešio, nego bi i izazvao podozrenje Veranove male vojske. Korson je procenio da u njen sastav ulazi oko šest stotina ljudi. Konačno odlučio je da oživi dve hiljade žena. No, u tome nikako sam ne bi uspeo u nekom razumnom vremenskom razdoblju i tako je, bez oduševljenja, obdario dvadesetak tela veštačkim ličnostima, koje su im omogućile da mu pomažu. Bili su to poslušni, tačni, neumorni instrumenti. Posle izvesnog vremena bilo mu je potrebno prilično napora da se ne izdire na njih. Njihova mutavost i večiti osmeh išli su mu na nerve. Utešila ga je, međutim, pomisao da na raspolaganju zapravo ima ropski stalež, krdo amazonki, harem, veći i odaniji nego što je najveći industrijalac, najmoćniji vojskovođa i najsenzualniji sultan ikada mogao da zamisli. Ali to ipak nije bio njegov stil...

Kada se uverio da će moći da ožive dve hiljade regruta za nekoliko sati, počeo je da razmišlja o tome kako da ih odene i preveze. U mauzoleju nije bilo nikakve odeće. Leptiri se ne oblače, pomisli Korson s gorčinom. Izvršio je više upada u susedni planetarni sitem i na kraju otkrio, izviđajući vreme, jedno skladište vojne odeće koje je opljačkao bez ustezanja. Nadao se da ova krađa neće pokrenuti neki veći poremećaj u istoriji te planete. Ali znao je iz iskustva da, uprkos automatskim sistemima knjigovodstva, ponekad nestaju znatne zalihe iz intendatura svih armija svemira, a da to ne izaziva preduboke virove. Neki službenik će provesti nekoliko besanih noći da bi izmislio kakvu više ili manje verovatnu priču i tako opravdao nered u svojim računima. U najgorem slučaju, biće otpušten. Ali istoriju ne stvaraju ti ljudi.

Prevoz je bio sasvim druga stvar. Umalo nije uzbunio Eržistal, ali ipak je odbacio to krajnje rešenje. Pomisao da treba da traži savet od bogova Eržistala činila mu se nepodnošljivom. Sačuvao je suviše jasnu uspomenu na prećutni prezir Glasa. Pristao je da bude pion, ali, tako mu svih sedam krugova pakla, neće pristati da postane robot! To je možda bilo detinjasto stanovište, ali bilo je njegovo. Na kraju je izmislio rešenje koje, mada mu je nedostajala elegancija, nije bilo zbog toga manje konkretno. Uz saradnju pomoćnica rastavio je nekoliko unutrašnjih konstrukcija mauzoleja i tako se snabdeo velikim metalnim pločama od kojih je preduzeo da napravi srazmerno nepropustivu kabinu. Najzad, otisnuo se na putovanje između Eržistala i Urije u nekoj vrsti mrtvačkog kovčega. Hipron je mogao da ponese u svemir i kroz vreme priličan teret pod uslovom da etapa ne bude suviše dugačka. Veran je tako prevezio svoj materijal. Nekoliko pokušaja uverilo je Korsona da će na taj način moći da preveze dve stotine žena odjednom.

Kada je dao znak za polazak, na planeti-mauzoleju nalazio se već nešto više od dve nedelje. Svoje namirnice odavno je već potrošio, ali se obilno snabdevao u magacinima obližnje planete.

Pomoćnice je hranio, u nedostatku boljeg, serumom i glukozom uzetim iz cevi koje su napajale polumrtve žene. Osećao je da je na izmaku snaga. Mogao je neko vreme da se odmori, ali nije želeo da ostane ni sekundu duže na ovom turobnom svetu.

Pažljivo je nadgledao oživljavanje prvog kontigenta i usađivanje veštačkih ličnosti. Na licu mu se pojavio osmeh kada je video kako dve stotine žena napušta svoje postelje, probijajući antiseptičku maglu koja im je služila kao pokrov, kako stižu jedna po jedna u središnju aleju i obrazuju povorku. Zatim ga obuze muka i on se sav presamiti.

Jedna od pomoćnica, začuđena, okrenu se prema njemu. Izgledao je prilično jadno:

"Ne", reče Korson, "ne. Nije to ništa."

Kao da se obratio ljudskom biću.

Ali nije mogao ništa da odgonetne u ljubičastim, bajnim očima, uperenim u njega; ni razumevanje ni milost; bila su to samo dva draga kamena, u kojima je, umesto čuđenja, stajao odraz. Mogle su da čuju, pokoravale su se njegovom glasu, raspolagale su čak i ograničenim rečnikom, koji je on pažljivo odabrao i uključio u matrice, ali nisu mogle da ga slušaju. Kao da nisu postojale. Svaki put kad je pokušao da zaboravi pravu prirodu devojaka, njihove oči su ga podsećale, a tome su doprinosili i njihovi suviše odmereni pokreti. Oči su predstavljale samo hibridne i krupne površine njihovog duha. Iza tih očiju nije postojao niko koga bi mogao da sretne.

Morao je da stoji na ulazu hangara sve vreme dok su devojke prolazile, a one su gipkim pokretima uzimale i oblačile odela koja je on ostavio na travnjaku. Kada je završeno, on im naredi da stave kapuljače na glave i uđu u grubu kabinu. Korson zatim izda novu naredbu i devojke utonuše u neki hipnotički trans, a on pristupi učvršćivanju vrata kabine i nameštanju hiprona; potom je postavio uzde, popeo se u sedlo i zaplovio, natovaren utvarama, kroz vreme.

Spustio je tovar na Uriju, blizu Veranovog logora, na zaklonjeno mesto, neposredno što je napustio planetu da bi preuzeo svoje poslanstvo u budućnosti. Biće odsutan samo nekoliko sekundi, iako je za povratak, oživljavanje drugog kontigenta i drugo putovanje bilo potrebno više časova. Napravio je deset tura koje su potrajale više dana njegovog ličnog vremena. Trećeg dana, on se sruči iznuren i utonu u san. Petog dana i hipron poče da pokazuje znake iscrpljenosti, pa je Korson morao da sačeka izvesno vreme, da životinja povрати dah. U trenutku kada je poslednji put napuštao planetu-mauzolej, on otpusti svoje pomoćnice. Izgovorio je samo jednu reč, na koju one popadoše, i dalje se jednako smeškajući.

Probudio je sve regrute i pokrenuo ih, u dugoj koloni. Približio ih je logoru i rasporedio ih, da se jasno vide, na pristojnom rastojanju od zaštitnog pojasa. Zatim dozva stražara. Trenutak kasnije, pojavi se Veran.

"Izgledate umorni, Korson", reče on "Šta nam to dovodite?"

"Regrute", uzvratila Korson.

Veran dade znak. Artiljerci uzeše na nišan prilike pokrivena kapuljačama koje su opisivale luk. Drugi usmeriše detektore.

"Nadam se da nema zamke, Korson. Iako vaša ogrlica..."

"Niko nije naoružan", reče oprezno Korson. "Osim mene..."

"Nema oružja", potvrdi jedan tehničar.

"Dobro", reče Veran. "Umeli ste da ih uverite, one u budućnosti. Volim efikasnost, Korson. Možda su čak osetili da imaju posla sa preduzimljivim čovekom. Približite prvi red. I kažite im da skinu kapuljače da malo vidim glave tih čudaka."

Čitav logor se sakupio iza njega, s izuzetkom jednog odreda stražara. Korson zapazi sa zadovoljstvom da su ljudi delovali manje napeti, manje strogo organizovani nego kada ih je prvi put

video. Nekoliko nedelja odmora na Uriji učinilo je svoje. Ne samo da je disciplina bila popustila, već su neke gotovo neuočljive pojedinosti omogućile uvežbanom Korsonovom oku da otkrije promenu raspoloženja. Jedan vojnik zavukao je plačeve u džepove od pantalona. Drugi je mirno sisao malu metalnu cev. Korson se napreže da po ogrlicama otkrije članove Veranove lične straže. Izbrojao ih je jedva desetak.

On izgovori samo jednu reč, bez značenja, i prvi red krenu napred. Veran dade znak. Pojas sigurnosti se ugasi. Dva vojnika smotaše jedan deo žice. Veran je očigledno odustao od punog opreza. Ali Korson je poznao prepredeni duh ratnog vođe. On neće nikoga pustiti da uđe u logor pre nego što bude sasvim siguran.

Prvi red je stupao, drugi je išao za njim, s malim zakašnjenjem, a zatim treći i četvrti, poslušni talasi šuštave tkanine. Korson viknu naredbu. Bio je siguran da niko u Veranovom logoru nije otkrio pravu prirodu regruta. Devojke su bile visoke, a široke vojne uniforme krile su im ženske oblike. Na zvuk njegovog glasa, prvi red jednim jedinim pokretom zabaci glavu unazad i kapuljače spadoše.

Najednom sve zamuknu. Ništa se više nije čulo: ni bat koraka, ni trenje tkanina, već samo veoma daleko zviždanje, brundanje nekog hiprona koji je sanjao.

U logoru neko priguši kijanje. Ili smeh. Zatim uzviknu:

"Žene! Samo žene!"

"Ima ih dve hiljade", reče polako Korson. "Snažne su i poslušne."

Veran se ne mrdnu. Ne okrete glavu ni za milimetar. Samo su mu se oči micale. Proučavao je lica žena. Zatim mu pogled pređe na Korsona.

"Snažne i poslušne", odazva se neki glas.

U logoru su ljudi počeli da se komešaju. Prilike su se pomicale napred. Vratovi su se istezali. Izgledalo da je će im se oči iskolačiti.

"Dobro", reče Veran, ne podižući glas. "A sada, odvedite ih nazad."

Jedan vojnik bez oružja, koji nije bio na dužnosti, prođe kroz pojas koji je bio isključen kraj njega i stade da trči prema ženama. Jedan od Veranovih ličnih čuvara ga uze na nišan. Ali Veran mu spusti oružje. Korson shvati i začudi se. Veran se bojao, ali to nije pokazivao. Nadao se da postoji klopka, da će vojnik upasti u nju i da će to poslužiti za primer drugima.

Ali nije bilo klopke, barem ne one kojoj se on nadao. Kada je vojnik prevalio polovinu rastojanja koje ga je delilo od žena, Korson izgovori ključnu reč, jasnim ali tihim glasom. Nije hteo da oni u logoru protumače njegovu naredbu kao znak za napad.

Prvi red otkopča uniformu i istupi pola koraka. Uniforme skliznuše na zemlju. Žene nisu nosile ništa drugo. Stajale su u visokoj, ugaženoj travi, obasjane suncem. Kosa im je pokrivala ramena a ponekad i grudi. Jedva su se micale, dišući lagano, duboko, a ruke su im bile prazne, s dlanom okrenutim napred.

Začu se nešto kao rika u Veranovom logoru, ni krik, ni poziv, već muklo i orijaško brundanje, šum kovačkog meha, huka stotina pluća koja su se praznila.

Najbližih dvadesetak vojnika pohrli napred. Drugi odložiše oružje i krenuše za njima, nesigurnog držanja, ne znajući da li trče iza prvih da bi ih vratili ili puni straha da stignu poslednji. Jedan od Veranovih čuvara htede da otvori vatru, ali sused ga gurnu. Vojnici se postaraše da polome baterije pre nego će i sami jurnuti put žena.

Oni koji su prvi stigli, neodlučni, išli su od jedne do druge, ne usuđujući se da ih pipnu. Jedan od njih, konačno, uze jednu bajnu plavušu za ruku. Ona mu se nasmeši i krenu za njim.

Korson je pomislio da kaže nekoliko reči, da se usudi da se obrati vojnicima preko Veranove glave. Ali to više nije bilo potrebno. Logor se upravo praznio. Veran se borio. Tela su padala. Neko

je pokušavao ponovo da uspostavi zaštitni pojas, što nije bilo nimalo lako. Veran je očigledno još pokušavao da izbegne preveliko prolivanje krvi. Nije gubio nadu da će povratiti kontrolu nad svojim ljudima. Ali oko njega su bili još samo lični stražari. Još nekolicina su se, obeshrabreni, mlitavo borili.

Veran mora da je na kraju odustao, jer Korson vide da podiže ruku. Odjeknuše hici. Zatim nastade noć.

Tmina proguta logor, žene, vojnike. Neodlučan, Korson uzmače nekoliko koraka. Onda se priljubi uz zemlju. Veran je pokazao svoju najbolju kartu, inhibitor svetlosti. Možda će raspaliti baterijama, naslepo, po okolini logora. Korson pokuša, istovremeno, da se pribije što više uz zemlju i da uzmakne puzeći. U metežu koji je ispunjavao noć, on začu zvuk koraka. Smota se oko sebe, a onda, ispruži kao opruga, ispravi se, posrćući, raširenih ruku, kojima je mlatarao po gustom vazduhu. Pogodi ga neka pesnica, okrenuvši ga.

Jedna ruka mu podiže bradu, stežući ga za gušu. On začu Verana, zadihanog, kako mu govori u uvo: "Pobedili ste me, Korson. Jaki ste. Jači nego što sam mislio. Mogao bih da vas ubijem. Ne volim bruku. Ostavljam vam ključ... ključ od ogrlice. Mislite na ostale."

Nešto pade kraj Korsonovih nogu. Stisak popusti. Korson je imao osećaj da mu se glava preterano nadima. On pade na kolena, u tmini, boreći se da povrati dah. Negde iza njega, kroz noć, Veran je trčao prema šumi, prema hipronu koga se on nije potrudio da sakrije. Korson ga ču kako viče gromkim i podrugljivim glasom, koji se prolamao kroz noć: "Vratiću se, Korson. Videćete, vratiću se!"

Napadnu huku termičkog zraka veštačka noć je svela na zujanje ose. Korson uvuče glavu. Iščekivao je. Zatvorio oči. Miris dima, sagorelog drveta, roštilja, uvuče mu se u nozdrve. Pod njegovim zatvorenim kopcima svemir se okrete.

On otvori oči. Bio je dan. I dalje čučeci, on pogleda oko sebe. Više od stotinu žena bilo je ubijeno. I dvadesetak vojnika. Desetak ih je bilo na smrt ranjeno. Jedan deo logora je goreo.

On se uspravi i okrenu se u pravcu šume, ugledavši ono što je ostalo od Verana. Hipron je nestao. Veran je zaigrao na poslednju kartu i izgubio je. Termički zrak, možda upravljen protiv njega, zahvatio ga je u trenutku kada je stigao do hiprona. Delić sekunde pre toga, životinja je, upozorena na opasnost, uzmakla kroz vreme, ne vodeći računa o svojoj okolini. Sa sobom je odneo polovinu Verana. I inhibitor svetlosti.

Negde u svemiru, pomisli Korson, jedan hipron je zračio tminu i tišinu, boreći se u nedokučivoj tami, na dnu bunara u kome neće moći da ga dosegne nikakva energija, sve dok se baterije inhibitora ne istroše ili dok on ne zbací uređaj tokom nekog od svojih prestravljenih skokova. Ali zašto je Veran odabrao tog hiprona, upita se Korson. Logor ih je bio prepun. Zatim shvati. Verana je na taj korak navela radoznalost. Imao je pristup u hipronovo pamćenje i želeo je da sazna ko ga je i kako potukao.

Korson nagazi na nešto. Saže se i uze malu, ravnu ploču od pocrnelog metala, koja je na jednom kraju imala četvrtast urez. Prinese je vratu i uvuče ogrlicu u urez. Bez ishoda. On poče lagano da okreće ogrlicu. Ruke su mu drhtale, tako da umalo nije odustao. U stomaku kao da mu se rasprsnula santa leda. Znoj mu je ušao u oči. Kapilari kombinezona ne prihvatiše da mu isušie leđa i pazuhe. Osetio je najednom žed.

Kada je okrenuo ogrlicu za pun krug, ova se otvori, razvali na dva dela. On ih uhvati, zadrža na trenutak u ruci, pogleda ih - ivice su bile glatke kao da su polutke sve ovo vreme bile samo stavljene jedna pored druge - pa ih, nemarnim pokretom, odbaci daleko od sebe.

Smisao Veranovog gesta mu je izmicao. Da li se nadao da će pobeći toliko daleko da Korson za njega nikada neće predstavljati pretnju? Je li osetio prema Korsonu izvesnu solidarnost? U

Korsonovoj glavi začeo se jedna pomisao. Veran je nastojao da se domogne hiprona da bi se vratio na Eržistal. Tamo je bilo njegovo pravo mesto. A ako je Eržistal bio pakao, onda je uspeo.

Korson se zaputi prema logoru, gde se nadao da će pronaći nekog hiprona. Borbe su bile prestale. Kroz nekoliko časova, stanovnici Urije uzeće stvar u svoje ruke. Neće naići ni na kakav otpor. Umirući vojnici bili su dokrajčeni. Nekoliko lakših ranjenika pokušavalo je da se previje. Oružje je ležalo po zemlji, tu i tamo. Ali nije se dogodilo ono čega se Korson bojao: vojnici nisu zlostavljali žene. Neki su se šetali, dosta stidljivo, u pratnji tri ili četiri lepotice. Drugi su, sedeći u travi, pokušavali da razgovaraju. Činilo se da su zbunjeni, gotovo zastrašeni premalim otporom na koji su nailazili. Obmana je očigledno uspeła. Ali tek ih čeka iznenađenje, pomisli Korson, kroz četrdeset osam časova.

On ugleda jednog iznemoglog vojnika, kako sedi, sa glavom u rukama, na nekom lafetu. Imao je ogrlicu. On dotače vojnikovo rame.

"Ključ", reče Korson. "Ključ od ogrlice."

Čovek podiže glavu. Korson pročita u njegovom pogledu ogromnu preneraženost, nerazumevanje, iznenadan nemir. On ponovi:

"Ključ od ogrlice."

Zatim se saže, otvori ogrlicu i njena dva dela pruži vojniku, koji se umorno osmehnu.

"Uzmi ključ", reče Korson. "Postaraj se i za druge koji nose ogrlicu."

Vojnik dade pristanak pokretom glave, ali mu je lice ostalo utučeno. Ogrlica mu je pala kod nogu. Ali nikakav ključ nije mogao da ga oslobodi sećanja na Verana, utvare mrtvog vođe.

Korson odabra jednog hiprona, ne naišavši pri tom ni na kakav otpor. Privezao se u sedlu krajnje pažljivo, čak preterano. Posao je u potpunosti obavio. Ostalo mu je samo da izvede skok do plaže, gde ga je, možda, čekala Antonela.

I savet Urije, Sid, Selma i Ana. Njegovi prijatelji.

Na plaži, jedna žena, sama, ležala je na stomaku, naga, plavokosa. Spavala je, ili je osiguravala vezu. Unaokolo nije bilo drugih tragova sem njenih. Korson sede kraj nje i sačeka da se probudi. Nije mu se žurilo. Pred sobom je imao deo večnosti koji je pripadao Eržistalu.

Ispruži se. Stigao je do kraja puta. Mogao je da posmatra more i da pušta pesak da mu curi kroz prste. Kasnije, naučiće i da vlada vremenom. Na um mu pade kako već ima neko praktično iskustvo.

Žena se pomeri. Proteže se, okrete na leđa, sede i protrlja oči. Korson je prepoznade.

"Floria Van Nel", reče on.

Ona klimnu glavom i osmehnu se. Ali osmeh joj je bio usiljen, gotovo tužan.

"Gde su oni?" upita Korson.

Kako, međutim, nije izgledalo da ga žena razume, on dodade:

"Sid, Selma i Ana. Moram da podnesem izveštaj savetu Urije za ovaj milenijum."

"Došlo je do iskliznuća", reče tiho Floria. "Zahvaljujći vama, bilo je od malog uticaja. Ali u ovom redu verovatnoće, oni ne postoje."

"Mrtvi su", reče Korson.

"Nisu nikada postojali."

"Prevario sam se", uzvratila Korson. "Prevario sam se u mestu, ili epohi, možda svemiru."

"Vi ste ih izbrisali. Oni su zauzimali jednu zgradu u istoriji. Vaše mešanje ju je ukinulo."

Korson oseti da bleedi i grčevito steže pesnice.

"To su bili moji prijatelji, a ja sam ih ubio."

Floria odmahnu glavom.

"Ne", uzvratila ona. "Oni su pripadali drugoj mogućnosti, a vi ste istakli ovu, koja je bolja. Znali su šta će se s njima dogoditi ako vi uspete. I nadali su se da ćete uspeti."

Korson uzdahnu. Imao je prijatelje, a oni su nestali, senke bleđe još od onih koje je smrt dotakla. Nisu ništa ostavili, ni otisak noge, ni crtu na kamenu, čak ni ime u ovom svemiru koji je za njih ostao zatvoren. Nisu bili ni rođeni. Predstavljali su još samo tanano sećanje u Korsonovom duhu i apstrakcije u spektralnom registru Eržistala.

Ja brišem ono što dotaknem, ja sam guma za brisanje bogova. On se seti Turea, dobrog druga, zarobljenog sigurno na Eržistalu u neredu besmislenih borbi. Seti se Ngala R'nde, poslednjeg princa od Urije, koga su rastrgle njegove pristalice, i Verana, prepredenog plaćenika, koga su ubili vlastiti drugovi. Seti se, sa strahom, Antonele. Hteo je da postavi jedno pitanje, ali mu ponestade reči.

"Ja nisam postojala u drugoj kreodi", reče Floria. "A morala sam da vas prihvatim kada ste stigli na Uriju. Mislite li da sam bila tamo slučajno? Ovde međutim, postojim, vašom greškom. Ne izvinjavajte se."

"Dakle", reče Korson s gorčinom, "bića su samo nabori na površini stvari koje jedan dečak menja ili rasipa prema volji bogova. Poslužio sam kao igračka onima sa Eržistala. Neozbiljni bogovi, koji ponovo prave istoriju."

"To nisu bogovi, čak i ako su nešto više nego mi. Oni ne delaju po svojoj volji."

"Znam", reče Korson okrutno. "Oni delaju za opšte dobro. Oni brišu rat. Udešavaju istoriju da bi ona vodila k njima. Sve sam to čuo na Eržistalu. Iskoreniti rat, upoznati rat, spasiti rat. Sakrili su se kao pacovi, u dnu vremena, u strahu od Spoljašnosti."

"To je samo polovina priče", uzvratila Floria, strpljivo. "Oni su mi."

"Oni su naši potomci. Oni nas preziru, s visine svojih milijardu godina."

"Oni su mi, Korson", ponovi Floria. "Mi smo ti s Eržistala. Ali mi to ne znamo, a moramo to da

otkrijemo i shvatimo. Oni su sve mogućnosti, ove vrste, naše, i svih drugih, čak i onih koje vi ne možete ni da zamislite i koje ne mogu vas da zamisle. Oni su svi delići svemira i svi pogledi koji dosežu svemir. Mi nismo preci bogova, niti su oni naši preci, mi smo samo delić njih, izdvojeni iz njihovih korenova ili, bolje reći, iz njihovog totaliteta. Svako od nas je jedna od njihovih mogućnosti, pojedinost, kreoda, koja nejasno teži jedinstvu i koja se bori u tmuni, da bi se nametnula, da bi postojala odvojeno. Dogodilo se nešto, na nekom mestu, u neko vreme, što ni ja sama ne razumem, Korson. Ali ni na početku ni na kraju vremena. Ne postoji ni pre ni posle. Za njih, a već i za nas malo, vreme je trajanje u kome događaji postoje istovremeno kao uporedne stvari. Mi smo trenutak dugog puta koji vodi prema Eržistalu, prema jedinstvu svesti o mogućnostima, a oni sa Eržistala su svaki od pešaka."

"Šizofreni bogovi", reče Korson.

"Da, ako to može da vam pomogne da shvatite. Ponekad pomislim da su krenuli u otkrivanje svih mogućnosti, da su opazili same sebe, da su postali mi i da je to razlog rata, to drobljenje, to razaranje, to gužvanje, čije nabore oni sada pažljivo ispravljaju. A razaranje ih sprečava, uprkos njihovoj ogromnoj moći, da odmah zacele stvar. Jer oni su jednako i to, oni su jednako što i mi. Rat je deo njih. A mi moramo da pešice prevalimo dug, veoma dug put koji vodi prema njima, odnosno prema nama samima. Oni su potekli iz rata, Korson, iz zastrašujućeg meteža koji potresa naše živote, i postojaće samo ako ga ponište. Tu i tamo, oni stegnu neku pukotinu, povežu neku očicu. I mi to činimo, ponekad uz njihovu pomoć. Vi ste to takođe radili. Žalite li zbog toga?"

"Ne", reče Korson.

"Oni sa Eržistala se služe, da bi izbrisali rat, onima koji su ga vodili", nastavi Floria. "Ovi imaju iskustva s ratom, a pojedinci su ga zamrzeli tako žestoko da su poželeti da ga unište. Voleli bi to iskreno, bez obzira na cenu. Oni koji odmah ne dosegnu taj stepen prelaze za izvesno vreme na Eržistal. Na kraju shvate i oni. Svi shvate s vremenom."

"Čak i jedan Veran?" upita Korson, sumnjičavo.

"Čak i Veran. Upravo gasi jedan požar u sazvežđu Lire."

"On je mrtav", reče Korson.

"Niko ne umire", uzvratila Floria. "Jedan život je kao jedna stranica iz knjige. Postoji druga kraj nje. Ne kažem posle, već kraj nje."

Korson se diže i napravi nekoliko koraka prema moru. Zaustavio se na rubu morske pene.

"To je golema priča. Ko mi kaže da je istinita?"

"Niko. Vi ćete je otkriti u mrvicama. Možda će ona koju vi budete dokučili biti malo drugačija. Niko nije povlašćen na istinu."

Ne okrećući se, Korson reče glasno, gotovo viknuvši:

"Vratio sam se da naučim da vladam vremenom i da uspostavljam vezu sa onima sa Eržistala. I da..."

"Naučićete. Sve što budete mogli. Nama su potrebni ljudi poput vas. Požari su brojni."

"Nadao sam se da ću naći mir", reče Korson. "Vratio sam se i zbog Antonele."

Floria pride i stavi ruke na Korsonova ramena.

"Preklinjem vas", reče ona.

"Volim je. Ili voleo sam je. I ona je isto nestala, zar ne?"

"Ona nije postojala. Ona je bila odavno mrtva. Mi smo je uzeli sa planete mauzoleja, iz zbirke nekog gospodara rata, i obdarili smo je veštačkom ličnošću, kao što ste vi uradili sa Veranovim regrutima. Morali smo tako, Korson. Bez nje, vi ne biste postupili kao što jeste. A istinsko ljudsko biće ne bi moglo da uđe na Eržistal."

"Sem ako nije ratni zločinac", reče Korson.

"Ona je bila samo mašina."

"Mamac", reče Korson.

"Veoma mi je žao. Učiniću sve što budete hteli. Voleću vas, Žorže Korsone, ako budete želeli."

"To nije tako jednostavno."

On se seti onog što je Sid kazao: "Ne bi trebalo da se ljutite na nas."

A i Sid je nestao. Znao je da će biti izbrisan, a žalio je Korsona.

"Niko ne umire", reče Korson. "Ponovo ću je sresti, možda, u nekom drugom životu."

"Možda", uzvratila Floria u jednom dahu.

Korson zakorači u more.

"Ne ostaje mi ništa. Ni prijatelji, ni ljubav. Moj svet je nestao pre šest hiljada godina. Bio sam izigran."

"Još ste slobodni da odaberete. Možete sve da izbrišete, da se vratite na nulu. Ali upamtite. Na Arhimedu biste poginuli."

"Slobodan", reče Korson, s nevericom.

Čuo je kako se udaljava, okrenuo se i video je kako pretražuje pesak, deo plaže na kom je još bio otisak njenog tela. Kada se vratila, držala je u ruci bočicu od opala, veliku kao golubovo jaje.

"Ostaje vam još jedna stvar koju treba da obavite da biste bili sasvim jedan od naših. Divlji hiproni umeju da putuju kroz vreme isto onoliko koliko i neko primitivno ljudsko biće ume da izmeni matricu. Oni uspevaju jedva da se pomeraju za nekoliko sekundi. Ova bočica sadrži akcelerator koji milijardu puta uvećava tu embrionalnu moć. Morate lično da ga date, Korsone, u pravom trenutku. Doza je pažljivo sračunata. Njeno unošenje u prošlost neće dovesti do znatnijeg poremećaja, sa vašeg stanovišta. Interval greške s obzirom na datum pojavljivanja je mali i mi ćemo o njemu voditi računa. Hipron premešta i izvestan deo prostora sa sobom kada skače kroz vreme. Vi znate sve što je potrebno. Odluka zavisi od vas, Korsone."

On shvati.

Poslednja stvar koju je trebalo uraditi. Doći do rešenja zagonetke. Pružiti sebi samom ruku preko bezdana od šest hiljada godina.

"Zahvaljujem vam", reče on. "Još ne znam."

On uze bočicu i krenu prema hipronu.

Korson izvede skok od više od šest hiljada godina unazad, opipa malo, izvrši podešavanje u svemiru.

Hipron se sinhronizova. Planeta se okretala jedan tren, sve dok nije uspeo da se ustali. Ušao je u veoma izduženu orbitu, istu onu koju je izabrao ratni brod zainteresovan da ostane u susedstvu planete što je kraće moguće i izbacila svoj tovar pod najboljim uslovima, dok mu je sunce za leđima.

Korson je čekao, zamišljen. Svemir je predstavljao bunar, a svaki ljudski (ili neljudski) pogled dubio je jedan drugi bunar na uzanoj ogradi i svi ti uzani prolazi preplitali su se bez dodirivanja, polako se približavajući opni svemira, poslednjoj površini gde će se svi na kraju sjediniti. Eržistal. Svaka tačka svemira, kazao je Sid, ima svoj sopstveni ekološki svet. Za datog posmatrača.. Za datog učesnika. Svako pokušava da dokuči mrežu svoje sudbine na zidovima bunara. I svako, ako može, pokušava da popravi plan svog života. Kopač koji ne poznaje sebe izobličuje jarak suseda. Ali ne na Eržistalu. Ne na površini sveta. Za bogove sa Eržistala, ekološki svet se stapao sa kosmosom. Oni nisu mogli ništa da zanemare. Nisu mogli nikoga da zanemare.

Ispod Korsona, detektori Urijaca pretraživali su nebo. Izražavali su strahovanja jednog drugog segmenta zamršene istorije. Ali ukupna masa hiprona i njegovog jahača bila je suviše mala da bi izazvala, s ovog rastojanja, reakciju baterija.

Korson je oklevao. Mogao je odustati, ali onda bi, sigurno, bio ubijen u eksploziji broda. Ili bi se domogao tla u društvu Čudovišta i umro malo kasnije, odnosno pao u ruke Urijaca. Malo zarobljenika se vratilo sa Urije. Nijedan nije bio nedirnut. Korson je mogao da pusti poručnika Žorža Korsona, polovnog vojnika, stručnjaka za Čudovišta, koji gotovo ništa nije znao o njima, da ode do kraja svoje prirodne sudbine. Onda bi se on, Korson, putnik kroz vreme, izbrisao. Je li vredelo truda osuditi onog drugog Korsona da prođe kroz sva poznata iskušenja da bi na njihovom kraju našao samo lepak neuspeha i gorčinu samoće? On se zapita šta bi odlučio drugi Korson na kraju svih peripetija. Zatim se seti da je on taj Korson.

Je li vredelo truda?

Noć i strava u šumi kraj Čudovišta koje je ječalo. Floria Van Nel. Znala je da će je on napasti. Ali izvan te trake od nekoliko sekundi, u kojoj je budućnost za nju bila izvesnost, nije imala pojma šta će se dogoditi. Đoto, za koji je znao da je osuđen, i njegovo lakrdijaško lutanje okomitim ulicama. Antonela koja je, činilo se, iskrsla iz ništavila, što je, u stvari, i bilo tačno. Veran i zatočeništvo. Kuća mrtvih na planeti trave. Eržistal, mehur rata gde je i sama smrt predstavljala zapravo primirje. I splet spletki, taj budalasti metež fanatika i ratobornika, gde se i samo vreme razdiralo.

Ako ne bi ništa uradio. Ako bi otišao. Čudovište bi stiglo na odredište. Ono je dokazalo svoju otpornost. On bi isporučio svoj tovar. Kad za to dođe vreme, Zemlja bi dobila rat. Zatim bi previla svoje rane. Proširila bi svoje carstvo. Putem oružja ili lukavosti nadgledala bi osnivanje Saveza. Pobune, novi ratovi.

A onda se priseti. Sve je to bilo iz stare istorije. Istorije stare šest hiljada godina, podgrejane. U budućnosti u kojoj je živeo, rat između snaga Sunčevog sistema i prinčeva Urije bio je svršena stvar. Niko ga nije dobio, odnosno oba tabora su ga, na kraju, izgubila. I biće tako ma šta da se desi. To mu više uopšte nije bilo važno. On više nije bio poručnik Korson sa palube Arhimeda, zabrinut za budućnost sukoba i za vlastitu kožu.

Postao je neko drugi.

On pogleda zvezde, šljokice zakačene za zid bunara, brojnije od onih koje su sijale na nebu Zemlje. Kroz šest hiljada godina zauzimaće gotovo ista mesta. Svaka od njih bila je jedna zagonetka,

obećanje, segment Istorije. A za poručnika Korsona one su predstavljale samo apstraktna svetla i zube zebnje. Korsonu su ličile na prečke merdevina bačenih uza zid vremena.

Mogao je da ostavi poručnika Korsona da završi svoj život za kratko vreme koje mu je ostalo i da se izbriše, da poništi gorčinu, da ostvari najsavršenije samoubistvo u čitavoj večnosti. Ali onaj drugi Korson, u crnom trupu Arhimeda, nije želeo da umre.

Mogu li da se odvojim od njega, upita se Korson. I tog časa mu sinu da je Floria kazala samo polovinu istine. Rat je možda bio posledica raskida jedinstva svih mogućnosti onih sa Eržistala. Ali zašto onih... Zašto bi ih moralo biti više? Nije li bilo stvari u kojima su se oni sa Eržistala otkrili kao mogućnosti jednog jedinog? I nije li tog jednog spopala dosada i nije li on odabrao da podeli, u zaboravu, namerno, svoja lica, da bude svaki čovek i svi ljudi, svako biće i sva bića? Stena i crv, zvezda i talas, prostor i vreme.

"Sanjam li ja to?" upita se Korson, "ili se sećam?"

Nikada neće saznati ako drugi Korson bude umro. Izgubiće život i sećanje da je živio.

A s one strane života, postojao je hiperživot. Stranice knjige, kako je kazala Floria Van Nel. Jedna hiperkocka, ili tesarakt, sadrži beskrajno mnogo kocki, a ipak njena zapremina je ograničena u prostoru sa četiri dimenzije. Naši životi nisu beskrajni već su neograničeni, kazao je glas. Naučićete da kontrolišete vreme. Bićete kao mi.

Postojale su bar tri ravni života. Ravan mogućeg života, onog Sida i Selme, gde smo bili samo verovatnoća upisana u spektralnim registrima Eržistala. Ravan pravolinijskog života, onog drugog Korsona, gde smo ostajali zarobljeni između rođenja i smrti. I, najzad, ravan hiperživota koji se odvijao, simbolično, u prostoru upravnom na osu vremena, koji se oslobađao iz vremena.

To je ličilo na stanja pobuđenosti elementarnih čestica u primitivnoj fizici, kao da se naučnici sa početka ljudske istorije bili predosetili jednu veliku istinu. Jedna čestica, atom, nukleon, mezon ili kvark, jednom podstaknuta, uzdizala se na viši nivo energije. Postajala je nešto drugo, ne prestajući istovremeno da bude ono prethodno. Mogla je, sama od sebe, da se vrati u svoje prvobitno stanje, emitujući sad sama čestice nižeg reda, kao što su foton, elektron, neutrino, mion i neke druge.

Korson je dosegao prag hiperživota. Mogao je da se vrati u ravan pravolinijskog života, emitujući neku vrstu neutrina, svoj život poslednjih nedelja, koji je postao moguć, gotovo bez posledica. Ne bi nestao u potpunosti, ali bezmalo da više ne bi imao stvarnosti. Ni mase ni naboja, kao neutrino. Neko bi, u laboratoriji Eržistala, utvrdio ekvivalent snopa varnica. Sabor utvara upisao bi nestanak jednog hiper života.

Sve stranice knjige ne mogu da budu preplavljene gorčinom.

Korson donese odluku.

Tamni trup Arhimeda skrivao je skupinu zvezda poviše njega. Korson pokrenu hiprona, približi se, prođe bez teškoća kroz odbranu i oklop broda. Zatim potraži spremište, bez bojazni da će biti primećen. Vremensko isključenje ukinulo bi gotovo svu realnost njegove pojave u očima kakvog posmatrača sa palube Arhimeda.

Osetio je da životinja okleva. Gadila se da priđe svom divljem srodniku. On umiri hiprona, uvuče bočicu u jedan uvojak vlakna. Opazi samog sebe, s leđa, siluetu izobličenu isključenjem i čulnim osobenostima hiprona. Uvojak koji je nosio bočicu uvuče se u energetska ograda koja je opasavala Čudovište. Kada se bočica našla iznad usta Čudovišta, Korson sinhronizova hiprona sa brodom tokom jednog milijarditog dela sekunde. Blesak, opor prasak. Energetski ekran razdeli uvojak hiprona koji se skloni u vreme i prostor.

Uklanjanje od nekoliko kilometara i nekoliko sekundi.

U svemiru, Korson je čekao, upirući oči u maleni trup broda, gotovo nevidljiv. Priseti se nečeg

davno doživljenog. Video je nepodnošljiv blesak, ali tako kratak da je posumnjao u njegovu stvarnost, baš pre katastrofe. Nije imao vremena da o tome razmisli.

Novi blesak pokri taj maleni trag. Arhimed je eksplodirao. A baterije sa Urije nisu se oglasile. Orbita koju je odabrao zapovednik Arhimeda obavila je svoje: približavanje broda ostalo je neopaženo.

Kvar na generatorima, pomisli on. Ali to je bilo neverovatno. On je sam pokrenuo katastrofu. Akcelerator je uvećao moći Čudovišta velikim koeficijentom. Čudovište se nije njima odmah poslužilo da bi pobeglo kroz vreme. Prvo se razbesnelo na kavez. Generatori nisu izdržali.

Iščašeni trup Arhimeda jurio je ka džunglama Urije. Korsonu se učini da je nešto iz njega ispalo. Varka. Još nije imao moć da opaža vreme pogledom.

Ali doći će i to, pomisli on, razmišljajući o svojim mrtvim drugovima. Nije im mogao nikako pomoći. Nije mogao da se vrati unazad i da uđe u borbu sa samim sobom da bi se sprečio da isporuči bočicu. Posle dužeg vremena, trup stiže do atmosfere Urije i planu. Na tlu, oglašiše se najzad baterije. Svemir se ispuni uhodama. Korson nagna sebe da misli kako bi brod u svakom slučaju bio uništen. Još jedna varka.

Brod je dogorevao među ravnodušnim zvezdama. Negde na Uriji, kroz šest hiljada godina, jedan drugi Korson pokušavao je da opstane. Još nije znao da će izbrisati jedan rat pod hladnim pogledom eona, da će na Eržistalu čuti glas stvarnih bogova i da će dosegnuti, možda, hiperživot.

"Zašto ja?" pomisli Korson, krećući ponovo u budućnost.

Ja, uzvратиše odjeci Korsona raspoređeni duž čitavog njegovog života, kao i mimo toga, duž ostalih Korsonovih života. I on poverova da čuje kako mu se svest ispunjava žamorom tamo gde se rađaju reči, žamorom koji je bio odjek njihovih svesti; oseti najednom da je u stanju da stupi u vezu s njima, neprojenim Korsonima koji se udaljavaju kroz budućnost; i javi mu se nada da će saznati šta su oni proživeli, da će moći da gleda njihovim očima, misliti njihovim mislima. Ali ostao je na pragu, oklevajući, posrćući, zato što vreme još nije obavilo svoj posao, ni iskustvo, kao i zato što su drugi Korsoni upravo počinjali da stiču prisenu jedne mogućnosti.